

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Ahmet Şükrü Esen

ANADOLU TÜRKÜLERİ

**Açıklamalar
ve dizinlerle**

yayına hazırlayanlar

Prof. Dr. PERTEV NÂİLİ BORATAV

Yrd. Doç. Dr. FUAT ÖZDEMİR

TÜRKİYE İŞ BANKASI

KÜLTÜR YAYINLARI

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantev.org>

TÜRKİYE İŞ BANKASI

KÜLTÜR YAYINLARI

Genel Yayın No : 279

Edebiyat Dizisi : 64

Her Hakkı Kültür Yayınları
İş-Türk Limited şirketinindir.

Kapak Düzeni : Fahri Karagözoğlu

Birinci Baskı : 5000

Dizgi-Baskı : Emel Matbaacılık Sanayi
1986 — Ankara

Ahmet Şükrü ESEN

Anadolu Türküleri

Yayına Hazırlayanlar

Prof. Dr. Pertev Naili BORATAV - Yrd. Doç. Dr. Fuat ÖZDEMİR

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

İÇİNDEKİLER

I — ÖNSÖZ	1
II — GİRİŞ : ANADOLU TÜRKÜLERİNİN BİÇİMLERİ ve ÇEŞİTLİ TEMLERİ	9
1. Anadolu Türkülerinin Biçimleri	9
2. Anadolu Türkülerinin Temleri	22
III — ANADOLU TÜRKÜLERİ	41
IV — SÖZLÜK, DİZİNLER, KISALTMALAR, KAY- NAKÇA	307
1. Sözlük	309
2. Dizinler (I - VII)	313
3. Kısaltmalar	381
4. Kaynakça	382

I Önsöz

Ö n s ö z

“Anadolu Türküleri”, Ahmet Şükrü Esen derlemelerinin ikinci kitabı oluyor. Kitapta 190 türkü metni yayınlanıyor. Bunlar 25 defterden 9 una dağılmış bulunan* metindir. Bu kitapta da, dizinin birinci cildini oluşturan “Anadolu Ağıtları”nın düzenlenip incelenmesinde göz önünde tutulmuş olan aşağıdaki yöntem uygulandı :

1) Defterler taranıp, kimi Ahmet Şükrü Esen'in, kimi de onun için derleme yapmış kişilerin kaleminden çıkmış, eski yazı ile yazılmış türkü metinleri yeni yazıya çevrildi.

2) Türkülerden, ayrı ayrı parçaları (ya da aynı bir metnin **çeşitlenmeleri**) ayrı defterlere, ya da aynı bir defterin ayrı yerlerine dağılmış olanlar bir araya getirilip her türkü için “standart” (tek bir tam metin) oluşturuldu; bu metnin ayrı yerlerde bulunan parçalarının defterlerdeki yerleri numaraları ile gösterildi; ayrıca, dizelerde **çeşitlenmeler** varsa, dip-notta bunlar belirtildi.

3) Dip-notlarda, yeri geldikçe, defterlerdeki **çeşitlenmelere** ek olarak, yayınlanmış başkaca kaynaklardaki **ce-**

(*) II, III, VI, XVIII XXI, XXII, XXIII, XXIV, XXVI numaralılar.

şiltlenmeler (A); derleyenlerin açıklama niteliğinde, ya da başkaca bilgileri (B); yayınlayanların açıklamaları (C) sıralandı.

4) Kitapta yayınlanan metinler üzerinde çalışacak olan araştırmacıların işlerini kolaylaştırmak amacı ile, çeşitli dizinlerle kaynakça ve sözlük düzenlendi.

Bu işlerden benim payıma düşen, sadece defterleri taramak, türkü metinlerini "çözmek", onları ve onlarla ilgili çeşitli bilgileri içeren notları yeni yazıya çevirip aktarmak olmuştur. A, B, C harfleri ile gösterilen açıklamalarla çeşitli dizinleri (türkülerin örgüsünde gereç olarak kullanılan hazır-kalıplar; dizeler; özel adlar) ve sözlüğü, "Anadolu Ağıtları" nda tutulan yolu ve uygulanan yöntemi izleyerek, genç meslekdaşım Fuat Özdemir üzerine aldı. Kitabın "Giriş" bölümü de onun kaleminden çıkmıştır; orada türkülerin biçimleri ve içerikleri üzerinde, genel olarak sıradan okuyuculara, özel olarak bu konulardaki çalışmalarını sürdürecektir olan halkbilimi araştırmacılarına yararlı olabilecek bilgiler bir araya getirilmiştir. Bunlara benim ekleyeceğim çok bir şey kalmıyor.

Ahmet Şükrü Esen'in defterlerinde, türkü metinlerini içeren sahafelerde rastladığımız en eski tarih 1341/1925 tir; belki daha önceki yıllarda derlenmiş metinler de vardır bu defterlerde, ama bunu kesinlikle bilemiyoruz. Demek oluyor ki bu metinler, aşağı yukarı 1925 ile Ahmet Şükrü Esen'in ölüm yılı olan 1944 arasında, 19 yıllık bir dönem boyunca Anadolu insanların türkü türü ve biçimi içinde bizlerle konuşmasıdır; ne yazık ki, bu kitaptaki halleriyle, ezgilerinden kopmuş, sözlerle soyutlanmış bir konuşma...

Türküdeki sözlerin görevi, ezgiyi çerçevelemek, onun anlatmak istediği olaylara ve duygulara, çoğu kez bilme-

cernisi, dumanlı anıştırmalarla dokunup geçmektir. Kisinin geçmişteki günlerine, dostlarına, yakınlarına ilişkin acı, tatlı anıları ile yeniden yaşatma gücünü türkü, sözleriyle ezgisi bütünleşince kazanır.

Bu kitap içinde oldukça zengin çeşitlenmeleriyle yer alan "Gesi Bağları" türküsünün bendeki en eski izlenimi, Birinci Dünya Savaşı'nın ilk yıllarına çıkar. Arapsun (şimdiki Gülşehri) da, hanımların meclisine, bilmem hangi sebeple Kayseri'den sürgün edilmiş genç bir Rum kadını da katılırdı ve başka türküler arasında bu türküyü de dertli dertli söyler, dinleyenleri duygulandırır. Çok zaman sonra, 1940'lı yıllarda, dostum Niyazi Ağırşanlı, Küçük Esat Bağları yolundaki evinde bir akşam saati, ezgisine de, sözlerine de tam hakkını vererek "Gesi Bağları"nı çağırdığı zaman ben, 7-8 yaşlarımin bu uzak anısını yeniden yaşamışımıdır. Yine bu kitapta bir çeşitlenmesi bulunan "Sarı Kız" türküsü, üniversitedeki öğrencilik yıllarıma götürür beni. Türküyü o zamanlar bize Ahmet Şükrü Esen'in kayını (benim de halamın oğlu) rahmetli Niyazi Esat öğretmişti ve biz, İstanbul çevresinde uzun kır gezintilerimizde "Sarı Kız" türküsünü bir türlü "yürüyüş marşı" edinmiştik. Bu kitapta bulunmayan -bağlamasında "Vurdular Civan Alişimi Tuna boyunda" diyen- bir Rumeli türküsünün de, beni her zaman içten duygulandıran bir anısı vardır. 1922 yazında, tatilimi geçirmeğe gittiğim Bolu'da, olayı bana annem anlatmıştı: Bir gün bir kadınlar meclisinde güzel sesli bir hanım bu türküyü söylüyormuş. Orada ilk kez rastlaşan iki yaşlı hanım türküyü dinlerken göz yaşlarını tutamamışlar. Onlardan biri ötekine, merak edip sormuş: "Kardeş, bu türkü sana çok mu dokundu?" Öteki: "Evet, o Aliş benim amcamın oğlu idi." karşılığını verince beriki hanım: "Benim de nişanlımdı." demiş... Ve böylece, Tuna boyunda can veren Aliş, türküsü ile o gün iki yakınını birbirine kavuşturmuş.

Ahmet Şükrü Esen, 1922'de, genç yaşında işe başladığı tarihten ölümünden çok az öncelere kadar Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde yargıç ve savcı olarak görev yapmış, mesleği gereği dertli insanlarımızı yakından tanımak fırsatını bulmuş. Bu kitaptaki metinler arasında "Hapishane Türküleri"nden çok ilginç örnekler yer almaktadır. Bunlardan kimileri bayram kutlama mektubu biçimindedir. Asker türkülerinden de mektup biçiminde olanına rastlanıyor. Yaratıcıları bilinmeyen bu türküler, unutulmuş, ün kazanamamış "halk ozanları"nın yaratmaları izlenimini veriyor.

"Anadolu Türküleri" içinde ağıtlardan ayırdedilmesi güç olanlar da var. Bunlardan bir tanesi, "Uyan Alim" bağlaması ile "Anadolu Ağıtları"na da girmişti (No. 3, "Ali ağıtı"). Fuat Özdemir, bu çeşitten "çift anlamlı" metinleri "türkü-ağıt" diye niteliyor.

Sırası gelmişken "Anadolu Ağıtları" ile ilgili bir açıklama ile sözüme son vereceğim :

Emekli öğretmen sayın Mustafa Onar, 27.2.1983 tarihiyle Adana'dan "İş Bankası Kültür Yayınları" yöneticilerine gönderdiği mektubunda, bizim "Anadolu Ağıtları"nda yayınladığımız "Haçın Ağıdı" üzerine çok ilginç bilgiler veriyor. Oradan öğrendiğimize göre sayın Onar, bu ağıtta anıştırılan 1920 yılı olayları üzerine "Haçın Dosyası" adlı bir kitap hazırlamaktadır. Bu arada yayınlanmamış ise, bu kitabın yakın bir gelecekte çıkmasını dileriz; mektubunda eklediği 18 bentlik (bizim metinde 10, Sabri Koz'un metninde 8 bende karşılık) ağıdın o kitapta yer alacağını umuyoruz.

Bu vesile ile şunu belirtmek isteriz : sayın Onar'ın, genel olarak halk edebiyatı metinlerinin çeşitlenmeleri, özel olarak da "Haçın Ağıdı"nın bizim kitabımızdaki metni

için verdiği yargıya katılamayacağız. Bizim işimiz, Ahmet Şükrü Esen'in derlemesinde bulduğumuz metin ve Esen'in defterlerinde ona eklenmiş olan notları olduğu gibi yayınlamaktı. Bu metin, "Haçın Ağıdı"nın A.Ş. Esen derlemelerinde yer alan bir **çeşitlenmesidir**. Mustafa Onar'ın açıklamasından da anlaşıldığı gibi Tufan Bey ile Doğan Bey adlarının birbirine karıştırılmasının (eski yazıda Doğan, çoğu kez Toğan biçiminde yazılırdı) ağıtta anlatılan olaylar üzerine yeni yorumlara yol açması, sözlü halk geleneğinde metin **çeşitlenmelerini** meydana getiren etkenlerden birini göstermek bakımından ilginçtir. Türküler, ağıtlar, yaratıcıları çoğu kez bilinmeyen, bilinse dahi, sözleri çok geçmeden "halkın ortak malı" niteliğini kazanan metinlerdir; onların **çeşitlenmelerinde** rastlanan aykırılıkları, "yanlışlar" olarak değil de, sözlü gelenekteki "gelişim aşamaları" olarak nitelendirmek yerinde olur. "Anadolu Ağıtları"nın yeni baskısı yapıldığı zaman, "Haçın Ağıdı"nın A ve C harfleri ile gösterilen dip-notlarına, elbette, sayın Mustafa Onar'ın getirdiği yeni bilgiler de eklenecektir.

Ivry 19 Mart 1985

Prof. Dr. Pertev Nailî BORATAV

II

Giriş

Anadolu türkülerinin biçimleri ve çeşitli temleri

1. ANADOLU TÜRKÜLERİNİN BİÇİMLERİ

Türküler, yapılarında gösterdikleri çeşitlilikler bakımından birkaç biçimde sınıflandırılabilirler. Türkü bentleri esas alınarak sınıflandırma yapıldığı gibi (1), bentlerin yanı sıra bağlamaların da ön planda düşünülüp buna göre yapılan kümelendirilmeler de vardır (2). Daha az ayrıntılı ve daha net olması bakımından ben de, bu incelememde, türküler bentlerindeki değişikliklerine göre kümelendirmeyi, bağlamaları bu kümelendirme içerisinde değerlendirmeyi uygun gördüm. Buna göre türküler A) Yapılarında kararlılık gösteren türküler, B) Yapılarında kararlılık bulunmayan türküler olmak üzere önce iki ana başlık altında topladım. Daha sonra, her iki kümede yer alan türküler gösterdikleri biçimsel ayrılıklara bakarak yeniden kümelendirdim.

A. Yapılarında kararlılık gösteren türküler :

Bu bölümde yer alan türküler -özellikle bentleri dikkate alınarak- şöyle kümlendirilebilir :

a. Bentleri dört dizeli türküler: Bentleri dört dizeli olan türkülerin dördüncü dizeleri “bağlama” özelliğindedir. Ancak, bağlamalar, kendi aralarında bir benzerlik göstermezler, ayrı yapıda olabilirler.

(I) Dördüncü dize (bağlama) her bendin sonunda tekrar edilir:

Sabahtan uğradım ben bir çobana
Koyununu çeker gider yabana
Avşar eli konmuş derler Keba'n'a
Eller göçtü göçmemişsin Elif'im

Vardım gördüm ak evleri tutulu
Ördek gözlü çuvalları çatılı
Ak elleri kızıl kanda katılı
Eller göçtü göçmemişsin Elif'im

A.Ş.E. XXIII, 140

(II) Koşma düzenine uygunluk gösteren türkünün bağlama dizeleri birbiriyle uyaklıdır. Bağlamada yer alan sözler yukarıdaki örnekte olduğu gibi aynen tekrar edilmez, her bentte ayrıdır. Ama, aşağıdaki örnekte de görüleceği gibi bağlama dizeleri anlam bakımından bağımsız değildirler, kendinden önceki ilk üç dizeye bağlantılıdır.

Ben seni severim sen de seversen
İflah olman il sözüne uyarsan
Nalin olam ağ topuğa giyersen
Giy de beni çamurlara bas sunam

Haydi gidek Adana'dan aşağı
Şeftaliden toplayalım başağı
Ağ gelin de türlü bağlar kuşağı
Nazına da baha yetmez bil sunam

A.Ş.E. III, 240

(III) Türküde yer alan bentlerin dördüncü dizeleri, anlam bakımından daha önceki dizelere sıkı sıkıya bağlı olmalarına karşın uyak bakımından kendi aralarında bir ortaklık göstermezler.

Sana derim sana oğlan Mustafa
Hani senin ile sürdüğüm sefa
İnanmazsan el basayım Kitaba
Haram el görmedim yâr sen gideli

Sana derim sana oğlan Hüseyin
Emir Haktan geldi kime küseyim
Gönlümün kapısına kilit asayım
Asayım da yârim gelene kadar

A.Ş.E. XXIII, 224

(IV) Kimi türkülerde dörtlüklerin uyak örgüleri değişiktir. Uyak bakımından mani düzeninde olan (a a b a) dörtlüklerle koşma düzeninde olan (a a a b) dörtlükler aynı türkü içerisinde bulunabilirler. Dördüncü dizeler anlam bakımından (II) ve (III) teki özelliğe uyarlar.

Karşı dağda sıra sıra bademler
Durmasın ağlasın yâri gidenler
Ne ben senden doydum ne de sen benden
Kör olsun gurbeti icat edenler

İki bülbül efgan eder bir güle
Reva mıdır ben ağlayım el güle
Düşman eli değmeyecek bu güle
Gelir gider ben gülümü koklarım

A.Ş.E. XXII, 270

b. Bentleri üç dizeden oluşan türküler : Bu yapıda olan türküler iki ayrı biçime sahiptirler. Türkülerin bir bölümü üç dizelik bentlerden, diğer bir bölümü ise gene üç dizelik bentlere değişik sayıdaki bağlamaların eklenmesinden oluşur.

(I) Bentleri üç dizeden kurulu türkülerin uyak örgüsü
a a a - b b b - c c c düzenindedir.

Cubuğum yok yâr yoluna uzatam
Menendin yok seni kime benzetem
Takatım yok yollarını gözetem

*
*
Bülbül konmuş sarayına Konya'nın
Süremedim safasını (aman) dünyanın
Göremedim vefasını o yârin

A.Ş.E. XXII, 371

(II) Bentleri üç dizeli bağlamalı türkülerin bağlamalarının sayısında bir kararlılık yoktur. Bentleri üç, bağlamaları bir dizeden oluşan türküler biçiminde bir ayırım yapılsa da (3) bu yapıdaki türkü metinlerinin dördüncü dizelinin her bendin sonunda tekrar edilen dört dizeli türkü metinleriyle -A. (I) deki- sıkı bir benzerlik taşıdığı görülür. Her iki yapıdaki türkü metinleri arasındaki çok sıkı benzerlik nedeniyle bunları bir bölükte toplamak daha sağlıklı bir yaklaşımdır sanıyorum (4). Bentleri üçlük, bağlamaları bir dizelik olan türkülerin bağlama dizeleri A. (I) de olduğu gibi kendinden önceki dizelerle özellikle anlam bakımından sıkı sıkıya bir bağlılık gösterirler. Bu bağlılığı dikkate alarak bentleri üçlük bağlamaları bir dizeli olarak ayrılan türküler, dördüncü dizeleri her bendin sonunda tekrar edilen dört dizelik bentli türküler olarak sayıyorum. Ancak, dördüncü dizelerin düşmesi bunun ye-

rine belli sayıdaki yeni dizelerin ortaya çıkmasıyla bentleri üç dizeden, bağlamaları birden çok dizeden türküler oluşuyor. Bağlamaları iki dize olan türkülere iki ayrı örnek veriyorum. Örneklerden birinde bağlama dizeler bende uygunluğu süresince değişmiyor :

İzmir'in kalesi yüksek çıkılmaz
Yoktur penceresi yâre bakılmaz
Bir yâr sevmek ile İzmir yıkılmaz

Dur bakalım İzmir sana kalır mı
Suya giden dilber benim olur mu

Vardım girdim odasına uyurdu
Kiraz dudakların beni döyürdü
Zalim felek beni dosttan ayırdı

Dur bakalım İzmir sana kalır mı
Suya giden dilber benim olur mu

A.Ş. XXIV, 185

İkinci tipten olanlar da ise iki dizeli bağlamaların sözleri her bendin sonunda ayrı ayırdır.

Uyandım ki bir ay doğmuş koynuma
Sığa kollarını aşır boynuma
Bir canım var koydum senin yoluna

Eğil dağlar eğil bir gül alayım
Asker karısıym ya ben nerde kalayım

Gesi Bağlarında dolandım taş
Kardeş ekmeğini kakarlar baş
Çalıştım çalıştım emeğim boş

Konma bülbül konma dalım boş değil
Yârimi iller aldı gönlüm hoş değil

A.Ş.E. VI, 190

Bağlamalardaki dize sayısı üçe çıkabilir. Uyak düzeni ise bendin a a a, bağlamanın b b b biçimindedir.

Kadife yeğim nasıl oydu
Şu fidan boyuma nasıl kıydılar
Kıydılar da kara yere koydular

Konma bülbül konma hece taşıma
Şu gençlikte ölüm geldi başıma
Karışılmaz Mevlam senin işine

A.Ş.E. XXIV, 324

Kimi türkülerde daha da artabilir, bağlamalardaki dize sayısı. Aşağıda verdiğim ağıt-türkünün bağlaması dört dizelik. Kafiye örgüsü a a a (bendin), b b c c (bağlamanın) dir :

Maraş'tan çıktım da katırlar yüklü
Bir yelek diktirdim gümüş ilikli
Bir gelin sevdim siyah zülüflü

Nen eyle nen eyle lraz nen eyle
Çık yüce dağlara bana el eyle
Ah aman aman sürme'im aman
Süremedim safasını kaldım bir zaman

A.Ş.E. XXIII, 38

Dize sayısı dörtten artık bağlamalar da vardır. Altı dizeye değin çıkabilen bağlamalar genellikle mani dörtlüklerinden kurulu türkülerin bentlerinden sonra geliyor (bkz. Mani dörtlüklerinden oluşan türküler : D - III).

c. Bentleri iki dizeli türküler : Elimizdeki türkü metinleri içerisinde örneklerine az rastlanan bentleri iki dizeli türküler, dize eksilmesi sonucu iki dizeye düşmüş ol-

malılar. Türkü bentleri bağlamasız oldukları gibi bir ya da birden çok dizeli bağlamalar da alabilirler.

(I) Bağlamasız iki dizeli bendin uyak örgüsü a a - b b düzenindedir.

Bizim evlerimiz yaylaya göçtü
Yayladan inerken yol ayrı düştü

★ ★

Bizim evlerimiz yayla yüzünde
Böyle hoş göz m'olur abdal kızında

A.Ş.E. XXII, 92

(II) Tek dizelik bağlama, ezgiye uyularak eklenen sözler nedeniyle hece sayısı bakımından kararsız olabilmektedir.

Erkilet günaydır gölge basma mı
Suçu olan yiğidi beyler asma mı

Tek basaraktan bade süzerekten gel yavrum gel
aman

A.Ş.E. XXII, 137

(III) Hece sayısı 11'den artık bentleri ve bağlamaları iki dizeli türküler de vardır. Aşağıda örnek olarak verdiğim türkü 8 + 7 : 15 ölçülüdür :

Sabahın seher vaktinde üç güzel kahve içer
Almış makası eline yârine fistan biçer

Ben o dilden anlamaz oldum hoşuncu yâr hoşuncu
Bu güzellik böyle kalmaz geçinci yâr geçinci

A.Ş.E. XXIII, 127

ç. Mani dörtlüklerinden oluşan türküler : Mani düzenindeki dörtlükler, belli bir ezgi eşliğinde türküye dönüştürülerek söylenirler. Hazır mani dörtlüklerinden yararlanıldığı gibi, türkü için yaratılan maniler de vardır.

(I) Aralarında birlik bulunmayan mani dÖrtlükleri türküyü oluşturur.

Tütünüm mülüyim mi
Sigara sarayım mı
Ay battı şafak attı
Daha yalvarayım mı

Gelin akşam olsun da
Telli mumlar yansın da
Sana neler alayım
Bedesten açılsın da

A.Ş.E. XXII, 151

(II) Daha çok birinci dizede bulunan belirleyici bazı kelimelerin yer aldığı mâni dÖrtlükleri türküyü oluşturur. Bu yapıdaki maniler türkü için yaratılmış olmalıdır. Aşağıda verdiğim mani-türkü örneğinde her dÖrtlüğün birinci dizesinin başında bulunan "karşıda" kelimesi belirleyici bir özelliğe sahiptir :

Karşıda harar durur
Zülfünü tarar durur
Kızın gönlü oluncak
Oğlanı arar bulur

Karşıdan gelmeyinen

.....

Karşıdan gel karşıdan

.....

Karşıda kara yonca

.....

(III) İster aralarında birlik olmayan dÖrtlüklerden, isterse belirleyici kelimelerin birleştirdiği dÖrtlüklerden olsun,

her iki durumda da türküyü oluşturan mani dörtlüklerine değişik sayıda bağlama dizeler eklenebilir. Vereceğim örneklerden ilki üç dizelik bağlama olup 4 + 3 : 7 hece kalıbıdır :

Sarı kavun dilimi
Uçurdum bülbülümü
Çıksam dağlar başına
Arasam sevgilimi

Aman aman Sarı Kız
Ben yatamıyorum yalınız
Hele dinsiz imansız

A.Ş.E. XXI, 97

Bağlamalar, mani düzenine uygun 4 + 3 : 7 hece ölçüsünde a a x a uyak örgüsünde dörtlüklerdir :

Martinim atılmıyor
Bahalı satılmıyor
Şu uzun gecelerde
Yalınız yatılmıyor

Hovarda çapkın yârim
Sen söyle ben yazayım
Ettiğin çoğa vardı
Boş deftere yazayım

A.Ş.E. XVIII, 156

Bağlamalardaki dize sayısı altıya kadar çıkabilir. Bu çeşitten olan bağlamaların uyak örgüleri de değişikdir. Aşağıda vereceğim örneklerden ilki beş, ikincisi altı dize-lik bağlamalardır :

(I) Kuyuya bakır saldım
Gözünü çakır sandım
Çakırım şöyle dursun
Kara gözlüye yandım

Turnam turnam turnam
Ben buralarda durmam
Giderim gelmem
Sararsam solmam
Aslanım gel sineme yaslan

A.E. VI, 259

(II) Sarardım ben sarardım
Senin için sarardım
Baş yastıkta göz yolda
Her gelene sorardım

A dağlar yeşil dağlar
Gurbette yârim ağlar
Oy neyimiş neyimiş
Kaderim böyleyimiş
Açtı m'ola şu Fatsa'nın gülü yaprağı
Çekti bizi bu illerin külü toprağı

A.Ş.E. II, 95

Dört dizelik bağlamalardan her dize bir ezgiye uyularak mani dizelerinin arasına sokuşturulur. Bu yapıdaki mani-türküler daha çok oyun havası niteliğindedirler. Örnek :

Yazı yazdım kış idi
A balam beri bak beri bak
Kalemim gümüş idi
Dön geri bak yâre bak

söylediği kadar güçlü değil, ama hemen hemen aynı acıyı anlatıyor; yıllarca koca yüzü görmemek, en güzel günlerini yalnız geçirmek :

Terazinin tuğtu var
Her bir şeyin vakti var
Gitti yârim gelmedi
Ne karalı bahtım var

7'li hece ölçüsüyle söylenen bu mani düzenindeki dört-lüğün ikinci dizesine özellikle dikkat edilsin. Manilerde görülen doldurma dizelere hiç benzemiyor :

Her bir şeyin vakti var
dizesiyle, Eğinli kadının söylediği

Çağırda gelmedin istemem seni
dizesi arasında anlam olarak fazla bir fark yoktur. Ancak kadınların tutumlarında farklılık gözlenebiliyor; biri daha kararlı, zamanında gelmediği için kocasına sert çıkabiliyor, öbürü daha yumuşak, olayı kara bahtlı olmakla çözümlüyor. Eğinli ve Gökçeli kadınların tutumları nasıl olursa olsun, ikisi de Rıza Tevfik'in dediği gibi, gurbet felaketinin kurbanı olmuş yeni gelinlerdir (6).

Eğin türkülerinden hareketle sözü Anadolu türkülerine, bu türkülerde işlenen temlerin başında yer alan gurbet temine getirmek istiyorum. Klasik anlamda gurbet, erkeğin evinden ayrılmasıyla başladığından, ben de Anadolu türkülerinde işlenen gurbet temini erkeğin ağızından söylenen dizelerle başlatmak istiyorum. Aşağıda vereceğim ilk örnek köyünde, kasabasında artık bir şey yapamayacağına inanan erkeğin gurbete gitme nedenini anlatıyor :

Topladım çiçeği benim dalda nem kaldı
Gidiyorum gurbete benim burda nem kaldı

A.Ş.E. XXII, 389

Gurbet, erkek için bir kurtuluş kapısı, bir çözüm yolu olsa da gerçekte sonu belli olmayan bir serüvendir. Erkek tarafından zorunlu bir serüven olarak kabul edildiği için, gurbetin doğuracağı bütün olumsuz sonuçlara boyun eğme söz konusudur. Şu örneklerde olduğu gibi :

Gene gurbet ele düştü yolumuz
Kim bilir ki nerde kalır ölümüz

ya da

Karlı dağdan aşar bizim yolumuz
Gurbet elde yaman olur halimiz

A.Ş.E. XXIII, 8

Anadolu türküleri içerisinde gurbeti anlatan üç dizelik bir bent var ki, özellikle bir dizesi insanın içinj yakacak gibi. Gurbeti yaşamaya niyetlenenin, yaşayanın duygularını bütün koygunluğuyla açığa vuruyor; aynı zamanda erkeğin feryadını dile getiriyor :

Doktor beni hastaneye istemiş
Sevdiğim sarı saçın güle suya işlemiş
Anam beni gurbet için beslemiş

A.Ş.E. XXIII, 29

Buradaki

Anam beni gurbet için beslemiş

dizesine dikkat çekmek istiyorum. Erkek çocuğun işgücü için, güvence için, vatan için istendiği toplumumuzun yalın gerçeklerindendir. Ama “gurbet için” yetiştirildiğini söylemesi erkek için çarpıcı bir görevdir.

Pertev Naili Boratav, Eğin türküsünden söz ederken türkünün daha çok bekleyen kadının feryadı olduğunu söyler (7). Gurbet türkülerinde kadının ön planda olduğu tespi-

ti, bir bakıma Anadolu türküleri için de geçerlidir. An ak, g rbeti bütün koygunlu uyla yaşayan erkeğin, duygularını dile getirmede zaman zaman  ne çıktığı görülüyor. Özellikle g rbet olayının başlangıcındaki yalnızlık, umutsuzluk ve birden bire kar ıla tı ı acı koşullar, erkeğin dayanma gücünü azaltacak niteliktedir. Onun bütün bu g c klere karşı elindeki tek sila ı sabrıdır; ancak, sabır bile tek ba ına yetersiz kalabilmektedir. Ne kadar sabırlı olursa olsun, sıladan uzak kalmak ve kendini unutulmuş olarak görmek, erkeğin yüreğinde büyük acılara neden oluyor :

D  t m g rbet ile sabır ne çare
Ayrılık yürekte açıyor yara
Haber yok sıladan kaldım ef ara
Galiba dostlar da unuttu bizi

A. .E. III, 256

G rbet olayının nedenlerini  ozecek bilinçten yoksun olduğu için erkek, ayrılığı, ayrılı ın verdi ı acıları ancak alinyazısına ba layarak teselli buluyor. Çok büyük bir g c olarak g rd     felek  in kendisine acıyaca ını ve kendisini sılada bıraktıklarına kavu turaca ını umuyor :

Ta ana rahminde böyle yazılar
Çocuklar a lıyor güler bazılar
Evde koyduk geldik ufacak kuzular
Hayırlısıyla yüzlerin göstersen felek

A. .E. XVIII, 169

Yukarıdaki dizeler, aynı zamanda, erkeğin evinden ayrılırken geride bıraktığı tablodur. Ama bu olumsuz tablonun sorumlusu kendisi değildir. Sorumlu, gene son dizede çocuklarına kavuşmak için yardımını dilediği   felek  tir. Bir yanda felekten yardım umması, ona kurtarıcı g -

zülle bakması, öte yandan biraz sonra vereceğim örnekte görüldüğü gibi her şeyden feleği sorumlu kılması, erkek için bilinçsizliğin doğurduğu bir çelişki olmalıdır :

Yalandır şu fani dünya da yalan
Sensin kahpe felek benî gurbete salan

A.Ş.E. III, 249/2

Daha önce de söylediğim gibi sonu belirsiz gurbet serüvenin sıkıntıları, yavaş yavaş erkeğin düşündüğünün ve kabullendiğinin de üstüne çıkmaya başlıyor. Acılar, gurbetçiyi canından usandıracak düzeye ulaşıyor, buna bağlı olarak onun sıla özlemini artırıyor :

İstanbul başıma zindan
Gözlerim görmüyor gamdan
Vallahı usandım candan
Görsem sılama sılama

A.Ş.E. XXII, 70

Memlekete dönme isteği, gurbetçinin içinde giderek bir tutkuya dönüşmeye başlıyor. Ne var ki bu kez de karşısına nasıl döneceği sorunu çıkıyor. Her ne kadar geride kalanlar, öncelikle kendisinin dönüşünü bekliyorlarsa da, çevrenin geleneksel anlayışını düşünmek zorundadır. Hiçbir şey elde etmeden dönmek dayanıksızlığın, beceriksizliğin, işbilmezliğin belirtisi olarak çevre tarafından yorumlanabilir. İşte, toplumda güçlü bir konuma sahip olan erkek (koca-ağa), kendini küçük düşürecek böyle bir dönüşe razı değildir. Bu nedenle geleneğin ayıplamasından doğan baskıyı dikkate almak zorundadır. Aşağıya aldığım örnekte geleneksel baskının boyutlarını bütün yalınlığıyla görmek olasıdır. Bir şey elde etmeden dönmesi bir yana, gurbetçinin, sıkıntılarını mektuba yazması bile güçsüzlüğünün bir belirtisi olarak yorumlanabiliyor. Ben, bu anlayışı kapalı bir yaşamının sonucu olarak görüyorum. Örnek :

Ondokuzlu böyle içerden yanar
Mektuba yazarsak el bizi kınar
Gurbeti görmeyen pek kolay sanar
Sılaya bizi de kavuştur felek

A.Ş.E. XXIII, 169

Gurbeti eylemli olarak yaşayan erkek, gurbette olsun, sılaya dönüşünde olsun geleneksel yaşama biçiminin oluşturduğu dünya görüşünü her an hatırlamak durumundadır. İçinden çıktığı toplumun anlayışına ters düşebilecek bir davranışta bulunması, kınama yoluyla toplumdan soyutlanmasına neden olabilir. Öyle bir katı geleneksel anlayış ki bu, yalnız erkeğin yanlış davranışlarını değil, onun gurbette ölmesini bile yargılayabilir. Onun için, yukarıda sözünü ettiğim küçük düşürücü bir geri dönüş ne kadar gurbetçiyi korkutuyorsa, gurbette ölmek de o kadar çok korkutuyor. Özellikle düşmanlarını güldürebilecek bir gurbet ölümü, gurbetçinin korkulu düşlerindendir. Bu korkulu düşün gerçekleşmemesi için gurbete çıkmasına neden olan feleğe bile yalvarabiliyor :

Gel felek gurbet elde alma canımı
Duyar düşmanlarım şaduman olur
Yıkıp viran etme fakir hanemi
Sılada yavrular perişan olur

A.Ş.E. XXIII, 123

Gurbetçi, gurbeti bütün olumsuzluklarıyla yaşamasına, bu olumsuzlukların doğurduğu sıkıntılardan acı çekmesine rağmen gurbete çıkışını kendi yazgısına bağlayarak teselli bulabiliyor. Ancak, yukarıda verilen son iki örnekten anlaşıldığı gibi geleneğin kendisi üzerinde yarattığı baskıya karşı herhangi bir çıkış yolu bulamamakta, gerçekte bu baskıdan, daha çok rahatsızlık duymaktadır.

Erkeğin, sılıya dönmekten çekinmesini yalnızca geleceğin baskısına bağlamak da yeterli değildir. Gurbet ve sıla arasındaki birtakım fiziksel engeller de gurbetçinin dönüşünde etkili olabilmektedirler. Uzun süren yolculuklarda erkek, doğa engelini de dikkate almak zorundadır. Onun için en büyük engel dağlardır. Bu nedenle yazgısını değiştirmesi için feleğe yalvarıyorsa, evine dönebilmek için de dağlardan yardım umabiliyor, onlara yalvarabiliyor :

Yol ver dağlar ben sılıya gideyim

★ ★

Eğil dağlar ben sılama gideyim

A.Ş.E. XXIV, 124

Gurbetçinin yardımını istediği yalnızca felek ve doğanın bazı parçaları değildir. O, o kadar çaresiz kalmıştır ki, sılada bıraktıklarından bile yardım isteyecektir. Alın-yazısının ve doğanın bağladığı yolları ev halkının açmasını -eğer kendisini görmek istiyorlarsa- bekleyecektir :

İlgıt ılgıt esen seher yelleri
Yine de sen bilirsın bizim halleri
Kavımdan kardaştan soran olursa
Gelsin satın alsın bağlı yolları

A.Ş.E. XXII, 364/1

Bu dizeler, bir yönüyle erkeğin dramını anlatıyorsa da burada, erkeğin yavaş yavaş gurbete alıştığı da sezinlenebilir.

Bir yerde içecek suyu, yiyecek ekmeği olmak düşüncesi kaderciliğe inanmış olmanın sonucudur. Bu inançla, insan, sıkıntılarını psikolojik olarak hafifletmiş oluyor. Bir yere giderken, orada, içecek suyu, yiyecek ekmeği olduğunu düşünüyor, bunu Tanrı'nın bir isteğigibi yorumlu-

yor. Aynı inanç, gurbete çıkan için de söz konusudur; gurbetçi, gurbetin kendisini çektiği inancındadır :

Açtı m'ola şu Fatsa'nın gülü yaprağı
Çekti bizî bu illerin suyu toprağı

A.Ş.E. II, 9

Suyun ve toprağın insanı bir başka yere çektiği nasıl düşünülüyorsa, sıra toprağının da biçimlendirdiği kendi insanını öyle geri götüreceği düşünülür. Erkek;

Ya suyumuz çeker ya toprağımız
Yol ver dağlar ben sılaya gideyim

A.Ş.E. XXIV, 124

derken aynı düşüncenin sonucu bir gün ana-babasına, karısına, çocuklarına ya da nişanlısına kavuşacağını ummaktadır. Ama, bu kavuşma ne zaman gerçekleşecektir? İşte bu zaman diliminin süresi hakkında kesin bir şey söyleyemiyor. Zamanla ilgili bu belirsizlik, erkeğin, zaman zaman daha gerçekçi olmasına neden olabiliyor :

Gözletmen nişanlım küçük kardaşım alsın

A.Ş.E. XXVI, 721

dizesi, hem bir geleneği, hemde geride kalanları daha çok bekletmeye hakkı olmadığını anlatması bakımından dikkat çekiyor. Bir başka dikkat çeken nokta da korkunç bir umutsuzluğun, gurbette kalıp ölme korkusunu taşıyor olmasıdır. Çünkü, gelenekte, ancak ölen erkeğin karısı ya da nişanlısı erkeğin bekâr kardeşlerinden biriyle evlendirilebilir.

Buraya kadar, gurbet olayı içerisinde erkeğin durumu gene erkeğin kendi ağzından dizelerle örneklendirildi, yorumlanmaya çalışıldı. Gurbetçi, her ne kadar erkek başlatı-

yorsa da onu erkekten daha çok yaşayan kadındır; hatta gurbet için, kadınların dramları üzerine kurulmuştur denilebilir. Denilebilir ki gurbete o koygun anlamı kadınların feryatları vermiştir. Kadın, kocasından -ağasından- bir aylık, üç aylık ya da bir yıllık evliken ayrılmak zorunda kalmıştır. Kocasına göre daha çok sıkıntıya katlanmak zorundadır. Erkek, toplumda güçlü bir konuma sahip olduğu için, davranışlarında kadına göre daha özgür sayılır. Oysa, kadın için böyle bir özgürlük söz konusu değildir. O nedenle, kadın, gurbetin olumsuzluklarını iki yönlü yaşıyor denebilir. Birincisi, en güzel çağlarını kocasından ayrı yaşamak, ikincisi ise geleneğin baskısını kocasına göre çok daha fazla duyuyor olmasıdır. Öyle zaman oluyor ki bu olumsuzluklardan ikincisi birincisine baskın çıkabiliyor. Kadının karşılaştığı bu güçlükler onu, erkekten daha çok gerçekçi olmaya yöneltiyor ve duygularını anlatmada daha rahat kılıyor. Örneğin, aşağıya alınan örneklerden birincisinin son dizesinde yer alan "taze gelin" sözleri bilinçsizce söylenmiş değildir. Kadına özgü beklentilerin yalın ve duygulu bir anlatımıdır :

Cevizin yaprağı narindir narin
İçerim kan ağlar dışarım serin
Yolunu beklerim bir taze gelin

A.Ş.E. XXII, 362

Kadın, beklentilerini dile getirirken kocasına bazı mesajlar da iletmeye çalışır :

Ağam sen gideli dışa çıkmadım
Darayıp zülfümü fese sakladım
Mor mintanlı yiğitlere bakmadım

A.Ş.E. XXIV, 322

Ya da

Sana derim sana oğlan Mustafa
Hani senin ile sürdüğüm safa
İnanmazsan el basayım kitaba
Haram el görmedim yâr sen gideli

A.Ş.E. XXIII, 224

Bu son iki örnekteki

Mor mintanlı yiğitlere bakmadım

★
★

Haram el görmedim yâr sen gideli

dizeleri özellikle anlamlıdır. Çevrenin baskısından alabildiğine huzursuz olduğu için kocasına karşı kendini savunmaya çalışıyor. Yalan da olsa, hakkında çıkarılan dedi koduları kocasının duyması, zaten yeterince birlikte olmadığı kocasını bütünüyle yitirmesine neden olabilir, hatta sonu ölüme kadar gidebilir.

Kadın, kocasına mesaj gönderirken bilinçsiz de olsa kendine özgü gerçekleri de ona anlatmaya çalışır. Anasız-babasızlığın, yârsızlığın ve cahilliğin zor olduğu, bu sayılanların kendisi üzerinde olumsuz değişiklikler yapabileceği düşüncesindedir. Bu değişikliklerden biri belki de bir başka yâr olabilir :

Yüce dağ başında nevrzum susuz
İnanın cahilim duramam yârsız
Hem anasız hem babasız hem yârsız
Ellerin köyünde yurtsuz yuvasız

A.Ş.E. XXIV, 322

Sağ olanlar gelir bir gün evine
Yakışmaz gurbetlik taze geline

A.Ş.E. XXIV, 32

İstekleri, kaygıları zaman geçtikçe giderek daha netleşmeye başlıyor, kadının. Yalnızlığı, kadınsal istekleri yavaş yavaş onu hırçınlaştırılabilir :

Geceleri uyku girmez gözüme
Yastık tiken olmuş batar yüzüme
Uyma dedim uydun eller sözüne

A.Ş.E. XXIV, 322

Erkeğin gurbette, bir başka kadınla birlikte olması, bekleyen kadının korkulu düşlerindendir. Bu gibi durumlarda kıskançlığını belli etmeye çalışırken henüz ağasına kızgın değildir, ağasıyla birlikte olan kadına kırgındır :

İstanbul yolları sızidan sızı
Ağamı zaptetmiş bir Urum kızı
Dağlarda geçirdim yazılan güzü

A.Ş.E. XXII, 361/1

Ağasına ise, şimdilik ancak yalvarmakla yetiniyor, ondan, kendisinden başkasına bakmamasını istiyor :

Bir selam gönderdim esen yellerle
Allah'ı seversen bakma ellere
Kader kötü imiş düştüm dillere

A.Ş.E. XXVI, 735

Buraya kadar verilen örnekler, kadının yalnızlığını, içe kapalılığını, korkularını bütün derinliğiyle vurguluyor. Burada şu soruyla karşılaşılabilir : Kadın, nasıl bu kadar içten, bu kadar duygulu olabiliyor ve isteklerini nasıl bu kadar netleştirebiliyor, koygun hale getirebiliyor? Bu sorunun cevabı çok kesin olmamakla birlikte kadının, içine kapalı olmasına bağlanarak verilebilir. Kocasını gurbete gittikten sonra dedi kodudan kurtulmak için giderek çevresinden

soyutluyor kendisini, toplum içindeki davranışlarını sınır-
lıyor. Böylece, dışa dönük hareket serbestisini yitiriyor, içe
dönük kendine özgü bir duygu dünyası yaratıyor (8). Ger-
çekte, bekleyen kadın, kocasına ait çok az şeyle yetinebili-
yor. Kocasının sağ olmasını kendisi için yeterli sayabiliyor :

Posta yollarını dolanıyorum
Yitirdim yârimi arıyorum
Ağam sağlığına güveniyorum

A.Ş.E. XXIV, 322

Kadının, kocasına ait çok az şeyle yetinme isteği, kuş-
kusuz bir gün ona yeniden kavuşacağını düşünmesinden
ileri geliyor. Buna bağlı olarak, kocasına yakarışlarında
ölçülü davranabiliyor. Ancak, sevme ve sevilme çağının
geçtiğini yavaş yavaş sezinlemeye başlayınca kadın, sus-
kunluğunu giderek bırakıyor; bunun yerini başlangıçta ge-
nel bir feryat, ardından kocaya ve sonunda gurbete korkunç
beddualar alıyor. Ama, son bir umutla feleğe, gurbete, kı-
saca herkese yalvarıyor, ağasını geri vermeleri için :

Gesi Bağlarına indi bir Firenk
Bu mektubu yazan ne dertli yürek
Gönderin ağamı o bana gerek (9)

A.Ş.E. II, 30

Yalvarmalarından da bir sonuç alamayan kadın, artık
büşbütün umutsuzdur :

Coşkun sular da akar akar durulmaz
Geçti bu güzellik de çare bulunmaz
Hasret gidiyorum da gözüüm yorulmaz
Hasret kıyamete kaldı ağlarım

A.Ş.E. II, I

derken, çaresizliğine ve umutsuzluğuna ağlamaktadır. Güzelliği, değeri bilinmeden geçip gitmiştir. Kadın, ne dünyadan, ne de yârimden umduğunu bulabilmiştir :

Bülbül konmuş sarayına Konya'nın
Süremedim safasını dünyanın
Göremedim vefasını o yârim

A.Ş.E. XXII, 371

Kadın, bir zaman sonra kocasını geri vermeyen, onun vefasını göstermeyen gurbeti suçlamaya başlar, feryadını yükseltir :

Ah gidi gurbetlik yandım elinden
Ölemedim kurtulayım zehirli dilinden

A.Ş.E. XXIV, 343

Bir daha güvenmem yârim var deyi
Gelirse yollamam hasret zor deyi

A.Ş.E. XXIV, 322

Ayrılığın uzamasında artık, felek ve gurbet kadar koca da sorumludur. Kadına göre, koca da sılaya dönme çabasında bulunmuyor. Bu nedenle kadın, beddualarını kocasına yöneltir ve bu bedduaların ağırlığını da giderek artırır :

Gitti yârim geleceği gümandır
Bu yıl da gelmezse halim yamandır

A.Ş.E. XXIII, 278

Mor menekşe boyun eğmiş derdi var
İllerin de sılası var yurdu var
Hey muhannet senin sılan yok mudur

A.Ş.E. VI, 189

Gel hey imansız yârım gel de gene git
Gül yüzlü yârini sar da gene git

A.Ş.E. XVIII, 168

Kadını, kocasına ettiği beddualar da kandırmaz. Son bir çırpınıyla feryatlarını yükseltir, beddualarını daha netleştirir, daha etkili kılmaya çalışır; gözü hiçbir şeyi görmez olur :

İstanbul İstanbul viran kalası
Taşını toprağını seller alası
Şu dünyada benim sevdiğimi bana veresi

A.Ş.E. XXII, 270

Karşı dağda sıra sıra bademler
Durmasın ağlasın yâri gidenler
Ne ben senden doydum ne de sen benden
Kör olsun gurbeti icat edenler

A.Ş.E. XXII, 270

Ak sıvadan evimizin yapısı
Böyle m'olur eloğlunun hepsi
Kitli kalsın gurbet elin kapısı

A.Ş.E. XXII, 364

Savsun mektuplarını gönlüm şad olsun
Gurbet icat eden perişan olsun

A.Ş.E. XXII, 400

Tez gel ağam tez gel olma muhannet
Gurbet icat eden görmesin cennet

A.Ş.E. XXIV, 322

Anadolu türkülerinde gurbet teminin yanı sıra başka temler de yer alır. Bu temlerin bir bölümünü eşkiyalık,

kaçakçılık ve kan davası gibi değişik olaylar oluşturuyor. Ağıt-türkü olarak adlandırılan yakarışlar daha çok bu olaylarda ölenler üzerinde söylenmişlerdir. Ağıt-türküde, türküyeye konu olan olayın kahramanının hayatını bütün canlılığıyla bulmak olasıdır. Kimi zaman ölenin kendi ağzından, kimi zaman da yakınlarının ağzından ölüme kadar giden olay bütün koygunluğuyla ağıt-türküde hikâyeye edilir. Örnek olarak Beypazarı türküsünün ilk iki bendini veriyorum :

Kırat'ın üstü de bir uzun yayla
Siz gidin ağalar kaderim böyle
Varıncak pedere öldüğüm söyle

Kör olası çingen nereden geldi
Kuyumcuyum diye çayıra indi
Anlı top kâküllü bir yiğit vurdu

A.Ş.E. VI, 198/6

Eşkiyaların bir çoğu, yönetime karşı gelmelerine rağmen bunlardan kimileri halk tarafından sevilmiş ve korunmuşlardır. Daha çok, Cumhuriyet öncesinde görülen bu tipler, halka yakın oldukları, ondan destek gördükleri sürece tutunabilmişler ve yaşamaları uzun sürmüştür. Halk, onların eşkiyalık nedenlerini kendi değer yargısına göre değerlendiriyor, olumlu ya da olumsuz olarak niteliyor. Olumlu olarak gördüğünde eşkiyaların davranışlarını adil olmaları koşuluyla destekliyor, onlara hoşgörüyle bakabiliyor. Kimi zaman daha da ileri giderek onların bir bölümünü kendi koruyucusu bile sayabiliyor. Hele, eşkiyalardan kimilerinin zenginden alıp yoksula dağıtması onları, halkın gözünde en yüksek konuma kadar çıkarabiliyor. Toplumda onlara karşı korkuyla karışık bir sevgi oluşuyor. Aşağıya iki bendi alınan Çöllo'nun türküsü bu türdendir :

Atına biner de dört nala yürür
Aynalı martini dünyayı görür
Zenginden alır da züğürede verir
Gözlerin çırasın yakıyor Çöllo

A.Ş.E. III, 182

İsmi duyanlar kara giyorlar
Kimi yağlı kimi yavan yiyorlar
Birazları Hazret-i Ali diyorlar
Tanrının arslanı sen misin Çöllo

A.Ş.E. XXIII, 22

Ger Ali'nin üzerine yakılan türküde de aynı tem işleniyor. Ger Ali'nin yiğitliği, sevgisi, oyuna getirilişi birleştirilerek anlatılıyor :

Ger Ali'nin boyu serviden uzun
Dağlarda geçirdi yaz ile güzün
İnerim İzmir'e Balyoz'un kızın
Sararım sineme dedi Ger Ali

(...)

İzmir'in içinde oldu bir oyun
Cellatlar geliyor Ger Ali soyun
Tekkeye yolladık kurbanlık koyun
Kader böyle der de ağlar Ger Ali

A.Ş.E. VI, 198

Efeler üzerine söylenen hikâyeler, yakılan türküler de toplumun yukarıda sözü edilen anlayışından doğmuştur.

Sözlü gelenekte, kaçakçılık yapanlara, bu uğurda hayatlarını yitirenlere ilişkin hikâyeler ve ağıt-türkülere sık sık rastlanır. Kaçakçılarla, onları izleyen hükümet güçleri -kolcular- arasında çıkan çatışmalar, baştan sona kadar

bu hikâyelerde ve ağıt-türkülerde bütün ayrıntılarıyla anlatılır. Eşkiya türkülerinde olduğu gibi burada da halkın kaçakçılığı eylemli olarak yapanlara karşı hoşgörülü davrandığı dikkat çekiyor. Halk, kaçakçılığın yasa dışı olduğunun bilincinde ancak, koşulların insanı bu tür işlere zorladığı inancında olduğu için hoşgörülü davranabiliyor. Ama, diğer yönden kaçakçılık yaptıranlara aynı hoşgörüyü göstermiyor, onları suçluyor. Kaçakçı Mahmut için yakılan ağıt-türkünün bir bölümünü örnek olarak veriyorum; halkın ve kaçakçının duygularını bütün yalınlığıyla bu iki bentte görmek olasıdır :

Deveci Dağına bastığım oldu
Tütünün dengi de yastığım oldu
Bizim arkadaşların kaçtığı oldu
Sebebim tütünü basın yarama

A.Ş.E. XXVI, 731

Hacılar köyünü duman бүrүdү
Altmış sekiz kolcu birden yürүdү
Kara Mahmut da şu yerlerde bir idi

Aman dostlar bakın benim halime
Sebebim tütünü basın yarama (10)

A.Ş.E. XXIII. 158

Kaçakçı Mahmut'un, ölümüne neden olan tütünden ilaç olarak yararlanması olayın bir başka çarpıcı yönünü oluşturuyor. Bilindiği gibi tütün, yaraları iyileştirmek, özellikle kanı durdurmak için kullanılır.

Balcalı/Adana, 1984

Yrd. Doç. Dr. Fuat ÖZDEMİR

NOTLAR

- (1) Pertev Naili Boratav, 100 Soruda Türk Halk Edebiyatı, Gerçek Yayınevi, İstanbul 1982, s. 157 vd.
- (2) Hikmet Dizdaroğlu, bağlamaları dikkate alarak türküleri on yedi bölümde inceliyor (bkz. Halk Şiirinde Türler, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1969, s. 107 vd.). Bu da bir sınıflandırma yöntemidir. Ancak, bağlamalarda her zaman bir kararlılık görülmediği için bu kadar çok sayıya ayırmak karışıklığa yol açabilir. Bu nedenle sınıflandırmaya bentlere göre yapıp bağlamaları bu bentler içerisinde değerlendirmek daha net bir görünüm kazanıyor.
- (3) Dizdaroğlu, a.g.e., s. 114 vd.
- (4) Saim Sakaoglu, Hikmet Dizdaroğlu'nun kitabındaki türküler bölümü üzerinde dururken aynı konuya dikkat çeker (bkz. TFA, No : 244).
- (5) Enver Gökçe, Eğin Türküleri, Yaba Yayınları, Ankara 1982, s. 67.
- (6) Rıza Tevfik, Folk-lor, Folklore, Peyam, 20 Şubat 1329/5 Mart 1914.
- (7) Pertev Naili Boratav, Folklor ve Edebiyat 2, İstanbul 1983, s. 348.
- (8) Yıllar sonra roller değişmiş, anlayış değişmiş bu kez kadın gurbete çıkmış, hem de Almanya'ya. Ama, onun içe dönüklüğünde, yalnızlığında çok fazla bir değişiklik olmamış :

Almanya'da neler çektim Mehmet'im
Dertlerimi hiç kimseye demedim

dizelerinde olduğu gibi.

- (9) Almanya'da derlediğim Âşık Mahzuni'ye ait bir türkünün dizelerinde de birileri geri çağırılıyor :

Toprağında erir kara sabanı
Gönderin amcamı verin babamı (kocamı)
Bağrıma basarım yırtık abamı
Almanya gardaşımı geri ver

- (10) Bu ağıt-türkünün yakılmasına neden olan olay şöyle :
«... Çerkeş Mahmut adında güzel bir delikanlı vardı. (...) Tokatta tütüncü beyinin kızını sevmiş ve onunla evlenmiş. Tütüncü beyinin kızını sevip onunla evlenmesi, kaçakçılık yapmasına sebep olmuş, çünkü bey durmadan zor ediyordu. Mecburdu kaçakçılık yapmağa. İster istemez iş ölümüne sebep oldu.» (Derleyen : Nevzat Gözaydın, TFA, No : 313).

III

Anadolu türküleri

1. KIZILIRMAK TÜRKÜSÜ

1. Köprüye geldik de köprü yıkıldı
Beş yüz atlı birden suya döküldü
Kocyiğidin orta beli büküldü

Kızılırmak n'ettin allı gelini
Gerdanı beş karış benli gelini

2. Elinin kınası soldu mı ola
Gözünün sürmesi bozuldu m'ola
Uçmakta mezarı kazıldı m'ola

Kızılırmak n'ettin allı gelini
Gerdanı beş karış benli gelini

3. Kızılırmak parça parça olasın
Her parçanı bir diyara salasın
Sen de benim gibi yarsız kalasın

Kızılırmak n'ettin allı gelini
Gerdanı beş karış benli gelini

(11 4)

A. Çeşitlenmeler:

Ayrıca bkz. Mahmut Tuğrul, Ankara Örencik ve Ahi Köy-
lerinin Türküleri, Recep Ulusoglu Basımevi, An-
kara 1945, s. 65

Cahit Öztelli, Evlerinin Önü, İstanbul 1972, s.
452-453.

Eflatun Cem Güney, Folklor ve Halk Edebiyatı,
Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1971, s. 241.

B. Derleyenlerin açıklamaları.

C. Yayınlayanların açıklamaları.

2. SARARDIM TÜRKÜSÜ

1. Sarardım ben sarardım
Senin için sarardım
Baş yastıkta göz yolda
Her gelene sorardım

A dağlar yeşil dağlar
Gurbette yârim ağlar
Oy neyimiş neyimiş
Kaderim böyleymiş
Açtı m'ola şu Fatsa'nın gülü yaprağı
Çekti bizi bu illerin suyu toprağı

2. Armut dalda dal yerde
Bülbül ötmez her yerde
Felek bizi ayırdı
Her birimiz bir yerde

A dağlar yeşil dağlar
Gurbette yârim ağlar
Oy neyimiş neyimiş
Kaderim böyleymiş
Açtı m'ola şu Fatsa'nın gülü yaprağı
Çekti bizi bu illerin suyu toprağı

3. Gemilerde kereste
Kuş beslenir kafeste
Dediler yârin hasta
Yetiştim son nefeste

A dağlar yeşil dağlar
Gurbette yârim ağlar
Oy neyimiş neyimiş
Kaderim böyleymiş
Açtı m'ola şu Fatsa'nın gülü yaprağı
Çekti bizi bu illerin suyu toprağı

(11 9)

3. GESİ BAĞLARI

1. Gesi Bağlarının gülleri lâri
Ben yârdan ayrıldım gülemem gayrı
Yârdan ayrılanın böyl'olur hali

Gel otur yanıma başımın tacı
Ayrılık ekmeği zehirden acı

2. Gesi Bağlarında buldum bir nohut
Ana ben ölüyom bana yas okut
Mezarımın üstünde dolan bir vakit

Gel otur yanıma başımın tacı
Ayrılık ekmeği zehirden acı

3. Kampanamı yüce vurun gaziler
Ben cahilim kemiklerim sızılar
Anam bacım ardım sıra bozular

Gel otur yanıma başımın tacı
Ayrılık ekmeği zehirden acı

4. Gesi bağlarında kaynar kum idim
Fenerler içinde yanar mum idim
İbdi Allah sonra sensin umudum

Gel otur yanıma başımın tacı
Ayrılık ekmeği zehirden acı

5. Gesi Bağlarında üç ırğa daşlar
Ağamdan mı geliyor ey uçan kuşlar
Analar büyütür ile bağışlar

Gel otur yanıma başımın tacı
Ayrılık ekmeği zehirden acı

6. Gesi Bağlarına indi bir Firenk
Bu mektubu yazan ne dertli yürek
Gönderin ağamı o bana gerek

Gel otur yanıma başımın tacı
Ayrılık ekmeği zehirden acı

7. Ağamın giydiği ketenden gömlek
Yoğumuş dünyada garibe gülmek
Hep mi yalan oldu bu geçen günler

Gel otur yanıma başımın tacı
Ayrılık ekmeği zehirden acı

8. Everek'in bayırına düzüne
İllerin anası gider kızına
Benim anam hiç bakmıyor yüzüme

Gel otur yanıma başımın tacı
Ayrılık ekmeği zehirden acı

(11 30)

9. Salkım söğüt gibi dallarım yerde
Gözlerim gözlerim gözlerim yolda
Gösterin sevdiğimin evleri nerde

Gel otur yanıma boyu bosu güzelim
Gülemem ağlarım ah çekerim gezerim

10. Varın bakın has bahçenin gülleri de açıyor
Duvarından dallarından taşıyor
Benim yârım bülbül gibi şakıyor

Gel otur yanıma boyu bosu belalım
Gülemem ağlarım ah çekerim yanarım

11. Yüce dağ başında kaynar karınca
İçerim kan ağlar yaşıtılarım görünce
Ben bu dertten iflah olmam ölünce

Dertli diye çağırırsınlar adımlı

(11 215)

12. Uyandım ki bir ay doğmuş koynuma
Sığa kollarını aşır boynuma
Bir canım var koydum senin uğruna

Eğil dağlar eğil bir gül alayım
Asker karısıym ya ben nerde kalayım

13. Gesi bağlarında dolandım taşla
Kardeş ekmeğini kakarlar başla
Çalıştım çalıştım emeğim boşla

Konma bülbül konma dalım boş değil
Yârımı iller aldı gönlüm hoş değil

14. Urganım atmadık dallar mı kaldı
Başıma gelmedik hallar mı kaldı
Bize söylenmedik diller mi kaldı

Ya ver muradımı ya al canımı

(VI 190)

15. Gesi Bağlarında geçilmez yastan
Dört yanım ıslandı yağmurdan yaştan
Sağ yanın ağrıdı soluna yaslan

Devşirdim çiçeği /...../

(XXII 89)

16. Gesi Bağlarında yolun sağında
Güller çiçek m'açar şu yavrunun bağrında
Yavrusu koynunda elin yanında

Topladım çiçeği benim dalda nem kaldı
Gidiyorum gurbete benim burda nem kaldı

(XXII 389)

17. Gesi Bağlarından geçemiyorum
Az doldur şarabı içemiyorum
Ben sana söz verdim geçemiyorum

Atma garip anam /...../

(XXIV 382)

A. Çeşitlenmeler :

- 1/1 : Gesi Bağlarımn gülleri sarı (XXIV 341).
2/1 : Gesi Bağlarında buldum bir nohut (XXIV 341).
2/2 : Ana ben ölüyom bana bir yasin okut (XXIV 341).
2/3 : Mezarım üstünde ağla haylı bir vakıt (XXIV 341).
11/1 : Gesi Bağlarında kaynar karınca (XXII 319).
11/2 : Kan doldu gözlerim yâri görünce (XXII 319).
13/1 : Gesi'ye giderken dokandım daşa (II 215)
Gesî'ye giderken tokaştım daşa (XXII 373).
13/3 : Çalıştım çabaladım emeğim boşa (II 215) .

Ayrıca bkz. Cahit Öztelli, Evlerinin Önü, s. 336;

Yaşar Kemal-Sabahattin Eyüboğlu, Gökyüzü Mavi
Kaldı. İstanbul 1978, s. 272;

Veysel Arseven, Kırşehir'de Evlenme ve Düğün Adet-
leri TFA, No: 67.

- C. 14/4 : Bu dize "Ya ver muradımı ya al canımı" olmalı.
/...../ : Kelimelerin okunamadığını gösterir.

4. HİRİSTİYAN KIZININ MÜSLÜMAN OLDUĞU

1. İstanbul'dan çıktım derya yüzüne
İrast geldim bir Ermeni kızına
Aç yaşmağın bak yavrunun yüzüne
Dönme m'ola gâvur kızı dinime
2. Hacı olan da hacca gider hac'olur
Demirciler demir döğör tunc olur
Ermeniden İslâm olmak güç olur.
Vargit İslâmoğlu dönmem dinine
3. İstanbul'dan çıkar padişahın fermanı
Gökte döner mızrağımın yalmanı
Sen olmazsan ben olayım Ermeni
Dönme m'ola keşiş kızı dinime
4. Sıra sıra şu Sivas'ın söğüdü
Bıldır küçüğüdi bu yıl büyüdü
Kırıldı mı Ermeninin yiğidi
Var git oğlan var git dönmem dinine
5. Aman güzel el ele verelim köye inelim
İncil Kuran'ları başa derelim
Hangi din hak ise ona dönelim
Dönme m'ola keşiş kızı dinime
6. Aman oğlan yaylaya gidiyom beni eğleme
Aşk közüyle yakıp deli eyleme
Sen cahilsin cahil sözü söyleme
Var git İslâmoğlu dönmem dinine

7. Aman güzel babanın devesi gelsin otursun
Her gelmede ağırlığında lira getirsin
Benim gibi babayiğit bir yük odun getirsin
Dönme m'ola keşiş kızı dinime
8. Aman oğlan babamın devesi gelir oturur
Her gelmede ağırlığımda lira getirir
Sen gibi babayiğit odun getirir
Var git İslâmoğlu dönmem dinine
9. Aman güzel salını salını suya gidersin
Su değil meramın seyran edersin
Sen bu güzellekle bir kan edersin
İmana gel gâvur kızı imana
10. Aman oğlan salını salını suya giderim
Su değil meramım seyran ederim
Ben bu güzellekle bir kan ederim
Var git İslâmoğlu dönmem dinine
11. Aman güzel senin ile bir bahçecik turalım
Ayvasın yiyip narın satalım
Senin ile bir gececik yatalım
Dönme m'ola keşiş kızı dinime
12. Aman oğlan babam duyarsa beni astırır
Ağ ellerim bileğimden kestirir
Bir gülün yerine bin gül kusturur
Var git oğlan var git dönmem dinine
13. Aman güzel sorarsan adımlı adım Ali'dir
Dinimiz de hak Muhammet dinidir.
Bizim din de cümle dinden uludur
Dönme m'ola keşiş kızı dinime

14. Aman oğlan adımı sorarsan Benli Emine
Adın Ali ise döndüm dinine
Dediğin sözler de girdi zihnime
Yelekçek gömlekçek gel gir koynuma
Davamız da mahşere dek sürmesin

(XXIII 114)

A. Çeşitlenmeler :

- 1/1: İstanbul'dan çıktık bir deryanın yüzüne (11 212).
İstanbul'dan çıktık derya yüzüne (XXVI 726).
- 1/2: İrast gittik bir Ermeni kızına (XXVI 726).
- 1/3: Allı yazma da mavilimin yüzüne (11 212).
Al yazma da bak yavrunun yüzüne (XXVI 726).
- 1/4: Dinime dön kesiş kızı dinime (11 212).
Döner m'ola Urum kızı dinime (XXVI 726).
- 2/1: Hacıya gidenler de hacı olur (11 212).
- 3/1: İstanbul'dan da gelir padişahın fermanı (XXVI 726).
- 3/2: Gökyüzünde döner mızrağın yalmanı (XXVI 726).
- 3/3: Sen olmazsan ben olurum Ermeni (XXVI 726).
- 3/4: İmana gel gavur kızı imana (XXVI 726).
- 6/1: Var git oğlan var git beni yoldan eğleme (11 212).
Oğlan suyum içip yolumdan eğleme (XXVI 726).
- 6/2: Ah çekip de ciğerciğim dağlama (11 212).
Aşk atasına yanıp ciğerini dağlama (XXVI 726).
- 6/3: Sen cahil değilsin cahil gibi söyleme (11 212) 1
Cahil değil isen bu sözü söyleme (XXVI 726).
- 6/4: Var git yiğit var git dönmem dinine (XXVI 726).
- 8/1: Babamın devesi gelir oturur (XXVI 726).
- 8/2: Her gelmesinde ağırlığımca lira getirir (XXVI 726).
- 8/3: Senin gibi bir Türkoğlu da odun getirir (XXVI 726).

- 8/4 : Var git yiğit var git dönmem dinine (XXVI 726).
11/1 : Güzel de senin ile bir bahçecik tutalım (11 212).
11/2 : Hayvasın yiyelim narın satalım (11 213).
11/3 : Bir gecelik de sarılalım yatalım (11 22).
11/4 : Dinime dön gâvur kızı dinime (11 212).
12/1 : Var git oğlan var git babam seni astırır (11 212).
12/2 : Ağ ellerin dirseklerden kestirir (11 212).
12/3 : Sen gülsün ama nice nice güller astırır (11 212).
12/4 : Var git İslâmoğlu dönmem dinine (11 212).
13/1 : Adımı sorarsan Âşık Ali'dir (11 212).
13/2 : Dinimiz de, ol Muhammet dinidir (11 212).
13/3 : Bizim dinler de hak dininden olur (XXIII 114).
13/4 : Gel kız müslüman ol kalma Ermeni (11 212).
14/1 : Adımı sorarsan Benli Emine (11 212).
14/3 : Sığa kollarını dola boynuma (11 212).
14/5 : Davamız da mahşere kalsın bakalım (11 212).

Ayrıca bkz. Cahit Öztelli, Evlerinin Önü, s. 760-761.

Gündüz Artan, Ermeni Kızı Türküsü, TFA., No. 137.

Hüsni Yıldız, Serik'ten iki Türkü, TFA., No. 153.

Mehmet Tuğrul, Ankara Örencik ve Ahi Köylerinin Türküleri s. 96.

Pertev Naili Boratav, Folklor ve Edebiyat 2, Adam Yayınevi İstanbul 1983, s. 434 vd.

Murat (Uraz), Halk Edebiyatı, Şiir ve Dil Örnekleri Semih Lütfü : Suhulet Kütüphanesi, İstanbul 1933, s. 250.

5. BİRADER

1. Ne hoş olur da şu memleketin yağmuru
Yol yürümekten de can veriyor ol kahramanı
Bunca yıldır da senen ehli ayalın
Emaneti kimlere ettin birader
2. Nasıl da geçtin boz bulanık sellerden
Haberini aldım esen yellerden
Yadigâr mı geçtin bizim illerden
İreyhan misali kokan birader
3. Yol yürüye yürüye şişti tabanım
Yırtarım da mintanımı abamı
Ak sakallı pir ihtiyar babamı
Zincir taktın divane ettin birader
4. Gerçekten görmedim ana kuağı
Yiğitler meskeni imiş dağlar bucağı
Bir yiğit asker olmakla batar m'ocağı
İreyhan misali kottun birader

(11 213)

5. Hapishane içinde bir çeşme akar
İçerim içerim de bağırmı yakar
O biçare validem yollara bakar
İhtimaldir kavuşuruz birader

(XXVIII 115)

-
- B. Söyleyen "Gölören Köyünden Halil İbrahim" (XVIII 115).
C. Bu türkü için ayrıca bkz. Hasan Ali Kasır, Seyrani,
İstanbul 1984, s. 189.

6.

1. Er sabah kalktım ki sular çağlıyor
Benim feryadıma bülbül ağlıyor
Bülbül has bahçeden murat alıyor
Bizim murat mah erecek kalıyor
2. Su değilim aka aka durulam
Sel değilim karı  karı  yarılım
Dünyasında sevdiğine sarılan
Ahirette sorgu sual yoğumu 
3. Kadir Mevlam seni   m    yaratmış
Serdar etmiş güzellerin   t ne
Siyah zülfün tel tel etmiş uzatmı 
Salıvermi  ak gerdanın   t ne
4. Arı peteğini yapar sabr ilen
Geçti cahil gönlüm    u z r ilen
Arının verdiği balı neyleyim
Sarılıp yattığım gonca g l yeter

-(11 214)

C. Bu dörtlükler ayrı ayrı türklerden kopmuş olmalı. 3. dörtlük için bkz. Cahit  ztelli, Karaca Oğlan *Bütün  iirleri*. İstanbul, 1971, s. 66.

7. AYVA ÇİÇEK AÇMIŞ

1. Ayva çiçek açtı yaz gelir m'ola
Gitti kömür gözlüm tez gelir m'ola
Gönül bu sevdadan vazgelir m'ola

Ya sen gel buraya ya ben varayım
Elmas kadehleri ben doldurayım

2. Çıbığım yok yâr yoluna uzatam
Takatım yok yâr yolunu gözetem
Menendin yok seni kime benzetem

Ya sen gel buraya ya ben varayım
Elmas kadehleri ben doldurayım

3. Kuyunun başına varmasın iller
Bugün efkarlıyım açılman güller
Otursam ağlasam dellendi derler

Ya sen gel buraya ya ben varayım
Elmas kadehleri ben doldurayım

(11 217)

A. Ayrıca bkz. Cahit Öztelli, Evlerinin Önü, s. 177.

Mehmet Özbek, Folklor ve Türkülerimiz, İstanbul 1975, s. 293.

8.

1. /...../
/...../
Yıkıldı gönlüm kalmadı mecalim
Ağustos ayında kar ister benden
2. Ey güzel seninle bir kavledeyim.
Bu kavlin üstüne dönmemesine
İkimiz de bir dala yuva yapalım
Bir daldan bir dala konmamasına
3. Bu dert benim ile verdi el ele
Çok çalıştım konamadım bir dala
Giydirdim kuşattım verdim dellala
Satılmadı geri geldi dert bana
4. Bu dert benim ile böyle giderse
Zalim düşman verdiği ederse
/...../ vadem yeterse
Garip anam olur/...../
5. Koçyiğit yatağı dağlar bucağı
Küçükten görmedim ana kucağı
Bir yiğit mahpus olmakla batır m'ocağı
/...../

(11 280)

9. BÜLBÜL NE YATARSIN

1. Bülbül ne yatarsın sette kayada
Yavruların melil mahzun yuvada
Kendim gurbet ilde gönlüm sılada
Sıladan da haber gelmez ağlarım
2. Bülbül ne yatarsın bahar eriştii
Kırmızı gül koncasına kavuştu
Sılada sevdiğim aklıma düştü
Sıladan bir haber gelmez ağlarım
3. Bülbülü tuttum da güle bağladım
Bülbül feryat etti ben de ağladım
Garip bülbül ile gönül eğledim
Sıladan bir haber gelmez ağlarım

(11 280)

4. Dur a bülbül sana bir sualım var
Uçup gitme eğlen konadur bülbül
/...../
/...../
5. Senin muhabbetin kalbim evinde
Senin muhabbetin /...../
/...../
Kalbimin evini donatır bülbül
6. Güle kon sevdiğim dikene konma
Her yüzü gülteni dost olur sanma
Kendini sarpa çek hara dayanma
Rakiplerin kastı canadır bülbül

7. Bülbülün yatağı bahçeler bağlar
Garibin yatağı kahveler hanlar
Korkarım sevdiğim ah çeker ağlar
Bu bahçenin sonu fenadır bülbül

(VI 198/14)

8. Aman bülbül de bahar geldi yaz geldi
Bizim ele turna geldi kaz geldi
Sılada sevdiceğim bizden vazgeldi
 tme bülbül garip garip g n l şen değil

(XXIII 286)

9. Ne yatarsın garip bülbül dağlar başında
Arzumanım kaldı yârin kaşında
Sılada sevdiğim on beş yaşında
 tme garip bülbül gönlüm şen değil

10. Bir kuş geldi konu dikene
Öte  te olan ömrüm t kene
Garip bülbül gitmez misin vatana
 tme garip bülbül gönlüm şen değil

(XXIV 123)

11. Bülbül yuvan yıkıldı mı
Yavruların döküldü m 
Ölüm sana dokundu mu

Garip garip  tme bülbül
Benim derdim bana yeter
Bir dert de sen katma bülbül

12. Bülbül yatar ovalarda
Yavru bekler yuvalarda
Bülbül kalmış yuvalarda

Garip garip  tme bülbül
Benim derdim bana yeter
Bir dert de sen katma bülbül

(XXII 386)

A.  eşitlenmeler :

- 1/1 : B lb l ne yatarsın sayda kayada (VI 198/14).
B lb l ne yatarsın sırtta kayada (XXIII 1).
Garip bülbül ne gezersin   l ovada (XXIII 37).
B lb l ne yatarsın   l ovada (XXIII 137).
Garip bülbül de ne gezersin   l ovada (XXIII 268).
Ne yatarsın garip bülbül  ukurova'da (XXIV 328).
B lb l ne yatarsın  ukurova'da (XXIV 328).
- 1/2 : Yavruların da melul mahzun yuvada (XXIII 1).
Eşin gelmiş de seni arar yuvada (XXIII 134).
- 1/3 : Kendim gurbet elde de gönlüm sılada (XXIII 1).
Kendim hapishanede gönlüm sılada (XXIII 37)
şimdi eşin gelir bulmaz seni yuvada (XXIV 328).
- 1/4 : Yavruyu besleyen anadır bülbül (VI 198/14).
Sıladan bir haber gelmez ağıarım (XXIII 1),
Bilin beni arzularım sılamı (XXIII 37).
Sılamı arz ederim sılamı ille anamı (XXIII 113).
 tme bülbül garip garip g n l şen değil (XXIII 134).
Sıla beni arz eder ben de sılayı (XXIII 268).
 tme garip bülbül g nl m şen değil (XXIV 123).
Bu bah enin sonu fenadır bülbül (XXIV 328).
- 2/1 : B lb l de ne yatarsın scher erişti (XXII 402).
Aman bülbül bahar g ze erişti (XXIII 134).
Ne yatarsın garip bülbül bahar erişti (XXIV 123).
- 2/2 : Kırmızı g l de koncasına karıştı (XXIII 1).

- 2/3 : Sılada sevdiğim yâr aklıma düştü (XXII 402).
Sılada sevdiceğim aklıma düştü (XXIII 134).
- 2/4 : Sılada sevdiğim yâre gidelim (XXII 402).
Sılada sevdiğim of çeker ağlar (XXIII 134).
Ötme garip bülbül gönlüm şen değil (XXIV 123).
- 3/4 : Rakiplerin kastı canadır bülbül (VI 1984/14).
Ötme bülbül garip garip gönül şen değil (XXIII 134).
- 4/3 : Yavruyu besleyen anadır bülbül (XXIV 328).
- 4/4 : Bu bahçenin sonu fenadır bülbül (XXIV 328).
- 8/1 : Bülbül ne yatarsın bahar erişti (XXIV 328).
- 8/2 : Kırmızı gül koncasına karıştı (XXIV 328).
- 8/4 : Rakiplerin kastı canadır bülbül (XXIV 328).
- Ayrıca bkz. Cahit Öztelli, Evlerinin Önü, s. 326.

Mehmet Özbek, Folklor ve Türkülerimiz, s. 450.

Fikret Türkmen, Âşık Garip, Ankara 1974, s. 183 ve 285.

Sait Uğur, İçel Folkloru, 1, Ulus Basımevi, Ankara 1947, s. 61, 78; İçel Folkloru II, Ulus Basımevi, Ankara 1948, s. 20.

Murat (Uraz), Halk Edebiyatı, Şiir ve Dil Örnekleri, s. 220.

Şükrü Elçin, Halk Edebiyatına Giriş, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1981, s. 212.

Hikmet Dizdaroğlu, Halk şiirinde Türler, Türk Dili, Türk Halk Edebiyatı Özel Sayısı, No : 207, s. 287.

10. KARA BULUT

1. Ne yaman buğulandın ey kara bulut
Açılmıyor tanyerinin pusudur
Kimlere de ahvalimi söylesem
Hep çektiğim bir sunanın yasıdır
2. Bir huri simalı da aklımı alan
Bilirim ismini söylemem yalan
Bizi de /...../ dan olan
Viran olur /...../baykuş /.../ olmasın
3. Yücelerden bakma şahin bakışlım
İndirirler aşağıya il yaman olur
Taramış zülfünü de vermiş tımara
Eser bâd-ı sabâ yel yaman olur
4. Bir güzel seyreyledim de kötü elinde
Layık görmeden o güzelin yeri değildir
Boyu bosu her endamı yerinde
Asla o kötünün yeri değildir.
5. Aşağıdan cıvı cıvı kuş gelir
Gâvurların gemileri dolu gider boş gelir
Asker olmayana hayal olur düş gelir
Onun için da asker oldum ağlarım
6. Varın söylen de şu karşıkı güzele
Ağca bileğini sıgayıp durmasın
Ben bu sevdadan vazgelmez iken
Gizli gizli haber salıp durmasın

(11 280)

7. Coşkun sular akar akar da durulmaz
Geçti bu güzellik de çare bulunmaz
Hasret gidiyorum da gözüm yumulmaz
Hasret kıyamete kaldı ağlarım sunam

(XXIII 1)

A. Çeşitlendirmeler :

- 1/1 : Ne yaman /...../ ey kara bulut (XXIII 1).
1/3 : Kimlere de ey halimi söylesem (XXIII 1).
1/4 : Hep çektiçeğim bir sunanın yasıdır (XXIII 1).
2/1 : Bir huri simalıdır aklımı alan (XXIII 1).
2/2 : Bilemem ismini söylemem filan (XXIII 1).
2/3 : Bizi dahletmesin nısf-ı din olan (XXIII 1).
2/4 : Viran olur da baykuş dildâr olmasın (XXIII 1).
3/1 : Yücelerden de bakar şahin bakışım (XXIII 1).
5/2 : Kâfirlerin de gemileri dolu gider boş gelir (XXIII 1).
5/3 : Asker olmayanlara da hayal gelir düş gelir (XXIII 1).
5/4 : Gayrı imdat eyle bir Allah bana (vay bana) (XXIII 1).
C. 4/2 : Bu dize «Layık görmedim o güzelin yeri değildir» olmalı.
4/4 : Bu dize «Asla o kötünün yâri değildir» olmalı.

11. ÇÖLLO'nun TÜRKÜSÜ

1. Erciyes Dağını kantar mı tartar
Tartarım diyenin belası artar
Vaktiyle teslim ol yakayı kurtar
Ölünceye kadar bekletirler zindanda Çöllo
2. Kayseri Rumuna bir cenk kuruldu
Ahali cem'oldu anda derildi
İçlerinden bir candarma vuruldu
Görenler seyretsin al kanı Çöllo
3. Hiç gelmemiş Âdem'den beri böyle yiğit meydana
Sağ elinde martin belde hançeri
Altı bin Talaslı ulu Kayseri
Diktin orta yere nişanı Çöllo
4. Aslın neslin Afşardır adın
Garip bülbül gibi dağda feryadın
Bu muydu dünyada ahdın muradın
Titrettin Firengistan'ı Çöllo
5. İsmi duyanlar kara giyorlar
Kimi yağlı kimi yavan yiyorlar
Birazları Hazret-i Ali diyorlar
Tanrı'nın Arslanı sen misin Çöllo
6. Kızlar altın takınmaz oldu saçına
Nam u şan yürüttün Çin'e Maçın'a
Gazeteler gitti Moskof içine
Titrettin bütün dünyayı Çöllo
7. Saru altun yere düştü tunc oldu
Şimdi bu âlemde insan piç oldu
Altı arap atlı beyler nic'oldu
Ben dünyayı mamur sandım çürümüş

8. Sivas vilayet de Kayseri merkez
Namını duydu bütün herkes
Tek gözde kestin üç tane Çerkez
Tavuk mu sandın insanı Çöllo

(XXIII 122)

9. Atına biner de dört nala yürür
Aynalı martini dünyayı görür
Zenginden alır da züğürede verir
Gözlerin çırasın yakıyor Çöllo
10. Bağdat'ı Basra'yı dolandın geldin
Merdoğlu mertlerin belini kırdın
Geçenki postada bin lira vurdun
Daha bir noksanın kaldı mı Çöllo

(III 182)

A. Çeşitlenmeler:

- 1/1: Erciyes olurmu tartmaya kantar (XXIII 122).
2/3: İçersinde bir candarına vuruldu (XXIII 122).
3/1: Hiç gelmemiş böyle yiğit Âdem'den beri (XXIII 122).
5/4: Allah'ın sen misin Arslanı Çöllo (XXIII 122).
6/1: Gelinler de alt giymezi oldu kıçına (III 182).
6/2: Kızlar altın takmaz oldu saçına (III 182).
6/3: Gazeten basıldı Moskof içine (III 182).
6/4: Titrettin sen bütün dünyayı Çöllo (III 182).
8/1: Sana derim sana ey koca kerkez (Çerkez olmalı) (III 182).
8/2: Senin için kuruldu çok yere merkez (III 182).
8/3: Tek gözle devirdin dört tane Çerkez (III 182).
8/4: Koyun mu zannettin Çerkez'i Çöllo (III 182).

Ayrıca bkz. Yaşar Kemal - Sabahattin Eyüboğlu, Gökyüzü
Mavi Kaldı, s. 270

Sait Uğur, İçel Folkloru 1, s. 203.

12. KINAN KUTLU OLSUN

1. Atımı getirin binek taşına
Elim ulaşmadı eğer taşına
Beybabasın getirin yanı başına
Kız anası kız anası oy oy
2. Kız anası kız anası
Elinde mumlar yanası
Büyük evin kaynanası
Kız anası kız anası oy oy
3. Kınan çok kutlu olsun
Beybaban gelsin de kuşağı kuşansın
Beydayın gelsin de elbiseni giydirsin
Kız anası kız anası oy oy
4. Hoş geldin hoş geldin
Güveyi yoldaş geldin
Geven gibi küllenesin
Keklik gibi dillenesin

(III 230/1)

A. Ayrıca bkz. Yılmaz Elmas, Güveyi Kına Türküsü, TFA, No: 173.

Sait Uğur İçel Folkloru 1, s. 53, 142.

Ali Rıza (Yalman Yalgın), Cenupta Türkmen Oymakları, Kısım 11, Hakimiyeti Milliye Matbaası, Ankara 1933, s. 70.

13.

1. Pınar başında duran kızlar
Yiğidin boynunu buran kızlar
Bir su verin de içeyim
Al kınalı ellerin var
2. Senin adın deli Fatma
Kaşların var çatma çatma
Yolcu lafı çok uzatma
Al kınalı ellerin var
3. Bağlarına bağlarına
Ah bir çıksam dağlarına
Kuş olsam da uçuversem
Ah bir kere evlerine

(III 230/6)

C. 3. Dörtlük başka bir türküden kopmuş olmalı.

14.

1. Yüce dağ başında varam oturam
Var mı benim gibi eşin yitiren
Vay beni beni oy beni beni
Oy beni beni sürmelim seni
2. Yüce dağ başında kara gidelim
Hayvadan usandık nara gidelim
Burda gönül eğleyecek bir yer yok
Gönül eğleyecek yere gidelim
3. Kaleler kaleler kanlı kaleler
Kaleler altında beni yaralar
İkimizi bir tabuta koyalar
/...../
4. Yüce dağ başında kar katar katar
Eşinden ayrılmış bir keklik öter
Yârimin üstünde bir karış otlar
Otlar solmayınca gönül mü geçer
5. Benden selam söyle emmim kızına
Sürmeler çeksin de ala gözüne
Ağlasın da elin vursun dizine
Gidiyorum gelemem gayrı
6. Çıktım yüce dağlara da oturdum
Derdim elli idi yüze yetirdim
Sevdiğimi kara topraklara yatırdım
Ağla gönül gülmek sana haram oldu

7. Ceylanın yolları göbekli diken
Sinemi sinene sarayım derken
Ayırdılar beni nazlı yârimden
/...../
8. Aşağıdan gelen geline benzer
Boyu uzun selvi dalına benzer
Boyuna bosuna kurban olduğum
Çimenli yaylanın gülüne benzer
9. Yokuşa yukarı belin kırılınsın
Gümüş orak ile derin delinsin
İlahi yazıcı kolun kırılınsın
Benim için mi yazdın kara yazıyı
10. Kefenim biçildi kaydadı suyum
Zekiye Hanım görmeden gel kuzum
Asi yollardan (?) suna boylum gel ağla
Nasıl dayanayım aslanım sana

(III 230/7)

C. 7/1: Bu dize «Ceyhan'ın yolları göbekli diken» olmalı.
2. dördlük Karaca Oğlan'ın şîirlerinden kopmuş olmalı;
bkz. Cahit Öztelli, Karaca Oğlan, No : 127, 128, 129

15.

1. Tavandan tavana atlaşır kediler
Kız vermiyor kır sakallı gidiler
/...../
/...../
2. Ulu dağ başında canlı kilise
Yazılmış evrakım verilmiş polise
Kadir Mevla seni bana verirse
Alırım ahım koymam düşmana
3. Memleket işleri kaldı yüz üstü
Mektubum gidip gelmez oldu cümlesi küstü
Sılada anam bacım benden ümidi kesti
Derdimi kime söyleyim yollarım bağı
4. Mavidir büyük sevgilimin kaşı
Görünmüyor dağların başı
Seni görmeden geldiğim anam
Durmuyor gözlerimin yaşı
5. Şu dünyaya geldim rahat görmedim
Memlekette bir safa sürüp gezmedim
Ben derdimin kafesini sizlere yazmadım
Ol sebepten arzularım sılayı
6. Pek fena vakıttan çıktım sıladan
Gam kasavet için yaratmış Yaradan
Terki diyar edip ayrıldım anadan
Ol sebepten arzularım sılayı

(III 230/9)

A. Ayrıca bkz. Doğan Kaya, Askerlik Üzerine Derlemeler, TFA, No : 347.

C. 5 ve 6. dörtlükler başka bir türküden kopmuş olmalı.

16.

1. Anam babam yok mu benim nerde kaldı gelmedi
Gözümde akan yaşı el uzatıp silmedi
Ben büyüdüm beni görüp muradına ermedi

Hep esirler geldi ana benim babam gelmedi
Hep yetimler güldü ana benim yüzüm gülmedi

2. Ağlama sen nazlı yârim ben edeyim figanı
Milletime, vatanıma kurban verdik babanı
Seferberlik yaktı bizi ağlatıyor cihanı

Hep esirler geldi ama senin baban gelmedi
Hep yetimler güldü ama senin banan gülmedi

(III 230/10)

17.

1. Giye giye eskitmişsin alları
Başıma getirdin türlü halları
Gelir diye çok bekledim yolları
Yoksa yemin mi ettin gelmemesine
2. Ulu yol üstüne kurmuşlar pazar
Çok yatma uykuya benzini bozar
Kendi küçük amma kesimi güzel
Hele dur bakalım sonra dinle yâr
3. Hallaç yayı gibi kaşlar eğmeli
Kiprikleri birbirine değmeli
Sevince de böyle güzel sevmeli
Yoksa yemin mi ettin gelmemesine
4. Ulu yol üstünde giden bulutlar
Oturmuş sürmelim göğsün ilikler
Dikenç Ovasında akan oluklar
Kömür gözlüm senden bir su içeyim

(III 232)

18. ASKER TÜRKÜSÜ

1. Gidin askerler de Yemen'e gidin
Uzakta yolunuz menzile yetin
Veysel Karani'yi ziyaret edin
Hasıl olur himmetini görene
2. Yaşı padişahım sen binler yaşa
Orduyu kurunca kumandan paşı
Nfuzun işlesin dağ ile taşı
Aslın kâfir gelmez m'ola imana
3. Ahir vakıt haber olsun dediler
Her tarafta başkaldırmış adiler
Siz de yardım edin Kırklar Yediler
Aslın kâfir gelmez m'ola imana
4. Gitti ömrüm de geri gele mi
Hak tecelli böyle çalmış kalemi
Ya bir mektup salsın ya bir Tanrı kelamı
Göndersen olmaz mı halı yamanı
5. Bir yiğit sılasından ayrı düşünce
Ciğerciği kebab olup pişince
O yiğide kedere ne gama ne
Kendi ağlar kendi güler kime ne

(III 233)

19.

1. Katil oğlan beni vurdun al ile
Dilim tutup konuşmadım el ile
Cenazemi götürsünler sal ile
Al ile vuruldum ona yanarım
2. Anam bacım cenazemi kaldırsın
Edip öldü diye kolorduya bildirsin
Ciğerim dağıldı kime ne diyem
Al ile vuruldum ona yanarım
3. Kış kışında odamda yakardın sobam
Gelen ahbaplarıma çekerdin cobam
Garip kaldı bir tek babam
Al ile vuruldum ona yanarım
4. Eşkıyalar içinde katilin huyu
Çuha şalvar giyer uzundur boyu
/...../
Al ile vuruldum ona yanarım

(III 234)

A. Ayrıca bkz. Cahit Öztelli, Evlerinin Önü, s. 428.

C. 3/2: Bu dize «Gelen ahbaplarıma çekerdin cübbem» olmalı.

20. CAN GÜZELİ

1. İsfahan'da bir kuyu var
İçinde tatlı suyu var
Her güzelin bir huyu var
Ne yaman a can güzeli
2. İsfahan'da ben işlerim
Hançerimi gümüşlerim
Hem öper hem de dişlerim
Ne yaman a can güzeli

(III 235)

21. HAPİSHANE TÜRKÜSÜ

1. Ağlayanlar ağlar gülenler gülmez
Çetindir mahpusluk çekmeyen bilmez
Bu kadar mahpusta eğlenmek olmaz
Bağlandı yollarım dost var mı bildi
2. Derdim geldi dert üstüne dokundu
Dostlar gelmedi yollar tıkanı
Ellerin mektubu geldi okundu
Galiba bizimkisi intizar oldu

(XXIII 44)

3. Gel felek gurbet elde alma canımı
Duyar düşmanlarım şaduman olur
Yıkıp viran etme fakir hanemi
Sılda yavrular perişan olur

(XXIII 123)

A. 2/4: Galiba bizleri intizar oldu (XXIII 123).

22. VARA VARA VARDIM

1. Vara vara vardım bir kaba taş
Yazılan gelirmiş şu garip baş
Hasretim emmime kavim kardaşa
Yol ver dağlar ben sılaya gideyim
2. Karlı dağdan aşar bizim yolumuz
Gurbet elde yaman olur halimiz
Ya suyumuz çeker ya toprağımız
Yol ver dağlar ben sılaya gideyim
3. O kız bana yağlığın verdi al deyi
Ağladıkça gözün yaşın sil deyi
Çok eğlenme gurbet elde gel deyi
Yol ver dağlar ben sılaya gideyim
4. Bizim elin menevşesi top biter
Arttı derdim eskisinden beş beter
Sıla kimya olmuş burnuma tüter
Yol ver dağlar ben sılaya gideyim

(XXIII 124)

A. Çeşitlenmeler :

1/1 : Vara vara vardım bir kaya taş (XXIII 44).

Vara vara vardık bir kara taş (III 238).

1/2 : Görülen rüyalar geliyor baş (III 238).

1/3 : Hasretim eşime kavım kardaşa (XXIII 44).

Hasretim ana baba kardaşa (III 238).

1/4 : Yıkılası aramızda dağlar var (III 238).

3/1 : O kız bana verdi yağlığın al deyi (XXIII 44).

Ayrıca bkz. Mehmet Özbek, Folklor ve Türkülerimiz, s. 479.

23. SUNAM

1. Ben seni severim sen de seversen
İflah olman il sözüne uyarsan
Nalin olam ağ topuğa giyersen
Giy de beni çamurlara bas sunam
2. Haydi gidek Adana'dan aşağı
Şeftaliden toplayalım başağı
Ağ geline de düzlü bağlar kumaşı
Nazına da baha yetmez bil sunam

(III 240)

C. 2/3 : Bu dize «Ağ gelin de türlü bağlar kuşağı» olmalı

24.

1. Adana'nın kozası da çiçek açıyor
Mustafa Kemal de şiddetli harp açıyor
Fransızlar da Adana'dan kaçıyor
Eli bastonlu beyler nerede
2. Şu Tarsus'un etrafı bahçeler bağlar
Gelinler ah çeker de kızlar kan ağlar
Altı küheylan atlı ağalar beyler
İner gider baş aşağı görünmez
3. Sene bin üç yüz otuzda kondu
Adana şehrini Ermenj aldı
Al yeşil konaklar düşmana kaldı
Adiler elinde kalan Adana
4. Maraş'tan geliyor da ırkağın başı
Deliktir dağlar düşüyor taşı
Adana şehri derler var mı böyle bir eşi
Düşmanlar içinde kalan Adana

(III 240)

C. 4/3 : Bu dize «Adana şehri derler var mı bir eşi» olmalı.

25.

1. Kar yağmış da süremedim izini
Açın da göreyim soğuk yüzünü
Kime emanet ettin bir tek kızını
Ben kazandım il gönensin validem
2. Komşular suyunu ılınsın deyi
İşçinin namazı kılınsın deyi
Karsöken üstünde bulunsun deyi
Ben kazandım il gönensin validem
3. Bakmadın mı şu kalenin karına
İyileme dayanılmaz zarına
Bir gün çık derler nazlı yârına
Ben kazandım il gönensin validem

(III 241)

C. 3/2: Bu dize «İyileme dayanılmaz zarına» olmalı.

26. MARAŞ MARAŞ DA DERLER

1. Maraş dediler de Maraş bir koca Maraş
Kutnudur yorganım yastığım kumaş
Bir yorgan altında can veren kardaş
Öldü diye haber eylen sunama of anam of
2. Maraş'ın içinde bir çeşme akar
Gelmez düşmanlardan geriden kaçır
Şimdi garip anam yoluma bakar
Öldü diye haber eylen sunama of anam of
3. Maraş'ın dağları da mor düzdür çamdır
Görünür de bizim yurtlar dumandır
Gayrı bizim geleceğimiz gümandır
Öldü diye haber eylen anama of anam of
(XXIII 267)
4. Arpayı biçende olacak deste
Başım yastıktadır kulağım seste
Diyarı gurbette kimseler olmasın hasta
Gayrı ben sılamı göremem demiş
5. Kılınc kabzasında kınalı parmak
Ne yaman müşkilmiş yârdan ayrılmak
Hepimiz kırılılık yurdumuzu vermek
Gayrı ben sılamı göremem demiş
(III 242)

A. Çeşitlendirmeler:

- 1/1: Maraş derler de bir büyük Maraş (XXIII 8).
Maraş dedikleri bir büyük Maraş (III 242).
 - 1/2: Yastığı kutnu da döşeği kumaş (XXIII 8).
Döşeğim kutnu da yastığım kumaş (III 242).
 - 1/3: Tek minder üstünde can veren kardaş (XXIII 8).
Tek minder altında can veren kardaş (III 242).
 - 1/4: Gayrı ben sılamı göremem demiş (III 242).
- Ayrıca bkz. Cahit Öztelli, Evlerinin Önü, s. 444.
Mehmet Güner Demiray, SF. No: 6.

27.

1. Bir mektup yazdım gel deyi deyi
Gurbet ilin kahrı zor deyü deyü
Silada anam babam var deyü deyü

Yıkılası ara yerde dağlar var
Ah çekip de aramızda ağlar var

2. Bulguriş'ten çıktım Gâvurelek'i
Yorgundur develerimiz almaz konağı
Yıktın kahpe felek de bizim döneği

Gülüm konca iken soldurdun felek
Ahrete yaralı gönderdin felek

3. Bu dert de benim ile böyle giderse
Zalim felek dediğini ederse
Benim vadem gurbet ilde yeterse

Salını salını gez kara gözlüm
Ah edip bağrını ez kara gözlüm

4. Bu dert de benimle küçükten verdi el ele
Çok çabaladım konamadım bir dala
Giydirip kuşatıp verdim dellala

Satılmadı geri geldi dert bana
Kahpe felek intizarım var sana

5. Ortaya serdiler selvi dal gibi
Yüzdüler derimi sırma tel gibi
Garip ahbablarım bakar il gibi

Gülüm konca iken soldurdun felek
Düşmanı keyfince güldürdün felek

6. Bir ceviz idim de kırıldı dalım
Yerimden kalkmaya koymadın halim
Sana n'ettim n'eyledim ey kahpe zalim

Gülüm korıca iken soldurdun felek
Ahrete yaralı gönderdin felek

7. Bölük bölük olmuş dumanlı dağlar
Erimiş karları suları çağlar
Şu fani dünyada biz miyiz ağlar

Ağlayıp da soyu gülen var mıdır
Sevdiğin yitirip de bulan var mıdır

8. Hani benim mor sümbülü bağlarım
Dağlara baktıkça gönül eğlerim
Firkat geldi için için ağlarım

Ağlayıp da sonu gülen var mıdır
Sevdiğin yitirip de bulan var mıdır

9. Yalandır şu fani dünya da yalan
Sensin kahpe felek beni gurbete salan
Mısır'a sultan etsen istemem kalan (?)

Dost ağlayıp düşman güldükten sonra
Genç ömrüm perişan olduktan sonra

10. Giderim giderim yolum düz gitmez
Kahpe felek ile aram düz gitmez
Lokman hekim gelse gayrı par'etmez

Bin bir yerden yaram vurdu sızılar
Cahil gönlüm sılasını arzular

11. Kırmızı güllerin dalları yerde
Kimseler uğramasın ben gibi derde
Kendi halimde gezdiğim yerde

Bir onulmaz derde düştüm ağlarım
Ciğerimi ateşi aşka dağlarım

12. Kahpe felek çok eyledin zulümü
Gençliğimde soldurdun da gülümü
Kırdın benim kanadımı kolumu

Kırıktır kollarım varamam kalan (?)
Sağ olup sılayı göremem kalan (?)

13. Gönlüm konca iken soldurdun felek
Ahrete yaralı gönderdin felek
Düşmanı keşince güldürdün felek

Öldüğüme ağlamam hasret gittim yanarım
Ciğerimi narı aşka dağlarım

14. Bir yiğit düşerse kaldıran olmaz
İyilik dururken kem demek olmaz
Bu kadar yâr ilde eğlenmek olmaz

Neyleyim kollarımı bağlar var
Ah edip de aramızda ağlar var

(III 249/2)

B. Gurbet İli hapishanesinde kalan bir gencin söylediği türküdür.

C. 9/2: Bu dize «Sensin kahpe felek gurbete salan» olmalı.

13/3: Bu dize «Düşmanı keyfince güldürdün felek» olmalı.

28.

1. Altımızda yarım hasır
İşimizde yoktur kusur
Hapishanede kaldık yesir
2. Altımızda çamur yaştan
Yatıyorum kara düştün
Anam haberimi alsın
Gökyüzünde uçan kuştan
3. Köprüsü yoktur geçeyim
Kanadım yoktur uçayım
Kapısı yoktur açayım
4. Hapishane balçık çamur
Gardiyanın bağı demir
Mevlam bize versin ömür

(III 249/1)

B. «Gurbet ili hapishanesinde kalan bir gencin söylediği türküdür. (III 249/1).

29.

1. Bir bahışla çar köşeyi gördüler
Garibim sılaya gönderin beni
Bir yandan gam gelir bir yandan keder
Garibim sılaya gönderin beni
2. Yeni bir sevdadır geldi başıma
Gelin helallaşın ben gider oldum
/...../
/...../
3. Bozulmaz anlımızdaki yazılar
Garip olan sılasını arzular
/...../
/...../

(III 249/3)

-
- A. 1. Bu dördlük için bkz. Fikret Türkmen, *Âşık Garip* s. 177.
Bozkurt Kitabevi, Tam *Âşık Garip*, İstanbul 1976, s. 36.
- C. 2 ve 3. dördlükler de *Âşık Garip*'in türkülerinden kopmuş olmalı.

30.

1. Hakka doğru döndürmüşüm yolumu
Al yeşile donatmışım donumu
Vadem tamam olsun gel al canımı
Felek sana minnet etmem beş günü
2. İniler şu dağların başı iniler
Gözüm görmez kulaklarım çınılar
Derdim artar yaralarım yeniler
Benim halim malum sana Yaradan
3. Elif Elif derim duymaz kulağın
Hak yoluna kabul olsun dileğın
Hani benim yeşil donlu meleğim
Benim derdim sana malum Yaradan
4. Gayrı bu sevdayı istemem billah
Sadık yâr kalmadı hasbeten billah
Kusurum ne idi Cenab-ı Mevla
Onulmaz dertleri bana mı verdin

(III 252)

31.

1. Diktik bayrağı da ettik düğünü
Dostum ağlar düşmanlarım sevinir
Bana çok mu gördün Şerefli Köyünü
Ağla gelin şimden sonra dul kaldın
2. Emine gelin güneşlerde oturur
Gelene gidene sohbet yetirir
Cennet-i âlâdan koku getirir
Ağla gelin şimden sonra dul kaldın
3. Deniz kenarında büyük adalar
Yel vurdukça siyah zülfün zedeler
Başına yıkılsın yüksek odalar
Ağla gelin şimden sonra dul kaldın
4. Aşağıdan yukarı iki atlı
Azrail gelmiş canlarım tatlı
Bedeli verelim yâr iki katlı
Ağla gelin şimden sonra dul kaldın

(III 253)

32.

1. Aklıma gelenler başıma geldi
Aktı didelerim kan ile doldu
Düşmanın hayıfı yerini buldu
Düşmandan hayfım alan olmadı
2. Şu yalan dünyanın mihneti çoktur
Başa gelen işler yazılan takdir
Benim şu dünyadan hevesim yoktur
Dünyadan muradın aldın mı gönül
3. Düştüm gurbet ile sabır ne çare
Ayrılık yürekte açıyor yare
Haber yok sıladan kaldım efkâre
Galiba dostlar da unuttu bizi
4. Kişi ahabından kemlik mi umar
Evveiki muhabbet kalmamış meğer
Hep sadık dostlarım çehresin eğer
Bizden çevrilmedik yüzler mi kaldı

(III 256)

C. Esen III No : 249'dan 256'ya kadar olan türkülerin aynı kaleminden çıktığı sanılıyor.

33. EĞİN TÜRKÜSÜ

1. Sabahtan kalktım ki güneş parlıyor
Ağam atın terkisini bağıyor
Yüzüne baktım ki melil melil ağlıyor
Tez gel ağam tez gel bayram geliyor
İller sevdiğine neler alıyor

2. Eğin'in altında akan Fırat'tır
Ağam sılaya gel de o da murattır
/...../
Tez gel ağam tez gel eğlenmeyesin
İlde güzel çoktur evlenmeyesin

3. Eğin viran olmuş güller bitmiyor
Güllerin dalında bülbül ötmüyor
/...../
Tez gel ağam tez gel eğlenmeyesin
İlde güzel çoktur evlenmeyesin

4. Eğin'in yolları dardır geçilmez
Soğuktur suları bir tas içilmez
/...../
Tez gel ağam tez gel eğlenmeyesin
İlde güzel çoktur evlenmeyesin

(VI 188)

5. Mor menekşe boyun eğmiş derdi var
İllerin de sılası var yurdu var
Hey muhannet senin sılan yok mudur
Tez gel ağam tez gel bayram geliyor
İller sevdiğine neler alıyor

6. Yüce dağ başında yaptırdım arık
Ben orada sen burada /...../
İster ölüm olsun ister ayrılık
Tez gel ağam tez gel ağlatma beni

7. Muhabbet dediğin zehir diken
Cismim harap etti çürüttü teni
Söylemeyin dedi söyledin beni

(VI 189)

8. Ben neler söyledim sen neler duydun
Şu cahil gönlümü mihnete koydun
Dilerim Allah'tan gözün kör olsun
Gayrı dayanacak halim kalmadı
Mektuba yazacak sözüm kalmadı

9. Ben seni severim sen de sev beni
Dünya güzel olsa terketmem seni
Şu gençlikte derde düşürdün beni
Pullu yaşmaklarım yüzüme perde
Sen uğrattın beni onulmaz derde

10. Örttüm terliğimi giydim başıma (?)
Kahpe felek ağı kattı aşıma
Verdin bana verme kimse başına
Aylar tamam oldu günler tükenmez
Yine akşam oldu nazlı yâr gelmez

11. Kara kaşın eğmeleri yay olur
Korkarım sevdiğim ile yâr olur
Üç senemiz otuz altı ay olur
Aylar tamam oldu yıllar tükenmez
Benim bağrım yufka sitem götürmez

(111 190)

12. Yeşil kurbağalar öter göllerde
Kırıldı kanadım kaldım çöllerde
Anasız babasız gurbet illerde

Ya ben ağlamayım kimler ağlasın
Yârinden ayrılan kara bağlasın

(XXIV 131)

A. Çeşitlemeler:

- 1/2: Herkes sevdiğini almış yatıyor (III 190).
1/3: Bizim döşek diken olmuş batıyor (III 190).
1/4: Yüzüne baktım ki yaman ağlıyor (XXIV 131).
1/4: Tez gel ağam tez gel olma muhannet (XXIV 131).
1/5: Gurbet icat eden görmesin cennet (XXIV 131).

Ayrıca bkz. Cahit Öztelli, Evlerinin Önü, s. 37 ve 239.

Mehmet Özbek, Folklor ve Türkülerimiz, s. 239.

Yaşar Kemal - Sabahattin Eyüboğlu, Gökyüzü
Mavi Kaldı, s. 270.

Enver Gökçe, Eğin Türküleri, Yaba Yayınları,
Ankara 1982, s. 79, «Gurbet Türküleri» başlığıyla,
Şükrü Elçin Halk Edebiyatına Giriş, s. 275.

Murat (Uraz), Halk Edebiyatı Şiir ve Dil Örnek-
leri, s. 247.

Osman Efe, Eğin Dedikleri, Menteş Matbaası,
İstanbul 1971, s. 19 ve 21.

İlhan Başgöz, Turkish Folklore Reader, Indiana
University Publications, Volume 120, 1971, s. 49.

- C. 6/2: Bu dize «Ben burada sen orada olursak» olmalı.

7/3: Bu dize «Söylemeyim dedim söylettin beni» olmalı.

8: Buradan aşağısı (8-11), ayrı sahifelerde yazılmış Esen'in
defterinde, Eğin türküsünün bentleri olması mümkün;
ona daha çok yaraşıyor, bu nedenle Eğin türküsüne ek-
lemeyi uygun gördük.

34.

1. Amma iş bilirsin amma ustasın
Ben de bildim bir yâr için hastasın
Gözler şakalanmış buse istersin
Ne sarp imiş aşamadım kalan yâr
2. Doldurdular bu zindanın içine
Diyen olmaz şu yiğidin suçu ne
Emretmiş efendim darağacına
Yok mu insafınız elden alan yâr
3. /...../
/...../
Döner döner bir ardına bakarsın
Bulamadım senin gibi çilen yâr

(VI 192)

35. OSMAN PAŞA

1. Küçükten görmedim ana kuağı
Yiğidin meskeni dağlar bucağı
Bir yiğit gurbette olursa yanar m'ocağı
Anadan intizar mı aldın yavru hey
2. Gel felek gurbet ilde alma canımı
Duyar düşmanlarım şaduman olur
Yıkıp viran etme gönlüm sarayın
Sılada yavrularım perişan olur
3. Bahçelerde biter gül ile nergiz
Ben ağlarım yavru gece de gündüz
Seher vakti doğanda yıldız
Giden kardaşlar da gelir mi yavru hey
4. Sana derim sana hey Osman Paşa
Kılıcın ağzına duran mert olur
Avcı elinde büyüyen tazı eniği
/...../ anan kurt olur
5. Kaba serin de döşeğimi kanım akmasın
Dülbent sardır da yaralarım kokmasın
Oğlum vardır diye anam ardımdan bakmasın
Anamdan intizar mı aldın yavru hey
6. Bu dert benim ile verdi el ele
Çok çalıştım konamadım bir dala
Giydirdim kuşattım da verdim dellala
Satılmadı da geri geldi dert bana

7. Bu dert de benim ile böyle giderse
Zalim düşman da dediğini ederse
Ömrüm tamam olup da vadem yeterse
Garip kalır da anam /...../

(VI 192)

A. Çeşitlenmeler :

1/1 : Gerçekten görmedim ana kucağı (II 213).

1/2 : Yiğitler meskeni imiş dağlar bucağı (II 213).

Koçyiğit yatağı dağlar bucağı (II 280).

1/3 : Bir yiğit asker olmakla batar m'ocağı (II 280).

Ayrıca bkz. Sadeddin Nüzhet Ergun, Karaca Oğlan, Maarif
Kitabevi, İstanbul 1947, s. 352.

36. KETEN GÖMLEK TÜRKÜSÜ

1. Keten gömlek kıvırcık
Suya iner sığırcık
Kız Mevlanı seversen
Ak gerdandan biricik

Amanın aman aman beyler
Beyler beni kim eğler
Ak gerdan da püskülüme beyler
Kör olsun yaramaz gözler

2. Keten gömlek dizecek
Bir kez gelir bizecek
Sarılalım yatalım
Evvel bahar güzecek

Amanın aman aman beyler
Beyler beni kim eğler
Ak gerdan da püskülüme beyler
Kör olsun yaramaz gözler

3. Keten gömlek dize aka
Bir kız gelir bize yaka
Kırpiklerim yoruldu
Kız sana baka baka

Amanın aman aman beyler
Beyler beni kim eğler
Ak gerdanda koşma da beyler
On beşinde bir gelin ağlar

4. Yük dibinde pastırma
Kâkülünü kestirme
Kestirirsen az kestir
Nişanlını küstürme

Amanın aman aman beyler
Beyler beni kim eğler
Ak gerdanda koşma da beyler
On beşinde bir gelin ağlar

(VI 198/2)

A. Çeşitlenmeler :

- 1/4 : Bana da ver azıcık (XXII 362).
- 1/6 : Beni kimler eğler (XXII 362).
- 1/7 : Kör olsun yaramaz gözler (XXII 362).
- 1/8 : On beşinde bir civan eğler (XXII 362).
- 3/5 : Sürü sürü kızlar (XXII 362)
- 3/6 : Sürmeli gözler (XXII 362).
- 3/7 : Sürünüze bereket (XXII 362).
- 3/8 : Cilveli kızlar (XXII 362).

37. SARI YILDIZ

1. Sarı yıldız doğdu batmaz
Hayali karşımdan gitmez
Can atarım gücüm yetmez
Erken doğdun sarı yıldız
2. Bir yıldız doğdu yüceden
Şavkı düştü pencereden
Arzum kaldı şu geceden
Niye doğdun sarı yıldız
3. Sarı yıldızın saçağı
Sineme çarptın bacağı
Ağam yiğitler koçağı
Erken doğdun sarı yıldız
4. Bir yıldız doğdu harılan
Cihanı yaktı narılan
/...../
/...../

(XXII 401)

A. Çeşitlenmeler :

2/4 : Kanlım oldun mavı yıldız (VI 198/3).

4/1 : Bir yıldız doğdu nur ile (VI 198/3).

4/2 : Âlemi yaktı nar ile (VI 198/3).

4/3 : Ahdım vardır o yâr ile (VI 198/3).

4/4 : Erken doğdun sarı yıldız (VI 198/3).

Ayrıca bkz. Yaşar Kemal Göğceli, Sarı Yıldız Mavi Yıldız,
TFA, No : 51.

Seyfi Karabaş, Bir Yıldız Doğdu Yüceden,
TFA, No : 24

1. Kırat'ın üstü de bir uzun yayla
Siz gidin ağalar kaderim böyle
Varıncak pedere öldüğüm söyle

Beypazarı sana yetmez elimiz

2. Kör olası çingen nerden geldi
Kuyumcuyum diye çayıra indi
Anlı top kâküllü bir yiğit vurdu

Beypazarı sana yetmez elimiz
Siz gidince nice olur halimiz
Ördek uçar viran kalır gölümüz

3. Kırat'ın üstüne ben binemedim
Sağıma soluma ben dönememedim
Düşman galip imiş ben bilemedim

Beypazarı meskenimiz ilimiz
Ördek uçar viran kalır gölümüz

(VI 198/6)

A. Çeşitlenmeler :

3/1 : Kırat'ın üstüne binemez oldum (XXIII 159).

3/3 : Dostumu düşmanımı bilemez oldum (XXIII 159).

3/5 : Hangi dağdan aşar bizim yolumuz (XXIII 159).

Ayrıca bkz. Cahit Öztelli, Evlerinin Önü, s. 426.

Yaşar Kemal - Sabahattin Eyüboğlu, Gökyüzü Ma-
vi Kaldı, s. 276.

39. GER ALİ

1. Ger Ali'nin boyu serviden uzun
Dağlarda geçirdi yaz ile güzün
İnerim İzmir'e Balyoz'un kızın
Sarımsın sineme dedi Ger Ali
2. Ele şu dünyayı elekten ele
Böyle bir mahbup geçmemiş ele
İzmir valisini taktı çengele
Kader böyle der de ağlar Ger Ali
3. Kutnu kumaş dökülmüş şala kim bakar
Ger Ali'nin kurşunu dağları yakar
/...../
/...../
4. İzmir'in içinde urganım yağlı
Ellerim kelepçek kollarım bağı
Düşmanlar elinden ciğerim dağı
"Kader böyle" der de ağlar Ger Ali
5. Fafiri fincandan içtiğim şarap
İnersem İzmir'e ederim harap
Arkadaşım sorarsan Barmaksız Arap
/...../
6. İzmir'in içinde oldu bir oyun
Cellatlar geliyor Ger Ali soyun
Tekkeye yolladık kurbanlık koyun
"Kader böyle" der de ağlar Ger Ali

(VI 198/7)

A. Çeşitlendirmeler :

1/2 : İnerse İzmir'e yazınan güzün (XXII 366).

1/4 : Yakarım İzmir'i dedi Ger Ali (XXII 366).

3/1 : Dökülen kutnu kumaş şala kim bakar (XXII 316).

Ayrıca Bkz. Mehmet Özbek, Folklor ve Türkülerimiz, s. 360.

Sait Uğur, İçel Folkloru I, s. 51

Pertev Naili Boratav, 100 Soruda Türk Halk Edebiyatı, Gerçek Yayınevi, İstanbul 1982, s. 160

İgnacz Kunos, Türk Halk Edebiyatı, Yeni Matbaa, İstanbul 1925, s. 142.

Mehmet Tuğrul, Çal Köylerinden Derlenmiş Türkü, Mani, Ninni, İlahi ve Tekerlemeler, Türk Halkbilimi Aratırma yılığı 1977, Kùltür Bakanlığı Yayınları, s. 233

40. ASKER TÜRKÜSÜ

1. Eğil dağlar eğil üstünden aşam
Yeni talim çıkmış varam alışam
Ölmeden bir daha yâra kavuşam
Aldılar yârimi elimden bir yana
Buna çatal yürek ister dayana
2. Karşıda yananı fener mi sandın
Sen beni kavlınden döner mi sandın
Yardan ayrılmayı hüner mi sandın
Aldılar yârimi elimden bir yana
Buna çatal yürek ister dayana
3. Yüce dağ başında kuzu meledi
Sırma bıyıklarım al kanlara belendi
Nerde kaldın kömür gözlüm gelindi
Aldılar yârimi elimden bir yana
Buna çatal yürek ister dayana

(VI 198/15)

41. ALİ BEY TÜRKÜSÜ

1. Adana yolları boz kiremitten
Yakanız görünmez sirkeden bittten
Nasıl ayrılalım şöyle yiğitten

Ali Bey, yârim seni görmeye geldim
Geçen yolculardan sormaya geldim

2. Adana'ya vardım burnum boşaldı
Silahım pusadım iller kuşandı
Tabla perçemlerim al kanlara düşendi (?)

Ali Bey, yârim seni görmeye geldim
Geçen yolculardan sormaya geldim

3. Adana'nın çakalları çağırır
Başım ağrır yüreciğim karışır
Şu yerlerden bir kız bana yaraşır

İlk gelişim bana kıyma Adana
Boyunu benzettim gül ağacı fidana

(VI 198/17)

42. TURNAM

1. Kuyuya bakır saldım
Gözünü çakır sandım
Çakırım şöyle dursun
Kara gözlüye yandım

Turnam turnam turnam
Ben buralarda durmam
Giderim gelmem
Sararsam solmam
Arslanım gel sineme yaslan

2. Evimizin kafesi
Yârin güzeldir sesi
Bu şarkıyı söylerse
Meftun eder herkesi

Turnam turnam turnam
Ben buralarda durmam
Giderim gelmem
Sararsam solmam
Arslanım gel sineme yaslan

3. Elinde kiraz dalı
Yine oldum sevdalı
Seni *sevdiğim için
Sen de oldun edalı

Turnam turnam turnam
Ben buralarda durmam
Giderim gelmem
Sararsam solmam
Arslanım gel sineme yaslan

4. Çekmecemi çekemem
Tülden gömlek biçemem
Dünya malını verse
Ben yârımdan geçemem

Turnam turnam turnam
Ben buralarda durmam
Giderim gelmem
Sararsam solmam
Arslanım gel sineme yaslan

(VI 259)

e

A. Ayrıca bkz. Fikret Memişoğlu, Harput Âhengi, Matbaa Teknisyenleri Basımevi, İstanbul 1986, s. 136.

C. 3.5.1341 (1925) tarih ve Bekir Sıtkı imzası ile. (VI 259).

43.

1. Gül ezerler gül ezerler
Gülü tabağa düzerler
Güzeli candan severler

Afetime düştü gönül
Yârdan ayrılması müşkül

2. Havuz başının gülleri
Ötüşüyor bülbülleri
O yârin /...../ dilleri

Afetime düştü gönül
Yârdan ayrılması müşkül

3. Gül kuruttum gül kuruttum
Yâri koynumda büyüttüm (uyuttum)
Hem uyuttum hem büyüttüm

Afetime düştü gönül
Yârdan ayrılması müşkül

4. Kırmızı gülün gazeli
Gayet esmerin güzeli
Yâr seni sevdim ezeli

Afetime düştü gönül
Yârdan ayrılması müşkül

5. Yüksek konaklar yaptırdım
Al yeşil camlar taktırdım
Ruziye'nin çocuğuna
Altından beşik yaptırdım

Afetime düştü gönül
Yârdan ayrılması müşkül

6. Yağmur yağar daş altına
Kalem oynar kaş altına
Kız gecelik beş altına

Afetime düştü gönül
Yârdan ayrılması müşkül

7. Kırmızı gül her dem olur
Her dertlere derman olur
Güzellerde ferman olur

Afetime düştü gönül
Yârdan ayrılması müşkül

(VI 268)

8. Beyaz gülüm destelenmiş
Duydum yârim hastalanmış
Eski derdim üstelenmiş

/...../ coştı gönül
Yârdan ayrılması müşkül

(XXIII 108)

A. Çeşitlenmeler :

1/2: O yâri dizimde büyüttüm (XXIII 108).

3/3: Yâr söyledi ben unuttum (XXIII 108).

3/4: Ata bindi coştı gönül (XXIII 108).

7/1: Gül kurusu harman olur (XXIII 108).

7/3: Güzeli seven evden olur (XXIII 108).

7/4: /...../ coştı gönül (XXIII 108).

- C. Bu türkü 15.5.1341 (1925) tarih ve Bekir Sıtkı imzası ile kayıtlı. (VI 268).

44. TURNALAR

1. Gâvur Ereğli'den de erce yekinin
Korkuçludur Araplı'nın beli ordan sakının
Karahisar Ovasında da güller sokunun
Güzeli hoş orda kalın durnalar
2. Karahisar Ovasından da siz erce göçün
Karasu köprüsün vakıtlı geçin
Kayseri avcıdır yüksekten uçun
Laleli'nin dağına konun durnalar
3. Lâleli'den kalkınca siz sola dönmen
Aldanıp Duzla'nın gölüne konman
Orda avcı çoktur yok yere konman
İşir'in dağına konun durnalar
4. İşir'den kalkınca özlərsin sultan Ağdağ'ı
Yaylaya çıkmıştır ağası beyi
Uğrunuza gelir Menteşe Köyü
Bir gece orada kalın durnalar
5. Menteşe Köyünden erce yekinin
Ilıca hamamında suya dökülün
Kazbeli avcıdır ordan sakının
Kargalı Dağına konun durnalar
6. Kargalı'dan kalkınca görünür Yozgat dağları
Çıkartın karaları da bağlan ağıları
Altı arap atlı Yozgat Beyleri
Meskeniniz ora mıdır durnalar

(XXIII 141)

7. Üç ,turna kaldırdım da Yozgat Dağından
Haberin aldım ağasından beyinden
Terkeşli Köyünden Çavuş Belinden
Ilaca hamamında yatın turnalar
8. Ilıca hamamından ercecik kalkın
Kılavuzun seçin de Şahren'i geçin
/...../
Konulmanız Gemerek'tir turnalar
9. Gemerek'ten kalkınca düz ova yazı
Uğrunuza gelir Madar'ın boğazı
Urmayol'dan aşınca Kabaz'ın düzü
Bir gece de orda yatın turnalar

(XXIII 164)

10. Durnam kalktı Anavarza Gölünden
Savırn'dan Sunbas'tan Bucal ilinden
Kırksuyun içinden Tapan yolundan
Kiraz'ın başına konun durnalar
11. Kiraz'ın başından kalkın nazınan
Hacın, Göksun görünür dünya gözüyken
Kozanoğlu ava biner bazınan
Kendinizi sarpa çekin durnalar
12. Obruk'tan Çatak'tan uğran Hazar'a
Göktepe burnunda kılın nazara
Yaylacı'da Arapların mezara
Boynunuzu eğin bakın durnalar
13. Durnamın gelişi Çukurova'dan
Katarını düzmüş gelir havadan
Kuruçay içinden Kılınckaya'dan
Tain Gözü uğrunuza yakın durnalar

14. Oradan çıkınca Mandal'ın düzü
Etrafı dağ da uğru çöl yazı
Yoncalı dere'den de Sindel'in özü
Düşün Koç Irmak'a ağın turnalar

(XXIII 238)

15. Turnanın kanağı zatından eğri
Yanıktır aşnası yaradır bağı
Yönünü döndürmüş Bozok'a doğru
Ordan öte uğur olsun turnalar

16. Turnam kara taşa benzettim senin yatışın
Bağrımı deliyor yanık ötüşün
Erken uçun yurdunuza yetişin
Ordan öte uğur olsun turnalar

(XXIII 217).

17. İstanbul'un etrafı dağdır meşedir
İçinde oturan beydir paşadır
Güzeller meskeni Kasımpaşa'dır
Bizden yâre selam eyle turnalar

18. İzmir de dersen iskeledir iskele
Sapanca'da aktı gözümün yaşı
Sakarya Köprüsünde Geyve'nin kuşu
Bizden yâre selam eyle turnalar

19. Eğri derler Engürü'nün kalesi
Ondan ötededir Mürtet Ovası
Gayet koçak derler Ayaş ağası
Bizden yâre selam eyle turnalar

20. Aşamadım Taraklı'nın belini
Koyup gitme Torbalı'nın hanını
/...../
Ordan da yâre selam eyle turnalar
21. Koca Erciyes kış ediyor üstüme
Selam söyle yâranıma dostuma
Bizim yayla Harmancık'ın üstüne
Ordan yâre selam eyle turnalar

(XXIII 45)

A. Çeşitlenmeler :

- 1/1 : Kaynar'dan kalkınca sağa yekinin (XXIII 164).
1/2 : Uğrumuzda koca ırmak var da kendin sakının
(XXIII 164).

1/3 : Kırkgeçit'i geçince güller sokunun

1/4 : Yaylabası Karapınar turnalar (XXIII 164).

Ayrıca bkz. Sait Uğur, İçel Folkloru I, s. 37.

Pertev Naili Boratav, Folklor ve Edebiyat 2, s. 243.
Murat (Uraz), Halk Edebiyatı Şiir ve Dil Örnek-
leri, s. 249.

Ferruh Arsunar, Gaziantep Folkloru, Milli Eğitim
Yayınevi, İstanbul 1962, s. 121.

Hamit Zübeyr Koşay, Makaleler ve İncelemeler,
Ayyıldız Matbaası, Ankara 1974, s. 64, «Avşar Turna
Türküsü» ve «Gemerek'li İsmail'in söylediği Turna
Türküsü» başlıklarıyla.

Muhsin Gül, Halk Ozamı Sıdkî Baba, Ankara 1984,
s. 45.

- C. 18/1 : Bu dize «İzmit de dersin İskeledir iskele» olmalı.

45. ZEYNEP TÜRKÜSÜ

1. Zeynep'e yaptırdım gümüşten tarak
Tara zülüflerin gerdana bırak
Varamam Zeynep'in yolları ırak

Zeynep'im Zeynep'im allı Zeynep'im
Akgöbek üstünde şallı Zeynep'im

2. Zeynep bu güzellik var mı soyunda
Elvan elvan güller kokar koynunda
Arefe gecesi bayram ayında

Zeynep'im Zeynep'im allı Zeynep'im
Akgöbek üstünde şallı Zeynep'im

3. Zeynep'e yaptırdım gümüşten zikir
Ne sende akıl var ne bende fikir
Ne İstanbul koydum ne Diyarbakır

Zeynep'im Zeynep'im allı Zeynep'im
Akgöbek üstünde şallı Zeynep'im

4. Zeynep'in giydiği karalı kutnu
Güzeller içinde Zeynep'im tatlı
Zeynep'i götürmüş bir dıvrak atlı

Zeynep'im Zeynep'im allı Zeynep'im
Akgöbek üstünde şallı Zeynep'im

5. Zeynep'in giydiği karalı basma
Güzeller içinde Zeynep'im yosma
Hele sevdiceğim selamın kesme

Zeynep'im Zeynep'im allı Zeynep'im
Akgöbek üstünde şallı Zeynep'im

(XVIII 151)

6. Kemah'ın yolları dağdır geçilmez
Soğuktur suları bir tas içilmez
Anadan geçilir yardan geçilmez

Zeynep'im Zeynep'im şanlı Zeynep'im
Üç köyün içinde namlı Zeynep'im

7. Şimşirin yaprağı narındır narin
İçerim yanıyor dışarım serin
Gelmiyor yanıma inatçı yârin

Zeynep'im Zeynep'im şanlı Zeynep'im
Üç köyün içinde namlı Zeynep'im

(XXIV 194)

A. Çeşitlenmeler :

2/3 : Ramazan ayında bayram gününde (XXIV 194).

2/4 : Üç köyün içinde ünlü Zeynep'im (XXIV 194).

Ayrıca bkz. Mehmet Özbek, Folklor ve Türkülerimiz, s. 207.

Cahit Öztelli, Evlerinin Önü, s. 109.

Fehmi Çaylı, Ilgın Folkloru, Birinci Kitap, Konya 1945. s. 85.

- C. 4/3 : Bu dizedeki 'dıvrak' kelimesi 'kıvrak' okunabilir.**

46. TOMBUL MEMELİ GELİN

1. Yağmur yağar taşlara
Serpilir ağaçlara
Mevlam sabırlar versin
Of çeken sarhoşlara

Kestanenin irisi
Geçti güzel sürüsü
Sürüsünden fayda yok
Tombul memeli gelin
Yaktı beni birisi

2. Almanın irisine
Ben yandım birisine
Anne beni çoban et
Kızların sürüsüne

Kestanenin irisi
Geçti güzel sürüsü
Sürüsünden fayda yok
Tombul memeli gelin
Yaktı beni birisi

(XVIII 155)

47.

1. Evleri var şu deryanın yüzünde
Böyle kaş göz m'olur urum kızında
Arzum kaldı şu deyyusun kızında
2. Evinize vara gele yol sandım
Ayağıma diken battı gül sandım
El yârini ben kendime mal sandım
Boşa cilvelenme vermem seni ellere
3. Köprüler yaptırdım gelip geçmeye
Çeşmeler yaptırdım sular içmeye
Kavl ü karar ettim alıp kaçmaya
Yanılmışım yüz almışım annenden

(XVIII 155)

48. ERZİNCAN TÜRKÜSÜ

1. Giderim Erzincan'a

Derdimi yana yana

/...../

/...../

N'oldu ağama n'oldu

Ağamı düşman vurdu

Komşular memnun oldu

2. Dersim'in adamları

Camlıdır odaları

Ne yaman kurşun atar

Boy Beyin adamları

N'oldu ağama n'oldu

Ağamı düşman vurdu

Komşular memnun oldu

3. Dersim üç dağ içinde

Gülü bardağ içinde

Hak saklasın Dersim'i

Bir beyim var içinde

N'oldu ağama n'oldu

Ağamı düşman vurdu

Komşular memnun oldu

4. Dersim'in altı kelek

Hozat'a gidek gelek

/...../

/...../

N'oldu ağama n'oldu

Ağamı düşman vurdu

Komşular memnun oldu

5. Erzincan'da bir kuş var
Kanadında gümüş var
Gitti ağam gelmedi
Elbet bunda bir iş var

N'oldu ağama n'oldu
Ağamı düşman vurdu
Komşular memnun oldu

(XVIII 157)

-
- A. Ayrıca bkz. Cahit Öztelli, *Evlerinin Önü*, s. 133.,
«Dersim Bir Dağ İçinde» başlığıyla.
Mehmet Özbek, *Folklor ve Türkülerimiz*, s. 260,
«Dersim Bir Bağ İçinde» başlığıyla.

49.

1. Evlerinin önü marul
Sular akar harıl harıl
İnce bele pekçe sarıl
Aman nene nene canım nene
2. Evlerinin uğru bakla
Çift güvercin döner takla
Al benî koynunda sakla
Aman nene nene canım nene
3. Evlerinin uğru yonca
Yonca biter yâr boyunca
Annesi kızından konca
Aman nene nene canım nene
4. Evlerinin uğru asma
Asmanın dalında basma
Benim yârim hepsinden yosma
Aman nene nene canım nene
5. Evleri var karşımızda
Sevdası var başımızda
Irak değil karşımızda
Aman nene nene canım nene

(XVIII 154)

1. Tüfengim omuzumda
Armalar boğazımda
Uyudum uyandım ki
Gül memeler ağzımda

Ah hovarda çapkın yârim
Ettiğin günahları
Boş deftere yazayım

2. Martinim atılmıyor
Bahalı satılmıyor
Şu uzun gecelerde
Yalınız yatılmıyor

Hovarda çapkın yârim
Sen söyle ben yazayım
Ettiğin çoğa vardı
Boş deftere yazayım

3. Mendilim salkım saçak
Alçak boylusun alçak
Sana derler küçücük
Sen doldurursun kucak

Hovarda çapkın yârim
Sen söyle ben yazayım
Ettiğin çoğa vardı
Boş deftere yazayım

4. Köşe başı meyhane
Asmadandır kapısı
Ben gözüme almışım
Hemi dam hem mahpusu

Hovarda apkın yârim
Sen söyle ben yazayım
Ettiğın oğâ vardı
Boş deftere yazayım

5. Mendilim dalda kaldı
Gözlerim yolda kaldı
Yıkılaydın meyhane
Sarhoşum nerde kaldı

Hovarda apkın yârim
Ak göbengin altında
Kaldı benim nazarım

6. Deniz dibi otl'olur
Ergen koynu tatl'olur
Dul kişiye varanlar
Ölmez ama dertli olur

Hovarda apkın yârim
Ak göbengin altında
Kaldı benim nazarım

7. Kamayı çektim kından
Gel yakından yakından
Koynundaki memenin
Ben gelirim hakkından

Hovarda apkın yârim
Ak göbengin altında
Kaldı benim nazarım

(XVIII 156)

51.

1. Ufak ufak meyhanenin daşları
Hilal hilal olmuş yârin kaşları
Gir koynuma bağışlayım suçları

Ateş düştü Edirne'nin içine
Kabahat bende arkadaşın suçu ne

2. Ben bir gülüm yel kırdı da dalımı
Ben kimlere arz edeyim halimi
Sen güzelsin kimler bilsin şanını

Ateş düştü Edirne'ye dayandı
Seher vakti yâr uykudan uyandı

(VI 198/10)

3. Meyhaneye vardım amma giremedim
Etrafımı kol çevirmiş göremedim
Aman çavuş ben murada eremedim

Ateş düştü Edirne'nin içine
Kendim ettim arkadaşın suçu ne

(XXIII 273)

4. Varın bakın kömür gözlüm uyur mu
Parmağında hatem yüzük durur mu
Benim yârim şu yerlerde olur mu

Ateş düştü Edirne'nin içine
Kabahat bendedir arkadaşın suçu ne

(XXII 363)

A. Çeşitlenmeler :

- 1/3 : Bir omuzdan bir omuza saçları (XXIII 273).
1/4 : Ateş düştü Edirne'ye vur yansın (XXIII 273).
2/1 : Ben bir gülüm bülbül kırdı dalımı (XXII 363).
2/3 : Kimse bilmez bu fakirin halini (XXII 363).
3/4 : Altı ataş üstü fitil dayandı (XXII 363).

52. DELİ MEHMET TÜRKÜSÜ

1. Varın bakın bacaları tüter mi
Viran bağlarda bülbül öter mi
Deli Mehmet gibi yiğit yerde yatar mı

Seherde açılan, kız anam, güllerin solsun
Beyim sana intizar eyleyem dillerin dursun

2. Hamama vardım ki bir kuru halvet
Çalındı bağlama, ettik muhabbet
Amanın komşular oğlum size emanet

Seherde açılan, kız anam, güllerin solsun
Beyim sana intizar eyleyim dillerin dursun

(VI 198/9)

53. TÜRKMEN KIZI TÜRKÜSÜ

1. Keten gömlek giyer göğsü delmeli
Kul olup da kapusunda ölmeli
Oğlun öldürüp de gelin almalı

Baba nerden aldın sen bu gelini
Gelini gelini nazlı yârimi

2. Keten gömlek giyer yakası nazık
Kollarını sıkmış altın bilezik
Öpmeye kıymazdım sevmeye yazık

Baba nerden aldın sen bu gelini
Gelini gelini nazlı gelini

3. Keten gömlek giyer yeni dizinde
Üç beş beni vardır yârın yüzünde
Böyle güzel m'olur Türkmen kızında

Baba nerden aldın sen bu gelini
Gelini gelini nazlı gelini

(XVIII 144)

4. Pınarın başında üç güzel gördüm
Büyüğü de selvinin dalına benzer
Turuncu memesi de onun koynunda
Saçı da turnanın teline benzer

Baba nerden aldın Döndü gelini
Gelini gelini nazlı gelini

5. Döndü de sağardı üç yüz koyunu
Başıma getirdin türlü oyunu
Selviye benzettim ceran boyunu
Yollara dökülmüş göçü Döndü'nün

6. Kücüğün etti Çukurçeşme'ye
Hançer aldım kara bağrım deşmeye
Kanatlandım Karasuyu geçmeye
Yollara dökülmüş göçü Döndü'nün
7. Babayım, sözüm sana hoş gelir
Hak götürmez başımıza iş gelir
Gelin ağlar yaşmağından yaş gelir
Yollara dökülmüş göçü Döndü'nün
8. Babanın sözünü yabana atmalı
Gurbet ilj mesken tutup yatmalı
Evladını öldürüp gelin satmalı
Yollara dökülmüş göçü Döndü'nün
9. Bergüzar verdim bergüzar aldım
Dolanı dolanı buraya geldim
Arayı arayı Urgan'ı buldum
Yollara dökülmüş göçü Döndü'nün

(XXII 139)

10. Gövel ördek sıyrılıp da aşınca
Sitem taşın şu sineme vurunca
Seher vakti nenni nenni deyince
Ağzının içinde dili Döne'nin
11. Döne'n gelir yanında birkaçı
Talim öğretiyor dalında saçı
Döne /...../ bir gül ağacı
Taze kınalanmış eli Döne'nin
12. Aşağıdan gelir /...../ göçü
El ele vermiş gider güzelin ucu
Yollara dökülmüş Döne'nin saçı
Irgalanan dalı olsam Döne'nin

13. Teke'den çıkınca da Didik'in boyu
Çağlayıp akıyor Kanak'ın suyu
Bugün konağımız Akbucak Köyü
Akdal'da çevrilir göçü Döne'nin
14. Akbucak'tan çıkınca Selimli yakın
Yamandır Kerpitçi'nin gediği sakın
Suyunu hamamda soyunup dökün
Buluğan'dan orada suyu Döne'nin

(XXII 163)

15. Hocalar da giyer hırkayı tacı
Döndü mahallemizde bir gül ağacı
Döndü'nün koynunda limon ağacı
Sallandıkça gülü olsam Döndü'nün
16. Yaman hey ağalar hallerim yaman
Çekelim ayrılık gezelim bir zaman
Serpili serpili gezdiğim zaman
Çevresinde gülü olsam Döndü'nün
17. Gideyidim Çukurova düzüne
Uymaz olaydım kör şeytanın sözüne
Kaldırıp da bakamadım yüzüne
Bozok'u dolaştı göçü Döndü'nün
18. Atım giden Çukurova aşığı
Şıkdalı'ndan deşireyim başağı
Nazlanı nazlanı çazer kuşağı
Çevresinde gülü olsam Döndü'nün

(XVIII 117)

A. Çeşitlenmeler :

- 1/1 : Ketten gön:lek giyer yanı dilmeli (XXII 139).
1/2 : Kul olup yanınızda kalmalı (XXII 139).
1/3 : Evladın öldürüp de gelin almalı (XXII 139).
1/4 : Yollara dökülmüş göçü Döndü'nün (XXII 139).
1/5 : Baba nerden aldın Döndü gelini (XXVI 733).
2/3 : Öpmeye kıyamadım sevmeye nazık (XXVI 733).
3/2 : Sıra sıra beni vardır yüzünde (XXII 139).
3/3 : Böyle güzel m'olur köylü kızında (XXII 139).
4/2 : Boyu da servinin dalına benzer (XXVI 733).
5/3 : Serviye benzettim civan boyunu (XXVI 733).
6/1 : Göçün önü indi Çukureşme'ye (XXVI 733).
6/2 : Yine çektin de Çukureşme'ye (XXII 163).
6/3 : Bir gün olup Yahyalıdan aşmaya (XXII 163).
6/4 : Kavuştu çamlara göçü Döndü'nün (XXII 163).
7/1 : Baba benim sözüm sana hoş gelir (XXVI 733).
7/2 : Hak göndermez başımıza iş gelir (XXVI 733).

Ayrıca bkz. Mehmet Tuğrul, Ankara Örencik ve Ahi Köyleri-
nin Türküleri, s. 94

Fikret Memişoğlu, Harput Âhengi, s. 74. «Dertli
Gelin» başlığıyla.

- B. Son dört bent (15-18) «Gölören Köyünden Davudoğullarından
Hasanoğlu Halil İbrahim tarafından söylenmiştir.» (XVIII
117).

54.

1. /...../
Darasın /...../ çalsın beline
Gelsin baksın bir kızının haline
Zalim ana beni /...../ düşürdün
/...../ düşürmedin derde düşürdün
2. /...../devesi gider geç gelir
/...../ dilleşir de bana geç gelir
Altı aydan altı aya karnım aç gelir
Zalim ana beni /...../ düşürdün
/...../ düşürmedin derde düşürdün
3. Bizim evlerimiz Kavakeli'nde
Sarı saçım il oğlunun elinde
/...../
Zalim ana beni /...../ düşürdün
/...../ düşürmedin derde düşürdün

(XVIII 139)

-
- A. Ayrıca bkz. Mehmet Tuğrul, Ankara Örencik ve Ahi Köyleri-
nin Türküleri, s. 84 (Kına Türküsü) başlığıyla
C. 2/2 Buradaki «geç» sözcüğü «güç» olmalı.

1. Ah. Kaldır kollarını kama değmesin
Gel sarılalım da kıyamete kalmasin
Düğmelerin çözen eller ölmesin
Düğmelerin ben çözeyim gayrı yâr
2. Ah. Kaldır kolların kaldır kandadır kanda
Senin muhabbetin pek tatlı canda
Yarın huzur-ı mahşer ulu divanda
Acep sualımı verecek misin
3. Ah. Kaçırdım arıyı balım kalmadı
Mahpusa düşeli halım kalmadı
Kurudu güllerim dalım kalmadı
Çok imiş düşmanım ben bilemedim
4. Ah. Yüce dağ başında yayılan ceylan
Uçmuş gitmiş de evleri viran
Faydasız güzele mehil bağlayan
Kendini zındana atmışa benzer
5. Ah. Bülbül geldi gül dalında duruyor
Hangi dala yuva yapsam kuruyor
Bülbül bile kadersizi biliyor
Güzel gözlerinden yaş mı geliyor

(XVIII 115)

C 4/3 : Bu dizedeki "mehil" kelimesi "meyil" olmalı.

1. Yine gönül havalandı
Gökte uçan kuş gibi
Dün gece yârin koynunda
O yâr uykudan uyanmış
Gözleri sarhoş gibi

Esme rüzgâr yağma yağmur
Yolda yolcum var benim
İstanbul'un Beyoğlu'nda
Kömür gözlüm var benim

2. İndim dostun bahçesine
Gül dibinde gül bebek
Yavaş yürü usul sallan
İncinir püryan göbek
Gel sarılalım sevdiğim
İkimiz bir can gibi

Esme rüzgâr yağma yağmur
Yolda yolcum var benim
İstanbul'un Beyoğlu'nda
Kömür gözlüm var benim

3. İndim dostun bahçesine
Gülleri fincan gibi
Al yanakta benleri var
Her biri mercan gibi
Gel sarılalım yatalım
İkimiz bir can gibi

Esme rüzgâr yağma yağmur
Yolda yolcum var benim
İstanbul'un Beyoğlu'nda
Kömür gözlüm var benim

4. İstanbul'un Beyoğlu'nda
Çevirdiler yolumu
Üç candarma iki polis
Bağladılar kolumu
Aman polis ben bilirim
Hükûmatın yolunu

Esme rüzgâr yağma yağmur
Yolda yolcum var benim
İstanbul'un Beyoğlu'nda
Kömür gözlüm var benim

(VI 270)

B. Söyleyen Feyzizade Bekir Sıtkı, Adana Mayıs 1341 (1925).
(VI 270).

57.

1. Dağda davar güderim
Köye haber ederim
Eski Türkçe var
Başımı alır giderim

Yallah kâtibim billah

2. Ekine firez derler
Güzele beyaz derler
Her nereye vardıysam
Bu dert sana az derler

Yallah kâtibim billah

3. Dağda davar izi var
Evlinin ne yüzü var
Alırsan gel ergen al
Cilvesi var nazı var

Yallah kâtibim billah

4. Ekin ekim çöllere
Yoldurmadım ellere
On beşinde yâr sevdim
Ondan düştüm dillere

Yallah kâtibim billah

(VI 269)

B. Söyleyen Feyzioğlu Bekir Sıtkı, Adana, Mayıs 1341
(1925). (VI 269).

58. TUNA NEHRİ/OSMAN PAŞA TÜRKÜSÜ

1. Tuna nehri akmam diyor
Kenarımı yıkmam diyor
Ünü büyük Osman Paşa
Ben yerimden çıkmam diyor
2. Tuna nehri akıp gider
Kenarını yıkıp gider
Ünü büyük Osman Paşa
Askerini çekip gider
3. Olur mu beyler olur mu
Evlat babayı vurur mu
Sizi millet hainleri
Bu dünya size kalır mı
4. Balkanları tez aşmalı
Kafkasya'ya ulaşmalı
Zafer için gece gündüz
Rabbimize yalvarmalı

(VI 261)

A. Ayrıca bkz. Cahit Öztelli, Evlerinin Önü, s. 687 ve 688,
«Pilevne Türküsü» ve «Osman Paşa» başlıklarıyla
iki ayrı türkü olarak.

59. SARI ZEYBEK TÜRKÜSÜ

1. Sarı Zeybek ne hoş oynar oyunu
Ben bilirim Kütahya'nın yolunu
Kütahya yolunda urun boyunu

Oynaşrlar balıklar Karadeniz dalgalı
Bu yılki askerlerin başları kavgalı

2. Sarı Zeybek sekip gelir dereden
Dört bir yanı görünmüyor yaradan
Seni bana kısmet etsin Yaradan

Oynaşrlar balıklar Karadeniz dalgalı
Bu yılki askerlerin başları kavgalı

3. Şu dereden şu dereye atlay'ver
Şu benim telli santırımı saklay'ver
Ben gidersem şu yerleri koklay'ver

Oynaşrlar balıklar Karadeniz dalgalı
Bu yılki askerlerin başları kavgalı

(VI 198/4)

A. Çeşitlenmeler :

3/2 : Şu benim santurumu da Saklay'ver (XXI 32/33).

3/3 : Ben gidersem şu yerleri yoklay'ver (XXI 32/33).

3/4 : Düşünme sevdiğim gün böyle kalmaz (XXI 32/33).

3/5 : Yiğidin başına gelmedik olmaz (XXI 32/33).

Ayrıca bkz. İgnacz Kunos, Türk Halk Edebiyatı, Yeni Matbaa, İstanbul 1925, s. 143.

Hikmet Dizdaroğlu, Halk Şiirinde Türler,
Türk Dili Türk Halk Edebiyatı Özel Sayısı, s. 267.

60.

1. Karşıda harar durur
Zülfünü tarar durur
Kızın gönlü oluncak

Karam aman
Oğlanı arar bulur

2. Karşıdan gelmeyinen
Bıyığın burmayinan
Sana kız mı verirler

Karam aman
Kıl şalvar giymeyinen

3. Karşıdan gel karşıdan
Bağımızın başından
İnşallah kavuşuruz

Karam aman
Doğan ayın başında

4. Karşıda kara yonca
Kararıp kalmayınca
Sana kız mı verirler

Karam aman
Kıl şalvar giymeyincek

(VI 198/18)

61.

1. Ağalar da çatal kavuk sarınır
Kadınlar da beyaz dülbent bürünür
Olur olmazca cahil gönlüm yerinir
Burnu hırızmalı Afşar kızları
2. Beyler oynar satırcının rengini
Çeken bilir ayrılığın derdini
Ben urmuşum yaraların dördünü
Bir de sen ur yaralarım beş olsun
3. Meyvesiyim servi iken söğüdün
Tutmalıymış ataların öğüdün
İki eli koynunda babayiğidim
Yiğit m'azul gezmeyinen bey m'olur
4. Ulu bedestanlı cesin Kayseri
Erciyes gözüme hor görünüyor
/...../
Sevgilim gözüme hor görünüyor
5. Öğleyinen ikindinin çağında
Gül mü biter öksüzlerin bağında
/...../
/...../

(VI 198/13)

62.

1. Efelerin elli dirhem maşası
Azil olmuş Engürü'nün paşası
Nerde kaldı ciğerimin köşesi

Yandım aman efeler derdime derman olmadı
Çok çağırdım Osman Efe efeler duymadı

2. Efeler de çifte giyer çorabı
Urum kızı çokça vermiş çorabı
Nerde kaldı ciğerimin harabı

Yandım aman efeler derdime derman olmadı
Çok çağırdım Osman Efe efeler duymadı

3. Kara kaşa kara göze mailim
Ayda bir kağıdın gelse kailim
Senin gibi iki dinli değilim

İki dinli yârim gel kerem eyle
Çok tuzlu ekmek yedim gel kerem eyle

4. Çıbığı yaş iken eğmeli imiş
Gülü konca iken dermeli imiş
Fırsat elde sarmalı imiş

Meğer fırsat ele bir geçer imiş

(VI 198/11)

C. 3 ve 4. bentler başka bir türküden kopmuş olmalı.

63.

1. Kör olası Soğukoluk dumanın gitmez
Arkadaş kötü de imdada yetmez
Turan'ım küçük de yerimi tutmaz

Olmasın olmasın sebep olmasın
Hamit'i vuranlar murat almasın

2. Atımı bağladım nar ağacına
Elim ulaşmıyor dar ağacına
Kınalı kekliğim geç yamacıma

Olmasın olmasın sebep olmasın
Hamit'i vuranlar murat almasın

3. Atımı bağladım ben bir meşeye
Benden selam eylen Benli Ayşe'ye
Irakı doldursun binlik şişeye

Olmasın olmasın sebep olmasın
Hamit'i vuranlar murat almasın

4. Kırat'ım içerde eğerli kaldı
Sürmeli gelini sürgüne saldı
Zavallı Şevket'im arada kaldı

Mevlanın aşkına düşürmen beni
Ben de bir gül idim soldurdun beni

5. Uruldum ey güzel ben de uruldum
Çayır çimen yeşil ota sarıldım
Sılada gül yüzlü yardan ayrıldım

Mevlanın aşkına öldürmen beni
Ben de bir gül idim soldurman beni

6. Bileyidim Sungurlu'ya varmazdım
Gafil durup martinimi vermezdim
Üç beş atlıya da boyun eğmezdim

Mevlanın aşkına öldürmen beni
Ben de bir gül idim soldurman beni

7. Kışlanın uğrunda bir ufak mezar
Ahama söylemen bağrını ezer
Elin kızı ustadır pek çabuk sezer

Mevlanın aşkına öldürmen beni
Ben de bir gül idim soldurman beni

8. İskilip üstünde bir kara bulut
Unut validem de sen beni unut
Asmaya götürüyorlar bir babayiğit

Mevlanın aşkına öldürmen beni
Ben de bir gül idim soldurman beni

9. Kaçtığımız yerler bir karanlık yazı
İçerime düştü bir ince sızı
Sılada koyduk gelini kızı

Mevlanın aşkına öldürmen beni
Ben de bir gül idim soldurman beni

(XXI 98)

10. Üç karım var üçü de güzel
Evcili oturmuş zülfünü düzer
Annesi Osmanlı duymadan sezer

Onmasın onmasın sebep onmasın
Duran'ı vuran da murat almasın

11. Kova kova Sonuklu'ya tıktılar
Laleli'de boduruma soktular
Milli askerleri yüzümüze baktılar

Onmasın onmasın sebep onmasın
Duran'ı vuran da murat almasın

12. Ne yaman dolanır şu Boğazözü
Arkasına dökmüş lavanta tozu
Kargalar mı oydu şu ala gözü

Onmasın onmasın sebep onmasın
Duran'ı vuran da murat almasın

(XXIII 30)

14. Atımı bağladım ben bir yoncaya
Benden selam söylen gülü goncaya
Ben de vurgun idim beli inceye
Oda bir gün imiş geçti neyleyim

14. Beni vuran iki değil beş idi
Soktukları kama değil şiş idi

15. Atımı bağladım tarlaya yakın
Salacam gidiyor boyuma bakın

(XVIII 158)

16. Amasya'dan çıktım yıldız ışılar
Ahmet'i vurmuşlar kanı fışılar
İmdadıma gelmiyor zalim komşular

Didama didama merdanesiyem
Anamın babamın bir tanesiyem

17. Atımı bağladım dar ağacına
Perçemim dolaştı dolambacıma
Benden selam söylen nazlı bacıma
Didama didama merdanesiyem
Anamın babamın bir tanesiyem
18. Başçavuşun odası top topa bakar
Ahmet'i vurdular al kanı akar
Cerrah gelmiş de yarama bakar
Didama didama merdanesiyem
Anamın babamın bir tanesiyem
19. Amasya'dan çıktım sağdır selamet
Sarıüzü'ne geldim koptu kıyamet
Küçük çocuklarım kimlere emanet
Didama didama merdanesiyem
Anamın babamın bir tanesiyem

(XXVI 720)

A. Çeşitlenmeler :

1/1 : Yıkılası Soğukoluk dumanın gitmez (XXIII 30).

1/2 : Çetelerim kötü imdada yetmez (XXIII 30).

2/2 : Perçemim dolaştı gül ağacına (XXIII 158).

Ayrıca bkz. Cahit Öztelli, Evlerinin Önü, s. 726 «Atımı Bağladım» başlığıyla.

Fikret Memişoğlu, Harput Âhengi, s. 68.

İshak Sunguroğlu, Harput yollarında ,c. 4, İstanbul, 1961, s. 114, «Kâtip Türküsü» başlığıyla.

- C. 16-19. bentler Esen XXVI 720'de «Amasyalı Eşkiya Ahmet'in Türküsü» olarak geçiyor.

64. BİR KIZ İLE BİR GELİNİN TÜRKÜSÜ

1. Bir kız ile bir gelinin bahsi var
İkisi de bir kayanın üstüne
Kız ile gelini bir mi tutarlar
Kızın ak göğsünde altın tabak bal olur
2. Gelin der ki ululardan uluyum
Ahbapların yâranıym puluyum
Yedi yıldır oğul vermez arıym
Dolu peteklerde balım var benim
3. Gelin der ki yüce yüce başım var
Yâranım var yoldaşım var eşim var
Kız senin de bir gececik işin var
İkincisi kervan aşar yol olur
4. Kız da der ki şu gedikten bir ay doğmaz mı
Bir gecem de bin geceye değmez mi
Gözü kanlı koçyiğidi sarınca
/...../

(XXIII 143)

5. Gelin der ki ben yaylaya göçerim
Yâra karşı ak göğsümü açarım
Bir gün olur ben o yârdan geçerim
Namusundan patla çatla öl gelin

6. Gelin der ki sarılardan sarıyım
Ak gümüştən sar'altından arıyım
Güzel der ki ben de yiğit yâriyım
Alavından çatla patla öl gelin

(XVIII 159)

A. Çeşitlenmeler :

3/1 : Gelin der ki taş üstünde taşım var (XVIII 159).

3/2 : Ala göz üstünde hilal kaşım var (XVIII 159).

3/3 : Güzel senin bir gecelik işin var (XVIII 159).

3/4 : Üçüncüsü kervan geçer yol olur (XVIII 159).

Ayrıca bkz. Cahit Öztelli, *Evlerinin Önü*, s. 751-Karaca Oğlan, No : 282.

Mustafa Necati Karaer, *Karacaoğlan*, Tercüman 1001 Temel Eser, No : 312.

Mehmet Özbek, *Folklor ve Türkülerimiz*, s. 523.

Mehmet Güner Demiray, *Gemerek Türküleri VII*, TFA, No : 339.

Sadeddin Nüzhet Ergun, *Karacaoğlan*, İkbal Kitabevi, İstanbul 1944, s. 119, 209.

Fuat Özdemir, «Bir Kız ile Bir Gelinin Bahsi Var» *Türküsinin Çeşitlenmeleri*, Türk Folkloru, s. 62.

1. Emine'm oturmuş çorap örüyor
Kınalı parmaklar fincan deriyor
Deyyus baban seni yad illere veriyor
Ya ben ağlamayım da kimler ağlasın
Şu garip gönlümü kimler eğlesin
2. Dağın eteğinden dalın burcundan
Bana gelsen ölürmüydün acından
Yedi sene sığır güttüm ucundan
Ya ben ağlamayım da kimler ağlasın
Şu garip gönlümü kimler eğlesin
3. Karşıdan karşıya gelen güzeller
Siz Tanrı selamın almaz mısınız
Mevlam sizi bizim için yaratmış
Sineyi sineye sarmaz mısınız
Ya ben ağlamayım da kimler ağlasın
Şu garip gönlümü kimler eğlesin
4. Ufacık meşenin dalları yerde
Ebrüşüm zülûfün yüzüme perde
İrast getirirsen bir تنها yerde
Koyvermem kız seni ağlatmayınca
Ya ben ağlamayım da kimler ağlasın
Şu garip gönlümü kimler eğlesin
5. Kapının ardında görmedin beni
Çok mu ağlattılar Emine'm seni
Gelin olursan unudun beni
Ya ben ağlamayım da kimler ağlasın
Şu garip gönlümü kimler eğlesin

6. Yüce dağ başında Kanber Tay olur
Kız seni görenin akli zay olur
Ellerin sevdası dört beş ay olur
Benim sevdam yılbaşını dolandır

Ya ben ağlamayım da kimler ağlasın
Şu garip gönlümü kimler eğlesin

(XVIII 165)

66.

1. Çıktım Hasan Kalasına
Bir kız bana el eyledi
Ben sevdayı kolay sandım
Ağlatmadı dal eyledi
2. Sokak kardır erir mi
Kıştır kervan yürür mü
Sevdiğine varana
Kocarsa farır mı
3. Hermelerde hümelerde
Söz çok olur semelerde
Derdim ağca memelerde
Emmeyince gider miyim
4. Hastayım attan inemem
İnersem geri binemem
Ben içtiğime kanamam
Güzal bir su ver içeyim
5. Kasaplarda olur satır
Hast'olan döşekte yatır
Biz bilmezik gönül hatır
Kalma oğlan yollarında
6. Var git yolcu yolunca
Kemha bıçtirem boyunca
Beş kardaşım var duyunca
Öldürürler yolcu seni

7. Yolculuktur benim işim
Kız uğruna koydum başım
İsterse on olsun kardaşın
Sarmayınca gider miyim
8. Gelme yanında durursun
Gelir de kanı görürsün
Yaram vardır öğrenirsin
Ayrı konuşalım gayrı
9. Çölden çöle varayım
Çölden cerrah alayım
Hem yalayım hem sorayım
Soğuk su ile nazlı yârim

(XVIII 167 bîs)

-
- A. Ayrıca bkz. Sadi Yaver Ataman, *Türkülü Âşık Ali Hikâyesi*, TFA, No : 215.
Mehmet Güner Demiray, *Gemerek Türküleri VII*, TFA, No : 339.
Mehmet Tuğrul, *Ankara Örencik ve Ahi Köyləri-nin Türküleri*, s. 50.
Ali Rıza, *Cenupta Türkmen Oymakları*, Kısım III, s. 56.

67.

1. Havuzun başına gelmesin iller
Bugün meraklıyım açmasın güller
Derdim yüreğimde ne bilsin iller

Bilmiyon mu benim sana yandığım
İki eli koynunda garip kaldığım

2. Havuzun başına taş ben olayım
Ala göz üstüne kaş ben olayım
Yalnız yatana eş ben olayım

Gel hey imansız yârim gel de gene git
Gül yüzlü yârini sar da gene git

(XVIII 168)

68. ONDOKUZLAR

1. Erisin erisin dağların karı
Çağlasın dökülsün deryaya bari
Hevsi kövsü sevdiceğim nazlı yârî
Bir sene durmadan ayırdın felek
2. Yollarım uzakta ayağım şişer
Ataşım içerde ciğerim bişer
Sılada sevdiğim aklıma düşer
Ondokuzluya gadir eyledin felek
3. Sılanın suları pek ingin akar
Gurbetlik zor imiş o beni yakar
Sılada sevdiğim yollara bakar
Yolumu uzağa düşürdün felek
4. Gurbetin yolları kor bana eser
Çantamın kayışı omuzum keser
Mektuba yazmasam sevdiğim küser
Mektubum silaya kavuştur felek
5. Ta ana rahminde böyle yazılar
Çocukları ağlıyor güler bazıları
Evde koyduk geldik ufacık kuzular
Hayırlısıyla yüzlerin göstersen felek
6. Ondokuzlu böyle içerden yanar
Mektuba yazarsak el bizi kınar
Gurbeti görmeyen pek kolay sanar
Silaya bizi de kavuştur felek

(XVIII 169)

69.

1. Kirmeni aldım elime
/.....:/ çaldım belime
Çıktım dağların yoluna
Kalk gidelim emmim oğlu
2. Ağ bideri yere saçtım
Al öküzü çifte koştum
Yeni helal kâra düştüm
Ben gidemem emmim kızı
3. Ağ bideri kuşlar yesin
Al öküzü kurtlar yesin
Helal kârın haram olsun
Kalk gidelim emmim oğlu
4. Atımın da yemi yoktur
Sırtında da çulu yoktur
Ayağında nalı yoktur
Ben gidemem emmim oğlu
5. Al öynüğüm çul eylerim
Bileziğim nal eylerim
Datlı canım yem eylerim
Kalk gidelim emmim oğlu
6. Babamın evinden çıktım
Evini başına yıktım
Tavladan atını çektim
Bin gidelim emmim oğlu

(XVIII 171/4)

7. Baban duyar anan duyar
Arkamızdan atlı koğar
Seni koyar bana kıyar
Ben gidemem emmim kızı
8. Babam duysun anam duysun
Arkamızdan atlı koysun
Seni koysun bana kıysın
Bin gidelim emmim oğlu

(XXIII 55)

A. Çeşitlenmeler :

2/1 : Sar'öküzü çifte koştum (XXIII 55).

2/2 : Ben tarlaya tohum saçtım (XXIII 55).

3/1 : Sar'öküzü kurtlar kapsın (XXIII 55).

3/2 : Tohumunu kuş deşirsın (XXIII 55).

Ayrıca bkz. Cahit Öztelli, Evlerinin Önü, s. 762.

Mehmet Özbek, Folklor ve Türkülerimiz, s. 526.

Gündüz Artan, Emmim Kızı Türküsü, TFA, No : 172.

Ali Canip Yöntem, Saz Şairleri, TFA, No : 121.

Ali Rıza, Cenupta Türkmen Oymakları, Kısım III, s. 51.

Edmond Saussey, Türk Halk Edebiyatı, (Çeviren : Dr. İlhan Başgöz), İstanbul 1952, s. 20.

İgnacz Kunos, Türk Halk Edebiyatı, Yeni Matbaa, İstanbul 1925, s. 46.

Fikret Memişoğlu, Harput Ahengi, s. 94.

Mustafa Karabulut, Durupınar Köyü Folkloru, Lisans Tezi, Elazığ 1979, s. 51.

C. 4/4 : Bu dize «Ben gidemem emmim kızı» olmalı

70.

1. Senin gömleğin de bez benimki keten
İflah olmaz ağam derdine yanan
Bişmiş aşımıza soğuk su katan

Var vefasız yârim mübarek olsun
Yenile açılan güllerin solsün

2. Bir zaman da ben şişede gül idim
Cihanda akranım yoktur der idim
Şimdi yad illere meyil mi verdin

Var vesafız yârim mübarek olsun
Yenile açılan güllerin solsün

3. Ağ gülün üstüne kokar mı nergis
Bunu bir /...../ sandın bilmedin arsız
Ağ elleri güllü yanağı bensiz

Var vesafız yârim mübarek olsun
Yenile açılan güllerin solsün

4. Akşam oldu ben çıramı yakarım
Boynum bükük kapılardan bakarım
Hem gurbetlik hem hasretlik çekerim

Var vesafız yârim mübarek olsun
Yenile açılan güllerin solsün

(XVII 176/6)

C. 1/5: Buradaki ve diğer kavuştaklardaki «yenile» kelimesi
«yeni de» olmalı.

71.

1. Nar ağacı dest değil mi
Başındaki fes değil mi
Duydum ağam yâr sevmişsin
O da bana yas değil mi

Edana edana
Mail oldum sedana
Güzel neye darıldın
Gelmiyorsun odama

2. Nar ağacı ulam ulam
Yâr yitirdim nerde bulam
Beş yüz askerin içinde
Ağam kaşlarından bilem

Edana

3. Nar ağacı kıvrım biçim
Ben ağlarım için için
Hep çektiğim yârim için

Edana

4. Nar ağacı nar ağacı
Narı yaprağından acı
O yâr gönlümün ilacı

Edana

(XXI 14)

72.

1. Evlerinin önü kerem-i kân oldu
Uyan ey sevdiğim uyan gör nefer oldu
Şu benim sevdiğim sarardı soldu

Ağlama ağlama yüreğim de yaralı
Bir gelin vurdu geçmişi kınalı

2. Evlerinin önü yoldur yolaktır
Kırılmış dalları kalmış ağacı

Ağlama

3. Evlerinin önü söğüt dikmesi
Kırıldı ağacı bülbul ötmesin
Senden ırakısı benden konyağı

Ağlama

4. Evlerinin önü yüksek kaldırım
Kaldırıma düştüm beni kaldırın

Ağlama

(XXI 36)

73.

1. Uçar güvercinler görünür âlem
Yâr bana göndermiş gurbetten selam
Gözyaşım mürekkep kipriğim kalem
Ayrılık defterin yaz uğrun uğrun
2. Düşün olur arap atlar bağışır
Bayram gelir küsülüler barışır
Benim dostum yadlarının görüşür
Yine tenhalarda gez uğrun uğrun
3. Her sabah her sabah gelir geçersin
Kanımı kadehe koyar içersin
Ne candan seversin ne vazgeçersin
Bana da bir selam yaz uğrun uğrun
4. Arkasına giymiş sırmalı yelek
Giyinmiş kuşanmış olmuş bir melek
Neyledim ben sana ey kahpe felek
Feleğe bir kahr yaz uğrun uğrun.

(XXI 88)

C. Bu türkü Karacaoğlan'a ait olmalı, bkz. Cahit Öztelli, Karacaoğlan, No : 216 Mustafa Necati Karaer, Karacaoğlan No : 242.

74.

1. Sarı kavun dilimi
Uçurdum b lb l m 
 ıksam dağlar başına
Arasam sevgilimi

Aman aman Sarı Kız
Ben yatamıyom yalnız
Hele dinsiz imansız

2. Ağ koyun kara koyun
Yaramı derin oyun
Ben bu dertten  l rsem
Adımı dertli koyun

Aman

3. Kara koyun etl'olur
Kavurması tatl'olur
/...../
/...../

Aman

4. Kara tavuk kaz gibi
Kanatları saz gibi
Dönüp dönüp bakıyor
Nişanlanmış kız gibi

Aman

(XXI 97)

75.

1. Gaziler gaziler de kahpe gaziler
Ardıç kongurdar da çamlar sızılar
Sılada arzular emlik kuzular
Kalk gidelim kardaş sılaya doğru
2. Arap atlar da oynaşırlar arada
Fitiller işliyor azgın yarada
Bana derler sen ne gezen arada
Kötü sözler yüreğime dert olur
3. Mezarın üstünde boz otlar bitsin
Ak göğsün üstünde yılanlar ötsün
Alt'aydan alt'aya sıtmalar tutsun
Dokuz bir yan üstüne yatasın
On bir ayda can veresin vay sepeb

(XXI 98/2)

C. 3/4: Bu dize «Dokuz ay bir yan üstüne yatasın» olmalı.

76.

1. Gitticeğın sokak mıydı yol muydu
Yediceğın şeker şerbet bal mıydı
Dakıldığın budak mıydı dal mıydı
Naziklikten ince düşmüş beliniz
2. Uğrun uğrun dost bağına girmeli
Al yanaktan gonca gülün dermeli
Muhtaçlara bir şeftali vermeli
Cömertlikten kesilmesin eliniz
3. Uğrun uğrun dost bağına gezmeli
Kalem alıp kaşın gözün yazmalı
Kırmızı fistan da sarı çizmeli
Kadın kızlar nerden aşar yolunuz
4. Top top olmuş suya giden güzeller
Acep sarpa düşer m'ola yolunuz
Kadir Mevlâm nazarlardan saklasın
Anan zalım suya savmış yalınız

(XXI 224)

A. Ayrıca bkz. Cahit Öztelli, Karacaoğlan, No : 238.

Mustafa Necati Karaer, Karacaoğlan No : 356.

77.

1. Güneş gibi dağ başında dururdum
Akşam sabah aşmak üzre olurdum
Hiç olmazsa yavrularım görürdüm

Bana ettiklerin bulasın gelin
İlahi Mevladan bulasın gelin

2. Mehemmet'im geldi yattı dizime
Dünya nedir görünmedi gözüme
Bakamadım ben yavrumun yüzüne

Bana ettiklerin

3. Yavrucağım dağ başından aşırdın
Aklımı fikrimi aldın şaşırdın
Adana'nın göllerine düşürdün

Bana ettiklerin

4. Ağılar içtim de yanıyor özüm
Ağlayı ağlayı görmüyor gözüm
Ayırdın yârimden gülmüyor yüzüm

Bana ettiklerin

5. Seni al yeşilli gelin getirdim
Getirdim de koçyiğidim yitirdim
Varım yoğum hep yolunda bitirdim

Bana ettiklerin

6. Iraktan ırağa baktın da durdun
Hekimden hocadan ölmüş mü sordun
Akıbeti bunun ölümün gördün

Bana ettiklerin

7. Yarın birgün mahşer yeri kurulur
İnsan olan hep oraya derilir-
Defterler açılıp hesaplar görülür.⁴

Bana ettiklerin

(XXI 414)

78. GEYİK AVI TÜRKÜSÜ

1. Sabahtan da kalktım geyik avına
Geyik çekti bizi kendi dağına
Tövbeler tövbesi geyik avına
Siz gidin avcılar kaldım kayada
2. Geyik diye kovducağım kurt oldu
Anam babam büyük dert oldu
Kayadan düştüm de ağzım murt oldu
Siz gidin avcılar kaldım kayada
3. Atmaca kuşlarım göklerde tüğsün
Benim böyl'olduğum cüml'alem duysun
Gözletmen nişanlım küçük kardaşım alsın
Siz gidin avcılar kaldım kayada
4. Güzel anam karşınızdan gelirse
Top top eder zülûflerin yolarsa
N'ettiniz avcılar oğlumu derse
Ulu kervanlara kattık den varın
5. Elim tutmaz çakmağımı çakamam
Dizim tutmaz sarp kayaya çıkamam
Çıkıp çıkıp yâr yoluna bakamam
Siz gidin avcılar kaldım kayada
6. Alt yanımda boz kurtlarım uluşur
Üst yanımda kuzgunlarım dönüşür
Ciğerlerim top top olur alışır
Siz gidin avcılar kaldım kayada

7. Avcılar yanında olur tazısı
Koçyiğidin yanında olur yazısı
Ananın babanın emlik kuzusu
Siz gidin avcılar kaldım kayada

(XXVI 721)

8. Gelin beni de uçtan indirin
İndirin de sağ yanıma döndürün
Nazlı dilber yârdan bir arzuhal gönderin
Siz gidin avcılar kaldım kayada

9. Arzum kaldı Düldülü'nün başında
Kanım kaldı kayasında taşında
Bir yar sevdim on üç on dört yaşında
Siz gidin avcılar ben varamıyom

(XXIV 78)

10. Esbabım bahçada bükülü kaldı
/...../
/...../

11. Kayanın dibinde altmış ayak merdiven kurdular
Kurdular da ne murada erdiler
Nişanlımı küçük kardaşıma verdiler
Siz gidin avcılar ben kaldım kayada

(XXI 84)

A. Çeşitlenmeler :

- 1/1 : Biz de kalktık gittik sığın avına (XXIV 78).
Ben de gittim bir geyiğin avına (XXIV 395).
Haydi gidelim geyik avına (XXI 84).
1/2 : Sığın çekti bizi kendi dağına (XXIV 78).
Çekti zalim beni kendi dağına (XXIV 395).
Geyik de çekiyor kendi dağına (XXI 84).

1/3 : Hayın kardaşlarım kıydı canıma (XXIV 78).

Tövbeler olsun geyik avına (XXI 84).

1/4 : Siz gidin kardaşlar kaldık kayalarda (XXIV 395).

2/2 : Anam babam bir acayip dert oldu (XXI 84).

4/4 : Ağlatman anamı yolda den beni (XXI 84).

5/2 : Dizim tutmaz şu yokuşa çıkamam (XXIV 78).

5/3 : Gözüm görmez nazlı yâre bakamam (XXIV 78).

6/1 : Alt yanımda tazılarım uluşur (XXI 84).

6/2 : Üst yanımda boz kurtlarım uluşur (XXI 84).

6/3 : Karşıda da düşmanlarım gülüşür (XXI 84).

Ayrıca bkz. Cahit Öztelli, Evlerinin Önü, s. 724.

Mehmet Özbek, Folklor ve Türkülerimiz, s. 310.

Yaşar Kemal Göğçeli, Alageyik, TFA, No : 54.

Yaşar Kemal, Üç Anadolu Efsanesi, Cem Yayınevi
İstanbul 1971 s. 291.

Ali Rıza (Yalman Yalın), Cenupta Türkmen Oy-
makları, Kısım V, s. 53.

Sait Uğur, İçel Folkloru, 1, s. 50, 201.

H. Fethi Gözler, Halk Edebiyatında Milliyet Un-
surları, İnkılâp ve Aka, s. 187.

Murat (Uraz), Halk Edebiyatı, Şiir ve Dil Örnek-
leri, s. 224.

Ferruh Arsunar, Gaziantep Folkloru, s. 117.

79. ATLARIN TÜRKÜSÜ

1. Doru atı dersen de beşinde
Çifte tabanca eğer kaşında
Üç beş ahbap yanı başında
Haykırdıkça artar n dorunun
2. stne binince de âlemler
Kavgayı görünce kulak kalemler
Sağa köpük sola selamlar
Haykırdıkça artar n dorunun
3. stne binenlen Ali'dir Ali
Kavgayı görmeyeli del'olduk deli
Sahibi şehit düşmüş doru yaralı
Kanı ılgıt ılgıt akar dorunun
4. Doru at der ki ben donumu satırım
Kaçtığımdan kurtulur koduğuma yeterim
Sıkıştırınca kheylanı tutarım
Dizgini kavrayıp vurduğum zaman
5. Al at der ki soyumuzdan olur alımız
Çatal olur cinsimizden dilimiz
Kavgayı görünce sağılır lmz
Dizgini kavrayıp vardığım zaman
6. Abeş at der ki ben mertlerim
Kızılırmak'ı birden atlarım
Üstümdeki yiğit ile bile çatlarım
Dizgini kavrayıp vardığım zaman

7. Yakaz at der ki beni bağlaman koruya
Kavgayı görünce dönmem geriye
Üstümdeki yiğidi Mevlâm koruya
Tüfengin tütünü söndüğü zaman
8. Kırat der ki ben atların başıyım
Gözü kanlı yiğitlerin kuşuyum
Dar yerlerde can kurtarmış kişiyim
Özengi böğrüme geldiği zaman
9. Kötü at der ki ben de nâçarım
Sıkıştırınca düz ovada tosbağayı geçerim
Üstümde öldürür kanın içerim
Özengi kamrığıma değdiği zaman

(XXI 86)

A. Ayrıca bkz. Cahit Öztelli, *Evlerinin Önü*, s. 678.

Ali Rıza (Yalman Yalgın) *Cenupta Türkmen Oymakları* V, s. 70.

C. 7/1 : Bu dize «Yağız at der ki beni bağlaman koruya» olmalı.

80.

1. Bozok'ta seyrettim Sultan Ağdağ'ı
Ala karlı çamlı bellerin gördüm
Cennet misal olmuş yurtların yeri
Nice al kırmızı güllerin derdim
2. Karazyatın başında mumların yanar
Nalbandın başında turnalar öter
Üçoluk suyun var güzeller konar
Nice boz bulanık sellerin gördüm
3. Cıvı cıvı öter dağların kuşu
Hiçbir işe benzemez feleğin işi
Bozhöyük Gündelen Sultan Ağdaş'ı
Beylere ilayık yerlerin gördüm

(XXI 87)

C. 2/1 : Bu dize «Kara Ziyaret'in başında mumların gördüm»
olmalı.

81. ÇİÇEK DAĞI

1. Başından görünür Mekke Medine
Seyrettim kale /...../ Vidin'e
Sen de beni yaktın aşkın oduna
Sen de benim gibi yan Çiçek Dağı
2. Eşikli Köyünde kaldı mezarım
Yaylasını koyak koyak gezerim
Gün be gün artıyor âh ile zârım
Derdim bir beş değil on Çiçek Dağı
3. Sultan Enbiyanın salında kışlar
Çığırsır boz geyik heng eder kuşlar
Yaprağın açmış cümle ağaçlar
Yeşil kehne giymiş don Çiçek Dağı

(XXI 90)

4. Çiçek Dağı derler de arz ettim geldim
Methettin âleme güldürdün beni
Bir gece yanında mihman olduğum
Sabah oldu deyi kaldırdın beni
Sunam ey şahım ey
5. Çiçek Dağı derler de başı laleli
Gün görmedim de bu yâre düştüm düşeli
Omuzu tüfenkli yanı palalı
Metin yiğitlerin var Çiçek Dağı
6. Karşıdan görünen de Erciyes Dağı
Ay gibi parlıyor göğsünün ağı
Ben olayım sana sırma saç bağı
Al da benj usulunan as gelin

7. Karşıdan görünen Hacılar Köyü
Lütfeyle sevdiğim unut bu huyu
Evvelden verdiğim muhabbet suyu
Sonradan verdiğim ecel şerbettir

Sunam ey şahim ey

8. Sabahtan kalktın da el gibi baktın
Muhabbet kemendin boynuma taktın
Şu genç yaşımda ateşe yaktın
Huzur-ı mahşerde çek günahlarım

Sunam ey şahim ey

9. Geceleri on iki saat nısfın uyudum
Gözümün yaşıyla yüzümü yudum
Sen gittin ise güzelim bir daha buldum
Huzur-ı mahşerde ver sualimi

Sunam ey şahim ey

10. Ar mıdır yiğit güzele kaynayıp coşmak
Deli divane olup dağlara düşmek
Ben olaydım o bal ağzına yaşmak
Al da beni bal dudağa bas gelin

Sunam ey şahim ey

(XXIII 96)

11. Yel eser de zülûflerin belinir
Çevir mah yüzünü dön Çiçek Dağı
Buztepesi âh u zârda kalınır.
Ay kara batınca gün Çiçek Dağı

12. Başına bağlamış sırmalı serpuş
Gelmesin meydana olmasın sarhoş
Şöylece bakınca saçağın bir hoş
Göründü gözüme dün Çiçek Dağı
13. Beşikli Köyünde bir güzel gördüm
Aldı canımı da ben zârı kıldım
Şeyda bülbül /...../ yârdan ayrıldım
Sen de benim gibi kal Çiçek Dağı
14. Söylenir Ali Can'ın cananı
Siyah zülfün mah yüzünün kemali
Nerden bilmem bubalimin (?) temeli
Dünyayı götürsen tün Çiçek Dağı
15. Başın görünmüyor dumandan pustan
Çıgırışır boz geyik yatılmaz sestem
Sultan Enbiyam da dillere destan
Âleme şan verdin ün Çiçek Dağı

(XXII 384)

16. Sirtına giymiş'de sıkma sayayı
Yedeğine almış ağca mayayı
Gözle Çiçek Dağı gelen sunayı
Ağca mayaları zil döğüp gider
Bir karış gerdanı yel döğüp gider
17. Alaydım cura sazım dizime
Mukadderde ben kailim yazıma
Cihan güzel olsa girmez gözüme
Benim ahdamanım ol Çiçek Dağı

18. Çiçek Dağı var mı sana zararım
Yâr yitirdim yana yana ararım
Üç güneydi benim kavlü kararım
Dostum /...../ ol Çiçek Dağı

(XXIV 178)

19. Çiçek Dağı derler semtinden geçmem
Âb-ı hayat olsa suyundan içmem
Gelen arkadaş ise gam /...../
Bir gece koynunda mihman olduğum

(XXII 136)

A. Çeşitlenmeler :

- 1/2 : Seyir ettim Belgrad'a Vidin'e (XXII 384)
1/3 : Zalim beni yaktın aşkın oduna (XXII 384).
2/1 : Beşikli Köyünde kaldı nazarım (XXII 384).
2/2 : Yayla'm seni koyak koyak gezerim (XXII 384).
2/3 : Gün be gün artıyor şu benim zarım (XXII 384).
2/4 : Derdim üç beş on değil Çiçek Dağı (XXII 384).
3/3 : Yaprığın düzmüş de cümle ağaçlar (XXII 384).
5/1 : Çiçek Dağı derler de beylerin dağı (XXIV 178).
5/2 : Üstümüzde gelen de Gürcistan Beyi (XXIV 178).
5/3 : Omuzu /...../ yanı palalı (XXIV 178).
5/4 : Nice yiğitlerin var Çiçek Dağı (XXIV 178).
17/1 : Ya ben alayım da cura sazım dizime (XXII 116).
17/2 : Hak'tandır da ben kailim yazıma (XXII 116).
17/3 : Dünya güzelleri görünmez gözüme (XXII 116).
Ayrıca bkz. Cahit Öztelli, Köroğlu-Dadaloğlu-Kuloğlu,
Milliyet Yayınları, İstanbul 1974. s. 262.
Ali Rıza, Cenupta Türkmen Oymakları, Kısım III.
s. 53; Kısım IV, s. 69.

- B. 11-13. Bentler «Erkiletli Muharrem Ağa ağzından» (Esen XXIV 178).

- C. 3/4 : «kehne» kelimesi kemha» olmalı
13/3 : Bu dize «Şeyda bülbül gibi yârdan ayrıldım» olmalı.

1. Duman almış şu dağların başını
Atına binmiş de arar eşini
Benim için ağlıyorsan ağlama
İşte geldim sil gözünün yaşını
Aman aman öldürdün beni
2. Dereden akıyor bulanık seller
Derdimi çektim de ne desin eller
Çoktur derdim de ne bilsin eller
Anam anam öldürdün beni
3. Gece gündüz hayalime giriyor bilemiyorum
Benden yüz çevirmiş asla bilemiyorum
Sağlığıma bakman vallahi ölemiyorum
Cesedim var geziyor kalıp taşında
4. Ocağını çatmış taşını kurmuş
O yâr beni n'etsin eşini bulmuş
Vay vay bir tanem ey
5. Serpili serpili yağın kar m'ola
Salını salını gelen yâr m'ola
Açsam yorganını girsem koynuna
Acep yârim safa geldin der m'ola
6. Gel beri gel beri ben adam yemem
Saklı sırlarını ellere demem
Cennet-i âlâya ben sensiz girmem
Cehennem narına yandırdın beni

(XXI 96)

Ayrıca bkz. Mehmet Tuğrul, Çal Köylerinden derlenmiş Türkü,
Mani, Ninni, İlâhi ve Tekerlemeler TFAY, 1977.

C. 5. dörtlük Karacaoğlan'ın şiirlerinden kopmuş olmalı.

83.

1. Vara vara vardık dağa
Sırtımızı verdik bağa
Zalim misin Seyfi Ağa
Beyler habarınız olsun
2. Vara vara vardık ekin
Yükümüzün biri kefin
İçimizde çoktur hekim
Beyler habarınız olsun
3. Tütün gelir kasa ile
Kıyamadım tasa ile
/...../ Pağa ile
Beyler habarınız olsun
4. Nevşehir'den gece geçtik
Acı tatlı suyun içtik
Biz bu candan dünden geçtik
Beyler habarınız olsun
5. Üç yük tütün kıyılacak
Nevşehir'de duyulacak
Kolcubaşı vurulacak
Beyler habarınız olsun

(XXII 23)

84.

1. Döne döne de bindirdiler eşeğe
Hasta oldum yatamadım döşeğe
Sürün bari ulaşalım Uşak'a
Yandım ataşlara da kül oldum anam
2. Anama söyleyin de yanıma gelsin
İlgıt ılgıt esen kanımı silsin
Gözüyle görsün de gözü inansın
Ahrete yaralı gidiyorum anam
3. /...../ dağlarında ormanlar çoktur
Yağlı kurşun yedim haberim yoktur
Yaralarım azgın merhemim yoktur
Yandım ataşlara da kül oldum anam
4. Anama söyleyin de sandık açmasın
Çuha şalvarıma uçkur takmasın
Emin'im geliyor diye de yola bakmasın
Yandım ataşlara da kül oldum anam
5. Besni Dağlarını yol gibi suvuş
Alt'aylık yolları üç günde savuş
Benim rehberim de bir kara çavuş
Yandım ataşlara da kül oldum anam

(XXII 24)

85.

1. Kozan geldi İstanbul'a dayandı
Kılıcın kabzası kana boyandı
Maaşımız bin beş yüze bağlandı
Elin seni istiyor gel Kozanoğlu
2. Yaz gelincek yaylasına göçerdi
Güz gelince düz ovaya inerdi
Hay demeden beş yüz atlı binerdi
Elin seni istiyor gel Kozanoğlu
3. Sarayın önünde maya bozular
Yanı yöresinde çanlar sızılar
Elin aşiretin seni arzular
Elin seni istiyor gel Kozanoğlu

(XXII 25)

86.

1. İngin meşelerin yaprağı yerde
Siyah ebruların yüzüme perde
Elime geçersen bir تنها yerde
Kurtuluş mu vardır ağlamayla
Ben seni koyvermem yalvarmayla
2. Şu dereden şu dereye geçilmez (efem)
Ay karanlık tan yerleri seçilmez
Yâr elinden dolu bade içilmez
İndirdiler Kanlıçay'dan Keşiş'ten
Billahi sevdiğim geçti iş işten

(XXI 32/33)

87.

1. Everek'in bayırına düzüne
Döndüm baktım karlar yağmış dizime
Ellerin anası gelir kızına
Benim anam hiç bakmıyor yüzüme

2. Çıtır çıtır kırdın benim dalımı
Kimselere diyemiyor halımı
Aldırdın elimden nazlı yârimi

Ağaç meyve verir dalları nazik
Ağam asker olmuş bana da yazık

(XXII 47)

88.

1. Çırpını çırpını da yuvadan uçtum
Ağlayı ağlayı da gurbete düştüm
Getirin anamı da kardaştan geçtim
Gayrı imdat etsin bir Mevla bana
2. Badı saba da bir Mevlayı seversen
Başın için nazlı yâre de gelsin
Kavımdan kardaştan soran olursa
Gelsin yollarımı satın alalım
3. Elimi uzattım da alamadım dalını
Felek bükmüş doğruldamadım belimi
Kader torbasına soktum elimi
İlk çekişim asker oldum ağlarım
4. Karadır kaşların yandım ki yandım
Gayrı bu sevdadan bezdim usandım
Karanlık yerlerde kapandım kaldım
Gayrı imdat etsin bir Mevla bana

(XXII 49)

5. N'olduysa bize Mevladan oldu
Çeşmimin içine de al kanlar doldu
Ana kardaş da bize hasret oldu
Gayrı imdat etsin bir Mevla bana

(XXII 50)

89.

1. Elif derim de işitmez mi kulağın
Hak yolunda kabul olsun dileğin
Yemen dağlarının al yeşil donlu geyiğin
Yıkılsın köyünüz güzeller ben gelmem gayrı
2. Attan indim de yorganımı kaldırdım
Kaldırdım da ben elimi al kanlara daldırdım
Kınamayın da beyler ben Elif'e aldırdım
Elif'im of güzelim of
Yıkılsın köyünüz güzeller ben gelmem gayrı
3. Karşıdan görünen Afşar höyüğü
Seyyit Halil de Elifi'min büyüğü
Yemen dağlarının ağca geyiği
Zalim Afşar da nasıl kıydın Elif'e

(XXII 57)

90.

1. Annacımdan gelen Molla
Söyle kelamı kelamı
Bizim ellere gidersen
Eyle selamı selamı
2. İstanbul başıma zından
Gözlerim görmüyor gamdan
Vallahi usandım candan
Görsem sılamı sılamı
3. İstanbul paye kurulmaz
Kasavet serden ayrılmaz
Bacım gözüme görünmez
İllam anamı anamı
4. Ağ ele kına yakınmış
Zülfün gerdana dökünmüş
Ala göz sürme çekinmiş
Kaşlar kalemi kalemi

(XXII 70)

91.

1. Karşıdan görünen Erciyes Dağı
Ay gibi parlayan göğsümün ağı
Hep odalar yeşillere boyanmış
Ala gözlüm sarılmamın çağı
2. Çıktım şu dağları seyran eyledim
Yârinen gezdiğim dağlar perişan
Göz gezdirdim kulak verdim dinledim
Bir ben değil cümle alem perişan
3. Feleğin biz'attığı bir ince oktur
Dilerim Mevladan ihsanı çoktur
Kardaşı kardaşa muhtaç eyleme
Sağ gözün sol göze faydası yoktur
4. Sürmelimsin yine dağdan aşarsın
Sen güzelsin niye yârsız yaşarsın
Deniz kenarında yayılan ceylan
Avcısı vurmuş da nere kaçarsın.

(XXII 90)

C. 2: Bu dörtlük Karaca Oğlan'ın şiirlerinden kopmuş olmalı.

1. Göklere çekilir garibin zarı
Ben neye sevmişim vefasız yârı
Tövbeler tövbesi sevmeyim gayrı
Viran bağlara döndüm ben gayrı
2. Yeşil ipek mavi ipek bükeyim
Derdim çoktur ben kimlere dökeyim
Avrupadan kâkülünden bir tel ver
Kefenimi yâr kefenime dikeyim

Anam anam kimsesiz anam
Hangi bir derdime yanam

3. Ben ölürsem senin halin nic'olur
Parmağında altın yüzük tunç olur
Öpüp sevip ayrılması güç olur
4. Mezarımı derin eşin dar olsun
Etrafı da mor sümbüllü bağ olsun
Ben ölürsem ahbaplarım sağ olsun

Derdim bir değil ki birine yanam

(XXII 91)

93.

1. Bizim evlerimiz yaylaya göçtü
Yayladan inerken yol ayrı düştü
2. Bizim evlerimiz yayla yüzünde
Böyle hoş göz m'olur abdal kızında
3. Evlerinin önü de değirmen çardağı
Kız elinde gezdirir rakı da bardağı
4. Evlerinin uğru eğildim geçtim
Sol böğrümde kurşun kapandım düştüm

(XXII 92)

94.

1. Şu dağlar ardında yayılan ceylan
Avcısı gitmiş de bağları viran
/...../
2. Şu dağın ardında bir kuzu meler
Kuzunun feryadı bağrımı deler
Anasız kuzu da böyle mi meler
3. Şu dağın ardında kar beyaz beyaz
Kadir Mevlam bir güzel de bana yaz

(XXII 107)

95.

1. Top top olmuş güzellerin sürüsü
Öncül olmuş çeker gider birisi
Göbekten aşağı Sultan Korusu
Ağ yârin göğsünü ver bana yayla
2. Kapımızın önünde dolabı (?) yazı
Yazıda yayılır ördeği kazı
Versen de almam koca Sivas'ı
Ağ yârin göğsünü ver bana yayla
3. Bir manad (?) versen de saymam bir çula
Bir kuruş versen de saymam bir pula
Padişah tahtını da almam bir pula
Ağ yârin göğsünü ver bana yayla

(XXII 133)

96. BURÇAK TARLASI

1. Sabahtan kalktım da ezan sesi var
Ezan sesi değil burçak yası var
Varın bakın bu dürzünün kaç tarlası var

Ah ne yaman zor imiş burçak yolması
Burçak tarlasında gelin olması

2. Sabahtan kalktım da tarla görünür
Tarlaya varmadan kolum yorulur
Kaynanam gözüme kör görünür

Ah ne yaman zor imiş burçak yolması
Burçak tarlasında gelin olması

3. Sabahtan kalktım da çorba pişirdim
Tarlaya varmadan oğlan düşürdüm
Çoluğu çocuğu yola düşürdüm

Ah ne yaman zor imiş burçak yolması
Burçak tarlasında gelin olması

(XXII 134)

A. Ayrıca bkz. Cahit Öztelli, *Evlerinin Önü*, s. 736.

Mehmet Özbek, *Folklor ve Türkülerimiz*, s. 302.

Muhsin Köktürk, *Yozgat Köylerinde Nişan ve Düğün* TFA, No : 259.

Pertev Naili Boratav, *Folklor ve Edebiyat* 2, s. 395.

97.

1. Yağmur yağar yer yaş olur
Uçan kuşlar sarhoş olur
Yâr sevmesi ne hoş olur
Ben ağlarım bülbül ağlar
Bize mesken tersaneler
2. Yağmur yağar büber gibi
Çeker toprak sünger gibi
Bir yâr sevdim hünker gibi
Ben ağlarım bülbül ağlar
Bize mesken tersaneler
3. Yağmur yağar taş üstüne
Kesme kâkûl kaş üstüne
Her ne dersen baş üstüne
Ben ağlarım bülbül ağlar
Bize mesken tersaneler
4. Bülbülüm altın kafeste
Ağlar yârim aheste
Derdinden oldum hasta
Ben ağlarım bülbül ağlar
Bize mesken tersaneler
5. Yağmur yağar sicim gibi
Toprak kokar senkbar gibi
Hep çektiğim ebran gibi
Ben ağlarım bülbül ağlar
Bize mesken oldu dağlar

(XXII 135)

(XXIII 271)

98. EZMEYİNEN TÜRKÜSÜ

1. Ezmeyinen ezmeyinen
Yâr bulunmaz gezmeyinen
Eşin kızlar mezarımı
Gümüş kaplı kazmayınan
2. Erciyes'te bir pınar var
Akar bulanı bulanı
Şu yiğidin anas'ola
Ağlar dolanı dolanı
3. Erciyes'te kar kalmadı
Yüreğimde yağ kalmadı
Yazacağım pek çoğ idi
Mektubumda yer kalmadı
4. Atım kaçtı ben yoruldum
Döndüm boynuna sarıldım
Kınamayın ahbablarım
Ben bir güzele vuruldum

Aman şimdi
Yaman şimdi
Dağlar başı duman oldu
Ayrılmamız gerçek ama
Kavuşmamız güman şimdi

(XXII 136)

99.

1. Erkilet günaydın gölge basma mı
Suçu olan yiğidi beyler asma mı

Tek basaraktan bade süzerekten gel yavrum gel

2. Ceviz idim kopardılar dalımdan
Küçük iken ayırdılar yârimden

Tek basaraktan bade süzerekten gel yavrum gel

3. Cevizin yaprağı dal arasında
Severler güzeli bağ arasında

Tek basaraktan bade süzerekten gel yavrum gel

4. Cevizin yaprağı al derler pembe
Ziyah zülüflerin kudretten burma

Tek basaraktan bade süzerekten gel yavrum gel

(XXII 137)

100. ŞERİF KIZ

1. Gündoğduya karşı Şerif Kız'ın kapısı
Kudrettendir kaşlarının karası
Kurban olsun yüz oğlanın hepsi
2. Şerif de oturmuş kucağı kızlı
Yeni un elemiş kirpiği tozlu
Ala ala gözlü de ay benizli
Gördüm güzel suya gelir sabahtan
3. İsabey üstüne salınıp gezer
Gördüm cemalini eyledim nazar
Bund Şerif derler çok güzel bozar
Gördüm güzel suya gelir sabahtan
4. Gitme güzel gitme sen de pınara
Avcı tuzak kurmuş yolunu ara
Ak gerdan üstüne zülfünü tara
Gördüm güzel suya gelir sabahtan
5. Sarı pabuç giymiş ağca kıcına
Şerif göçün çekmiş orman içine
Sorun bakın şu güzelin suçu ne
Gördüm güzel suya gelir sabahtan
6. Evlerinin önü de koyun yatağı
Mayıs olmuş Şerif Kız'ın eteği
Ak göğüs üstü de ergen yatağı
Gördüm güzel suya gelir sabahtan
7. Bir eli helkede bir eli desti
Sudan gelir iken uğrumu kesti
Al önlüklü de kıvırcık mesli
Gördüm güzel suya gelir sabahtan

(XXII 145)

8. Elvan elvan kınalamış elini
Terk eylemiş vatanını ilini
Çakağıl Köyünde Tahir'in gelini
Gördüm yârim suya gider sabahtan
9. Helkesin doldurmuş ben deyip gider
Daramış zülfünü yelkendir eder
Açmış beyaz göğsünü yâr deyi gider
Gördüm suya gider yârim sabahtan
10. Sabahın seherinde imamlar okur
Girdim bahçesinde bülbüller şakır
Gayet güzel amma gözleri çakır
Ala gözün süzüp gider eğlenmez
11. Pınar senin ne galaba başın var
Güzellerde yoldaşın var eşin var
Onun için tatlı suyun var pınar
Gördüm yârim suya gider sabahtan

(XXIII 43)

A. Çeşitlendirmeler :

1/1 : Gündoğya Şerif Kızın kapısı (XXVI 732),

1/2 : Kudrettendir kaşlarının yapısı (XXVI 732).

1/3 : Kurban olsun Bozoklu'nun hepisi (XXVI 732).

C. 8-11. bentler «Bozok Türküsü» olarak geçmektedir. (XXIII 43).

1. Yaz olur da temmuz olur Adana
Aşkolsun da sılasına gidene
Büyük bahçe yanındaki selvi fidana
Allı turnam kalk gidelim yaylaya
2. Yaz olur da temmuz olur od olur
Hep sinekler bir alıcı kurt olur
Yavru sen gidersen yüreğime dert olur
Allı turnam kalk gidelim yaylaya
3. Yanar m'ola Yanıkhan'ın feneri
Avcılar da dolaşmıyor kenarı
Sana derim hey Vayana çınarı (?)
Allı turnam kalk gidelim yaylaya
4. Pozantı da boz bulanık bulanır
Fındıklı'da çok güzeller sulanır
Hasankelef dilberleri dolamaca dolanır
Allı turnam kalk gidelim yaylaya
5. Kamışlı da baştan başa su arası
Cevizli de ardıçarası
Biz geleli Madanoğlu Hacı Osman Yaylası
Allı turnam kalk gidelim yaylaya
6. Bildircin'i çıkınca yaylamız yakın
Sağına soluna hamayıl takın
Çavırına dibinden kendini sakın
Allı turnam kalk gidelim yaylaya
7. Kızılören yokuşun dilberler düzler
Karaser'de olur âşıklar sazlar
Yavaş yazısında harami gözler
Allı turnam kalk gidelim yaylaya

8. yola baka baka gözüm süzüldü
Altın tas içinde kınam ezildi
Kervan vardı Sarıçam'a çekildi
Allı turnam kalk gidelim yaylaya
9. Gülek Kalesi de bellidir belli
İçinde oturan bir ağa yollu
Taker'in başı da domurcuk güllü
Allı turnam kalk gidelim yaylaya

(XXIV 125)

C. 3/3: «Vayana» sözcüğü «Viyana» da okunabilir.

102. SÜPÜRGESİ YONCADAN

1. Süpürgesi yoncadan
Gayet ile inceden
Ben seni sakınırım
Yerdeki karıncadan
2. Tütünüm mülâyim mi
Sigara sarayım mı
Ay battı şafak attı
Daha yalvarayım mı
3. Sap benden keser benden
Gitmiyor eser benden
Keserse Mevlam keser
Kim seni keser benden
4. Gelin akşam olsun da
Telli mumlar yansında
Sana neler alayım
Bedesten açılsın da
5. Arıstakta örümcek
Ölürüm görmeyincek
Ben daha yâr sevmeyim
/...../ yetinmeyincek

(XXII 151)

A. Çeşitlemeler :

1/2 : Gayet beli inceden (XXIII 156-157).

4/1 : Hanım akşam olsun da (XXIII 156-157).

103. TÜRKMENOĞLU

1. Karartısı çok da ordusu fena
Döğüşen yiğitler de boyanır kana
Kasavet mi çeker seni doğuran ana
Basının çelengi al Türkmenoğlu
2. Bindiğin de Aşkar mıdır ya Düldül
Çekin Benliboz'umu da binem üstüne
Alın Kırat'ı da mahzun kalmasın
Biner döğüşürüm der Türkmenoğlu
3. Elinde kargı da oylukta satır
Korkma hey efendim korkma salavat getir
Kesilen kelleler meydanda yatır
Arkamızdan gelen koç Türkmenoğlu
4. Kıl Kara Ahmet de der ki etme bizim ile inadı
Geçen senelerde deden dedemizi sındı
Benim koğduğumun da kalkmaz kanadı
Çekirim çelengini der Türkmenoğlu
5. Gezdire oğlan gezdire Kırat'ı gezdire
İlazımdır nalını mihini düzdür
Kâtipler getirde arzuhal yazdır
Sultan Süleyman'a sun Türkmenoğlu
6. Ali Paşam da her ülkeyi bağladı
Ah etti de Torun Veli ağladı
Her obadan üç beş yiğit huğladı
Siftah huğlayan da bir Türkmenoğlu

7. Akmaz çeşmelerden abdest alınmaz
Türkmenoğlu gibi kaçak bulunmaz

./...../

/...../

(XXII 152)

A. Çeşitlenmeler :

5/1 : Gezdir Karacaoğlu Kırat'ı gezdir (XXII 152).

5/2 : Nalları dökülmüş acardan kızdır (XXII 152).

Kırat'ın alına nâmeler yazdır (XXIII 159)

5/3 : Kargının ucuna nâmeler yazdır (XXII 152).

Götür de nalbanda nalını düzdür (XXIII 159)

5/4 : İlet Sadık Bey'e ver Türkmenoğlu (XXII 152).

Kargının ucuna arzuhal yazdır (XXIII 159).

104.

1. Karşı dağda sıra sıra bademler
Durmasın ağlasın yâri gidenler
Ne ben senden doydum ne de sen benden
Kör olsun gûrbeti icat edenler
2. İki bülbül efgan eder bir güle
Reva mıdır ben ağlayım o güle
Düşman eli değmeyecek bu güle
Gelir gider ben gülümü koklarım

(XXII 270)

105.

1. İstanbul yolları uzaktan uzak
Yoluma koymuşlar demirden tuzak
Bu yıl da gelmezsen arzuhal yazak

Gel gel aman ...
/...../

2. İstanbul yolları sızidan sızı
Ağamı zaptetmiş bir Urum kızı
Dağlarda geçirdim yazılan güzü

Gel gel aman ...

3. İstanbul yolunda bir fidan dikme
Gülünü dererken belini bükme
Bir yılda gelirim kederler çekme

Gel gel aman ...

(XXII 361/1)

A. Ayrıca bkz. Ali Tunç, Kıskaçlık Temi Örnekleri, TFA, No : 161.
B. Gurbete giden kocaya.

106.

1. Çubuğum yok yâr yoluna uzatam
Menendin yok seni kime benzetem
Takatım yok yollarını gözetem
2. Bûlbûl gelmiş garip garip duruyor
Hangi dala yuva yapsam kuruyor
Bûlbûl bile kaderinizi biliyor
3. Bûlbûl konmuş sarayına Konya'nın
Süremedim safasını dünyanın
Göremedim vefasını o yârin

(XXII 371).

107.

1. Bahçende gül idim kafeste bülbül
Felek çok ağlattı gülmedim bir gün
Anadan öksüzdüm babadan yetim

Gel ...

2. Açtı m'ola bağımızın gülleri
Taştı m'ola duvarlardan dalları
Başıma getirdin bunca halları

Ne deyim ağlayım ah alınımın yozısı
Nerde kaldı sevdiğim ah ananın kuzusu

(XXII 372)

1. Sen bir ninenin oğlusun
Kağnını koş öküze
"Şu önünde bitsin" dedin
Yolma mıyım sakız ile
2. Ha alırsan al beş bini
Gözüm öğrenir zarara (?)
Yeme ile hiç doymaya
Ortası büyük **kanara**
3. Sen bir ninenin oğlusun
Hele ettiğin zavara
Ben babanı ey tanırım
Benzerdi patış gâvura
4. Akşam olduğun bilirsin
Hıçkırır yeme gelirsin
Öküz yalından alırsın
Zır zır eder gerin senin
5. Yaz gününde /...../
Oddan hayadan ıraksın
Üstün semerli gereksin
Her siliye yerin senin
6. Sabahleyin erken kalktı
Köpekler başına çöktü
Bıçağı karnına soktu
Haçinlinin derin senin

7. Güz gelir çeltik çiğnersin
Kulak diker tavuş dinlersin
Gördüğün güle eğnersin
Abdalbükü yerin senin

(XXII 381)

B. «Bunlar a bitsin» diye bıyıklarını gösteren ninenin oğluna Fatma Kadın'ın söylediği. (XXII 381).

C. 5/2 :Bu dize «Ardan hayadan ıraksın» olmalı.

109.

1. Kurdum kazanımı yoktur hareni
Soktu ebru saçımı yoktur öreni
Kapıdan içeri yoktur gireni
2. Yazmam gül yapraklı karanfil irenk
Bize dura vurdu silleyi felek
Çok dem çektim dayanmaz yürek
3. İstanbul'un suyu duzlu içilmez
Aramızda derya vardır geçilmez
Anadan geçilir yârdan geçilmez

(XXII 409)

110.

1. İsmine ateş demişler
Ateş değil kömür d'olman
Âlem çingi pulat olsa
Sen kevensin demir olman
2. İstihareye yatmazsın
Doğruca yola gitmezsin
Debagat kabul etmezsin
Kürk olsan da samur olman

(XXII 383)

111.

1. Çiçekler içinde karanfil başlı
Askerden mi geliyon gözlerin yaşlı
Bir yüzük yolladım cevahir kaşlı
Takın parmaklarına bir nişan olsun
Gurbet icat eden Allah'tan bulsun
2. Bağdan gidiyorum bağ senin olsun
Bağların taşları anam bağrına dolsun
Bir bergüzar yolladım yanında dursun
Savsun mektuplarını günlüm şad olsun
Gurbet icat eden perişan olsun
3. Sultan Murat ile gezen melekler
Allah emriyle kabul olsun dilekler
Yerde /...../ ağlar gökte melekler
Allah yardımcı olsun garip garip yavrular
Allah yardımcı olsun garip garip kuzular
(XXII 400)

112. KARAKAYALI NECİP'İN TÜRKÜSÜ

1. Yolumuz Karakaya yolundan aşar
Eceller yetince tedbirler şaşar
Yağmur /...../ kar geliyor
Teslim olmak bana zor geliyor
2. İmaret Dağı da meşeli yazı
Ağıla tikiyorlar körpeli kuzu
3. İmaret Dağı da karlı taşı
Kimlere de yâr oluyon hey bağı başlı
4. Kızılırmak durulur mu
Taze fidan kırılır mı
Kâfir misin kâfir çoban
Yiğit uyurken vurulur mu
5. Çektim kamayı çıkmıyor
Kırılmış kollarım kalkmıyor
Yaralanmış İkbâl Hanım
Zâr edip ağlıyor
6. Taş tarladan aştık da görünür bağlar
Kimi /...../ ah çeker ağlar
7. Kanlıçay'a ekdim büber
Mevlam hiç vermesin keder
8. Erik tarlanın firezi
Aştı atlının birezi
9. Kara şalvar bacağında
Beşli martin kucağında
Böyle yiğit türememiş
Kazanbaşlar ocağında

(XXIII 4)

113. AFŞAR AĞZI

1. Sene bin üç yüz altmış bir tamam
Gövel ördek gibi yüzmeli gelin
Senin bana yâr olduğun bileyim
Ala gözlerini süzmeli gelin
2. Çağlayıp akıyor şu çayın özü
Hiç aklımdan gitmiyor şu kızın sözü
İn ey damdan Afşar'ın kızı
Yolcu yolundan eğlenir mi hiç
3. Giyinmiş libasın gelin naz inin
Methini vereyim cura sazınan
Yörük Kırat'ınan yavru bazınan
Binip sağlığında gezmeli gelin
4. Giymiş libasını salınıp gelir
Doğan aylar gibi dolunup gelir
Koynunda memesi terleyip gelir
Göğsüne maşallah yazmalı gelin
5. Ne kadar methetsem ben senin methin
Kimya toprağında yoktur kıymetin
Ne olur şu yiğide versen himmetin
Giyinip sallanıp gezmeli gelin
6. Giymiş libasını da yilkinip gelir
Suna geyik gibi silkinip gelir
Belikler dalına dökülür gelir
İnce bel üstüne sal ala gözlüm

7. Güzel keklik gibi her kafeste yatarsın
Seher vakti bülbül gibi ötersin
Yâre kirpiklerin keman atarsın
Onun yarasından ölmeli gelin
8. Afşar'a biçerler ala sonyadan (?)
Murat alır güzel seven dünyadan
Kayseri'den Karaman'dan Konya'dan
Çok aradım hiç birisi sevdiğime benzemez

(XXIII 7)

C. 3/1 : Bu dize «Geyinmiş libasın gelin nazınan» olmalı.
1, 3, 4, 5 7. dörtlükler Karacaoğlu'nın türkülerinden kopmuş
olmalı; bkz. Cahit Öztelli, Karacaoğlu No: 192, 193.

114. İKİ KARDAŞIN TÜRKÜSÜ

1. Ufacık taş ile kale yapılmaz
Çıkıp çıkıp yâr yoluna bakılmaz
Bir ben ölmeyinen dünya yıkılmaz
Gene gurbet ele düştü yolumuz
Kim bilir ki nerde kalır ölümüz
2. Harmanı kaldırdım birazı kaıldı
Tokuncun şalvarım al kanla doldu
Üç günlük pusulam koynumda kaldı
Gene gurbet ele düştü yolumuz
Kim bilir ki nerde kalır ölümüz
3. Deveniz gidiyordu eğleyemedim
Kıratın boşanmış bağlayamadım
Ufacık yavrunu eğleyemedim
Gene gurbet ele düştü yolumuz
Kim bilir ki nerde kalır ölümüz
4. Yatmış uyumuş Cevizli'nin özüne
İpekli mendilini örtmüş yüzüne
Nerden değmiş zalim kurşun dizine
Gene gurbet ele düştü yolumuz
Kim bilir ki nerde kalır ölümüz
5. Yatmış Kıvrırlı'nın çayırına
Kolaç kolları sarmış çayıra
Kadir Mevlam cümlemizi kayıra
Gene gurbet ele düştü yolumuz
Kim bilir ki nerde kalır ölümüz

(XXIII 8)

115. SARI ÇİÇEK TÜRKÜSÜ

1. Eğil dağlar eğil üstünden aşam
Yeni de talim çıkmış nasıl alışam
Ölmeden bir dahi yâra kavuşam
Ah n'eyleyim gine dağlar dumandır
Gitti yârim geleceği gümandır
2. Sarı çiçek ile donandı dağlar
Yeşil yaprak ile şen oldu bağlar
Ağam sen gideli didem kan ağlar
Ah n'eyleyim yârim ellere yâr olmuş
Dünya bana zından olmuş dar olmuş
3. Altın tas içinde kınam ezildi
Gümüş tarak ile zülfüm düzüldü
Ağam sen gideli didem bozuldu
4. Anam kirmenini almış eline
Dönsün baksın yavrusunun haline
Kendim ettim kendim buldum kime ne
Ağlayalım ana yazım bu imiş
Divitte kalemde görgüm çok imiş
5. Ak suvadan evimizin yapısı
Kitli kaldı odamızın kapısı
Böyle m'olur el oğlunun hepisi
Ah n'eyleyim yârim ellere yâr olmuş
Dünya bana dört köşeli han olmuş
6. Varın bakın demir kapı sürgülü
Siyah saçlar sırma ile örgülü
O kız bana küçücükten vergili
Kalmadı sabrım buna can mı dayanır
Seher vakti yâr uykudan uyanır

7. Varın bakın ceviz altı döşeli
Yanım belim ilaç dolu şişeli
Alt'ay oldu ben bu derde düşeli
Ah n'eyleyim aramızda dağlar var
Seni orda beni burda eğler var
8. Yağmur yağar sular akıp coşma mı
Evimizden çift güvercin uçma mı
Ehl'İslâmdan bir kız bana düşme mi
Ah n'eyleyim gine dağlar dumandır
Gitti yârim geleceği gümandır

(XXIII 9)

9. Çık yukarı bağlasınlar başını
Kim ağlatmış sil gözünün yaşını
Gâvuroğlu yazıda mı buldun eşini
Ah n'eyleyim yârim bana yâr değil
Küstün ise barışalım ar değil
10. Aman ben de kız değilim gelinem
El yanında boynum buruk zelilem
Dedî soysuz altı aya gelirem
Aylar geldi yıllar geldi yâr gelmez
Ben ne bilem elim ermez göz görmez
11. Ana beni kaldırmışsın atmışsın
Gökyüzünde durnalara katmışsın
Kadrim bilmez bir soysuza satmışsın
Değeri geçmiş imanı kaçmış dinsiz yâr
Ben ağlarım kendi güler soysuz yâr
12. Ağam çizime giyer koncu dizinde
Al yazma bağlanır şavkı yüzünde
Ahdım kalsın şu deyyusun kızında
Ah ben ağlamayım kimler ağlasın
Şu benim gönlümü kimler eğlesin

13. Mürekkep kabını duvara astım
Yazdım mektup aldım bağırama bastım
Şu yalan dünyadan umudum kestim
Ya sen gel buraya ya ben varayım
Elmas kadehleri ben doldurayım
14. Gece demez gündüz demez kor kaçır
Beşik arasında günlerim geçer
Buna yanık sevda derler tez geçer
Ah ben ağlamayım kimler ağlasın
Şu benim gönlümü kimler eğlesin
15. Ağam budur senden benim dileğim
Dert üstüne dert bağlıyor yüreğim
Nerde kaldı ala gözlü meleğim
Ah ben ağlamayım kimler ağlasın
Şu benim gönlümü kimler eğlesin
16. Ağam sen gideli dışa çıkmadım
Darayıp zülfümü fese sakladım
Mor mintanlı yiğitlere bakmadım
Tez gel ağam
17. Geceleri uyku girmez gözüme
Yastık tiken olmuş batar yüzüme
Uyma dedim uydun eller sözüne
N'edeyim dünyayı dünya malını
Gönül arzuluyor eski yârini
18. Yüce dağ başında nevruzum susuz
İnanın cahilim duramam yârsiz
Hem anasız hem babasız hem yârsiz
Ellerin köyünde yurtsuz yuvasız

19. Haydi gidek senin ile bahçeye
Derdimi çıkıldım koydum bohçaya
Şimdi rağbet güzel ile akçaya
N'eyleyim dünyayı
20. Ağamın giydiği ketenden gömlek
Dünyada yoğımış öksüze gülmek
Bize yaramadı gurbet beklemek
Bir dahi güvenmem yârim var deyi
Gelirse yollamam hasret zor deyi
21. Ağam İstanbul'u mesken mi tuttun
Gördün güzelleri beni unuttun
Sılaya dönmemeye yemin mi ettin
Gayrı dayanacak halim kalmadı
Mektuba yazacak sözüm kalmadı
22. Ağamın döktürdüğü burma kuşağı
Kime koyup gidiyon oğlan uşağı
Gurbet ele kaba serdin döşeği
N'eyleyim dünyayı dünya malını
Gönül arzuluyor eski yârini
23. İstanbul'un türlü çeşit boyası
Yüzüme bakmadın karnım doyası
Kör olup da Allahımdan bulası
N'eyleyim dünyayı
24. Posta yollarını dolanıyorum
Yitirdim yârimi aranıyorum
Ağam sağlığına güveniyorum
Sağ olanlar gelir bir gün evine
Yakışmaz gurbetlik taze geline

25. Bu yıl ayva çoktur dallar götürmez
Dağlar tiken olmuş kervan oturmaz
Benim bağrım yufka sitem götürmez
Ben garibim yâr yüzüme bak benim
Söyündürme çıralarım yak benim
26. İğde çiçek açtı yaz gelir m'ola
Gönül bu sevdadan vaz gelir m'ola
Şaşırp da soysuzlara düşürme
Gelir m'ola dal fesini eğerek
Gelir m'ola bıyıkların burarak
27. Kuyunun başında kalayl'aşıрма
Kadir Mevlam düşmanımı şaşıрма
Şaşırp da soysuzlara düşürme
Ben garibim yâr yüzüme bak benim
Söyündürme çıralarım yak benim
28. Ocağını çatmış taşını koymuş
O yâr ben'unutmuş eşini bulmuş
Doluya borana başını koymuş
Bilmiyon mu benim sana yandığım
Ellerim koynumda mahzun kaldığım
29. Kuyunun başına gelmesin eller
Bugün meraklıyım açılman güller
Gurbetten yârimi geliyor derler
Gelir m'ola dal fesini eğerek
Gelir m'ola bıyıkların burarak
30. Yine yeşillenmiş Kerme Bağları
Bakarım erimez dağların karı
Bergüzar yolluyor ellerin yârî
Saçlarım boynuma düzer ağlarım
Ellerin yanında güler oynarım

31. Verdiğin yazmayı ateşe attım
Kül ettim benzimi yoluna baktım
Ya senin tecellin ya benim bahtım
N'ideyim dünyayı dünya malını
Gönül arzuluyor eski yârini
32. Ağam sen gideli yedi yıl oldu
Diktiğin dikmeler meyveye geldi
Seninle gidenler sılacı oldu
Tez gel ağam tez gel olma muhannet
Gurbeti icat eden görmesin cennet
33. Ellerin mektubu gelir okunur
Şu benim gönlüme hançer sokulur
Bir ah çeksem karlı dağlar yıkılır

(XXIV 322)

34. Arı gibi geçinirdim sır ilen
Geçti gelin ömrüm âh u zâr ilen
Bir dahi kavuşsam nazlı yâr ilen
Aramızda dağlar var
Ah n'eyleyim seni orda eğler var

(XXII 114)

35. Sarı çiçek mor menefşe zamanı
Hiç durmayıp ağlamanın zamanı
/...../
36. Atım yanaşmıyor binek taşına
Kolum ulaşmıyor eğer kaşına
Daha neler gelir benim başıma
Ben n'eyleyim aramızda dağlar var
Küsme yârım barışalım eller var

37. B lb    suvardım altın tasılan
Çok günler geçirdim kara yasılan
Beni sever idin çok hevesilen
Ya ben a lamayım

38. Verdi in yazmayı b r neyim mi
 ıkayım ellere g r neyim mi
 u gurbet ellerde s r neyim mi
Ya ben a lamayım

39. Cevizin yaprağı narindir narin
 cerim kan a lar dı arım serin
Yolunu beklerim bir taze gelin
Ya ben a lamayım

40. Cevizin yaprağı d  t  dalından
Kahpe felek y r mi aldı elimden
Korkar oldum ayrılıktan ölümden
Ya ben a lamayım

41. Yazmalar içinde karalı yazma
D  manlar içinde a layıp gezme
Yazarsan mektubu kahırlı yazma
Ya ben a lamayım

(XXII 361)

42. Garibin cezvesi kaynamaz oldu
 u bülbül dillerin söylemez oldu
Sen gideli de haylı yıl oldu
Mektupta yer kalmadı gel diye diye
 ld m gurbet elde de birtanem

(XXII 58)

43. Sabahtan kalktım ki kuş katar katar
Ayrılmış eşinden ac'acı öter
Kınaman ahbablar ölümden beter

Tez gel ağam yine bayram geliyor
Herkes sevdiğine ağam neler alıyor

(XXII 406)

A. Çeşitlenmeler :

- 1/2: Yeni talim çıkmış varam alışam (VI 198/15).
2/3: Beyim sen gideli didelerim kan ağlar (XXII 364).
2/4: Ah n'eyleyim aramızda dağlar var (XXII 58).
2/5: Seni orda beni burda eşler var (XXII 58).
3/3: Mezarım da gurbet ele kazıldı (XXII 114).
Vah alnıma kara yazı yazıldı (XXII 58).
Beyim sen gideli benzim bozuldu (XXII 364).
5/2: Kitli de kalsın gurbet elin kapusu (XXII 364).
9/3: Yazıda buldun gelin eşini (XXII 364).
14/2: Eşik arasında günlerim geçer (XXII 361).
14/3: Bu bana yâr olmaz ha bir naçar (XXII 361).
16/4: Atma garip anam atma yalın ayak kış günü (XXIV 382).
25/1: Bu yıl meyve çoktur dallar götürmez (XXII 361).
31/1: Verdiğin yazmayı atışa yaktım (XXII 361).
31/2: Kül ettim ömrümü yoluna baktım (XXII 361).
32/1: Ağam sen gideli de haylı yıl oldu (XXII 58).
Diktiğin fidanlar bir tanem meyveye geldi (XXII 58).
Diktiğin ağaçlar meyveyle doldu (XXII 361).

Ayrıca bkz. **Cahit Öztelli Evlerinin Önü, s. 640 ve 655.**

Eflatun Cem Güney, Folklor ve Halk Edebiyatı,
2. 243.

Enver Gökçe, Eğin Türküleri, s. 79

Sadi Yaver Ataman (İstanbul Halk Türküleri
TFA, No : 49.

Orhan G. Aydemir, Yârim İstanbul'u Mesken mi
Tuttun, TFA No : 200

Sait Uğur İçel Folkloru 1, s. 117

- B. 35 ve 36. bentlerin Hasan Usta (XXII 364) TL. 43. bendin
Hacı Turanoğlu (XXII 58) ağzından olduğu kayıtlı.
- C. Sarı Çiçek Türküsünün bu denli uzun olduğu söylenemez.
Temi gurbet olan türkülerden -özellikle Eğin türkülerinden-
bentler ya da kalıplar halinde karışmalarla çeşitlenmelerin
oluştugu düşünülebilir.

116.

1. Sürüler içinde sürmeli koyun
Şafaklar atıyor sarhoşum soyun
Ölüyorum sevdiğim suyumu koyun

Ne yandasın sürmeli yavrum ne yanda
Haydi anam ne yanda

2. Pınarın başında dolu destim var
Ermeni kızını öldürmeye kastım var
Benden uğrun gizli gizli dostun var

Ne yandasın sürmeli yavrum ne yanda
Haydi anam ne yanda

3. Pınarın başında yedik çerezi
Orda kaldı ahbabların birezi
Bize mi idi Mustafa'nın garezi

Ne yandasın sürmeli yavrum ne yanda
Haydi anam ne yanda

(XXIII II)

117.

1. İreyhanım çanakta
Çifte de benler yanakta
Yeni de bir yâr sevdim
Saraylarda konakta

Haydi limonum haydi
Verdiğin bade kaydı

2. Arpa buğday çeç olur
Güzeller güleç olur
Güzelin şeftalisi
Dertlere ilaç olur

Haydi limonum haydi
Verdiğin bade kaydı

3. Caminin ezanı yok
İçinin düzeni yok
Memleketi aradım
Yârimden güzeli yok

Haydi limonum haydi
Verdiğin bade kaydı

(XXIII 12)

1. Küş (?) Dağından indirdiler aşağı
Başında fersi yok belinde kuşağı
Beni vuran Kuleli'nin uşağı
Kuş gibi meydana gelenlerdeniz
Arkadaş uğruna ölenlerdeniz
2. Elli dirhem martinimin demiri
İzmir valisinden aldım emiri
Mevlam çokça versin güzellere ömrü
Aradım dağları kar bulamadım
Boyuma münasip yâr bulamadım
3. Elli dirhem maşdanamın kalayı
Bozuldu mu ağaların alayı
Beni vuran puştı öldürmenin kolayı
Koç gibi meydana gelenlerdeniz
Arkadaş uğruna ölenlerdeniz
4. El ele verdik de çıktık yazıya
Nasıl dayanayım körpe kuzuya
Ah eyledik al kınalı taziya
Yandı cayır cayır şu dağların meşesi
Bize mesken oldu mahpusane köşesi
5. Korktum anam korktum ödüm patladı
Kadı Efendi de odasına saklandı
Hovardalar yokuşbaşı bekledi
Yandı cayır cayır Avanz'ın dağları
Bize mesken oldu mahpusane damları

119. CİRLAVUKLU EFE MEHMET'İN TÜRKÜSÜ

1. Cırlavuk yolları cızıdan cızı
Elinde dividi koynunda cüzü
Alnıma yazılmış bir ince yazı

Yazılan yazılar bozulmaz imiş
Başa gelenler de az olmaz imiş
2. Saat dörtte arkın suyu bulandı
Hayın Ahmet hayın hayın dolandı
Soktukça kamayı beynim bulandı

Soktukça kamayı ölme mi sandın
On beş sene günü giyme mi sandın
3. Efe Mehmet Cırlavuk'un arslanı
Nasıl bozdun çiçekteki bostanı
/...../
4. Yatsının farzını kılmadım daha
Darsayaklı dayım duymadı daha
Engürü valisi kıymadı bana

Soktukça kamayı al kanım akar
Dostlarım ağlaşır düşmanım bakar
5. Kuyunun başında mevtam yunuyor
Düşmanlarım kıs kıs olmuş gülüyor
Gülme düşman gülme sıra dönüyor

Soktukça kamayı ölme mi sandın
On beş sene günü giyme mi sandın

6. Kuyunun başında unum elenir.
Kaytan bıyıklarım kana belenir
Gülme düşman gülme sıra dolanır

Soktukça kamayı ölme mi sandın
On beş sene günü giyme mi sandın

(XXIII 14)

A. Çeşitlenmeler :

- 1/1 : Darsayak yolu da cızıdan cızı (XXIII 262).
2/1 : Saat üçte arkın suyu bulanır (XXIII 262).
2/3 : Beni vuran gâvur nasıl dayanır (XXIII 262).
2/4 : Soktular kamayı al kanım aktı (XXIII 262).
2/5 : Şu benim ataşım cihanı yaktı (XXIII 262).
5/3 : Gülme düşman gülme herkes biliyor (XXIII 262).
6/3 : Sevdığım ahablar nasıl dayanır (XXIII 262).

1. Ayağına giyer Konya mesini
Benden esirgiyor gül memesini
Bana nispet eğdiriyor fersini

Ak göbek üstünde gül ile nergis
Sabahlar olmuyor sevdiğim sensiz

2. Ayağında iskarpin sedef düğmeli
Belinde kemeri turunc memeli
Güzeller içinde seni sevmeli

İn gel güzel in gel konaklarından
Bir dahi öpeyim yanaklarından

3. Ayağına giyer Tire çorabı
Oynayı oynayı verir şarabı
Herkes sevdiğinin olur türabı

Oğlan kızın kız oğlanın malıdır
Oğlan kaymak kız üstünün balıdır

4. Aya karşı penceremin kanadı
Isır ısır al yanaklar kanadı
Öyle miydi sevdiğimin muradı

Ak göbek üstünde gül ile nergis
Sabahlar olmuyor sevdiğim sensiz

5. Kapumuz önünden gelir geçersin
Lavantalı kokulu konyak içersin
Bana nispet ak gerdanı açarsın

İn gel güzel

6. Karşı karşı yaptırılın hanları
Kaldırılın kasaveti gamları
Ben süremedim eller sürsün demleri
Demleri aklıma düşer ağlarım
Düşmanlara fırsat vermez gülerim

7. Yalın ayak bastırmayım yerlere
Deste deste gül düşedim yerlere
Sevdiğimi bildirmeyim ellere
Ak göbek üstünde gül ile nergis
Sabahlar olmuyor sevdiğim sensiz

(XXIII 16)

8. Evvel bahar yaz ayları doğunca
Kızılırmak kenarını sel alır
Kız oğlana nergis verir gül alır
Gül alıp satmanın zamanı dağlar
9. Yüce dağ başından indiremedim
Yönünü yönüme döndüremedim
Bir elimde divit bir elimde kalem
O kızın aklını kandıramadım
10. Yüce dağ başında harmanım mı var
Elinde yazılı fermanım mı var
Azrail gelmiş canım almağa
Benim can vermeye dermanım mı var
11. Karanlık evlerdir bizim yurdumuz
Bugünlerde arttı yine derdimiz
Bir belalı yâri çok mu gördünüz
Ak göbek üstünde gül ile nergis
Sabahlar olmuyor sürmelim sensiz

12. Yüce dağ başında yayılan otlar
Yârimin koynuna girmesin yadlar
Mezarımın üstünde beş karış otlar
Bitmeyince gönül yârdan ayrılmaz
13. Yüce dağ başında kar bulamadım
Ayvadan usandım nar bulamadım
Dünyayı kalbura koydum eledim
Gene bir münasip yâr bulamadım

(XXIII 46)

A. Çeşitlendirmeler :

2/2 : Belinde kemeri tombul memeli (XXIII 46).

2/3 : Güzeller içinde seni öğmeli (XXIII 46).

2/4 : Yandım Allah yandım yandırma beni (XXIII 46).

2/5 : Ak göbek üstünden kaldırma beni (XXIII 46).

- C. 8, 9, 10, 12, 13. dörtlükler Karacaoğlu'nın türkülerinden kopmuş olmalı; bkz. Cahit Öztelli, Karacaoğlu No : 238.

Mustafa Necati Karaer, Karacaoğlu, No :
127, 128, 349.

121. GEYİK TÜRKÜSÜ

1. Avcıların da yanında olur tazısı
Koçyiğidin altında olur yazısı
Bir ananın bir babanın kuzusu

Avcı avın ben olayım vur beni
Vurdun ise al çantana koy beni

2. İki geyik gelir akli karalı
İkisi de sinesinden yaralı
Biri bizim ama biri nereli

Avcı avın ben olayım vur beni
Vurdun ise al çantana koy beni

3. İki geyik bir dereye yaslanır
Yağdı yağmur yelkenlerim ıslanır
Böyle kalmaz deli gönöl uslanır

Avcı avın ben olayım vur beni
Vurdun ise al çantana koy beni

4. İki geyik bir derede su içer
Dertli geyik vay birbirine dert açar
Buna coşkun sevda derler diyenir geçer

Avcı avın ben olayım vur beni
Vurdun ise al çantana koy beni

(XXIII 24)

A. Ayrıca bkz. Murat (Uraz), Halk Edebiyatı Şiir ve Dil Örnekleri,
Semih Lütfü Suhulet Kütüphanesi, İstanbul 1933,
s. 244.

122.

1. Yüce dağ başında bir top kar idim
Yel estikçe zılgıt zılgıt eridim
2. İnişte yokuşta attan inmezdim
Kılınçtan silahtan geri dönmezdim
Koluma vurursa belki ölmezdim
Ciğerden vuruldum vallah ölürüm
3. Yüce dağ başında atım boşandı
Kaytan bıyıklarım yere döşendi
4. Kara kaş altında gözler oynuyor
Bu ne devir sevda yâre doymuyor
5. Mezarımın üstünde beş karış otlar
Bir danecik köklü (?) yârdan ayrıldım
6. Kayalar kayalar karlı kayalar
Kayanın dibinde meytim yuyalar
Ah benim yârimi ceylan kovalar
Elleri koynunda bir gelin ağlar
7. Çayırdan çayıra sürdüm izini
Kaldırdım peçeyi öptüm yüzünü

(XXIII 28)

123.

1. Dokuz bin evliya yüz bin erenler
Bizi mecnun sanır burda görenler
Sağ olup da sılasına varanlar
Bizi muradına şaduman olur
2. Aman Allahım gurbet ilde alma canımı
Sılada yavrularım perişan olur
Yıkıp fakir hanemi viran eyleme
Duyar düşmanlarım şaduman olur
3. Doktor beni hastaneye istemiş
Sevdiğim sarı saçını güle suya işlemiş
Anam beni gurbet için beslemiş
Tez gel ağam tez gel olma muhannet
Mahpusu icat edenler görmesin cennet
4. Mahpustan çıktım gözüm kamaşır
Baktım gözümden akıyor yaşım
Beni burada bakan aziz kardaşım
Ağlama ninem kaderim böyle imiş
5. Mahpustan çıktım mendil elimde
İbrişim kuşak ince belinde
Bir yârım var yâd illerinde
Sokma zalim sokma yaram derimdir
Eğer mahpustan çıkarsam Mevlâm kerimdir
(XXIII 29)

A. Çeşitlenmeler :

3/1 : Mevlâm beni bir sunaya rastlamış (XXIII 37).

3/3 : Anam beni mahpus için beslemiş (XXIII 37).

C. 4/3 : Bu dize «Beni burada bırakan aziz kardaşım» olmalı.

124. AZİZİYE TÜRKÜSÜ

1. Günlerim gam ile geçti
Gurbet elde işim bitti
Ölüler bizi unuttu
Sağlar yolumuzu gözler
2. Aşalım dağlar aşalım
Tozlu yollara düşelim
Küstük ise barışalım
Sil gözlerinin yaşını
3. Sazım söyler perde perde
Sen uğrattın beni derde
Nice bir eylemek burda
Kömür gözlüm ağlar şimdi
4. Viranede güller bitmez
Biterse de hayır etmez
Gönül arz'eder el etmez
Viranedir bağlar şimdi

(XXIII 35)

125. UZUN YAYLA TÜRKÜSÜ

1. Uzun yayla derler Çerkez'in eli
Vıcır vıcır eder onların dili
Kemere sıktırmış incedir beli
Orayı da gezdim yoktur menendin
2. Çuba salta giymiş kapıda gezer
Ne kadar öğsem de o kadar güzel
Şu benim sevdiğim bağrımı ezer
Süzülüp de kaş altından bakınca
3. Şu görüken Binboğa'nın dağları
Kırıcı boran aşılmıyor belleri
Yazıcıoğlum Şerifli'nin beyleri
Koca Tanır (?) baz olmağa başladı
4. Selim'in giydiği ipekli sarı
Bir daha göreyim yüzünü bari
Bozuk değirmenin yıkık çarhevi
Suyu geldi çağlamağa başladı

(XXIII 36)

1. Daim çok şükür şu benim işim
Gözümden akıttım kan ile yaşım
Bayram günleri geldi yoktur kardaşım
Pederim bayramın mübarek olsun
2. Bayram günleri geldi camiye gidiyor eller
Bozuldu bahçeler ötmez bülbüller
Analar kuzusunu da bugünde beller
Validem bayramın mübarek olsun
3. Destisini almış da gider pınara
İşinde gücünde olmuş avara
Deste deste güller sokmuş duvara
Nazlı yâr bayramın mübarek olsun
4. İstanbul'u cevil ceylan eyledim
Ağyâr ile ben cürmümü söyledim
Cahil idim çok kabahat eyledim
Validem bayramın mübarek olsun
5. Mevlam beni bir sunaya rastlamış
Siyah zülfün gülsuy'ile ıslamış
Anam beni mahpus için beslemiş
Validem bayramın mübarek olsun
6. Garip bülbül gül dalında zikreder
Hapishane içinde hiç gitmez keder
Bizsiz bayram ettiniz mi birader
Birader bayramın mübarek olsun

7. Garip bülbül ne gezersin çöl ovada
Yavruların melul mahzun yuvada
Kendim hapishanede gönlüm sılada
Bilin beni arzularım sılayı
8. Evimizin uğru çeşmedir akar
Engindir havası hasretin yakar
Validem hemşirem yollara bakar
Validem bayramın mübarek olsun
9. Gire idim Kayseri'den içeri
Kız gelin oturmuş iki geçeli
Siyah avrupalı yüksek ökçeli
Validem bayramın mübarek olsun
10. Kayseri derler bilmem neresi
Şu kale de /...../ ünlü kalesi
Çok ağladı şu mahpusun anası
Validem bayramın mübarek olsun

(XXIII 37)

11. Hapishane içinde bir yeşil direk
Kimimiz on beş sene kimimiz kürek
İdam cezasına dayanmaz yürek
Validem bayramın mübarek olsun

(XXIII 113)

A. Çeşitlemeler :

- 3/4 : Nişanlım bayramın mübarek olsun (XXIII 113).
 - 5/1 : Mevlam beni bir sunaya aşnamış (XXIII 113).
 - 5/3 : Anam beni bugünlere mi beslemiş (XXIII 113).
 - 7/4 : Sılamı arz'ederim sılamı ille anamı (XXIII 113).
 - 8/1 : Hapishane içinde bir çeşme akar (XXIII 113).
 - 8/2 : İçerim içerim ciğerim yakar (XXIII 113).
 - 8/3 : Sılanın gülleri burnumada kokar (XXIII 113).
- C. 123 no.lu türkü ile bu türkü aynı kalemde çıkmış olmalı.

127. AZİZİYE TÜRKÜSÜ

1. Maraş'tan çıktım da katırlar yüklü
Bir yelek diktirdim gümüş ilikli
Bir gelin sevdim siyah zülüflü

Nen eyle nen eyle Iraz nen eyle
Çık yüce dağlara bana el eyle
Ah aman aman sürmelim aman
Sürmedim safasını kalsın bir zaman

2. Karşıdan karşıya /...../ yuvanı
Iraz'ın yediği cennet meyvası
Bizim çektiğimiz Allah belası

Nen eyle nen eyle Iraz nen eyle
Çık yüce dağlara bana el eyle
Ah aman aman hallerim yaman
Yâr ile yaylaya çıktım bir zaman

3. Maraş'ın altında ufacık gözler
Yine melullaşır şu ala gözler
Gelin hellalaşak gelinler kızlar

Nen eyle nen eyle Iraz nen eyle
Çık yüce dağlara bana el eyle
El'aman kötüye dedirdin felek
Arslanı çakala boğdurdun felek

(XXIII 38)

4. Yüce dağ başında duman mı durdu
Çizmenin içine kanlar mı doldu
Bizim hısımlara kıran mı girdi

Nen eyle nen eyle Iraz nen eyle
Çık yüce dağlara bana el eyle

5. Al atlı merkeze döküldü m'ola
Yüz ellî fişengim sıkıldı m'ola
İraz'ın belleri büküldü m'ola

Nen eyle nen eyle İraz nen eyle
Çık yüce dağlara bana el eyle

6. Halep'in köprüsü dardır geçilmez
İraz'ın saçları telden seçilmez
Ofo'yu vurmuşlar bundan geçilmez

Yürü Ofo yürü kal melil mellî

7. Kâtip geldi arabaya yaslandı
Yağmur yağdı siyah saçım ıslandı
Beş yüz fişenk omuzumda paslandı

Oy aman felek vay aman felek
Arslanı çakala boğdurdun felek

8. Jandarma papağı vardı başında
Beşli mavzeri de yanı başında
Ofo'mu vurmuşlar Şahantaşı'nda

Oy aman felek vay aman felek
Arslanı çakala boğdurdun felek

(XXIII 69)

-
- A. 1/3: Bir güzel sevdim de yosma belikli (XXIII 69).
Ayrıca bkz. Ali Rıza (Yalgın), Cenupta Türkmen Oymakları,
Kısım V, s. 55.
Ferruh Arsumar, Gaziantep Folkloru, s. 121.
- C 4-8. bentler «Kozan'ın Karsaklar'da bir eşkiyanın vurulduğu
ve nişanlısının söylediği türkü» olarak kayıtlı (XXIII 69).

128. AZİZİYE TÜRKÜSÜ

1. Ekmekten mi kalktın kolların hamur
Suya mı gidiyon yolların çamur
Kaşların kara da gözlerin samur
Mısır'ın haznesin değer gözlerin
2. Benim yârim aslıcaktan soyudu
Gelme de kavlimizde yoğudu
Bilmem gaflet bastı bilmem uyudu
Bilmem o yâr bana küstü gelmedi
3. Ay geldi de orta yere dineldi
Benim yârim allar giydi donandı
Cahil gönlüm sözlerine inandı
Bilmem o yâr bana küstü gelmedi

(XXIII 39)

A. Ayrıca bkz. : Cahit Öztelli, Karacoglan, No : 55

129. TALAS TÜRKÜSÜ

1. Vuruldu arkadaş ben de vuruldum
Çayır çimen yoz otlara sarıldım
İhtiyar pedere şundan darıldım

Çek kamayı kan damlasın sinemden
Ben ayrılmam vatanımdan sunamdan

2. Koydular arabaya ağırdı yanı
Çok çalıştılar da durmadı kanım
Ardımdan ağlasın validem hanım

Çek kamayı kan damlasın sinemden
Ben ayrılmam vatanımdan sunamdan

3. Darağacının dibinde bir sürü koyun
Biçildi kefenim ılıdı suyum
Nişanlım duymadan kabire koyun

Çek kamayı kan damlasın sinemden
Ben ayrılmam vatanımdan sunamdan

4. Konya yolları da büktü belimi
Demir kelepçe de sıktı kolumu
Kimler ister şu gençlikte ölümü

Çek kamayı kan damlasın sinemden
Ben ayrılmam vatanımdan sunamdan

(XXIII 41)

130. BOZOK TÜRKÜSÜ

1. Sana derim sana oğlan Mustafa
Hani senin ile sürdüğüm sefa
İnanmazsan el basayım Kitaba
Haram el görmedim yâr sen gideli
2. Sana derim sana oğlan Hüseyin
Emir Hak'tan geldi kime küseyim
Gönlümün kapısına kilit asayım
Asayımda yârım gelene kadar
3. Mustaf'am da bu yerlerin nuruyum
Kız koynunda bir gececik durayım
Türkmen kızlarının âh u zârıyım
Durmak olmaz öldürürler Mustafa'm
4. Mustafa'm da dam başında yatıyor
Keklikleri takır takır tyor
Vurmuşlar Mustafa'yı baygın yatıyor
Al kanlar içinde yatan Mustafa'm

(XXIII 224)

131. EVEREK TÜRKÜSÜ

1. Ah etsem de deli gönlüm avutsam
Değirmende gam yükünü ğtsem
Sar'altına pençe vursam dağıtsam
Mevlam tutulmadık el verse bana
2. Bir kara mayam olsa yumruk vursam ağlasam
Onunla da bu gönlümü eğleşem
Ondan gayrı yirmi de çiftim **olsa**
Klelerim yolsa bitse kul gibi
3. Kırk evim olsa bakırlı saçlı
Kırk da kırsrağım olsa kulunlu taylı
/...../
Nalbantlarım nal mih dğse kol gibi

(XXIII 47)

132. SEFERBERLİK HARBİ ÜZERİNE

1. Üç kumandan geldi Zara'dan geçti
Soğanlı Dağını top nerden aştı
Asker olanların tebdili şaştı

Seneler içinde illa bu sene
Seneler içinde kanlı bu sene

2. Üç kumandan geldi geçti Zara'ya
Bugün bir mektup gönderdim sılaya
Anam yoktur esvabımı araya

Seneler içinde illa bu sene
Seneler içinde kanlı bu sene

(XXIII 68)

133. ASKER TÜRKÜSÜ

1. Foloz (?) kapusundan girdim içeri
Askerler oturmuş iki geçeli
Ayaklar potinli yüzler peçeli
Bunu da pedere var söyle mektup
2. Dini bir uğruna da beklerim nöbet
Bir ayrılık /...../ etti canıma illa gurbet
Giderek askere gelirik elbet
Bunu da pedere var söyle mektup
3. Dini bir uğruna da sarardım soldum
Taburu yitirdim Üsküp'te buldum
Sağ kol ağası da der ki bayraktar n'oldun
Bunu da pedere var söyle mektup
4. Sağ kol ağası da dersen demir Kıratlı
Askerin yüreği taş demir kaplı
Hkmet orbası şekerden tatlı
Bunu da pedere var söyle mektup

(XXIII 80)

1. Ektim tarlanıza /...../ bostan
Yine haber geldi gül yüzlü dostan
Ben sana n'eyledim hey garip Osman
Etme kâfiroğlu el var âlem var
İçerimde şerha şerha yaram var
2. Ektim Kanlıçay'a bitmedi kabak
Kendim küçük ama kaderime bak
Düşünme sevdiğim sen sonuna bak
Etme kâfiroğlu sen de bulursun
Ettiğin işlere sen de nâdim olursun
3. Ektim Kanlıçay'a bitmedi tütün
Var mı içinizde /...../ bütün
Anadan öksüzüm babadan yetim
4. Ektim Kanlıçay'a bitmedi kelek
Çok dilek diledim vermedi felek
Ben sana ne yaptım ey kahpe felek
Gene ırsat geldi yol yola karşı
Şen olsun ağamın gezdiği çarşı

(XXIII 109)

5. Ektim tarlanıza bitmedi hıyar
Can alıcı gelmiş canıma kıyar
Yâd ellere söyleme yâd eller duyar

(XXIV 342)

A. Çeşitlenmeler :

1/3: Sağ kolun ağırırsa soluna yaslan (XXIV 342).

3/2: Yok mu içinizde bir sıdkı bütün (XXIV 342).

C. 1/1: Bu dize «Ektim tarlanıza bitmedi bostan» olmalı.

135.

1. Sabahın seher vaktinde görebilsem yârimi
Gül dalına bülbül konmuş çeker âh u zârını
Ben o dilden anlamaz oldum hoşuncu yâr hoşuncu
Bu güzellik böyle kalmaz geçinci yâr geçinci
2. Sabahın seher vaktinde üç güzel kahve içer
Almış makası eline yârine fistan biçer
Sen sefada ben cefada hoşuncu yâr hoşuncu
Bu güzellik böyle kalmaz geçinci yâr geçinci
3. Sabahın seher vaktinde üç güzel gergah işler
Almış makası eline /...../ fistan biçer
Sen sefada ben cefada hoşuncu yâr hoşuncu
Bu güzellik böyle kalmaz geçinci yâr geçinci
(XXIII 127)

A. Ayrıca bkz. Fikret Memişoğlu, Harput Âhengi, s. 135.
Orhan Efe, Eğin Dedikleri, s. 30
İshak Sunguroğlu, Harput Yollarında, c. 4, s. 142.

136.

1. Köprünün altı diken
Yaktın beni gül iken
Allah da seni yaksın
Üç günlük gelin iken

Hop cimdallı cimdallı

2. Köprüden geçemedim
Az doldur içemedim
Sen benden geçtin ise
Ben senden geçemedim

Hop cimdallı cimdallı

3. Köprünün altı bostan
Yıkılsın Arabistan
Arabistan kızları
Ne don giyer ne fistan

Hop cimdallı cimdallı

(XXIII 135)

137.

1. Karşıdan karşıya şahan uçurdum
Ah ile vah ile ömrüm geçirdim
Şeker ezdim yâre şerbet içirdim

Ey sürmelim ey ey cilvelim ey

2. Kapunun ardında görmedim seni
Çok mu ağlattılar sürmelim seni
/...../

Ey sürmelim ey ey cilvelim ey

3. Şu dağın ardında kınalı tavşan
Çok olur güzelin ardına düşen
Alırlar çirkini olurlar pişman

Vermem seni yâd ellere ellere ey
Ey sürmelim ey ey cilvelim ey

4. Kapunun ardında çorap örüyor
Kör olası gözün beni görüyor
/...../

Ey sürmelim ey ey cilvelim ey

5. Devrent'in uğrunda yeşil ot olur
Herkes sevdiğiyle yatar fit olur
Hovarda değil mi iman kıt olur

Vermem seni yâd ellere ellere ey
Ey sürmelim ey ey cilvelim ey

6. Devrent'in uğrunda al yeşil bayrak
Bir yanımlı olmuş bir yanımlı kaymak
Sen kimin yârisin her yanın oynak

Vermem seni yâd ellere ellere ey
Ey cilvelim ey ey sürmelim ey

7. Devrent yaptırayım evim uğruna
Bir gece verseler yâri koynuma
/...../

(XXIII 138)

1. Sabahtan ugradım da ben bir çobana
Koynunu çeker gider yabana
Avşar eli konmuş derler Keban'a
Eller göçtü göçmemişsin Elif'im
2. Elif'in devesi de yerden dolandır
Elif dedikçe gönlüm bulanır
/...../
Eller göçtü göçmemişsin Elif'im
3. Vardım gördüm ak evleri tutulu
Ördek gözlü çuvalları çatılı
Ağ elleri kızıl kanda katılı
Eller göçtü göçmemişsin Elif'im
4. Elif sen n'eylen keten gömlek dikmeyi
Yakasın boynunu belirsiz etmeyi
Senin kârın değil al kanlarda yatmayı
Eller göçtü göçmemişsin Elif'im

(XXIII 140)

139.

1. İstanbul'dan götürdüler esire
Su serptiler altımızdaki hasıra
Böyl'olacağıni bilsem geçerdim Mısır'a
Mısır Beylerinde ünüm var benim
2. Ağcadağlım cem'olmuştur kaleye
Çeker dülbendini gider alaya
Ağcadağ'ım her dağdan da yeğ idi
Bin atlıya ta katardı yiğidi
3. Nefs-Hünkârım der ki bilmezdim çare
İssız korum diyor yüce dağları
Bozuldu ünvanı geçti çağları
4. Vaktin Süleyman'ı Maraş valisi
Çarhacısı tüfenkçisi delisi
Elinde toplasa atın yalısı
Cadd'eylemiş keklik sekmez dağları

(XXIII 146)

C. 4/3 : Bu dize «Eline toplamış altın yelesin» olmalı

140.

1. Karanfil aldım kavurdum
Çıktım yelkende savurdum
Yâr gelir diye çağırdım
Yol ver dağlar yâre yol ver
2. Karanfilim biçim biçim
Ben ağlarım için için
Ağyar yüklenmiş çeker göçün
Yol ver dağlar yâre yol ver
3. Eğri Dağım boğum boğum
Sineme vurdular düğüm
/...../
/...../
4. Eğri Dağı est (?) olmuşsun
Her dağdan da üst olmuşsun
Bulut ile dost olmuşsun
Yol ver dağlar yâre yol ver
5. Eğri Dağım çatal çatal
Arasında güller biter
Birin sevdim bana yeter
İki seven del'olma mı

(XXIII 148)

141.

1. Kabak pişti tuz ister
Anne gönlüm kız ister
Kız olmazsa dul olsun
Şeftalisi bol olsun
2. Kabağıma kiriş takarım
Hovardayı gözünden çıkarım
Hovarda da bana bakarsa
Hovardaya bir temennâh yaparım
Dangala dangala dön bak
Çakır ala gözlüm sen bana bak

(XXIII 155)

142.

1. Mendilden bohçası var
Urumdan kocası var
Mendilimi alırken
Üç beşlik gecesi var

Ah mendili mendil
Kaldır kolların indir
At boynuma dolandır

2. Mendilim suya düştü
Üstüne balık üştü
Mendilimi alırken
Yârim aklıma düştü

Ah mendil mendil
Kaldır kolların indir
At boynuma dolandır

(XXIII 139)

143.

1. Altun burmam var benim
Kollarıma dar benim
Nalbantların içinde
Hasan Usta'm var benim

Turuncu Emine Hanım turuncu
Düğün olur dünbeleği vuruncu

2. Altun saatım şak şak
Küstük ise barışak
Aramız ırak düştü
Mektup ile konuşak

Turuncu Emine Hanım turuncu
Düğün olur dünbeleği vuruncu

(XXIII 160)

1. Adana'da yükleteyim göçünü
Lale sünbül donatayım saçını
Bozantı ırmağın Kızkule'nin içini
Lale sünbül bürüsün de gidelim
2. Adana'dan kalktık da doğrulttuk yolu
Öter benli turaş da tatlıdır dili
Sehile mi dayanır Urum'un gölü
Allı sunam kalk Urum'a gidelim
3. Bozantı da akar akar bulanır
Yıkılası Mengen haylı dolanır
Fındıklı'da çok güzeller salınır
Allı sunam kalk yaylaya gidelim
4. Bucak'ın kalesi pus ile duman
Hayl'etsem Tapan'ı dolanırım hemen
Kiraz'ın beline çıktığım zaman
Koca Kiraz bel görünür gözüme
5. Gülek Boğazı bellidir belli
İçinde oturur bir ağa yollu
Tekir'in yaylası domurcuk güllü
Allı sunam kalk yaylaya gidelim

(XXIII 163)

C. Bu türkü, Karacaoğlan türkülerinin çeşitlenmeleri olmalı;
bkz. Cahit Öztelli, Karacaoğlan, No : 125, 127, 128.

145.

1. Gevenli'den Sırataş'tan
Gevenin görünmez göçten
Afşar gider yerden kaştan (?)
Belde (?) şehit düşer Ağdağ'da
2. Ağdağ niçin gitmez gamın
Acemde söylenir namın
Her koyakta beş bin çamın
Dağların sultanı Ağdağ
3. Aşağıdan beri geldim
Ağdağ seni görmek için
Dostu bile aldım geldim
Güllerini dermek için

(XXIII 161)

1. Yeşil ördek gibi kanda yüzerim
Yitirdim ağılım sersem gezerim
Soğanlı Dağında kaldı mezerim
Dini bir uğruna giden kardaşlar
Ah aman hallerim yaman
Soğanlı Dağını bürüdü duman
2. Camuzlar geldi de kapuyu dizler
Anam ağlar bacım yolumu gözler
Seyrana çıkmış da gelinler kızlar
Ah aman aman hallerim yaman
Kafkas Dağlarını bürüdü duman
3. Erzurum'la Erzincan'ın arası
Bizim çektiğimiz namus belası
Yıkılsın kâfirin yurdu yuvası
Dini bir uğruna giden kardaşlar
4. Erzurum'dan çıktım Erzincan geri
Onbeşli geliyor Sivas'tan beri
Urus'un topları deler dağları
Dini bir uğruna giden askerler
Oy aman aman hallerim yaman
Kafkas Dağlarını bürüdü duman
5. Yağmur yağdı belçilerim ıslandı
Kavurmalar tenekede paslandı
Urus geldi Erzurum'a yaslandı
Of aman aman hallerim yaman
Kafkas Dağlarını bürüdü duman

6. Erzurum Erzincan ikisi birden
Şehitler bayrağı göç etti yerden
Emir büyük yerden ne gelir elden
İzin ver şevketlim hücum edelim
Şehitler serbetin biz de nûş edelim
7. Urus geldi de Talika'ya düzüldü
Korktun mu arkadaş benzin bozuldu
Şehitlerin kabri nere kazıldı
İzin ver şevketlim hücum edelim
Şehitler serbetin biz de nûş edelim
8. Yanıma gel yanıma da doktor binbaşı
Bağrımdan çıktı süngünün başı
Şehit mi düştünüz iman yoldaşı
İzin ver şevketlim hücum edelim
Şehitler serbetin biz de nûş edelim
9. Sıra sıra çeşmeler akar
Engindir havası çok canlar yakar
Ufacık yavrular burnuma kokar
İzin ver şevketlim hücum edelim
Şehitler serbetin biz de nûş edelim
10. Acem şalı beş dolanır beline
Benden selam eylen allı geline
Ayrılık kınasın vurun eline
İzin ver şevketlim hücum edelim
Şehitler serbetin biz de içelim
- (XXIII 168)

A. Çeşitlendirmeler :

- 1/1 : Gövel ördek gibi kanda yüzerim (XXIII 168)
1/3 : Bezirgânbaşı'nda kaldı mezerim (XXIII 168).
Ayrıca bkz. Sait Uğur, İçel Folkloru 1, s. 183.

147.

1. Çekeyim deveni olayım savran
Acep olur m'ola derdime derman

Eşim aman aman bızdık
Güzellerle gezdik

2. Bu bir ince yoldur hiç giden olmaz
Gül dikensiz biter amma fark eden olmaz

Eşim aman aman bızdık
Güzellerle gezdik
Çirkinlerden bezdik

3. Hanım atmış sandalyeyi oturur
Gelen ahbabların keyfin yetirir

Eşim aman aman bızdık
Güzellerle gezdik
Çirkinlerden bezdik

(XXIII 170)

148.

1. Yüce dağ başında karamih dalı
Daramış zülfünü vermiş tımarı
Ak göğsün üstünde zemzem pınarı

Atma bu taşları sinem yaralı
Yaralı yaralı sinem yaralı
Yâr allar giysin ben de karalı

2. Yüce dağ başında olur arılık
Sevdana düşeli oldum sarılık
Akıbet bu sevdanın sonu ayrılık

Atma bu taşları sinem yaralı
Yaralı yaralı sinem yaralı
O yâr allar giysin ben de karalı

(XXIII 171)

1. Pınarın başında söylenen sözler
Beni del'ediyor yârdaki gözler
Önde gelinler de arkada kızlar
Az kaldı beni yârdan edeler
2. Yüce dağ başında yayılan atlar
Yârimin koynuna girmesin yâdlar
Mezarım üstünde beş karış otlar
Bitmeyince gönül yârdan ayrılmaz
3. Daracık sokakta yâre kavuştum
Yâr aşağı ben yukarı savuştum
Yâre bir belgüzar verdim barıştım
Oy beni beni kekliğim beni
Sürmedim sefanı n'eyleyim seni

(XXIII 172)

-
- C. 2. Bu dörtlük Karacaoğlan'ın türkülerinden kopmuş olmalı.
O'nun söyleyişine daha çok yaşıyor.

bkz. İlhan Başgöz, Karaca'oğlan, s. 167. Cem Yayınevi,
İstanbul 1977 s. 167.

Cahit Öztelli, Karacaoğlan, No : 320.

150.

1. Gide gide Şu dağları yol ettim
Aynalı kızı ben kendime mal ettim

Engine hey deli gönöl engine
Şimdi rağbet güzel ile zengine

2. Dar sokağı helek ile örseler
Kötüleri martin ile vursalar
Benim sevdiğimi bana verseler

Engine hey deli gönöl engine
Şimdi rağbet güzel ile zengine

3. Engin derelerin derin suyuyum
Ben Allah'ın ondurmadık kuluyum
4. Birem birem yedim tükenmez sandım
Anama bacıma doyulmaz sandım

Engine hey deli gönöl engine
Şimdi rağbet güzel ile zengine

5. Şu dağları delik delik delseler
Benim sevdiğimi bana verseler

Engine hey deli gönöl engine
Şimdi rağbet güzel ile zengine

6. İstanbul İstanbul viran kalası
Taşın toprağını seller alası
Şu dünyada benim sevdiğimi bana veresi

(XXIII 173)

C. 2/1 : Bu dize «Dar sokağa höllük ile örseler» olmalı

151.

1. Her sabah her sabah fırlanır gene
Esti yavaş yavaş yeliniz dağlar
Ben derdime yanıp yanıp ağlarken
Siz mi dertlisiniz dumanlı dağlar
2. Her sabah her sabah bülbül uyanır
O da bir hoş öter can mı dayanır ,
Lale sümbül allar giyer boyanır
Koktu burcu burcu gülünüz dağlar
3. Haydin okuyalım kitap aynını
İman'lan arar kızın koynunu
Mor menevşe bir hoş eğmiş boynunu
Kokar burca burca gülünüz dağlar
4. Haydin oynayalım âşıklar sazlar
Yazın mektubumu hocalar sizler
Bekmez kaynatıyor gelinler kızlar
Aktı şerbetiniz balınız dağlar

(XXIII 185)

152.

1. Bakma mısın bu dağların karına
/...../ aldırmiş eriyip gider
Akan sudan esen yelden ibret al
Yüzünü turaba sürüyüp gider
2. Gökyüzünde pare pare bulutlar
Hiç kâr etmez verdiceğim öğütler
Yeryüzünde yatan babayiğitler
Hakk'ın emri ile sürüyüp gider
3. Yeryüzünde yatan ufacık taşlar
Başa gelir imiş görülen düşler
Yıldan yıla meyve veren ağaçlar
Hakk'ın emri ile kuruyup gider
4. İliyi iliyi hep gelen bazlar
Sineme kâr etti şu kötü sözler
On beşinde yiğit sarmayan kızlar
İki /...../ koynunda çürüyüp gider
5. Aciz kaldım şu dağların kurdundan
Koyun gider kuzu gelir ardından
Gönül sevdalandı yârin derdinden
Gönül sevdalandı farıyıp gider

(XXIII 187)

153.

1. Ali'min bindiği atlar
Atlayıp geçtiği çağlar
Ali'm ölmüş kimler ağlar

Uyan Ali'm gül yüzüne
Güneş doğdu yeryüzüne

2. Ali'min evinin önü yazı
Yazıda yayılan kuzu
Seccadeden kalkmaz yüzü

Uyan Ali'm gül yüzüne
Güneş doğdu yeryüzüne

(XXIII 202)

A. Ayrıca bkz. Cahit Öztelli, Evlerinin Önü, s. 464-465-466.

Mehmet Özbek, Folklor ve Türkülerimiz s. 275-276.

A. Türabi Tütüncü, Yalvaç'ta Yakılan Üç Türkü-Ağıt TFA, No : 259.

Abdürrahim Dede, Batı Trakya Türk Folkloru,

Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1978, s. 71

Pertev Naili Boratav, Folklor ve Edebiyat 2, Adam Yayinevi, İstanbul 1983, s. 384.

Fehmi Çaylı, Ilgın Folkloru, s. 86

Mehmet Tuğrul, Çal Köylerinde Derlenmiş Türkü, Mani, Ninni, İlahi ve Tekerlemeler, TFAY 1977

154.

1. Sabahtan uğradım ben bir güzele
Dedim güzel /...../
Genç yaşımda benzim döndü gazele
Aman aman
2. Ah şu dağların ardını /...../ gülsüz
Babadan ayrıldım anadan öksüz
Garip kuşlar gibi kanatsız kolsuz
Ya ben ağlamayım kimler ağlasın
Aman Allahım aman
3. Çamlığın başında zeytin ağacı
Bu ayrılık bize zehirden acı
Aman aman
4. Ben de bir gül idim allar gibi
Sarardım soldum ayvalar gibi
Bir gün olur sen de beni ararsın
Şurda bir divane yârım var deyi
Aman aman sürmelim aman
5. Yüksek kahvelerde al yeşil perde
Kanım kurban olsun merdoğlu merde
Diyarı gurbette tutuldum derde
Gel tabip yaramı sar garip garip
6. Şu dağın ardından geliyor ceylanın üçü
Melek mi kesildin canımın içi
Koynumda saklıyorum verdiğin saç
Belki cenazemde ilazım olur

(XXIII 211)

155. BÖZLAK HAVASI

1. Kırat'tan indim de çektiler hana
Kaymakam çağırđı beni divana

Doğru söyle çekerim dara
Doğru söylemezsen bulamam çare

2. Kaymakam çağırmış azgındır yüzü
Murat eder ise astırır bizi
İşlerin başı da bir kiral kızı

Doğru söyle çekerim dara
Doğru söylemezsen bulamam çare
Bir can için etmem ben de müdara

(XXIII 220)

1. Kırk kişi idik bir odada bastılar
Kollarımızı kelepçeyle ezdiler
Künyemizi istiklâle yazdılar

Dost ağıladı düşman güldü desinler
Tomurcuk güllerin soldu desinler

2. Başımıza giydik kara külâhı
Candarmadan aldık evrak ile silahı
Kader böyle imiş taktir ilâhi

Dost ağıladı düşman güldü desinler
Tomurcuk güllerin soldu desinler

3. Nezaretten çıktık okundu emir
Boynumuza attılar beş batman demir
Karaçay'a varmadan tükendi ömür

Dost ağıladı düşman güldü desinler
Tomurcuk güllerin soldu desinler

4. Karaçay'dan çıktık gayetin soğuk
Koçyiğit yatağı ol Çadırhöyük
Yine buz bağladı ol Karayayık

Dost ağıladı düşman güldü desinler
Tomurcuk güllerin soldu desinler

5. Çıka idim Sungurlu'nun başına
Yüzüm süre idim toprağına taşına
İki arkadaş alaydım ben de peşime

Dost ağıladı düşman güldü desinler
Tomurcuk güllerin soldu desinler

6. Saat sekiz buçukta oradan kaçtık
Ay karanlıkta yolları şaştık
Ağzımız dolarak ırmağı geçtik

Irmak bir kenara çaldı desinler

7. Ahıra indik de Kırat eşinir
Delikten baktım nazlı yârim düşünür
Eşyalarım evden eve taşınır

Yıllık da göçmen oldu desinler
Dost ağıladı düşman güldü desinler

(XXIII 221)

157. KAYAALTI SELCAN'IN TÜRKÜSÜ

1. Öğlen vakti Meherkulak'ı geçtim
Gün inerken Barasa'yı bastım
Gün kuşluktu davaya düştüm
Var git Ahmet Bey kıymayım sana
2. Sen Ahmet Bey ben Hacı Halil'in oğlu
Döğüş görmeyeli del'oldum deli
Var git Ahmet Bey kıymayım sana
3. Ahmet Bey durmaz sürer atını üstüme
Selam söyle yâranına dostuna
Üç kurşun bölmesi değdi etine
Akıyor al kanı silen olmadı
4. Kadir Mevlam kuduz etmiş dağlarının kurdunu
Bana vermiş dürlü dürlü derdini
Tek kardaşım boş bulsun da yurdunu
Ayrılık gömleğin giydin gidiyom
5. Zeytunun başına çıktım
Çardağın içini ateşe yaktım
Çeçenin kızının belini büktüm
At martini Selcan dağlar inlesin
Ahır Dağında da ünün söylensin
6. Düzülü fişenk döşünde
Dizgin ayarın kaşında
At gezdirir küçük Selcan
Marşaltı'nın çölünde

7. Çerkes koyunu yayar
Daradır da iyi sayar
Aziziye'de Murat duyar
Durmaz gelir haber alır
8. Anam yok ki gözlerinden yaş döke
Bacım yok ki mor yelekten saç çeke
Kardaş yok ki mezarıma taş dike
Konma bülbül konma mezar taşıma
9. Kırat nalbantta nallanır
Ali kapıda sallanır
Hacı Halil'in küçük Selcan
Hükümette pek bellendir
10. Ne yokuşun başındayım
Ne inişin dibindeyim
Yaralandım yatıyorum
Zeytun'un başındayım
11. Küçük Selcan bunu böyle söyledi
İndi Halep hapisini boyladı
Urfa'da çok güzeller eğledi
Güzeller seyranı hep küçük Selcan

(XXIII 226-227)

158.

1. Başıma vurdun da del'ettin beni
Yaprağı dökülmüş çal'ettin beni
Olur olmaza da kul ettin beni
Çoban nerden aşar yolu yaylanın
2. Harput'un kalesi taşın başında
Tabur binbaşısı altmış yaşında
Gündüz hayalimde gece düşümde
Densiz nerden aşar yolu yaylanın
3. Arap çöllerinde yayılan kazlar
Bağdat çöllerinde dayanan dizler
Sılada validem yolumu gözler
Güzel nerden aşar yolu yaylanın

(XXIII 228)

1. Yine bir hay oldu Malya'dan beri
Gelip imdadıma yeten ağlasın
Zalim Afşar karşımıza düzüldü
Yandım ateşlere yanan ağlasın
2. Ta ezelden böyle benim kaderim
Karalar bağlasın benim pederim
/...../
Öksüz kalen benim yavrum ağlasın
3. Dokuz boğum olmuş kargımın boyu
Düşmana adımı anmak ecdadım soyu
İsmim Abidin Bey kendim beyoğlu
Abidin'im desin anam ağlasın
4. Ben de beğenmedim benim işimi
El uğruna telef ettim başım:
Sılama gönderin kanlı leşimi
Kanlı gömleğimi yuyan ağlasın
5. Abidin Bey gelmeyinen her işler bitmez
Kahpe zalim Afşar karşımdan gitmez
Kardaşlarım kötü yerimi tutmaz
Abidin'im desin anam ağlasın

6. Bir pus çökmüş şu Malya'nın özüne
Duman çökmüş ovasına düzüne
Selamım söyleyin Afşar kızına
Saçı mor sünbüllü sunam ağlasın

(XXIII 266)

A. Çeşitlenmeler :

3/1 : On iki boğumdan da kargımın boyu (XXII 50).

3/2 : Atlıya da at katmak da ecdadım soyu (XXII 50).

3/3 : N'ettim Afşar da n'ettin Abidin Bey'i (XXII 50).

3/4 : Abidin Bey'im de diye diye ağlasın (XXII 50).

- C. 3. dörtlük bir başka yerde Dadaloğlu adına kayıtlı;
bkz. Cahit Öztelli, Üç Kahraman Şair, s. 211, «Abidin Bey
Ağıtı» başlığıyla.

1. Yazı yazdım sokuya

A balam beri bak beri bak

Gelen giden okuya

Dön geri bak yâre bak

Kızlar şaraba düşmüş

A balam beri bak beri bak

Yiğitler ırakıya

Dön geri bak yâre bak

2. Semavarım kaynıyor

A balam beri bak beri bak

Çayım yere damlıyor

A balam beri bak beri bak

İtin köpeğin oğlu

A balam beri bak beri bak

Canım sana kaynıyor

Dön geri bak yâre bak

3. Uzak yoldan gelmişsin

A balam beri bak beri bak

Sevdalara dalmışsın

Dön geri bak yâre bak

İtin köpeğin oğlu

A balam beri bak beri bak

Senden arzum almışım

Dön geri bak yâre bak

4. Saatine kordon dak

A balam beri bak beri bak
Ellerine kına yak
Dön geri bak yâre bak
Bugün de gelmez isen
A balam beri bak beri bak
Alıyor beni merak
Dön geri bak yâre bak

5. Çarşıya var incir al

A balam beri bak beri bak
Saatine zincir al
Dön geri bak yâre bak
Bende takat kalmadı
A kuzum beri bak beri bak
Bugün gitme burda kal
Dön geri bak yâre bak

6. Yazı yazdım kış idi

A balam beri bak beri bak
Kalemim gümüş idi
Dön geri bak yâre bak
Yazacağım çok ama
A balam beri bak beri bak
Parmaklarım üşüdü
Dön geri bak yâre bak

(XXIII 269)

161.

1. Ocak başında minder
Boynunu bana dönder
Döndermezsen dönderme
Ayda bir selam gönder

Ah baboy vah baboy
Gel derim gelmez baboy

2. Ocak başında maşa
Gel herif beni boşa
Boşamazsan boşama
Ben giderim sarhoşa

Ah baboy vah baboy
Gel derim gelmez baboy

3. Ocak başında durdum
Turalı para buldum
Almadın da kaldım mı
Senden âlâsın buldum

Ah baboy vah baboy
Gel derim gelmez baboy

(XXIII 270)

1. Bir taş attım harara
Vardı değdi karama
Ben seni vermem Arap'a

Seni limon limon tatlı limon
Ağız şeker dudakları limon
2. Dolama da giymiş boz gibi
Eridim efendim tuz gibi
Ben seni severim kız gibi

Seni limon limon tatlı limon
Ağız şeker dudakları limon
3. Dolama da giymiş dolama
Kaşlar benzer kaleme
Ben seni vermem âleme

Seni limon limon tatlı limon
Ağız şeker dudakları limon
4. Dolama giymiş koluna
Gelir salına salına
Vuruldum dudu dilene

Seni limon limon tatlı limon
Ağız şeker dudakları limon

(XXIII 272)

1. Uzun minareden attım kendimi
Çok aradım bulamadım dengimi
Elvan çiçeklerden aldım rengimi
Deşirdim çiçeği dalda nem kaldı
Gidiyom askere burda nem kaldı
2. Uzun minareden attım ben bir taş
Ne yangın anam var ne yangın kardaş
Keskin bıçak bana olsun arkadaş
Çala çala sağ kollarım yoruldu
3. İreyhanım taş başında çanakta
Bir yâr sevdim saraylarda konakta
Arzum kaldı al yanakta dudakta
Deşirdim çiçeği dalda nem kaldı
Gidiyom askere burda nem kaldı
4. Uzun minarede kandiller yanar
Kandilin başına kervanlar konar
İnsan sevdiğinden kemlik mi umar
Deşirdim çiçeği dalda nem kaldı
Gidiyom askere burda nem kaldı
5. Yüksek minarede ezan okunur
Ezan sesi kulağıma dokunur
Aşnası olmayan gül mü sokunur
Deşirdim çiçeği dalda nem kaldı
Gidiyom askere burda nem kaldı

(XXIII 274)

A. Ayrıca bkz. Mehmet Özbek, *Folklor ve Türkülerimiz*, s. 230
Fikret Memişoğlu, *Harput âhengi*, s. 47.

Sepet aldım bağa girdim üzüme
Bir incecik sızı girdi dizime

Şefika'm kadınım yüreğime dert oldu
Zülüflerin al yanağa dört oldu

2. Uzun olur uzun yolun selvisi
Ben bilemiyom benim yârım hangisi
Uzun boylu ince belli kendisi

Şefika'm kadınım yüreğime dert oldu
Zülüflerin al yanağa dört oldu

(XXIII 277)

1. Gide gide ben yolumdan ıradım
İradım da dost köyüne uğradım
Bu yıl benim hacca gitmek muradım
Kahpe İzmir hacım burdan geçti mi
Yoksa keskinçiler aldı kaçtı mı
2. Yoruldum da yol üstüne oturdum
Derdim elli iken yüze yetirdim
Ben o kızı bulmuş iken yitirdim
Aman İzmir bir kız burdan geçti mi
Yoksa hovardalar aldı kaçtı mı
3. Duman vardır kahpe İzmir başında
Arzum kaldı toprağında taşında
Bir sen değil cümle âlem peşinde
Aman İzmir hacılarım geçti mi
Eski yârelerin felek deşti mi
4. Şu İzmir'in yüce dağı dumandır
Gitti yârim geleceği gümandır
Bu yıl da gelmezse halim yamandır
Aman İzmir bir kız burdan geçti mi
Yoksa hovardalar aldı kaçtı mı

(XXIII 278)

5. İzmir'in kalesi yüksek çıkılmaz
Yoktur penceresi yâre bakılmaz
Bir yâr sevmek ile İzmir yıkılmaz
Dur bakalım İzmir sana kalır mı
Suya giden dilber benim olur mu

6. Ne hoş olur şol İzmir'in söğüdü
Yoktur atam vere bana öğüdü
Küçücükten bir yâr sevdim büyüdü

Dur bakalım İzmir sana kalır mı
Suya giden dilber benim olur mu

7. Vardım girdim odasında uyurdu
Kiraz dudakları beni doyurdu
Zalim felek beni dosttan ayırdı

Dur bakalım İzmir sana kalır mı
Suya giden dilber benim olur mu

8. Ne hoş olur şol İzmir'in selvisin
Urum mahallesi deniz yalısın
Küçücükten bir yâr sevdim büyüün

Dur bakalım İzmir sana kalır mı
Suya giden dilber benim olur mu

(XXIV 185)

9. İzmir'in içinde vurdular beni
Yârın de çevresine sardılar beni
Al kanlar içinde yudular beni

Olmalı olmalı (vay anam) böyle m'olmalı
İçip de ırakıyı sarhoş m'olmalı

10. İzmir'in içinde urganım yağlı
Ellerim kelepçek kollarım bağı
Düşmanlar elinde ciğerim dağı

Olmalı olmalı (vay anam) böyle m'olmalı
İçip de ırakıyı sarhoş m'olmalı

(XXIV 324)

A. Çeşitlenmeler :

1/1 : Gide gide ben yurdumdan ıradım (XXIV 317).

1/4 : Kahpe de İzmir üç kız burdan geçti mi (XXIV 317).

1/5 : Yoksa alıcılar alıp kaçtı mı (XXIV 317).

2/3 : Ben o yâri bulmuş iken yitirdim (XXIV 317).

3/3 : Bir sen değil cümle âlem başında (XXIV 317).

1. Bulut bulut üstüne
Bu bulutun aslı ne
Bulut kölen olayım
Doğma yârin üstüne
Aman aman azdıralım
Kalem ile kaşları yazdıralım
Gerdana liraları bozduralım
2. Su gelir kütüğünden
İçilmez köpüğünden
İpek olsam sarılsam
O kızın topuğundan
Aman aman azdıralım
Kalem ile kaşları yazdıralım
Gerdana liraları bozduralım
3. Su gelir kaşa değer
Kırpikler kaşa değer
Keder etme sevdiğim
Bir gün baş başa değer
Aman aman azdıralım
Kalem ile kaşları yazdıralım
Gerdana liraları bozduralım
4. Su gelir millendirir
Çayırı çillendirir
Kız senin bakışların
Ahrazı dillendirir
Aman aman azdıralım
Kalem ile kaşları yazdıralım
Gerdana liraları bozduralım

(XXIII 280)

-
- C. Kavuştakların son dizeleri «Gerdana liraları dizdirelim» olmalı.
3/1: Bu dize «Su gelir taş a değer» olmalı.

167.

1. Yemenim bele bele
Ben düştüm gurbet ele
Yedi mendil çürüttüm
Gözyaşı sile sile
Allıdır yemenimin uçları
Çıkamam yokuşları
2. Çorapların ördüğüm
Ayda bir yol gördüğüm
Hasta dediler geldim
N'oldun gurban olduğum
Allıdır yemenimin uçları
Çıkamam yokuşları
3. Çoraplarım yaş imiş
Ayaklarım üşümüő
Yâr yoluna bakmadan
Kirpiklerim yoşumuő
Allıdır yemenimin uçları
Çıkamam yokuşları
4. Yemenim turalıdır
Sevdiğim buralıdır
Geçme yiğit kapıdan
Ciğerim yaralıdır
Allıdır yemenimin uçları
Çıkamam yokuşları

(XXIII 267)

168.

1. Ay karanlık nasıl çıktın yazıya
Nasıl dayanayım karam körpe kuzuya
Gece vardık /...../

2. Ay karanlık nasıl geçtin geceden
Kulağıma Yusuf sesi değdi bacadan
Yusuf çıktı maraz geldi geceden

3. Çataloluk da geçit versin geçelim
Karlı buzlu sularından içelim
Kalk Beyaz'ım da yaylamıza göçelim

Sen şen ol yayla şen ol ellerin geliyor

4. Oturmuş da çadırının büküne
Halı kilim dokur ağ devenin yüküne
Hayran oldum da ağ gidiğin akına

Kalk Beyaz'ım yaylamıza göçelim
Karlı buzlu sularından içelim

5. Geceleri uyku girmez gözüme
Dünya güzel olmuş bakar yüzüme
Şimden sonra yâr yatırmam dizime

Mektubun yüzüme zülüflerin gözüme
Düşmanlarım kurşun atar anam izime

6. Çarşıdan aldıldım pullu yaşmağım
Ben de güzel olduğuma pişmanım
Kayseri'nin bir yarısı düşmanım

(XXIV 322)

169.

1. Kız pınar başında desti de doldurur
Destinin kulpuna şahan kondurur
Kız senin bakışın beni öldürür

Kaydasına atlas yârim on parmağı kınalı
Göğercin kıpuklu elma yanaklı

2. Ala gözlerini uyku da bürümüş
Evvel küçük idi şimdi de büyümüş
/...../

(XXIV 325)

170.

1. Sap yükledim kanlısının üşüne
Feleğin ettiği geldi gücüme
Alt'ay olsun doyurmadın bacıma

Ah gidi gurbetlik hasretlik yandım elinden
Ölemedim kurtulayım zehirli dilinden

2. Evlerinin önünde deveci kondu
Sıvadı kollarını da dengini vurdu
Seninle gidenler sılaya döndü

Ah gidi gurbetlik

3. Evlerinin önü çifte çatal pınarlar
İçerlen suyunu beni anarlar
Gurbete gideni öldü sayarlar

Ah gidi gurbetlik

4. Ellerin devesi gelir üzümden
Ağlayı ağlayı oldum iki gözümden
Evvel yere basmaz idim nazımdan
Şimdi ortalarda kalan ben oldum

(XXIV 343)

C. 1/1: Bu dize «Sap yükledim kanlısının üşüne» olmalı.

171.

1. Vehleten sürüye kurtlar mı girdi
Sürüde bir tane karayı mı buldu
Nerdesin ey zalim çoban ah sana n'oldu

Karalı koyun kuzumu n'eyledin çoban
Ahbaplar duyarsa yanarlar aman
2. Çoban ifadesin eyledi tamam
Bazı mahallere eyledi güman
Gitti de kara koyun hasılı kelim

Karalı koyun kuzumu n'eyledin felek
Emr-i Hak böyledir kime ne diyek
3. Koyun sürüsü gedikten aştı
Karalı koyunu kurt aldı kaçtı
Zavallı çobanın tedbiri şaştı

Karalı koyun kuzumu n'eyledin çoban
Ahbaplar duyarsa ne derler aman
4. Koyun seni güde güde getirdim
Getirdim de arkacına yetirdim
Derdim elli idi yüze yetirdim

Karalı koyun kuzumu n'eyledin çoban
Ahbaplar duyarsa ne derler aman

(XXIV 358)

172.

1. Niçin hey sevdiğim niçin
Seni sevdim odur suçum
Ak gerdanda ebru saçın
Döken benden beter olsun

Dara zülfünü tel tel olsun

2. Evlerinin eğmeleri
Gönül almaz değmeleri
Ak göğsünün düğmeleri
Çözen benden beter olsun

Beter olsun beter olsun
Çok ağlattın yeter olsun

3. Karadır kaşların kara
Açtın bu sineme yara
Beni işimden avara
Eden benden beter olsun

Beter olsun beter olsun
Çok ağlattın yeter olsun

(XXIV 188)

1. Gene yaz günleri geldi erişti
Eski derdim yenisine kavuştu
Sılada sevdiğim aklıma düştü
Eğil dağlar ben sılama gideyim
2. Eğlen turnam eğlen haber sorayım
Kanadın altına mektup sarayım
Yârim ağlamasın ben de varayım
Yol ver dağlar ben sılama gideyim
3. Kaçan yağmur yağsın sular durulmaz
Gönül muhabbetli yârdan ayrılmaz
Ciğirim yakarım sılam görünmez
Yol ver dağlar ben sılama gideyim
4. Böyle m'olur güzellerin /...../
Gözümüzü bizim duman bürüdü
Benim yârim bu âlemde bir idi
Eğil dağlar ben sılama gideyim
5. Hezelisin deli gönül hezeli
Hep döküldü ağaçların gazeli
N'eylemeli gurbet elde güzeli
Eğil dağlar ben sılama gideyim

(XXIV 124)

A. Ayrıca bkz. Cahit Öztelli, Karacaoğlan, No : 437.
Sadeddin Nüzhet Ergun, Karacaoğlan, Maarif
Kitaphanesi, İstanbul 1972, s. 342.

1. Bir selam gönderdim esen yellere
Allahı seversen bakma ellere
Kader kötü imiş düştüm dillere

Anam anam garip anam
Hangi bir derdime yanam
Derdim bir değil ki neye dayanam

2. Yeşil ipek yeşil iplik bükeyim
Derdim çoktur ben kimlere dökeyim
Kefenimi yâr kefenimi dikeyim

Anam anam

(XXIV 237)

3. Dereden akıyor bulandı seller
Derdim içerimde ne bilsin eller
Otursam ağlasam el beni kınar

Ölmeyince gönül yârdan ayrılmaz

4. Gönül kabul etmez verilen pendi
Sevda çeke çeke ömrüm tükendi
Çıkamaz derinumdan temellilendi

Besbelli mahşere sürer bu sevda

(XXVI 735)

A. 1/1 : Benden selam söylen esen yellere (XXVI 735).

C 1-3-4. bentler Esen XXVI'da No : 734 ile 750 arasını kaplayan ve başında «Mani ve şarkı ve destan koşma kitabı» kaydını taşıyan bölümde yer almıştır.

175.

1. Köşk Dağını kara duman bürüdü
Kap' Altı'ndan zaptiyeler yürüdü
Fuat Bey de şu yerlerde bir idi

Konma bülbül konma bizim ellere
Şalı malı kemeri kalmış ellere

2. Kadife yeleğim nasıl oydular
Şu fidan boyuma nasıl kıydılar
Kıydılar da kara yere koydular

Konma bülbül konma hece taşıma
Şu gençlikte ölüm geldi başıma
Karışılmaz Mevlam senin işine

3. Köşk Dağına vardım beynim bulandı
Arkadaşlar baş ucumda dolandı
Tarabulus al kanlara bulandı

Konma bülbül konma hece taşıma
Şu gençlikte ölüm geldi başıma
Karışılmaz Mevlam senin işine

(XXIV 324)

1. Meşelidir karlı dağlar meşeli
Üç gün oldu yâr sevdana düşeli
Kalk gidelim bizim hane döşeli

Aman Fadime'm aman al başından yazmayı
Hovardalar öğretirler aman sana gezmeyi

2. Fadime'm aman Tarabulus kuşağı
Döküvermiş aman ince belden aşağı
Kocan yoktur aman nerden aldın kuşağı

Aman Fadime'm aman at kolların boynuma
Akşamdan soyun da gir benim koynuma

3. Fadime'm aman benden gayrı nesi var
El değmedik urbasının hası var
Benden gayrı yetmiş iki dostu var

Aman Fadime'm aman düş ardıma kaçalım
Ay doğmadan Kanlıçayı geçelim

(XXIV 326)

1. Kız — Ay doğmadan Akköprü'yü geçtin mi
Pozantı'dan bir sucağız içtin mi
Sehir vakti mah cemalin açtın mı
Esme rüzgâr gül yanağı yaralar
2. Oğlan — Ben bir garip kuş idim çıktım yuvadan
Selametle kavuştursun Yaradan
Dilik dilik olmuş sinem yaradan
Yaradana kurban olduğum kız
3. Kız — Dinden dönüp dinî İslâma girdiği
Çiftehan'dır güzellerin konduğu
/...../
Sünbül boylum buralardan geçti mi
4. Oğlan — Ben bilmedim de kendi işimi
Yâr yoluna koydum da garip başımı
Gurbet ele gönderin kanlı yaşımı
Al kanlar içinde gören ağlasın
5. Kız — Adana'ya varıp da ekin biçtin mi
Kaşık çalıp da çorbasını içtin mi
Kaça kaça Tekerek başına düştün mü
Seni bu halde görecek miydim sevgilim
6. Oğlan — Arzularım da çekti anam çaduru
Yorgundur devesi almaz konağı
Kahpe felek sen yıktın bizim dünyayı
Anadan inkisar mı aldıydın sevgilim

(XXIV 414)

1. Devâci Dağına da bastığım oldu
Tütünün dengi de yastığım oldu
Bizim arkadaşların kaçtığı oldu
Sebebim tütünü basın yarama
2. Mehmet'in belinde de parlar kuşağı
Ömer'in belinde de çiraz fişengi
Nasıl kıydın İğneci'nin uşağı
Sebebim tütünü basın yarama
3. Ben bilirdim de kış gününün ayazı
Kanlı imiş de Kadışehri'nin boğazı
/...../
Sebebim tütünü basın yarama

(XXVI 731)

4. Hacılar'a vardım tütün almazlar
Zalim Hacılılar bizden olmazlar

Aman dostlar bakın benim halime
Sebebim tütünü basın yarama

5. Hacılar Köyünü duman bürüdü
Altmış sekiz kolcu birden yürüdü
Kara Mahmut da şu yerlerde bir idi

Aman dostlar bakın benim halime
Sebebim tütünü basın yarama

(XXIII 158)

A. Çeşitlenmeler :

- 1/1 : Hacılar Köyünü bastığım oldu (XXIII 158).
Kadışehri'ne de bastığım oldu (XXVI 731).

1/2 : Kuşburnu çalısı yastığım oldu (XXIII 158).

Çakır dikenleri de yastığım oldu (XXVI 731).

1/3 : Zalim arkadaşın kaçtığı oldu (XXIII 158).

Amcamın Yusuf'a da küstüğüm oldu (XXVI 731).

Ayrıca bkz. Mehmet Özbek, Folklor ve Türkülerimiz, s. 267.
Orhan Göksel Aydemir, Hacılar Köyünde Bastığım oldu, TFA, No : 207.

Nevzat Gözaydın, Kaçakçı Mahmut Ağıdı ve Hikâyesi, TFA, No : 313.

Mehmet Tuğrul, Çal Köylerinden Derlenmiş Türkü, Mani, Ninni, İlahi ve Tekerlemeler.

B. Kayseri'nin Erkilet Köyünden Deveci Dağında vurulan Ömer'e söylenmiştir.

1. Agop oturmuş da delikten bakar
Sulu sandıkları da arkaya kakar
Pastırma çimeni incikten akar
Aldınız mı beyliği ingin Ermeni
2. Agop da oturmuş kaktan hozaktan
Densiz /...../ gibi su içmez harktan
Pazar günleri de camiden isten (?)
/...../
3. Kilisesinin de kurun büklüm eşiği (?)
/...../ de düşmüş de /...../ kaşığı
Kırk sene yalasa çıkmaz bulaşığı
Sandım ki cebinde top var havanı
4. Agop da der ki binbaşım binbaşı
Köprünün altında serildi leşi
/...../ Serkis çorbacı
Beyliği aldınız mı alçak Ermeni

(XXVI 730)

C. 1/3: Bu dize «Pastırma çemeni incikten akar» olmalı.

180. AĞCA GELİN'in TÜRKÜSÜ

1. Narman'dan gelirken Oracık yolunda
Terlemiş memeleri orak elinde

Derim kimlerdensin hey Ağca Gelin
Yanağın kırmızı kaşın yay gelin

2. Gelinî sorarsan hanımlık yapar
İner Gürcistan'a eşini arar

Derim kimlerdensin hey Ağca Gelin
Yanağın kırmızı kaşın yay gelin

(XXVI 729)

181.

1. Aşağıdan gelen de Çerkez sürüsü
Hiçbir yerde kalmasın Çerkez birisi
Kırılsın kolları da bükülsün beli
Yıktın viran ettin Çerkez hanemi
2. Çorum yollarında da bir Çerkez vurdu beni
Al kanlar içinde hem koydu beni
Atımı silahımı da verdin iskân olmadı
Hem malıma kıydı hem de canıma
3. Salladı kamayı da ak gerdanıma
Sandım ki ateşler yanmış dört bir yanıma
Nasıl kıydın düşman tatlı canıma
Hem canıma kıydın hem de malıma

(XXVI 729)

182. ADİL'in TÜRKÜSÜ

1. Açtım kanatlıyı girdim içeri
Silahlar çatılmış iki geçeli
Tiyatroya oturmuş yüzü peçeli

Adil'im oy arslanım oy

2. Ben de bu yerlere gelmez olaydım
Kırıla kollarım vurmaz olaydım

Adil'im oy arslanım oy

3. Kudretten çekilir arının balı
Ne de güzel imiş Adil'in yâri

Adil'im oy arslanım oy

(XXVI 719)

B. Tokat'ta ünlü eşkıya Adil üzerine söylenmiştir.

1. Atım kalk gidelim Halephane'den
Yemin kestireyim Eğrikule'den
Cümlelerin kısmetin verir Yaradan

Çırpını çırpını gidelim atım
Yarın nazlı yâre yetelim atım

2. Atım gideceğin yer belli yoldur
Önün Tatar deresinde dizgini kaldır
Sabah namazını yârin göğsüne kıldır

Çırpını çırpını gidelim atım
Yarın nazlı yâre yetelim atım

3. Atım Gemerek'te nalladayım nalını
Üç dilbere dokutayım çulunu
Koca Şahrık'tan doğrultayım yolunu

Bugün iğdeli'ye yetelim atım

4. Engin olur bizim ilin ovası
Yüksek olur yaylaların havası
Çakmak Gediğinden Keçikulesi

Bugün nazlı yâre yetelim atım
Çırpını çırpını gidelim atım

(XXVI 489)

-
- A. Bu türkü, Karacaoğlan'a ait türkülerden birinin çeşitlenmesi
olmalı, bkz. Cahit Öztelli, Karacaoğlan, No: 119.

Mustafa Necati Karaer, Karacaoğlan, No: 136.

İlhan Başgöz, Karacaoğlan, s. 105.

Ali Rıza (Yalman Yalgın), Cenupta Türkmen
Oymakları, Kısım 11, s. 65; Kısım V, s. 23.

Sadeddin Nüzhet Ergun, Karacaoğlan, s. 159

184. KARAKOYUN TÜRKÜSÜ

1. Karakoyun koyunların beyidir
Doğu koyun yüreğimin yağıdır
Yaylasını sorarsan Çiçek Dağıdır
Dön koyunum yayla zamanı değıl
2. Koyun seni göre göre getirdim
Getirdim de argacına yatırdım
Ablam sağdı ben yanına oturdum
Yayıl hey derdine yandığım koyun
3. Koyun şu derede kuzuladın mı
Sağına soluna yaslanmadın mı
Çoban gelir diye gözlemedin mi
Yayıl hey derdine yandığım koyun
4. Koyun seni süreyim Alabayır'a
Tırnağın değmesin küme çayıra
Senin sahibini Allah kayıra
Yayıl hey derdine yandığım koyun
5. Koyun senin ile yaylaları yayladım
Dediler öldün ben oturdum ağladım
Alımı morumu çıkardım kara bağladım
Yayıl hey derdine yandığım koyun
6. Koyun seni gören bir delikanlı
Sağ yüzü sol yüzü püskürme benli
Veririm yüz seki vermem ben seni
Yayıl hey derdine yandığım koyun

(XXVI 393)

B. Yayladan dönüşünde sürüsüne çor düşüp telef olması.

185. KAYIKÇI TÜRKÜSÜ

1. Gelin kızlar iskeleye varalım
Bir münasip hub kayıkçı bulalım
Her ne ister ise n'olur verelim
Naz ile çek bizi canım kayıkçı
2. Kimi molla kimi paşa kızları
Lisanı tutidir şirin sözleri
Biri ahu biri siyah gözleri
Naz ile çek bizi canım kayıkçı
3. Gelin kızlar girek kayık içine
İbrişim seccade döşeyek kıcına
Uryan olmuş kayıkçının suçu ne
Naz ile çek bizi canım kayıkçı
4. Gelin kızlar gelin seyre gidelim
Hünkar Bahçesini seyre gidelim
Küçüksuyu dahi mehtap edelim
Naz ile çek bizi canım kayıkçı
5. Böyle m'olur kadınların nazları
Kan bürümüş o dilberin gözleri
Yaktı vücudumu şirin sözleri
Naz ile çek bizi canım kayıkçı

(XXVI 561)

1. Giren ayın ikisinde üçünde
Sarı altın yalanıyor saçında
Kadın Ümmü'm on üç on dört yaşında
Coşkun çaylar Ümmü'm suya vurdu mu
İndi gitti selameti buldu mu
2. Davulcusu dam ardını dolaşır
Seymenleri koyun gibi meleşir
Kadın Ümmü'm anam babam ağlaşır
Coşkun çaylar Ümmü'm yüze vurdu mu
İndi gitti selameti buldu mu
3. Elimden burmamı yörükler aldı
Başımdan yazmamı söğütler aldı
Kadın Ümmü'm görüşmemiz mahşere kaldı
Kanlı çaylar Ümmü'm yüze vurdu mu
İndi gitti selameti buldu mu
4. Altın tabak içinde kınam ezildi
Gümüş tarak ile zülfün yazıldı
Kadın Ümmü'm mezarın suyu kazıldı
Kanlı çaylar Ümmü'm yüze vurdu mu
İndi gitti selameti buldu mu

(XXVI 717)

A. Ayrıca bkz: Cahit Öztelli, Evlerinin Önü, s. 447.
Mehmet Özbek, Folklor ve Türkülerimiz, s. 310-311.

C. 1/2: Bu dize «Sarı altın yalanıyor saçında» olmalı.

187. BOZOK TÜRKÜSÜ

1. Babayağmur derler de mesine geldim
Ötüşür bülbüller sesine geldim
Gazi'yi vurmuşlar da başına geldim

Yaylım ateşine yanan ağlasın
Kanlı gömleğimi giyen ağlasın

2. Babayağmur yollarına çöktü bir duman
Duman'ı vurmayın cahildir aman
Kollarım bağlandı yeğenim hallerim yaman

Yaylım ateşine yanan ağlasın
Kanlı gömleğimi giyen ağlasın

3. Seyf' Ali dedikleri bir mapçup uşak
Beline bağlayamadım yedi kat fişenk
Gazi'mi vurmuşlar ağlaşır uşak

Yaylım ateşine yanan ağlasın
Kanlı gömleğimi giyen ağlasın

4. Gazi'nin atı da örkten boşandı
Analı mavzerimi iler kuşandı
Sırma bıyıklarım kana döşendi

Yaylım ateşine yanan ağlasın
Kanlı gömleğimi giyen ağlasın

5. Gazi'nin atı da havluda bağlı
Aynalı tüfenk de dalında bağlı
Gazi'mi vurmuşlar kolları bağlı

Yaylım ateşine yanan ağlasın
Kanlı gömleğimi giyen ağlasın

6. Kırat'ım kanatlandı da havadan uçtu
Babayağmur Köyünün önünden geçti
İlyas'ın atlısı geldi de tedbirim şaşı

Yaylım ateşine yanan ağlasın
Kanlı gömleğimi giyen ağlasın

(XXVI 728)

1. Anam kanı atam kanı
Önünde verdiğim canı
Ne tezce unuttun beni
Anam kanı atam kanı
Niçin unuttular beni
Niçin anmaz anam beni
2. Haktan bize emir geldi
Gözüm kanlı yaşla doldu
Azrail canımı aldı
/...../ zindanda kaldı
Niçin anmaz anam beni
3. Dolaşırım geceleri
Kur'an okur hocaları
Varam cuma geçeleri
Niçin anmaz anam beni
4. /...../ ile emdirmedi
/...../ ile çimdirmedi
Ağlayıp da döndürmedi
Niçin anmaz anam beni
5. Gâh döğüp gâh söğmedi mi
Hiç yüzüne bakmadı mı
Ya uçup ya koşmadı mı
Niçin anmaz anam beni
6. Biz ufacıkça kuşlarız
Ana ata arzularız
Cennet kapısı gözleriz
Niçin anmaz anam beni

7. Mahşer yerinde ararın
Kanadadır diye soranın
Şimdi anlardan umarın
Niçin anmaz anam beni
Anam kanı atam kanı
8. Bayram olur namaz olur
Melekler dolanır gelir
Çok dualar kabul olur
Niçin anmaz anam beni
9. Anaların gözü yaşlı
Ataların bağı taşı
Kardaşım ibrişim saçlı
Niçin anmaz anam beni
10. Kardaşım yanıma gelmez
Atam hiç halimden bilmez
Bu dünya kimseye kalmaz
Niçin anmaz anam beni
11. Görün ölüm bizi n'etti
Kara toprak bizi yuttu
Anam babam hoş unuttu
Niçin anmaz anam beni
12. Yavruyam yuvadan uçtum
Bu darı dünyadan göçtüm
Ahret yollarına düştüm
Niçin anmaz anam beni
13. Hısım kavım n'eylesinler
Hayır dua eylesinler
Öleceğim söylesinler
Niçin anmaz anam beni

1. Yağmur yağar da ısılaşır sayıları
Eli göçmüş de bozulaşır daylağı
Taze geliñdir koçyiğidin yaylağı
Gelinden usanmış kız ister gönöl
2. Benden selam söyleyin uşağı
Mail oldum belindeki kuşağa
Yata idim ak çarşafılı döşeğe
Yastıktan usanmış kol ister gönöl

(VIII 1-10)

A. Ayrıca bkz : Ferruh Ersunar, Gaziantep Folkloru, s. 179.

1. Kızılırmak akar akar da durulmaz
Geçti bu güzellik de çare bulunmaz
Hasret gidiyorum gözüm yumulmaz
Hasret de kıyamete kaldı ağlarım

Hana vardım han yanmış
Handa benim nem kalmış
Ak göbeğin altında
Bir gecelik hal kalmış

2. Uçurdum kolumdan alıcı kuşu
Sürün gitsin vîraneden baykuşu
Aman da kadir kıymet bilmez oldu her kişi
Kadir kıymet bilen yere gidelim

Ellere suna boylum ellere
Gâvur dölü tek tek vurur zillere
Dayanamam dokunaklı dillere

3. Şu karşıdan da görünen Hacılar Köyü
Lütfeyle sevdiğim unut bu huyu
İbtida verdin de muhabbet suyu
Sonrakı verdiğin de ecel şerbeti

Sıra sıra dükkânlar
Çuha şalvar dikerler
Gölzerinden bell'olur
Hasiretlik çekenler

4. Kermir Bağlarından dökülür gazel
Ötüşür bülbüller sevdalar azar
Kaşına gözüne değmesin nazar

5. Yine güz geliyor da yollar işledi
Didem yaşları durdu idi yine başladı
Alırım dedim de kız nerelerde kışladı

Saçımı boynuna dolar dolar ağlarım
Verseler yâri koynuma, güler güler oynarım

(XXII 402)

C. 2. bent Karacaoğlan'ın türkülerinden kopmuş olmalı;
bkz. Cahit Öztelli, Karacaoğlan, No: 129.

IV

Sözlük, Dizinler (I-VII),
Kısaltmalar, Kaynakça

SÖZLÜK

abeş : kula renkte at, derisi alacalı hayvan

ağıl : koyun ve keçi sürülerinin gecelediği çit ya da duvarla çevrildiği yer

ağıl : Ayın çevresinde görülen aydınlık teker, hale, ayla

ağyar : başkaları, yabancılar

ahraz : dilsiz, sağır ve dilsiz

al : hile, tuzak

alav : alev

argaç : davarların açıkta toplu olarak yattıkları yer, düz dağ sırtları

arkaç : bkz. argaç.

aristak : yapılarda, tavanda üzerine mertek dizilen kalın ağaç, kiriş

arma : eskiden erkeklerin, askerlerin bellerine bağladıkları fişeklik

aşırma : kova, bakraç

avara : işsiz

avrupa : bir saç biçimi, başın ön tarafına bırakılan saç

baboy : baba

bahiş : bakış

baz : gösterişli

belik : saç örgüsü

bergüzar : hediye

bıldır : geçen yıl

bider : tohum

birem : birer

birez : biraz

bizecek : bize kadar

bazar : pazar

bozulamak : acı acı bağırmak; iniltili ses çıkarmak

bubal : vebal

büber : biber

cacik : bebek, çocuk

caddeylemek : yol etmek

camuz : manda

ceran : sevimli, uzun boylu

cevli cevlan eylemek : dolaşmak

coba : cüppe

çar : dört

çarhacı : eski, bozuk

çeç : Savurularak samandan ayrılmış tahıl yığını

çingi : sopa parçası, dal kırığı

Çin Maçın : Çin ülkesi

çit : başörtüsü, yemeni

dahletmek : inat etmek
dal : omuz, omuzbaşı
dal : zayıf, ince, çıplak, tek
daylak : tüylü devenin erkeği
debagat : tabaklık, sepicilik
dellal : satılacak şeyi satan, tellal
dıvdak (—atl) : çevik, kıvrak
dildar : sevgilisinin gönlünü çelmiş
diynenmek : dinlenmek
dizecek : dize kadar
Doğu koyun : kulakları kısa olarak doğan koyun
dolama : çuha giysi, kat kat giysi
dülbent : yazma
ebrişim : kalınca bükülmüş ipek, iplik, saç, ibrişim
efgan : acı ile, bağırıp çağırma
eğnemek : herhangi bir giyeceği giymeyip, sırtta almak
enik : kedi ve köpek yavrusu
fafiri : bkz. fağfuri
fağfuri : Çin işi fincan, tabak
farımak : yaşlanmak, yıpranmak, yorulmak
fers : fes
firez : ekin, yeni çıkmaya başlamış ekin
galaba : karışıklık
gergah : bkz. gergef
gergef : üzerine kumaş gerilerek nakış işlemeye yarar çerçeve

gıdık : çene altı, gerdan
gidi : ahlaksız, pezevenk
göğdeli : iri yapılı, iriyarı
gönenmek : mutlu ve rahat bir yaşam sürmek
gönlekçek : gömlekle
gövel : yeşil başlı
güman : umut
günay : güney, güneş gören yer
güzecek : güze kadar
havlu : avlu, bahçe
hatem : üstü mühürlü yüzük
hallaç : pamuk atımcısı, atımcı
halvet : tenhaya çekilme, tenha yer
har : ateş, sıcak
harar : kıldan dokunmuş büyük çuval
helke : bakraç, kova
heng : oyun
hezeli : kuruyup dökülen ağaç yaprakları
hoşuncuk : bkz. hoşuntu
hoşuntu : birinin arkasından atıp tutma, öç alma isteği
höllük : elenmiş ince toprak
huğlamak : kulak cınlamak
hünker : padişah
ırakı : raki
ıramak : uzaklaşmak
ibdi : önce
il : el, yabancı

ingin : adi, bayağı
inkisar : kırılma, gücenme, i-
lenç
istihareye yatmak : bir işin so-
nucunu anlamak için ap-
test alıp dua edip uyku-
ya yatmak
kaçan : ne zaman, ne zaman
ki, her ne zaman
kaçman : kaçmayın
kampana : çan
kamrik : böğür, kasık üstü
kanara : doymak bilmeyen, o-
bur
kanı : hani
karamih : saçma büyüklüğün-
de meyveleri olan dikenli
bir bitki, çalın
kayda : ezgi, ahenk
kelepçek : kelepçeli, kelepçey-
le
kehme : bkz. kemha
kemha : çizgili dokuma
kemlik : kötülük
kırcı : dolu, ufak ve sert ta-
neli kar
Kırklar : lark kişilik bir evliya
topluluğuna verilen ad
kimya : yüksek özellikler taşı-
yan çok değerli şey
kirmen : elde yün eğirmeye
yarar araç
koçak : yürekli, yiğit, kabada-
yı, cömert
konulga : konak, konulacak
yer

korkuçlu : korkulu, korkunç
koyak : bir ucu dağda son bu-
lan kapalı boğaz, iki dağ,
tepe arasındaki boşluk,
vadi
kulunlu : karnında yavrusu o-
lan at, eşek
kutnu : ipekle karışık dokun-
muş kalın kumaş çeşidi
löbet : nöbet
martin : eskiden kullanılan ve
tek kurşun atan bir tüfek
mazul : boş, azledilmiş
meftun : büyülenmiş, tutkun,
vurgun
meram : amaç, istek
meyt : ölü
müdara : yüze gülme, yüze
gülücülük, boyun eğme
nadim : pişman
nen : eylemek, ninni söylemek
nısf : yarım, yarı
öncül : önde olan
örk : hayvanları bağlamaya
yarayan kalın ip
papak : kalpak
pend : öğüt
pulad : çelik
salta : yakasız, iliksiz, kolları
bolca bir çeşit kısa ceket
samur (—gözlü) : yumuşak ba-
kışlı göz
santur : kanuna benzer, tok-
makla çalınır, maden telli
bir çeşit çalgı

savmak : birinden kurtulmak
için onun gitmesini sağla-
mak, göndermek, salmak
say : ince, yassı taş
saya : yeldirme, kadın giysisi,
yelek
seki : yer, arsa, tarla
seme : aptal, sersem, budala
serpuş : başlık, baş giysisi
seymen : köyden köye gelin
almaya giden güvey yan-
lısı atlı, davullu, zurnalı,
silahlı ve çepken giymiş
delikanlı alayı
sıgamak : elbisenin kollarını
ya da paçalarını yukarıya
çekip toplamak
sili : yünden dokunmuş yaygı
söyündürmek : söndürmek
şaduman : sevinme, sevinç
şak : parça
şerha : dilim, yarık
şimşir : yaprakları her mevsim-
de yeşil kalan bir bitki
tavuş : ses, hafif gültü, tı-
kırıtı
temennah : eli başa götürerek
yapılan selam işareti
tokurcun : verevine dokunan
kumaş
tura : tuğra
turaş : keklik türünden, eti
yenen bir av kuşu
tuti : papağan

tüğmek : kaçmak, savuşup git-
mek, yükselmek
tün : gece
türab : toprak, toz
uçmak : cennet
uğru : yol, ön, hırız
usulunan : usulüne uygun
üş : üç
vehleten : ilk anda, birden bi-
re, ansızın
vıdır vıdır : çok, çok bol, cıvı
cıvıl
yağlık : büyük mendil, çevre
yalman : eğik, sarp, dik
yaratan : dost, arkadaş
yaşmak : kadınların yalnızca
gözlerini açıkta bırakarak
başlarına örttükleri ince
bez
yazı : ova
yazma : üzerinde şekil olan
yemeni
Yediler : evreni yöneten eren-
lerden
yelekçek : yelekle
yelkindir etmek : rüzgârda
sallanmak
yelkinmek : bir eylem yapma-
ya davranmak, zorlana-
rak yapmak
yoşumak : eskimek, yıpran-
mak
yufka : ince ve çabuk kırılır
zavur : gülünç şey

DİZİNLER

Bu bölümde yer alan dizinler 190 türkü metninin dize yapısını gösteriyor. Dizinler sırasıyla şunlardır :

- I. Tekrarlamalı Kalıplar
- II. Hazır Söz Kalıpları
- III. Gurbet — Sıla — Felek — Mevla
- IV. Son Kelimeler
- V. Özel Adlar
- VI. Kırat Motifi
- VII. Kitaptaki Türkülerin A.Ş. Esen Defterlerindeki Karşılıkları.

Tekrarlamalı kalıpların yer aldığı dizeler tiplerine göre yeniden kümelendirildi. Her tipin başında bulunan harfler, tekrarların dize içerisinde nasıl yapıldığını gösteriyor. Harflerin çizgilere göre durumları ise tekrarların dizedeki yerini belirtiyor. Bu da, tekrarın başta, ortada ve sonda olmasına, ayrıca yan yana ya da aralıklı olarak kaç kez yapıldığına göre düzenlendi. Aynı kelime ile yapılan tekrarlar aynı harfle, ayrı kelimelerle yapılan tekrarlar ayrı harflerle gösterildi.

Örnekler :

A_1A_2 — : Aynı kelimenin başta iki kez tekrarlanması.

Bölük bölük olmuş dumanlı dağlar 27:7,1

A_1B_2 — : Ayrı iki kelimenin ortada tekrarlanması.

İlazımdır nâlini mihini düzdür 103:5,12

$A_1A_2-A_3$: Aynı kelimenin başta iki kez, sonda bir kez tekrarlanması.

Kayalar kayalar karlı kayalar 122:6,1

I. TEKRARLAMALI KALİPLAR :

1.1. İkili

Tip 1: A₁A₂—

- I.1.1.1. 1. (1) : örn. : Ağlama ağlama yüreğim de yaralı 72:1,4
I.1.1.1. 2. (2) : örn. : Ağlayı ağlayı da gurbete düştüm 88:1,1
I.1.1.1. 3. (2) : örn. : Aman aman azdıralım 166:1,5
I.1.1.1. 4. (1) : örn. : Arayı arayı Urgan'ın buldum 53:9,1
I.1.1.1. 5. (1) : örn. : Birem birem yedim tükenmez sandım 150:4,1
I.1.1.1. 6. (1) : örn. : Bölük bölük olmuş dumanlı dağlar 27:7,1
I.1.1.1. 7. (1) : örn. : Bulut bulut üstüne 166:1,1
I.1.1.1. 8. (1) : örn. : Cıvı cıvı öter dağların kuşu 80:3,1
I.1.1.1. 9. (1) : örn. : Çala çala sağ kollarım yoruldu 163:2,3
I.1.1.1.10. (1) : örn. : Çayırdan çayıra sürdüm izini 122:7,1
I.1.1.1.11. (1) : örn. : Çıkıp çıkıp yâr yoluna bakamam 78:5,3
I.1.1.1.12. (3) : örn. : Çırpını çırpını da yuvadan uçtum 88:1,1
I.1.1.1.13. (1) : örn. : Çıtır çıtır kârdın benim dâlmı 87:2,1
I.1.1.1.14. (1) : örn. : Cölden çöle varayım 66:9,1
I.1.1.1.15. (2) : örn. : Deste deste gül döşedim yerlere 120:7,2
I.1.1.1.16. (4) : örn. : Didema didema merdanesiyem 63:17,1
I.1.1.1.17. (1) : örn. : Dilik dilik olmuş sinem yaralı 177:2,3
I.1.1.1.18. (1) : örn. : Dolanı dolanı buraya geldim 53:9,2
I.1.1.1.19. (1) : örn. : Döne döne de bindirdiler eşeğe 84:1,1
I.1.1.1.20. (1) : örn. : Döner döner bir ardına bakarsın 34:3,3
I.1.1.1.21. (1) : örn. : Dönüp dönüp bakıyor 74:4,3
I.1.1.1.22. (2) : örn. : El ele vermiş gider güzelin ucu 53:12,2
I.1.1.1.23. (1) : örn. : Elif Elif derim duymaz kulağın 30:3,1
I.1.1.1.24. (1) : örn. : Erisin erisin dağların karı 69:1,1
I.1.1.1.25. (2) : örn. : Elvan elvan güller kokar koynunda 45:2,2
I.1.1.1.26. (2) : örn. : Garip garip ötme bülbül 9:11,4
I.1.1.1.27. (3) : örn. : Gel gel aman 105:1,1
I.1.1.1.28. (3) : örn. : Gelini gelini nazlı gelini 53:2,5
I.1.1.1.29. (2) : örn. : Gide gide ben yolumdan ıradım 165:1,1
I.1.1.1.30. (1) : örn. : Giderim giderim yolum düz gitmez 27:10,1
I.1.1.1.31. (1) : örn. : Giye giye eskitmişsin alları 17:1,1
I.1.1.1.32. (1) : özn. : Gizli gizli haber salıp durmasın 10:6,1
I.1.1.1.33. (1) : örn. : Hilal hilal olmuş yârin kaşları 51:1,2
I.1.1.1.34. (1) : örn. : Ilgıt ılgıt esen kanımı silsin 84:2,2
I.1.1.1.35. (1) : örn. : İlyı ılıyı hep gelen bazlar 157:4,1

- I.1.1.1.36 (1) : örn. : **Iraktan ırağa** baktım da durdum 77:6,1
 I.1.1.1.37. (1) : örn. : **Isır ısır** al yanaklar kanadı 120:4,2
 I.1.1.1.38. (1) : örn. : **İçerim içerim** de bağrımı yakar 5:5,1
 I.1.1.1.39. (1) : örn. : **İstanbul İstanbul** viran kalası 150:6,1
 I.1.1.1.40. (1) : örn. : **Kaça kaç**a Tekerek başına düştün mü 177:5,3
 I.1.1.1.41. (1) : örn. : **Kardaşı kardaşa** muhtaç eyleme 91:3,3
 I.1.1.1.42. (1) : örn. : **Karşı karşı** yaptırılım hanları 120:6,1
 I.1.1.1.43. (3) : örn. : **Karşıdan karşıya** gelen güzeller 65:3,1
 I.1.1.1.44. (1) : örn. : **Kova kova** sonuklu'ya tıktılar 63:11,1
 I.1.1.1.45. (1) : örn. : **Nazları nazları** çazer kuşağı 53:18,3
 I.1.1.1.46. (1) : örn. : **Oynayı oynayı** verir şarabı 120:3,2
 I.1.1.1.47. (2) : örn. : **Salını salını** gez kara gözlüm 27:3,4
 I.1.1.1.48. (2) : örn. : **Serpili seprili** gezdiğim zaman 53: 16,3
 I.1.1.1.49. (3) : örn. : **Sıra sıra** şu Sivas'ın söğüdü 4:4,1
 I.1.1.1.50. (1) : örn. : **Tavandan tavana** atlaşır kediler 11:1,1
 I.1.1.1.51. (3) : örn. : **Top top** olmuş suya giden güzeller 76:4,1
 I.1.1.1.52. (2) : örn. : **Tövbeler tövbesi** geyik avına 78:1,3
 I.1.1.1.53. (1) : örn. : **Ufak ufak** meyhanenin taşları 51:1,1
 I.1.1.1.54. (2) : örn. : **Uğrun uğrun** dost bağına girmeli 76:2,1
 I.1.1.1.55. (2) : örn. : **Vara vara** vardık dağa 83:1,1
 I.1.1.1.56. (1) : örn. : **Zır zır** eder gerin senin 108:4,4

Tip : 2 : —A₁A₂—

- I.1.1.2. 1. (1) : örn. : Su değilem **aka aka** durulam 6:2,1
 I.1.1.2. 2. (2) : örn. : **Coşkun sular akar akar** da durulmaz 10:7,1
 I.1.1.2. 3. (3) : örn. : **Eşim aman aman** bızdık 147:1,3
 I.1.1.2. 4. (1) : örn. : **Yola baka baka** gözüm süzüldü 101:8,1
 I.1.1.2. 5. (1) : örn. : **Kamışlı da baştan başa** su arası 101:5,1
 I.1.1.2. 6. (2) : örn. : **Koktu burcu burcu** gülünüz dağlar 151:2,4
 I.1.1.2. 7. (2) : örn. : **Yandı cayır cayır** şu dağların meşesi 118:4,4
 I.1.1.2. 8. (1) : örn. : **Aşağıdan cıvıl cıvıl** kuş geldi. 10:5,1
 I.1.1.2. 9. (1) : örn. : **Şu dağları delik delik** delseler 150:5,1
 I.1.1.2.10. (1) : örn. : **Saçımı boynuma dolar dolar** ağlarım 190:5,4
 I.1.1.2.11. (1) : örn. : **Aman güzel el ele** verelim köye inelim 4:5,1
 I.1.1.2.12. (2) : örn. : **Allah yardımcı olsun garip garip** yavrular 111:3,4
 I.1.1.2.13. (1) : örn. : **Koyun seni göre göre** getirdim 184:2,1
 I.1.1.2.14. (1) : örn. : **Koyun seni güde güde** getirdim 171:4,1
 I.1.1.2.15. (1) : örn. : **Kanı ılgıt ılgıt** akar dorunun 79:3,4
 I.1.1.2.16. (1) : örn. : **Kazılırmak parça parça** olasın 1:3,1

- I.1.1.2.17. (1) : örn. : Gökyüzünde **pare pare** bulutlar 152:2,1
 I.1.1.2.18. (2) : örn. : Aman güzel **salına salını** suya gidersin 4:9,1
 I.1.1.2.19. (1) : örn. : Karşı dağda **sıra sıra** bademler 104:1,1
 I.1.1.2.20. (1) : örn. : İçerimde **şerha şerha** yaram var 134:1,5
 I.1.1.2.21. (1) : örn. : Keklikleri **takar takır** ötüyor 130:4,2
 I.1.1.2.22. (1) : örn. : Dara zülfün **tel tel** olsun 172:1,5
 I.1.1.2.23. (1) : örn. : Ciğerlerim **top top** olur alıştır 78:6,3
 I.1.1.2.24. (1) : örn. : Başçavuşun odası da **top topa** bakar 63:18,1
 I.1.1.2.25. (1) : örn. : Esti **yavaş yavaş** yeliniz dağlar 151:1,2
 I.1.1.2.26. (1) : örn. : Gelin der ki **yüce yüce** başım var 64:3,1
 I.1.1.2.27. (1) : örn. : Yel estikçe **zılgıt zılgıt** eridim 122:1,2

Tip 3 : —A₁A₂

- I.1.1.3. 1. (1) : örn. : İllam **anamı anamı** 90:3,4
 I.1.1.3. 2. (1) : örn. : Yemenim **bele bele** 167:1,1
 I.1.1.3. 3. (2) : örn. : Gülek Boğazı da **bellidir belli** 144:5,1
 I.1.1.3. 4. (1) : örn. : Şu dağın ardında kar **beyaz beyaz** 94:3,1
 I.1.1.3. 5. (1) : örn. : Karanfilim **biçim biçim** 140:2,1
 I.1.1.3. 6. (1) : örn. : Agop da der ki **binbaşayım binbaşı** 179:4,1
 I.1.1.3. 7. (1) : örn. : Eğri Dağım **boğum boğum** 140:3,1
 I.1.1.3. 8. (1) : örn. : Akar **bulanı bulanı** 98:2,2
 I.1.1.3. 9. (1) : örn. : Cırlavuk yolları **cızdır cızı** 119:1,1
 I.1.1.3.10. (1) : örn. : Eğri Dağım **çatal çatal** 140:5,1
 I.1.1.3.11. (4) : örn. : Mektupta yer kalmadı **gel diye diye** 115:42,4
 I.1.1.3.12. (1) : örn. : Ağalar **dolanı dolanı** 98:2,4
 I.1.1.3.13. (2) : örn. : Bu dert benim ile küçükten **verdi el ele** 27:4,1
 I.1.1.3.14. (1) : örn. : Vermem seni **yâd ellere ellere** 137:6,4
 I.1.1.3.15. (1) : örn. : Ben ağlarım **için için** 71:3,2
 I.1.1.3.16. (1) : örn. : Kaşlar **kalemi kalemi** 90 : 4,4
 I.1.1.3.17. (1) : örn. : Kaldır kolların kaldır **kandadır kanda** 55:2,1
 I.1.1.3.18. (2) : örn. : Yüce dağ başında kar **katar katar** 14:4,1
 I.1.1.3.19. (1) : örn. : Söyle **kelamı kelamı** 90:1,2
 I.1.1.3.20. (1) : örn. : Yürü Ofo yürü kal **melil melil** 127:6,4
 I.1.1.3.21. (2) : örn. : Ah **mendil mendil** 142:1,5
 I.1.1.3.22. (2) : örn. : Cevizin yaprağı **narindir narin** 115:39,1
 I.1.1.3.23. (1) : örn. : Sazım söyler **perde perde** 124:3,1
 I.1.1.3.24. (1) : örn. : Gelir **salına salına** 162:4,2
 I.1.1.3.25. (1) : örn. : Eyler **selamı selamı** 90:1,4
 I.1.1.3.26. (1) : örn. : Görsem **sılamı sılamı** 90:2,4

- I.1.1.3.27. (1) : örn.: İstanbul yolları bir tanem sızdan sızı 105:2,1
 I.1.1.3.28. (1) : örn.: Altın saatım şak şak 143:2.1
 I.1.1.3.29. (4) : örn.: Ayrılık defterin yaz uğrun uğrun 75:1,4
 I.1.1.3.30. (1) : örn.: Nar ağacı ulam ulam 71:2,1
 I.1.1.3.31. (1) : örn.: İstanbul yolları bir tanem uzaktan uzak
 105:1,1
 I.1.1.3.32. (1) : örn.: Karadır kaşların yandım ki yandım 88:4,1

Tip 4 : A₁B₁—

- I.1.1.4. 1. (1) : örn.: Aklım fikrim aldın şaşırдың 77:3,2
 I.1.1.4. 2. (1) : örn.: Alımı morumu çıkardım kara bağladım
 184:5,3
 I.1.1.4. 3. (2) : örn.: Al yeşile donatmışsın donumu 30:1,2
 I.1.1.4. 4. (1) : örn.: Ana ata arzularız 188:6,2
 I.1.1.4. 5. (5) : örn.: Ananın babanın emlik kuzusu 78:7,3
 I.1.1.4. 6. (1) : örn.: Aslın neslin Afşardır adın 11:4,1
 I.1.1.4. 7. (1) : örn.: Bağdat'ı Basra'yı dolandın geldin 11:10.1
 I.1.1.4. 8. (1) : örn.: Boyu bosu her endamı yerinde 10:4,3
 I.1.1.4. 9. (1) : örn.: Çayır çimen yoz otlara sarıldım 129:1,2
 I.1.1.4.10. (1) : örn.: Çoluğu çocuğu yola düşürdüm 96:3,3
 I.1.1.4.11 (1) : örn.: Gece gündüz hayalime giriyor bilemiyorum
 82:3,1
 I.1.1.4.12 (1) : örn.: Gelir gider ben gülümü koklarım 104:2,4
 I.1.1.4.13 (2) : örn.: Giydirdim kuşattım da verdim dellala 35:6,3
 I.1.1.4.14. (1) : örn.: Halı kilim dokur ağ devenin yüküne 168:4,2
 I.1.1.4.15. (1) : örn.: Hevsi kövsü sevdiğim nazlı yâri 68:1,3
 I.1.1.4.16. (2) : örn.: Kadir kıymet bilen yere gidelim 190:2,4
 I.1.1.4.17. (1) : örn.: Kız gelin oturmuş iki geçeli 126:9,2
 I.1.1.4.18 (1) : örn.: Kutnu kumaş dökülmüş şala kim bakar 39:3,1
 I.1.1.4.19. (2) : örn.: Lale sümbül allar giyer boyanır 151:2,3
 I.1.1.4.20. (2) : örn.: Sağıma soluma vay babam ben dönemedim
 38:3,2
 I.1.1.4.21. (1) : örn.: Taşını toprağını seller alası 150:6,2
 I.1.1.4.22. (2) : örn.: Üç beş ahabap yanı başında 79:1,3
 I.1.1.4.23. (1) : örn.: Yarın bir gün mahşer yeri kurulur 77:7,1

Tip 5 : — A₁B₁ —

- I.1.1.5. 1. (3) : örn.: Yüksek kahvelerde al yeşil perde 154:5,1
 I.1.1.5. 2. (1) : örn.: Pozantı da boz bulanık bulanır 101:4,1

- I.1.1.5. 3. (1) : örn. : İstanbul'u **cevli cevlan** eyledim 126:4,1
 I.1.1.5. 4. (1) : örn. : Alavından **patla çatla** öl gelin 64:6,4
 I.1.1.5. 5. (1) : örn. : Üç kumandan **geldi geçti** Zara'ya 132:2,1
 I.1.1.5. 6. (1) : örn. : Mektubum **gidip gelmez** oldu cümlesi küstü
 15:3,2
 I.1.1.5. 7. (4) : örn. : Karalı **koyun** kuzumu n'eyledin felek 171:1,4
 I.1.1.5. 8. (1) : örn. : Kalem alıp **kaşın gözün** yazmalı 76:3,2
 I.1.1.5. 9. (1) : örn. : İlaızımdır **nalını mihini** düzdür 103:5,2
 I.1.1.5.10. (1) : örn. : **Yediceğin şeker şerbet** bal mıdın 76:1,2
 I.1.1.5.11. (1) : örn. : Evinize **vara gele** yol sandım 47:2,1

Tip 6 : — A₁B₁

- I.1.1.6. 1. (1) : örn. : İki geyik gelir **aklı karalı** 121:2,1
 I.1.1.6. 2. (1) : örn. : Ben ağlarım yavru **gece ve gündüz** 35:3,2
 I.1.1.6. 3. (1) : örn. : Mendilim salkım **saçak** 50:3,1
 I.1.1.6. 4. (1) : örn. : Dinî bir uğruna da **sarardım soldum** 138:3,1
 I.1.1.6. 5. (1) : örn. : Evlerinin önü **yoldur yolaktır** 72:2,1

Tip 7 : A₁ — A₂ —

- I.1.1.7. 1. (1) : örn. : Ağla gönül ağla **gülmek** sana haram oldu
 14:8,1
 I.1.1.7. 2. (2) : örn. : **Aman** Fadime'm aman al başından yazmayı
 176:1,4
 I.1.1.7. 3. (1) : örn. : Amma iş bilirsin **amma** ustasın 34:1,2
 I.1.1.7. 4. (1) : örn. : **Bağdan** gidiyorum **bağ** senin olsun 111:2,1
 I.1.1.7. 5. (1) : örn. : **Bergüzar** verdim de **bergüzar** aldım 53:9,1
 I.1.1.7. 6. (1) : örn. : **Biri** ahu **biri** siyah gözleri 185:2,3
 I.1.1.7. 7. (1) : örn. : **Derdim** geldi **dert** üstüne dokundu 21:2,1
 I.1.1.7. 8. (2) : örn. : Eğil dağlar **eğil** üstünden aşam 40:1,1
 I.1.1.7. 9. (1) : örn. : Eğlen turnam **eğlen** haber sorayım 173:2,1
 I.1.1.7.10. (1) : örn. : **Gâh** döğüp **gâh** söğmedi mi 188:5,1
 I.1.1.7.11. (4) : örn. : Gel hey imansız yârim gel de gene git 67:2,4
 I.1.1.7.12. (1) : örn. : **Gelin** kızlar **gelin** seyre gidelim 185:4,1
 I.1.1.7.13. (1) : örn. : **Gitme** güzel **gitne** sen de pınara 100:4,1
 I.1.1.7.14. (1) : örn. : **Gül** dibinde **gül** bebek 56:2,2
 I.1.1.7.15. (2) : örn. : **Gülme** düşman **gülme** sıra dönüyor 119:5,3
 I.1.1.7.16. (1) : örn. : **Hana** vardım **han** yanımış 190:1,5
 I.1.1.7.17. (4) : örn. : **Hem** gurbetlik **hem** hasretlik **çekerim** 70:4,3
 I.1.1.7.18. (1) : örn. : **Kaldır** koların **kaldır** kanda **kanda** 55:2,1

- I.1.1.7.19. (1) : örn. : **Kendi** ağlar **kendi** güler kime ne 18:5,4
 I.1.1.7.20. (1) : örn. : **Kimi** molla **kimî** paşa kızları 185:2,1
 I.1.1.7.21. (4) : örn. : **Konma** bülbül **konma** bizim ellere 175:1,4
 I.1.1.7.22. (2) : örn. : **Korkma** hey efendim **korkma** salavat getir 103:3,2
 I.1.1.7.23. (3) : örn. : **Ne** İstanbul koydum **ne** Diyarbekir 45:3,3
 I.1.1.7.24. (3) : örn. : **Sana** derim **sana** hey Osman Paşa 35:4,1
 I.1.1.7.25. (1) : örn. : **Sokma** zalim **sokma** yaram derindir 123:5,4
 I.1.1.7.26. (1) : örn. : **Uyan** ey sevdiğim **uyan** gör neler oldu 72:1,2
 I.1.1.7.27. (1) : örn. : **Uyma** dedim **uydun** eller sözüne 115:17,3
 I.1.1.7.28. (1) : örn. : **Uzun** olur **uzun** yolun selvisi 164:2,1
 I.1.1.7.29. (1) : örn. : **Ya** sen gel buraya **ya** ben varayım 115:13,4
 I.1.1.7.30. (1) : örn. : **Yanıma** gel **yanıma** da doktor binbaşı 146:9,1
 I.1.1.7.31. (1) : örn. : **Yeşil** ipek **yeşil** iplik bükeyim 174:2,1
 I.1.1.7.32. (1) : örn. : **Yürü** Ofo'm **yürü** kal melil melil 127:6,4

Tip : 8 A₁ — A₂

- I.1.1.8. 1. (1) : örn. : **Alçak** boylusun **alçak** 50:3,2
 I.1.1.8. 2. (1) : örn. : **Alırsan** da **ergen** al 57:3,3
 I.1.1.8. 3. (1) : örn. : **Aman** Allahım **aman** 154:2,4
 I.1.1.8. 4. (1) : örn. : **Aşalım** dağlar **aşalım** 124:2,1
 I.1.1.8. 5. (1) : örn. : **Dolama** da **giymiş** **dolama** 162:3,1
 I.1.1.8. 6. (1) : örn. : **Ele** şu dünyayı **elekten** **ele** 39:2,1
 I.1.1.8. 7. (1) : örn. : **Ellere** suna **boylum** **ellere** 190:2,5
 I.1.1.8. 8. (6) : örn. : **Engine** hey deli gönül **engine** 150:1,3
 I.1.1.8. 9. (1) : örn. : **Gidin** askerler de Yemen'e **gidin** 18:1,1
 I.1.1.8.10. (3) : örn. : **Haydi** limonum **haydi** 117:1,4
 I.1.1.8.11. (1) : örn. : **Hezeli** de deli gönül **hezeli** 173:5,1
 I.1.1.8.12. (1) : örn. : **İmana** gel **gâvur** kızı **imana** 4:9,1
 I.1.1.8.13. (1) : örn. : **İniler** de şu dağların başı **iniler** 30:2,1
 I.1.1.8.14. (1) : örn. : **Karadır** kaşların **kara** 172:3,1
 I.1.1.8.15. (1) : örn. : **Karşıdan** gel **karşıdan** 60:3,1
 I.1.1.8.16. (1) : örn. : **Keserse** Mevlam **keser** 102:3,3
 I.1.1.8.17. (1) : örn. : **Meşelidir** karlı dağlar **meşeli** 176:1,1
 I.1.1.8.18. (1) : örn. : **Niçin** hey sevdiğim **niçin** 172:1,1
 I.1.1.8.19. (1) : örn. : **Olur** mu beyler **olur** mu 58:3,1
 I.1.1.8.20. (1) : örn. : **Sarardım** ben **şarardım** 2:1,1
 I.1.1.8.21. (4) : örn. : **Seneler** içinde illa bu **sene** 132:1,4
 I.1.1.8.22. (2) : örn. : **Turuncu** Emine Hanım **turuncu** 143:1,5

- I.1.1.8.23. (1) : örn.: **Uruldum** ey güzel ben de **uruldum** 63:5,1
 I.1.1.8.24. (1) : örn.: **Vuruldum** arkadaş ben de **vuruldum** 129:1,1
 I.1.1.8.25. (1) : örn.: **Yalandır** şu fani dünya da **yalan** 27:9,1
 I.1.1.8.26. (1) : örn.: **Yaman** hey ağalar hallerim **yaman** 53:16,1
 I.1.1.8.27. (1) : örn.: **Yaşa** padişahım sen binler **yaşa** 18:2,1
 I.1.1.8.28. (1) : örn.: **Yazmalar** içinde karalı **yazma** 115:41,1

Tip : 9 $A_1 - A_2$

- I.1.1.9. 1. (10): örn.: **Dön geri bak** yâre **bak** 160:1,2
 I.1.1.9. 2. (1): örn.: **Sap benden keser benden** 102:3,1
 I.1.1.9. 3. (3): örn.: **A dağlar yeşil dağlar** 2:1,5
 I.1.1.9. 4. (1): örn.: **Dögüş görmeyeli del'oldum deli** 157:2,2
 I.1.1.9. 5. (2): örn.: **Bizim ele turna geldi kaz geldi** 9:8,2
 I.1.1.9. 6. (3): örn.: **Bu güzellik böyle kalmaz geçinci yâr geçinci**
 135:1,4
 I.1.1.9. 7. (3): örn.: **Ben o dilden anlamaz oldum hoşuncu yâr**
 hoşuncu 135:1,3
 I.1.1.9. 8. (1) : örn.: **Ağ koyun kara koyun** 74:2,1
 I.1.1.9. 9. (1): örn.: **Bayram olur namaz olur** 188:8,1
 I.1.1.9.10. (3): örn.: **Adil'im oy aslanım oy** 182:1,4
 I.1.1.9.11. (1): örn.: **Cilvesi var nazı var** 57:3,4

Tip : 10 $A_1 - A_2$

- I.1.1.10.1. (2) : örn.: **Yaz olur da temmuz olur** Adana 101:1,1

Tip : 11 $A_1 A_2$

- I.1.1.10.1. (1) : örn.: **Bağlarına bağlarına** 13:3,1
 I.1.1.11.2. (1) : örn.: **Boşamazsan boşama** 161:2,3
 I.1.1.11.3. (1) : örn.: **Edana edana** 71:1,5
 I.1.1.11.4. (1) : örn.: **Ezmeyinen ezmeyinen** 98:1,1

Tip : 12 $A_1 B_1 A_2 B_2$

- I.1.1.12.1. (2) : örn.: **Beter olsun beter olsun** 172:2,5
 I.1.1.12.2. (1) : örn.: **Gül ezerler gül ezerler** 43:1,1
 I.1.1.12.3. (1) : örn.: **Gül kuruttum gül kuruttum** 43:3,1
 I.1.1.12.4. (1) : örn.: **Hoş geldin hoş geldin** 12:4,1
 I.1.1.12.5. (4) : örn.: **Kız anası kız anası** 12:1,4
 I.1.1.12.6. (1) : örn.: **Nar ağacı nar ağacı** 71:4,1

Tip 13 : $A_1B_1C_1B_2$

- I.1.1.13.1. (1) : örn. : Ağ koyun kara koyun 74:2,1
I.1.1.13.2. (3) : örn. : Anam kanı atam kanı 188:1,1
I.1.1.13.3. (2) : örn. : Baban duyar anan duyar 69:7,1

Tip 14 : $A_1B_1C_1B_2$

- I.1.1.14.1. (1) : örn. : Gece demez gündüz demez kor kaçır 115:14,1
I.1.1.14.2. (1) : örn. : Sağ yüzü sol yüzü püskürme benli 184:6,2

Tip : 15 $A_1B_1A_2B_2$

- I.1.1.15.1. (1) : örn. : Alt'aydan alt' aya sıtmalar tutsun 75:3,3
I.1.1.15.2. (1) : örn. : Gel beri gel beri ben adam yemem 82:6,1
I.1.1.15.3. (3) : örn. : Her sabah her sabah bülbül uyanır 151:2,1
I.1.1.15.4. (2) : örn. : Şu dereden şu dereye atlay' ver 59:3,1

Tip : 16 $A_1B_1A_2B_2$

- I.1.1.16.1. (13) : örn. : A balam beri bak beri bak 160:1,2
I.1.1.16.2. (3) : örn. : Hop cim dallı cim dallı 136:1,5

Tip : 17 $A_1B_1 - A_2B_2$

- I.1.1.17.1. (5) : örn. : N'oldu ağama n'oldu 48:1,3
I.1.1.17.2. (4) : örn. : Yol ver dağlar yol ver 140:1,4

Tip : 18 $A_1B_1 - A_2B_2$

- I.1.1.18.1. (1) : örn. : Bir eli helkede bir eli desti 100:7,1
I.1.1.18.2. (1) : örn. : Bir yanım bal olmuş bir yanım kaymak 137:6,2
I.1.1.18.3. (3) : örn. : İn gel güzel in gel konaklarından 120:2,4
I.1.1.18.4. (10) : örn. : Tez gel ağam tez gel olma muhannet 115:32,4
I.1.1.18.5. (1) : örn. : Var git oğlan var git dönmem dinine 4:4,4

Tip 19 : $A_1B_1C_1 - A_2B_2C_2$

- I.1.1.19.1. (1) : örn. : Sen şen ol yayla sen şen ol ellerin yârı
geliyor 168:3,4

1.2. Üçlü

Tip : 1 $A_1A_2A_3$

- I.1.2.1. 1. (4) : örn. : Turnam turnam turnam 42:1,5

Tip : 2 $A_1A_2A_3$

- I.1.2.2. 1. (4) : örn. : Aman aman aman beyler 36:2,5
I.1.2.2. 2. (1) : örn. : Dingala dingala dün kabak 141:2,5

Tip : 3 $A_1A_2 - A_3$

- I.1.2.3. 1. (2) : örn. : Anam anam garip anam 174:1,2
I.1.2.3. 2. (1) : örn. : Gaziler gaziler de kahpe gaziler 75:1,1
I.1.2.3. 3. (2) : örn. : Gelini gelini nazlı gelini 53:2,5
I.1.2.3. 4. (1) : örn. : Kaleler kaleler karlı kaleler 14:3,1,
I.1.2.3. 5. (1) : örn. : Kayalar kayalar karlı kayalar 122:6,1
I.1.2.3. 6. (2) : örn. : Olmalı olmalı vay aram böyle m'olmalı 165:9,4
I.1.2.3. 7. (3) : örn. : Olmasın olmasın sebep olmasın 63:3,1
I.1.2.3. 8. (4) : örn. : Onmasın onmasın sebep onmasın 63:10,4
I.1.2.3. 9. (2) : örn. : Yaralı yaralı sinem yaralı 148:1,5
I.1.2.3.10. (8) : örn. : Zeynep'im Zeynep'im allı Zeynep'im 45:1,1
I.1.2.3.11. (5) : örn. : Nen eyle nen eyle İraz nen eyle 127:1,4

Tip : 4 $A_1A_2 - A_3$

- I.1.2.4. 1. (2) : örn. : Ah aman aman sürmelim aman 127:1,6
I.1.2.4. 2. (1) : örn. : Oy beni beni kekliğim beni 149:3,4
I.1.2.4. 3. (4) : örn. : Seni limon limon tatlı limon 162:1,4
I.1.2.4. 4. (5) : örn. : Aman nene nene canım nene 49:1,3

Tip : 5 $A_1 - A_2 - A_3$

- I.1.2.5. 1. (1) : örn. : Gezdir oğlan gezdir Kırat'ı gezdir 103:5,1
I.1.2.5. 2. (1) : örn. : Maraş dediler de Maraş bir koca Maraş 26:1,1
I.1.2.5. 3. (1) : örn. : Hem anasız hem babasız hem yârsız 115:18,3

1.3. Dörtlü

Tip : 1 $A_1A_2 - A_3A_4$

- I.1.3.1. 1. (1) : örn. : Vay beni beni oy beni beni 14:1,4

II. HAZIR SÖZ KALIPLARI

- Agop da oturmuş kaktan hozaktan 179:2,1
Agop da oturmuş delikten bakar 179:1,1
Ağam sen gideli dıŖa çıkmadım 115:16,1
Ağam sen gideli yedi yıl oldu 115:32,1
Ağam sen gideli haylı yıl oldu 115(çeş.)
Ağ bideri kuşlar yesin 69:3,1
Ağ bideri yere saçtım 69:2,1
Ahbaplar duyarsa yanarlar aman 171:1,5
Ahbaplar duyarsa ne derler aman 171:3,5
Ah n'eyleyim gene dağlar dumandır 115:1,4
Ah n'eyleyim yârim ellere yâr olmuş 115:2,4
Ah n'eyleyim seni orda eyler var 115:3,5
Ah n'eyleyim yârim bana yâr değıl 115:9,4
Ah n'eyleyim aramızda dağlar var 115:7,4
Ali'min bindiğı atlar 153:1,1
Ali'min evinin önü yazı 153:2,1
Allah yardımcı olsun garip garip kuzular 111:3,5
Allah yardımcı olsun garip garip yavrular 111:3,4
Altımızda çamur yaştan 28:2,1
Altımızda yarım hasır 28:1,1
Almasya'dan çıktım yıldız ışılar 63:16,1
Amasya'dan çıktım sağdır selamet 63:19,1
Anam beni gurbet için beslemiş 123(çeş.)
Anam beni mahpus için beslemiş 123(çeş.)
Atımı bağladım nar ağacına 63:2,1
Atımı bağladım ben bir meşeye 63:3,1
Atımı bağladım ben bir yoncaya 63:13,1
Atımı bağladım tarlaya yakın 63:14,1
Atımı bağladım dar ağacına 63:17,1
Ayacağına giyer Konya mesini 120:1,1
Ayacağına giyer Tire çorabı 120:3,1
Ay karanlık nasıl geçtim geceden 168:2,1
Ay karanlık nasıl çıktın yazıya 168:1,1
Baba yağmur derler de nesine geldin 187:1,1
Baba yağmur yollarına çöktü bir duman 187:2,1
Baba yağmur Köyünün önünden geçti 187:6,2
Belinde kemeri tombul memeli 120 (çeş.)
Belinde kemeri turunc memeli 120:2,1

Beni vuran Kuleli'nin uşağı 118:1,3
 Beni vuran puştu bildürmenin kolayı 118:3,3
 Bir yıldız doğdu yüceden 37:2,1
 Bir yıldız doğdu harılan 37:4,1
 Bir yıldız doğdu nur ile 37(çeş.)
 Bir yiğit asker olmakla batarm'ocağı 35 (çeş.)
 Bir yiğit mahpus olmakla batarm'ocağı 8:5,3
 Bir yiğit gurbette olursa batarm'ocağı 35:1,3
 Bizim evlerimiz yaylaya göçtü 93:1,1
 Bizim evlerimiz yayla yüzünde 93:2,1
 Bu dert benim ile verdi el ele 8:3,1
 Bu dert benim ile böyle giderse 8:4,1
 Bu dert benim ile küçükten verdi el ele 27:4,1
 Bülbül ne yatarsın bahar eriştı 9:2,1
 Bülbül ne yatarsın sette kayada 9:1,1
 Bülbül ne yatarsın sayda kayada 9(çeş.)
 Bülbül ne yatarsın sırtta kayada 9(çeş.)
 Bülbül ne yatarsın çöl ovada 9(çeş.)
 Bülbül ne yatarsın Çukurova'da 9(çeş.)
 Cevizin yaprağı dal arasında 99:5,1
 Cevizin yaprağı al derler pembe 99:4,1
 Cevizin yaprağı narindir narin 115:39,1
 Cevizin yaprağı düştü dalından 115:40,1
 Çiçek Dağı derler semtinden geçmem 81:19,1
 Çiçek Dağı derler de başı lâleli 81:3,1
 Çiçek Dağı derler de arz ettim geldim 81:4,1
 Çiçek Dağı derler de beylerin dağı 81(çeş.)
 Dağda davar güderim 57:1,1
 Dağda davar izi var 57:3,1
 Dersim'in adamları 48:2,1
 Dersim'in altı belek 48:4,1
 Dersim üç dağ içinde 48:3,1
 Devrent'in uğrunda yeşil ot olur 137:5,1
 Devrent'in uğrunda al yeşil bayrak 137:6,1
 Diyarı gurbette kimseler olmasın hasta 28:4,3
 Diyarı gurbette tutuldum derde 154:5,3
 Dolama giymiş koluna 162:4,1
 Dolama da giymiş dolama 162:3,1
 Dolama da giymiş boz gibi 162:2,1
 Dönme m'ola gâvur kızı dinime 4:1,4

Dönme m'ola Keşiş kızı dinime 4:3,4
 Eğil dağlar ben sılama gideyim 173:1,4
 Eğil dağlar eğil bir gül alayım 3:12,1
 Eğil dağlar eğil üstünden aşam 40:1,1
 Eğri Dağı est olmuşsun 140:4,1
 Eğri Dağım çatal çatal 140:5,1
 Eğri Dağı boğum boğum 140:3,1
 Ektim Kanlıçay'a bitmedi kabak 134:2,1
 Ektim Kanlıçay'a bitmedi tütün 134:3,1
 Ektim Kanlıçay'a bitmedi kelek 134:4,1
 Ektim tarlanıza bitmedi bostan 134:1,1
 Ektim tarlanıza bitmedi hıyar 134:5,1
 Elli dirhem martininin demiri 118:2,1
 Elli dirhem maşdanamın kalayı 118:3,1
 Erciyes'te bir pınar var 92:2,1
 Erciyes'te kar kalmadı 98:3,1
 Evlerinin önü çifte çatal pınarlar 170:3,1
 Evlerinin önü maral 49:1,1
 Evlerinin önü kerâm-i kân oldu 72:1,1
 Evlerinin önü yoldur yolaktır 72:2,1
 Evlerinin önü söğüt dikmesi 72:3,1
 Evlerinin önü yüksek kaldırım 72:4,1
 Evlerinin önü de değirmen çardağı 93:3,1
 Evlerinin önü de koyun yatağı 100:6,1
 Evlerinin önüne deveci kondu 170:2,1
 Evlerinin uğru bakla 49:2,1
 Evlerinin uğru yonca 49:3,1
 Evlerinin uğru asma 49:4,1
 Evlerinin uğru eğildim geçtim 93:4,1
 Fadime'm aman Tarabulus uşağı 176:2,1
 Fadime'm aman benden gayrı nesi var 176:3,1
 Felek çok ağlattı gülmedim bir gün 107:1,2
 Felek bükmüş doğruldamadım belimi 88:3,2
 Felek sana minnet etmem beş günü 30:1,4
 Felek bizi ayırdı 2:2,3
 Feleğin biz'attığı bir ince oktur 91:3,1
 Feleğin ettiği geldi gücüme 170:1,2
 Gazi'nin atı da örkten boşandı 187:4,1
 Gazi'nin atı da havluda bağlı 187:5,1
 Gelin der ki ululardan uluyum 64:2,1

Gelin der ki yüce yüce başım var 64:4,1
 Gelin der ki ben yaylaya göçerim 64:5,1
 Gelin der ki sarılardan sarıyım 64:6,1
 Gelin der ki taş üstünde taşım var 64(çeş.)
 Gelin kızlar iskeleye varalım 185:1,1
 Gelin kızlar gerek kayık içine 185:3,1
 Gelini gelini nazlı yarımı 53:1,5
 Gelin gelini nazlı gelini 53:2,5
 Gelir m'ola dal fesini eğerek 115:26,4
 Gelir m'ola bıyıkları burarak 115:26,5
 Gel otur yanıma boyu bosu güzelim 3:9,4
 Gel otur yanıma boyu bosu belalım 3:10,4
 Gesi Bağlarına indi bir Firenk 3:6,1
 Gesi Bağlarında buldum bir nohut 3:2,1
 Gesi Bağlarında kaynar kum idim 3:4,1
 Gesi Bağlarında kaynar karınca 3(çeş.)
 Gesi Bağlarında üç ırğa daşlar 3:5,1
 Gesi Bağlarında dolandım taşa 3:13,1
 Gesi Bağlarında geçilmez yardan 3:15,1
 Gesi Bağlarında yolun sağından 3:16,1
 Gesi Bağlarından geçemiyorum 3:17,1
 Gesi Bağlarının gülleri lâri 3:1,1
 Geyik çekti bizi kendi dağına 78(çeş.)
 Geyik de çekiyor kendi dağına 78(çeş.)
 Giyinmiş libasın gelin nazına 113:3,1
 Giyinmiş libasını allanıp gelir 113:4,1
 Giyinmiş libasını da yilkinip gelir 113:6,1
 Gurbet icat eden Allah'tan bulsun 111:1,5
 Gurbet icat eden perişan olsun 111:2,5
 Gurbet icat eden görmesin cennet 115:32,5
 Gülemem ağlarım ah çekerim gezerim 3:9,5
 Gülemem ağlarım ah çekerim yanarım 3:10,5
 Gülme düşman gülme herkes biliyor 119(çeş.)
 Gülme düşman gülme sıra dönüyor 119(çeş.)
 Güzeller içinde seni sevmeli 120(çeş.)
 Güzeller içinde seni öpmeli 120(çeş.)
 Havuz başına gelmesin iller 67:1,1
 Havuz başına taş ben olayım 67:2,1
 Her sabah her sabah fırlanır gene 151:1,1
 Her sabah her sabah bülbül uyanır 151:2,1

Her sabah her sabah gelir geçersin 73:3,1
 İki geyik gelir aklı karalı 121:2,1
 İki geyik bir dereye yuvarlanır 121:3,1
 İki geyik bir dereden su içer 121:4,1
 İmaret Dağı da meşeli yazı 112:2,1
 İmaret Dağı da karalı taşlı 112:3,1
 İsfahan'dan ben işlerim 20:2,1
 İsfahan'da bir kuyu var 20:1,1
 İstanbul paye kurulmaz 90:3,1
 İstanbul başıma zindan 90:2,1
 İstanbul yolları bir tanem uzaktan uzak 105:1,1
 İstanbul yolları bir tanem sızidan sızı 105:2,1
 İstanbul yolunda bir tanem bir fidan dikme 105:3,1
 İzmir'in içinde urganım yağlı 39:4,1
 İzmir'in içinde oldu bir oyun 39:6,1
 İzmir'in içinde vurdular beni 165:9,1
 Kadir Mevlam seni bana verirse 15:2,3
 Kadir Mevlam nazarlardan saklaşın 76:4,3
 Kadir Mevlam bir güzel de bana yaz 94:3,2
 Kadir Mevlam cümlemizi kayıra 114:5,3
 Kadir Mevlam düşmanını şaşıra 115:27,2
 Kadir Mevlam kuduz etmiş dağlarının kurdunu 157:4,1
 Kadir Mevlam seni öğmüş yaratmış 6:3,1
 Kahpe felek çok eyledin zulümü 27:2,1
 Kahpe felek ile aram düz gitmez 27:10,2
 Kahpe felek ağı kattı aşıma 33:10,2
 Kahpe felek yarimi aldı elimden 115:40,2
 Kahpe felek sen yaktın bizim dünyayı 177:6,3
 Kaldır kollarını kama değmesin 55:1,1
 Kaldır kolların kaldır kandadır kanda 55:2,1
 Karalı koyun kuzumu n'eyledin çoban 171:1,4—3,4
 Karalı koyun kuzumu n'eyledin felek 171:2,4
 Karşıda karar durur 60:1,1
 Karşıda kara yonca 60:4,1
 Karşıdan gelmeyen 60:2,1
 Karşıdan gel karşıdan 60:3,1
 Karşıdan görünen Hacılar Köyü 81:7,1
 Karşıdan görünen de Erciyes Dağı 81:6,1
 Keten gömlek kıvırcık 36:1,1
 Keten gömlek dizecek 36:2,1

Keten gömlek dize aka 36:3,1
Keten gömlek giyer göğsü delmeli 53:1,1
Keten gömlek giyer yakası nazik 53:2,1
Keten gömlek giyer yeni dizinde 53:3,1
Kırat'ın üstü de bir uzun yayla 38:1,1
Kırat'ın üstüne ben binemedim 38:3,1
Kırmızı gül her dem olur 43:7,1
Kırmızı gülün gazeli 43:4,1
Konma bülbül konma bizim ellere 175:1,4
Konma bülbül konma hece taşıma 175:2,4
Konma bülbül konma mezar taşıma 157:8,4
Köprünün altı diken 136:1,1
Köprünün altı bostan 136:3,1
Köşk Dağını kara duman бүрүдү 175:1,1
Köşk Dağına vardım beynim bulandı 175:3,1
Kuyunun başına gelmesin iller 115:29,1
Kuyunun başında kalayl'aşıрма 115:27,1
Kuyunun başında mevtam okunur 119:5,1
Kuyunun başında unum elenir 119:6,1
Mahpustan çıktım mendil elimde 123:5,1
Mahpustan çıktım gözüm kamaşır 123:4,1
Mendilim salkım saçak 50:3,1
Mendilim dalda kaldı 50:5,1
Mevlam bize versin ömrü 28:4,3
Mevlam sabırlar versin 46:1,3
Mevlam sizi bizim için yaratmış 63:3,3
Mevlam hiç vermesin keder 117:7,2
Mevlam çokça versin güzellere ömrü 118:2,3
Mevlam beni bir sunaya aşnamış 126(çeş.)
Mevlam beni bir sunaya rastlamış 126(çeş.)
Nar ağacı dest değil mi 71:1,1
Nar ağacı ulam ulam 71:2,1
Nar ağacı kıvrım biçim 71:3,1
Nar ağacı nar ağacı 71:4,1
Ne hoş olur şol İzmir'in söğүдү 165:6,1
Ne hoş olur şol İzmir'in selvisin 165:8,1
Ne yatarsın garip bülbül bahar erişti 9 (çeş.)
Ne yatarsın garip bülbül Çukurova'da 9 (çeş.)
Ocak başında minder 161:1,1
Ocak başında maşa 161:2,1

Ocak başında durdum 161:3,1
Pınar başında dolu destim var 116:2,1
Pınar başında yedik çerezi 116:3,1
Sabahın seher vaktinde görebilsem yarimi 135:1,1
Sabahın seher vaktinde üç güzel kahve içer 135:2,1
Sabahın seher vaktinde üç güzel gergef işler 135:3,1
Sabahtan kalktım da ezan sesi var 96:1,1
Sabahtan kalktım da tarla görünür 96:2,1
Sabahtan kalktım da çorba pişirdim 96:3,1
Sabahtan kalktım ki güneş parlıyor 33:3,1
Sabahtan kalktım ki kuş katar katar 115:43,1
Sana derim sana ey koca Çerkez 11 (çeş.)
Sana derim sana hey Osman Paşa 35:4,1
Sana derim sana oğlan Mustafa 130:1,1
Sana derim sana oğlan Hüseyin 130:2,1
Sarı yıldız doğdu basmaz 37:1,1
Sarı yıldızın saçağı 37:3,1
Sarı Zeybek ne hoş oynar oyunu 59:1,1
Sarı Zeybek çekip gelir dereden 59:2,1
Sıla beni arz eder bende sılama 9 (çeş.)
Sıla kimya olmuş burnumda tüter 22:4,3
Sıladı anam bacım benden ümidi kesti 15:3,3
Sıladı yavrular perişan olur 21:3,4
Sıladı anam babam var deyü deyü 27:1,3
Sıladı gül yüzlü yardan ayrıldım 63:5,3
Sıladı koyduk elin kızını 63:9,3
Sıladı validem yolumu gözler 158:3,3
Sıladı sevdiğim yollara bakar 68:33
Sıladı sevdiğim aklıma düştü 9 (çeş.)
Sıladı sevdiğim of çeker ağlar 9 (çeş.)
Sıladı sevdiğim yâre gidelim 9 (çeş.)
Sıladı sevdiğim yâr aklıma düştü 9 (çeş.)
Sılama arz ederim ille sılama 9 (çeş.)
Sılama arz ederim sılama ille anama 126 (çeş.)
Siz gidin avcılar kaldım kayada 78:1,4
Siz gidin avcılar ben varamıyom 78:9,4
Soktukça kamayı beynim bulandı 119:2,3
Soktukça kamayı al kanım akar 119:4,4
Soktukça kamayı ölme mi sandın 119:2,4
Su gelir kütüğünden 166:2,1

Su gelir kaşa değer 166:3,1
Su gelir millendirir 166:4,1
Şu dağlar ardında yayılan ceylan 94:1,1
Şu dağın ardında bir kuzu meler 94:2,1
Şu dağın ardında kar beyaz beyaz 94:3,1
Şu dağın ardında kınalı tavşan 137:3,1
Tek minder altında can veren kardaş 26(çeş.)
Tek minder üstünde can veren kardaş 26(çeş.)
Tez gel ağam tez gel bayram geliyor 33:1,4
Tez gel ağam tez gel eğlenmeyesin 33:2,4
Tez gel ağam tez gel ağlatma beni 33:6,4
Tez gel ağam tez gel olma muhannet 115:32,4
Tuna nehri akmam diyor 58:1,1
Tuna nehri akıp gider 58:2,1
Uğrun uğrun dost bağına gidelim 76:2,1
Uğrun uğrun dost bağına gezmeli 76:3,1
Ulu yol üstünde kurmuşlar bazar 17:2,1
Ulu yol üstünde giden bulutlar 17:4,1
Uzun minarede kandiller yanar 163:4,1
Uzun minareden attım kendimi 163:1,1
Uzun minareden attım ben bir taş 163:2,1
Üç kumandan geldi Zara'dan geçti 132:1,1
Üç kumandan geldi geçti Zara'ya 132:2,1
Vara vara vardık ekin 83:2,1
Vara vara vardık dağa 83:1,1
Vara vara vardık dağa 83:1,1
Vara vara vardık bir kara taş 22(çeş.)
Vara vara vardım bir kaya taş 22(çeş.)
Vara vara vardım bir kaba taş 22:1,1
Var git oğlan var git dönmem dinine 4:4,4
Var git İslâmoğlu dönmem dinine 4:2,4
Varın bakın bacaları tüter mi 52:1,1
Varın bakın kömür gözlüm uyur mu 51:4,1
Varın bakın has bahçenin gülleri de açıyor 3:10,1
Varın bakın demir kapı sürgülü 115:6,1
Varın bakın ceviz altı döşeli 115:7,1
Yağmur yağar daş altına 43:6,1
Yağmur yağar taşlara 46:1,1
Yağmur yağar taş üstüne 97:3,1

Yağmur yağar yer yaş olur 97:1,1
Yağmur yağar büber gibi 97:2,1
Yağmur yağar sicim gibi 97:5,1
Yağmur yağar da ısılaşır sayıları 139:1,1
Yağmur yağdı belçilerim ıslandı 146:5,1
Yazı yazdım sokuya 160:1,1
Yazı yazdım kış idi 166:6,1
Yaz olur da temmuz olur Adana 101:1,1
Yaz olur da temmuz olur od olur 101:2,1
Yemenim bele bele 167:1,1
Yemenim turalıdır 167:4,1
Yeni talim çıkmış varam alışam 40(çeş)
Yeni de talim çıkmış nasıl alışam 40(çeş)
Yüce dağ başında kaynar karınca 3:11,1
Yüce dağ başında varam oturam 14:1,1
Yüce dağ başında kara gidelim 14:2,1
Yüce dağ başında kar katar katar 14:4,1
Yüce dağ başında yaptırdım arık 33:6,1
Yüce dağ başında kuzu meledi 40:3,1
Yüce dağ başında yayılan ceylan 55:4,1
Yüce dağ başında Kanber tay olur 65:6,1
Yüce dağ başında nevrüzüm susuz 115:18,1
Yüce dağ başında harmanım mı var 120:10,1
Yüce dağ başında yayılan otlar 120:12,1
Yüce dağ başında kar bulamadım 120:13,1
Yüce dağ başında duman mı durdu 127:4,1
Yüce dağ başında bir top kar idim 122:1,1
Yüce dağ başında atım boşandı 122:3,1
Yüce dağ başında karamih dalı 148,1,1
Yüce dağ başında olur arılık 148:2,1
Yüce dağ başında yayılan atlar 149:2,1
Yüce dağ başından indiremedim 120:9,1
Zalim felek dediğini ederse 27:3,2
Zalim felek beni dosttan ayırdı 156:7,3
Zeynep'e yaptırdım gümüşten tarak 45:1,1
Zeynep'e yaptırdım gümüşten zikir 45:3,1
Zeynep'in giydiği karalı kutnu 45:4,1
Zeynep'in giydiği karalı basma 45:5,1

III. GURBET-SILA-FELEK-MEVLA

1. GURBET

IV.1. 1.	Ah gidi gurbetlik hasretlik yandım elinden	170:1,4
IV.1. 2.	Aman Allahım gurbet elde alma canımı	123:2,1
IV.1. 3.	Anam beni gurbet için beslemiş	123:3,3
IV.1. 4.	Anasız babasız gurbet illerde	33:12,3
IV.1. 5.	Ben düştüm gurbet ile	167:1,2
IV.1. 6.	Benim vadem gurbet ilde yeterse	27:3,3
IV.1. 7.	Bir yiğit gurbette olursa yarar mı ocağı	35:1,3
IV.1. 8.	Bir aylık /...../ etti canım illa gurbet	133:2,2
IV.1. 9.	Bize yaramadı gurbet beklemek	115:20,3
IV.1.10.	Çok eğlenme gurbet elde gel deyi	22:3,3
IV.1.11.	Diyarı gurbette kimseler olmasın hasta	26:4,3
IV.1.12.	Diyarı gurbette tutuldum derde	154:5,3
IV.1.13.	Düştüm gurbet ile sabır ne çare	33:3,1
IV.1.14.	Gel felek gurbet elde alma canımı (1)	21:3,1
IV.1.15.	Gene gurbet ele düştü yolumuz (4)	114:1,4
IV.1.16.	Gidiyom gurbete benim burda nem kaldı	3:16,5
IV.1.17.	Gurbet elde yaman olur halimiz	22:2,2
IV.1.18.	Gurbet elin kahır zor deyü deyü	27:1,2
IV.1.19.	Gurbet eli mesken tutup yatmalı	53:8,2
IV.1.20.	Gurbet icat eden Allah'tan bulsun	111:1,5
IV.1.21.	Gurbet icat eden perişan olsun	111:2,5
IV.1.22.	Gurbet icat eden görmesin cennet (1)	115:32,5
IV.1.23.	Gurbet ele kaba serdin döşeği	115:22,3
IV.1.24.	Gurbet elde işim bitti	124:1,2
IV.1.25.	Gurbet ele gönderin kanlı yaşını	177:4,3
IV.1.26.	Gurbete gideni öldü sayarlar	170:3,4
IV.1.27.	Gurbetlik yok imiş o beni yakar	68:3,2
IV.1.28.	Gurbeti görmeyen pek kolay sanır	68:6,3
IV.1.29.	Gurbette yarım ağlar (2)	2:1,6
IV.1.30.	Kendim gurbet elde gönlüm sılada (1)	9:1,3
IV.1.31.	Kitli kalsın gurbet elin kapısı	115: (çeş)
IV.1.32.	Kör olsun gurbeti icat edenler	104:1,4
IV.1.33.	Mezarım da gurbet ele kazıldı	115: (çeş.)
IV.1.34.	N'ylemeli gurbet elde güzeli	173:5,3
IV.1.35.	Öldüm gurbet elde de bir tanem	115:42,5

IV.1.36. Sensin kahpe felek beni gurbete salan	27:9,2
IV.1.37. Şu gurbet ellerde sürüneyim mi	115:38,3
IV.1.38 Yâr bana göndermiş gurbetten selam	73:1,2

2. SİLA

IV.2. 1. Ağam sılaya gel o da murattır	33:2,2
IV.2. 2. Aşk olsun da sılasına gidene	101:1,2
IV.2. 3. Bilin beni arzularım sılayı	126:7,4
IV.2. 4. Bilin beni arzularım sılamı	9: (çeş.)
IV.2. 5. Bir yiğit sılasından ayrı düşünce	18:5,1
IV.2. 6. Bugün bir mektup gönderdim sılaya	132:2,2
IV.2. 7. Eğil dağlar ben sılama gideyim (2)	173:1,4
IV.2. 8. Ellerin de sılası var yurdu var	33:5,2
IV.2. 9. Garibim sılaya gönderin beni (1)	29:1,2
IV.2.10. Garip olan sılasını arzular	29:3,2
IV.2.11. Gayrı ben sılamı göremem demiş (3)	26:4,4
IV.2.12. Haber yok sıladan kaldım efkâre	33:3,3
IV.2.13. Hey muhannet sılan yok mudur	33:5,3
IV.2.14. Kalk gidelim kardaş sılaya doğru	75:1,4
IV.2.15. Kendim gurbet elde gönlüm sılada (1)	9:1,3
IV.2.16. Kendim hapisanede gönlüm sılada (1)	126:7,3
IV.2.17. Mektubu sılaya kavuşturdum felek	68:4,4
IV.2.18. Ol sebepten arzularım sılayı (1)	15:5,4
IV.2.19. Sağ olup da sılasına varanlar	123:1,3
IV.2.20. Seninle gidenler sılacı oldu	115:32,3
IV.2.21. Sıla beni arz eder ben de sılayı	9: (çeş.)
IV.2.22. Sıla kimya olmuş burnuma tüter	22:4,3
IV.2.23. Sılada sevdiğim aklıma düştü	9:2,3
IV.2.24. Sılada sevdiceğim bizden vazgeldi	9:8,3
IV.2.25. Sılada sevdiğim on beş yaşında	9:9,3
IV.2.26. Sılada sevdiğim of çeker ağlar	9: (çeş.)
IV.2.27. Sılada sevdiğim yâre gidelim	9: (çeş.)
IV.2.28. Sılada sevdiceğim aklıma düştü	9: (çeş.)
IV.2.29. Sılada sevdiğim yâr aklıma düştü	9: (çeş.)
IV.2.30. Sılada anam bacım benden ümidi kesti	15:3,3
IV.2.31. Sılada yavrular perişan olur (1)	21:3,4
IV.2.32. Sılada anam babam var deyü deyü	27:1,3
IV.2.33. Sılada yavrularım perişan olur	35:2,4
IV.2.34. Sılada gül yüzlü yardan ayrıldım	63:5,3

IV.2.35.	Sılada koyduk elin kızını	63:9,3
IV.2.36.	Sılada sevdiğim aklıma düşer	68:2,3
IV.2.37.	Sılada sevdiğim yollara bakar	68:3,3
IV.2.38.	Sılada arzular emlik kuzular	75:1,3
IV.2.39.	Sılada validem yolumu gözler	158:3,3
IV.2.40.	Sılada sevdiğim aklıma düştü	173:1,3
IV.2.41.	Sıladan da haber gelmez ağlarım (3)	9:1,4
IV.2.42.	Sılama gönderin kanlı leşimi	159:4,3
IV.2.43.	Sılamı arz ederim ille sılamı	9:(çeş.)
IV.2.44.	Sılamı arz ederim sılamı ille anamı	126:(çeş.)
IV.2.45.	Sılamın suları pek ingin akar	68:3,1
IV.2.46.	Sılanın gülleri burnumda kokar	126:(çeş.)
IV.2.47.	Sılaya bizi de kavuştur felek	68:6,4
IV.2.48.	Sılaya dönmemeye yemin mi ettin	115:21,3
IV.2.49.	Yol ver dağlar ben sılama gideyim (5)	22:1,4

3. FELEK

IV.3. 1.	Ahrete yaralı gönderdin felek	27:13,2
IV.3. 2.	Arsılanı çakala boğdurdun felek (2)	127:3,7
IV.3. 3.	Ben sana ne yaptım ey kahpe felek	134:4,3
IV.3. 4.	Bir sene durmadan ayırdın felek	68:1,4
IV.3. 5.	Bize dura vurdu silleyi felek	109:2,2
IV.3. 6.	Çok dilek diledim vermedi felek	134:4,2
IV.3. 7.	Düşmanı keyfince güldürür felek	27:13,3
IV.3. 8.	Düşmanı keyfince güldürdün felek	27:5,4
IV.3. 9.	El aman kötüye dedirdin felek	127:3,6
IV.3.10.	Felek çok ağlattı gülmedim bir gün	107: 1,2
IV.3.11.	Felek bükmüş doğruldamadım belimi	88:3,2
IV.3.12.	Felek sana minnet etmem beş günü	30:1,4
IV.3.13.	Felek bizi ayırdı	2:2,3
IV.3.14.	Feleğe bir kahır yaz uğrun uğrun	73:4,4
IV.3.15.	Feleğin biz' attığı bir ince oktur	91:3,1
IV.3.16.	Feleğin ettiği geldi gücüme	170:1,2
IV.3.17.	Gel felek gurbet elde alma canamı (1)	21:3,1
IV.3.18.	Gönlüm gonca iken soldurdun felek (1)	27:13,1
IV.3.19.	Hayırlısıyla yüzlerin göstersen felek	68:5,4
IV.3.20.	Hiçbir işe benzemez feleğin işi	80:3,2
IV.3.21.	Kahpe felek çok eyledin zulümü	27:12,1
IV.3.22.	Kahpe felek ile aram düz gitmez.	27:10,2

IV.3.23.	Kahpe felek ağı kattı aşırma	33:10,2
IV.3.24.	Kahpe felek yârımı aldı elimden	115:40,2
IV.3.25.	Kahpe felek sen yaktın bizim dünyayı	177:6,3
IV.3.26.	Mektubum silaya kavuştur felek	68:4,4
IV.3.27.	Neyledim ben sana ey kahpe felek	73:4,3
IV.3.28.	Ondokuzluya gadir eyledin felek	68:2,4
IV.3.29.	Oy aman felek vay aman felek (1)	127:7,4
IV.3.30.	Sensin kahpe felek beni gurbete salan	27:9,2
IV.3.31.	Silaya bizi de kavuştur felek	68:6,4
IV.3.32.	Yaktın kahpe felek de bizim döneği	27:2,3
IV.3.33.	Yolumu uzağa düşürdün felek	68:3,4
IV.3.34.	Zalim felek dediğini ederse	27:3,2
IV.3.35.	Zalim felek beni dosttan ayırdı	156:7,3

4. MEVLA

(Allah-Hak-Mevla-Rab-Tanrı)

IV.4. 1.	Allah emriylen kabul olsun dilekler	111:3,2
IV.4. 2.	Allah yardımcı olsun garip garip yavrular	111:3,4
IV.4. 3.	Allah yardımcı olsun garip garip kuzular	111:3,5
IV.4. 4.	Allah seni de yaksın	136:1,3
IV.4. 5.	Allah'ı seversen bakma ellere	174:1,2
IV.4. 6.	Allah'ın sen misin arslanı Çöllo	11:(çeş.)
IV.4. 7.	Aman Allah'ım gurbet elde alma canımı	123:2,1
IV.4. 8.	Ben Allah'ın ondurmamak kuluyum	150:3,2
IV.4. 9.	Bizim çektiğimiz Allah belası	127:2,3
IV.4.10.	Dilerim Allah'tan gözün kör olsun	33:8,3
IV.4.11.	Gayrı imdat eyle bir Allah bana	10:(çeş.)
IV.4.12.	Gurbet icat eden Allah'tan buisun	111:1,5
IV.4.13.	İbdi Allah sonra sensin umudum	3:4,3
IV.4.14.	Kör olup da Allah'ımdan bulası	115:23,3
IV.4.15.	Senin sahibini Allah kayıra	184:4,3
IV.4.16.	Yandım Allah yandım yandırma beni	120:(çeş.)
IV.4.17.	Emir Hak'tan geldi kime küseyim	130:2,2
IV.4.18.	Hakk'ın emri ile kuruyup gider (1)	152:2,4
IV.4.19.	Hak'tan bize emir geldi	188:2,1
IV.4.20.	Hak'tandır da ben kailim yazıma	81:(çeş.)
IV.4.21.	Bad-ı saba da bir Mevlayı seversen	88:2,1
IV.4.22.	Dilerim Mevladan ihsanı çoktur	91:3,2
IV.4.23.	Eğer mahpustan çıkarsam Mevlam kerimdir	123:5,5

IV.4.24.	Gayrı imdat etsin bir Mevla bana (2)	88:1,4
IV.4.25.	İlahi Mevladan bulasın gelin	77:1,5
IV.4.26.	Kadir Mevla seni bana verirse	15:2,3
IV.4.27.	Kadir Mevlam nazarlardan saklasın	76:4,3
IV.4.28.	Kadir Mevlam bir güzel de bana yaz	94:3,2
IV.4.29.	Kadir Mevlam cümlemizi kayıra	114:5,3
VI.4.30.	Kadir Mevlam düşmananı şaşırsa	115:27,2
IV.4.31.	Kadir Mevlam kuduz etmiş dağlarının kurdunu	157:4,1
IV.4.32.	Kadir Mevlam seni öğmüştü yaratmış	6:3,1
IV.4.33.	Karışılmaz Mevlam senin işine (1)	175:2,6
IV.4.34.	Keserse Mevlam keser	102:3,3
IV.4.35.	Kız Mevlanı seversen	36:1,3
IV.4.36.	Kusurum ne idi cenab-ı Mevla	30:4,3
IV.4.37.	Mevlam bize versin ömrü	28:4,3
IV.4.38.	Mevlam sabırlar versin	46:1,3
IV.4.39.	Mevlam sizi bizim için yaratmış	65:3,3
IV.4.40.	Mevlam hiç vermesin keder	117:7,2
IV.4.41.	Mevlam çokça versin güzellere ömürü	118:2,3
IV.4.42.	Mevlam beni bir sunaya rastlamış (2)	126:5,1
IV.4.43.	Mevlam tutulmadık el verse bana	131:1,4
IV.4.44.	Mevla'nın aşkına düşürnen beni (5)	63:4,4
IV.4.45.	N'olduysa bize Mevladan oldu	88:5,1
IV.4.46.	Üstündeki yiğidi Mevlam koruya	79:7,3
IV.4.47.	Rabbimize yalvarmalı	58:4,4
IV.4.48.	Siz Tanrı selamını almaz mısınız	65:3,2
IV.4.49.	Tanrı'nın Arslanı sen misin Çöllo	11:5,4
IV.4.50.	Ya bir mektup salsın ya bir Tanrı kelamı	18:4,3

IV. SON KELİMELER :

- açmak** : Varın bakın has bahçenin gülleride açıyor 3:10,1
Adana'nın kozası da çiçek açıyor 24:1,1
Anama söyleyin de sandık açamasın 84:4,1
- ad** : Aslın neslin Afşar'dır adın 11:4,1
- ada** : Deniz kenarında büyük adalar 31:3,1
- adam** : Dersim'in adamları 48:2,1
- Adana** : Yaz olur da temmuz olur Adana 101:1,1
- ağaç** : Nar ağacı nar ağacı 71:4,1
Çamlığın başında zeytin ağacı 154:3,1
Atımı bağladım nar ağacına 63:2,1
Atımı bağladım dar ağacına 63:17,1
- akmak** : Keten gömlek dize aka 36:3,1
Hapishane içinde bir çeşme akar 5:5,1
Maraş'ın içinde bir çeşme akar 26:2,1
Sılanın suları pek ingin akar 68:3,1
Evimizin önü çeşmedir akar 126:8,1
Sıra sıra çeşmeler akar 146:10,1
Kaba serin de döseğimi kanım akmasın 35:5,1
- al** : Al'at der ki soyumuzdan olur alımız 79:5,1
Giye giye eskitmişsin alları 17:1,1
- alasonya** : Afşar'a biçerler alasonyadan 113:8,1
- âlem** : Uçar güvercinler görünür âlem 73:1,1
Üstüne binince de âlemler 79:2,1
- Ali** : Üstüne binenler Ali'dir Ali 79:3,1
Aman güzel adımı sorarsan adım Ali'dir 4:13,1
- almak** : Çarşıya var incir al 160:5,1
Bir hurî simalı da aklımı alan 10:2,1
Elimden burmamı yörükler aldı 186:3,1
Bergüzar verdim bergüzar aldım 53:9,1
Akmaz çeşmelerden abdest almazlar 103:7,1
Hacılar'a vardım tütün almazlar 178:4,1

alt	: Yağmur yağar daş altına 43:6,1
ana	: Kız anası kız anası 12:2,1
ara	: Arap atlar da oynasınlar arada 75:2,1 Erzurum'la Erzincan'ın arası 146:3,1 Kamışlı da baştan başa su arası 101:5,1 Cevizin yaprağı dal arasında 99:3,1
aramak	: Mahşer yerinde ararın 188:7,1
arık	: Yüce dağ başında yaptırdım arık 33:6,1
arılık	: Yüce dağ başında olur arılık 148:2,1
arслан	: Efe Mehmet Carlavuk'un arslanı 119:3,1
asma	: Evlerinin uğru asma 49:4,1
asmak	: Mürekkep kabını duvara astım 115:13,1
astırmak	: Aman oğlan babam duyarsa beni astırır 4:12,1
aşağı	: Haydi gidek Adana'dan aşağı 23:2,1 Kuş Dağından indirdiler aşağı 118:1,1 Atım giden Çukurova aşağı 53:18,1
aşırma	: Kuyunun başında kalaylaşırma 115:27,1
aşırmak	: Yavrucağım dağ başından aşırın 77:3,1
aşmak	: Eğil dağlar eğil üstünden aşam 40:1,1;115:1,1 Balkanları tez aşalım 58:4,1 Koyun sürüsü gedikten aştı 171:3,1 Sürmelimsin yine dağdan aşarsın 91:4,1 Yolumuz Karakaya yolundan aşar 112:1,1 Aşalım dağlar aşalım 124:2,1 Gövel ördek sıyrılıp da aşınca 53:10,1
at	: Yüce dağ başında yayılan atlar 149:2,1 Ali'min bindiği atlar 153:1,1 Aşağıdan yukarı iki atlı 31:4,1 Sağ kol ağası da dersen demir Kıratlı 133:4,1
atılmak	: Martinim atılmıyor 50:2,1

- atlayıvermek** : Şu dereden şu dereye atlay'ver 59:3,1
- atmak** : Ana beni kaldırmışsın atmışsın 115:11,1
Verdiğin yazmayı ateşe attım 115:31,1
- av** : Sabahtan da kalktım geyik avına 78:1,1
- avutmak** : Ah etsem de deli gönlümü avutsam 131:1,1
- ayaz** : Ben bilirdim de kış gününün ayazı 178:3,1
- aynı** : Haydin okuyalım kitap aynı 151:3,1
- bacak** : Kara şalvar bacağında 112:9,1
- badem** : Karşı dağda sıra sıra bademler 104:1,1
- bağ** : Taş tarladan aştık da görünür bağlar 112:6,1
Şu Tarsus'un etrafı bahçeler bağlar 24:2,1
Bülbülün yattığı bahçeler bağlar 9:7,1
Yine yeşillenmiş Kerme Bağları 115:30,1
Hani benim mor sümbüllü bağlarım 27:8,1
Bağlarına bağlarına 13:3,1
- bağlamak** : Ali Paşa'm da her ülkeyi bağladı 103:6,1
Bülbülü tuttum da güle bağladım 9:3,1
Bir kara mayam olsa yumruk vursam bağlasam 131:2,1
- bağlı** : Gazi'nin atı da havluda bağlı 187:5,1
- bağrıışmak** : Düğün olur arap atlar bağrıışır 73:2,1
- bahçe** : Haydi gidek senin ile bahçeye 115:19,1
İndim dostun bahçesine 56:2,1 — 56:3,1
- bakış** : Yücelerden bakma şahin bakışım 10:3,1
- bakla** : Evlerinin uğru bakla 49:2,1
- bakmak** : Kutnu kumaş dökülmüş şala kim bakar 39:3,1
Başçavuşun odası da top topa bakar 63:18,1
Agop oturmuş da delikten bakar 179:1,1
Sabahtan kalktın da bana el gibi baktın 81:8,1
- bal** : Kudretten çekilir arının balı 182:3,1

- basma** : Zeynep'in giydiği karak basma 45:5,1
- basmak** : Erkilet günüdür gölge basma mı 99:1,1
Kırk kişi idik bir odada bastalar 156:1,1
- baş** : Maraş'tan geliyor da ırmağın başı 24:4,1
Yeni bir sevdadır geldi başıma 29:1,1 — 29:2,1
Örttüm terliğimi giydim başıma 33:10,1
Duman vardır kahpe İzmir başında 165:3,1
Harput'un kalesi taşın başında 158:2,1
Ne yatarsın garip bülbül dağlar başında 9:9,1
Arzum kaldı Düldülü'nün başında 78:9,1
Ne yokuşun başındayım 157:10,1
Çık yukarı bağlasınlar başını 115:9,1
Duman almış şu dağların başını 82:1,1
Çıka idim Sungullu'nun başına 156:5,1
Jandarma papağı vardır başında 127:8,1
Çiçekler içinde karanfil başlı 111:1,1
Kırat der ki ben atların başıyım 79:8,1
- batmak** : Sarı yıldız doğdu batmaz 37:1,1
- bayır** : Koyun seni süreyim Alabayır'a 184:4,1
- bayrak** : Devrent'in uğrunda al yeşil bayrak 137:6,1
- baz** : İlyı ılıyı hep gelen bazlar 152:4,1
Arap çöïlerinde yayılan bazlar 158:3,1
- bel** : Acem şalın beş dolanır beline 146:11,1
Aşamadım Taraklı'nın belini 44:20,1
Konya yolları da büktü belimi 129:4,1
- bele** : Yemenim bele bele 167:1,1
- belenmek** : Yel eser de zülüflerin belenir 81:11,1
- belli** : Gülek Boğazı bellidir belli 144:5,1
Gülek Kalesi de bellidir belli 101:9,1
- ben** : Sap benden keser benden 102:3,1
Ben seni severim sen de sev beni 33:9,1
Başıma vurdun da del'ettin beni 158:1,1
Kapının ardında görmedin beni 65:5,1
Çorum yollarında bir Çerkez vurdu beni 181:2,1
İzmir'in içinde vurdular beni 165:9,1
Altun burmam var benim 143:1,1

benzemek	: Aşağıdan gelen geline benzer 14:8,1
beri	: Yine bir hay oldu Malya'dan beri 159:1,1
beş	: Doru at da dersen de beşinde 79:1,1
bey	: Karakoyun koyunların beyidir 184:1,1
beyaz	: Şu dağın ardında kar beyaz beyaz 94:3,1
Beyoğlu	: İstanbul'un Beyoğlu'nda 56:4,1
biber	: Kanlıçay'a ekdim büber 112:7,1
biçim	: Karanfilim biçim biçim 140:2,1 Nar ağacı kıvrım biçim 71:3,1
biçmek	: Adana'ya varıp da ekin biçtin mi 177:5,1
billah	: Gayrı bu sevdayı istemem billah 30:4,1
bilmek	: Gece gündüz hayalime giriyor bilemiyorum 82:3,1 Akşam olduğun bilirsin 108:4,1
bin	: Ha alırsan al beş bini 108:2,1
binbaşı	: Yanıma gel yanıma da doktor binbaşı 146:9,1 Agop da der ki binbaşım binbaşı 179:4,1
binmek	: Kırat'ın üstüne ben binemedim 38:3,1
bir	: Erzurum Erzincan ikisini birden 146:6,1
birkaç	: Döne'm gelir yanında birkaçı 53:11,1
bitmek	: Bizim elin menevşesi top biter 22:4,1 Abidin Bey gelmeyinen her işler bitmez 159:5,1 Eğin viran olmuş güller bitmiyor 33:3,1 Viranede güller bitmiyor 124:4,1 Mezarın üstünde boz otlar bitsin 75:3,1
Boğazözü	: Ne yaman dolanır şu Boğazözü 63:12,1
boğum	: Eğri Dağım boğum boğum 140:3,1
bostan	: Köprü'nün altı bostan 136:3,1 Ekdim tarlanıza bostan 134:1,1

boşalmak	: Adana'ya vardım burnum boşaldı 41:2,1
boşanmak	: Yüce dağ başında atım boşandı 122:3,1 Gazi'nin atı da örkten boşandı 187:4,1
boy	: Teke'den çıkınca da Didik'in boyu 53:13,1 Dokuz boğum olmuş kargımın boyu 159:3,1
boya	: İstanbul'un türlü çeşit boyası 115:23,1
bozulamak	: Sarayın önünde maya bozular 83:3,1
bucak	: Koçyiğit yatağı dağlar bucağı 8:5,1
bulanmak	: Köşk Dağına vardım beynim bulandı 175:3,1 Saat dörtte arkin suyu bulandı 119:2,1 Pozantı da akar akar bulanır 144:3,1 Pozantı da boz bulanık bulanır 101:4,1
bulmak	: Yüce dağ başında kar bulamadım 120:13,1
bulut	: Ne yaman boğuldun ey kara bulut 10:1,1 İskilip üstünde bir kara bulut 63:8,1 Ulu yol üstünde giden bulutlar 17:4,1 Gökyüzünde pare pare bulutlar 152:2,1
burç	: Dağın eteğinde dalın burcunda 65:2,1
bük	: Oturmuş da çadırının büküne 168:4,1
bükmek	: Yeşil ipek mavi ipek bükeyim 92:2,1 Yeşil ipek yeşil iplik bükeyim 174:2,1
bülbül	: Bahçende gül idim kafeste bülbül 107:1,1
bürümek	: Hacılar Köyünü duman bürüdü 178:5,1 Köşk Dağını kara duman bürüdü 175:1,1 Ala gözlerini uyku da bürümüş 169:2,1
bürünmek	: Verdiğin yazmayı bürüneyim mi 115:38,1
can	: Gel felek gurbet ilde alma canıma 35:2,1;21:3,1 Aman Allahım gurbet ilde alma canıma 123:2,1
canan	: Söylenir Ali Can'ın cananı 81:14,1

ceylan	: Yüce dağ başında yayılan ceylan 55:4,1 Şu dağların ardında yayılan ceylan 94:1,1
cızı	: Cırlavuk yolları cızıdan cızı 119:1,1
coşmak	: Ar mıdır yiğit güzele kaynayıp coşmak 81:10,1 Yağmur yağar sular akıp coşma mı 115:8,1
cadır	: Arzularım da çekti anam çaduru 177:6,1
çağ	: Öğleyinen ikindinin çağında 61:5,1
çağlamak	: Er sabah kalktım ki anam sular çağlıyor 6:1,1
çağırışmak	: Adana'nın çakalları çağırışır 41:3,1
çakmak	: Elim tutmaz çakmağımı çakamam 78:5,1
çam	: Maraş'ın dağları da mor düzdür çamdır 26:3,1
çamur	: Hapishane balçak çamur 28:4,1
çanak	: İreyhanım çanakta 177:1,1 İreyhanım taş başında çanakta 163:3,1
çardak	: Evlerinin önü değirmen de çardağı 93:3,1
çare	: Düştüm gurbet ile sabır ne çare 32:3,1 Nefsi hünkârım der ki bilmezdim çare 139:3,1
çatal	: Eğri Dağı çatal çatal 140:5,1
çayır	: Yatmış Kıvrırlı'nın çayırına 114:5,1
çekmek	: Çekmecemi çekemem 42:4,1
çerez	: Pınarın başında yedik çerezi 116:3,1
çıkılmak	: İzmir'in kalesi yüksek çıkılmaz 165:5,1
çıkma	: Ağam sen gideli dışa çıkmadım 115:16,1 Çektim kamayı çıkmıyor 112:5,1 Babamın evinden çıktım 69:6,1 Zeytunun başına çıktım 157:5,1
çiğnemek	: Güz gelir çeltik çiğnersin 108:7,1
çoban	: Sabahtan uğradım da ben bir çobana 138:1,1

- çok** : Şu yalan dünyanın mihneti çoktur 32:2,1
.....dağlarında ormanlar çoktur 84:3,1
- çorap** : Efeler de çifte giyer çorabı 62:2,1
Ayağına giyer Tire çorabı 120:3,1
- Çöl** : Ekin ekim çöllere 57:4,1
- Çukureşme** : Küçüğün etti Çukureşme'ye 53:6,1
- çul** : Bir manad versen de saymam bir çula 95:3,1
- dağ** : Vara vara vardık dağa 83:1,1
Bölük bölük olmuş dumanlı dağlar 27:7,1
Sarı çiçek ile donandı dağlar 115:2,1
Şu görülen Binboğa'nın dağları 125:3,1
İşir'den kalkınca özlensin sultan Ağda'ğı 44:4,1
Bozok'ta seyrettim sultan Ağda'ğı 80:1,1
Karşıdan görünen Erciyes Dağı 91:1,1;81:6,1
Üç turna kaldırdım da Yozgat Dağından 44:7,1
Kargalı'dan kalkınca görünür Yozgat dağları 44:6,1
- daha** : Yatsının farzını kılmadım daha 119:4,1
- dal** : Elinde kiraz dalı 42:3,1
Yüce dağ başında karamih dalı 148:1,1
Bir ceviz idim de kırıldı dalım 27:6,1
Ceviz idim kopardılar dalımdan 99:2,1
Ben bir gülüm yel kardı da dalımı 51:2,1
Çıtır çıtır kırdın benim dalımı 87:2,1
Cevizin yaprağı düştü dalından 115:40,1
Elimi uzattım da alamadım dalına 88:3,1
Yaz gününde dal 108:5,1
- dayanmak** : Kozan geldi İstanbul'a dayandı 85:1,1
- değil** : Nar ağacı dest değil mi 71:1,1
- değmek** : Su gelir kaşa değer 166:3,1
Kaldır kollarını kama değmesin 55:1,1
- delikanlı** : Koyun seni gören bir delikanlı 184:6,1
- delmek** : Şu dağları delik delik delseler 150:5,1

demek	: Ahir vakit haber olsun dediler 18:3,1 İsmine ateş demişler 110:1,1 Ekine firez derler 57:2,1 O kız bana yağl'ğın verdi al deyi 22:3,1 Koymuşlar suyunu ılınsın deyi 25:2,1 Bir mektup yazdım gel deyi deyi 27:1,1 Tuna nehri akmaı diyor 38:1,1
demir	: Elli dirhem martinimin demiri 118:2,1
dere	: Sarı Zeybek sekip gelir dereden 59:2,1
deste	: Arpayı biçende olacak deste 26:4,1
destelenmek	: Beyaz gülüm destelenmiş 43:8,1
desti	: Bir eli helkede bir eli desti 100:7,1
diken	: Köprünün altı diken 136:1,1 Ceyhan'ın yolları göbekli diken 14:7,1 Bir kuş geldi kondu dikene 9:10,1 Muhabbet dediğın zehir dikenini 33:7,1
dikme	: İstanbul yolunda bir fidan dikme 105:3,1 Evlerinin önü söğüt dikmesi 72:3,1
dikmek	: Elif sen n'eylen keten gömlek dikmeyi 138:4,1
dilek	: Ağam budur senden benim dileğim 115:15,8
dilim	: Sarı kavun dilimi 74:1,1
dinelmek	: Ay geldi de orta yere dineldi 128:3,1
direk	: Hapishane içinde bir yeşil direk 126:11,1
diz	: Keten gömlek dizecek 36:2,1 Keten gömlek giyer yeni dizinde 53:3,1 Mehmet'im geldi yattı dizime 77:2,1 Alaydım cura sazım dizime 81:17,1 Ağam çizme giyer koncu dizinde 115:12,1
dizlemek	: Camuzlar geldi de kapuyu dizler 146:2,1
doğmak	: Kız da der ki şu gedikten bir ay doğmaz mı 043,1 Evvel bahar yaz ayları doğunca 120:8,1

- dokunmak** : Derdim geldi dert üstüne dokundu 21:2,1
- dolama** : Dolama da giymiş dolama 162:3,1
- dolanmak** : Elif'in devesi de yardan dolanır 138:2,1
- dolaşmak** : Posta yollarını dolaniyorum 115:24,1
Davulcusu dam ardını dolaşır 186:2,1
- doldurmak** : Kız pınar başında desti de doldurur 169:1,1
- dökmek** : Anam yok ki gözlerinden yaş dökse 157:8,1
- dönmek** : Laleli'den kalkınca siz sola dönmen 44:3,1
- döş** : Düzülü fişenk döşünde 157:6,1
- döşeli** : Varın bakın cevizaltı döşeli 115:7,1
- duman** : Bucak'ın kalesi pus ile duman 144:4,1
Babayağmur yollarına çöktü bir duman 187:2,1
Şu İzmir'in yüce dağı dumandır 165:4,1
- durmak** : Yüce dağ başında duman mı durdu 127:4,1
Ocak başında durdum 161:3,1
İraktan ırağa baktım da durdum 77:6,1
Karşıda harar durur 60:1,1
Güneş gibi dağ başında dururdum 77:1,1
Gelme yanımda durursun 66:8,1
Bülbül gelmiş garip garip duruyor 106:2,1
Bülbül geldi gül dalında duruyor 55:5,1
- durulmak** : Su değilem aka aka durulam 6:2,1
Coşkun sular akar akar da durulmaz 10:7,1
Kızılırmak akar akar da durulmaz 190:1,1
Kaçan yağmur yağsın sular durulmaz 173:3,1
Kızılırmak durulur mu 112:4,1
- duymak** : Baban duyar anan duyar 69:7,1
Ben neler söyledim sen neler duydun 33:8,1
Baban duysun ana duysun 69:8,1
- düğme** : Ayağında iskarpin sedef düğmeli 120:2,1
Keten gömlek giyer göğsü düğmeli 53:1,1

düğün	: Diktik bayrağı da ettik düğünü 31:1,1
Düldül	: Bindığın de Aşkar mıdır ya Düldül 103:2,1
düşmek	: Mendilim suya düştü 142:2,1 Bir yiğit sılasından ayrı düşünce 18:5,1
düz	: Oradan çıkınca Mandal'ın düzü 44:14,1 Everek'in bayırına düzüne 3:8,1;87:1,1 Gideydim Çukurova düzüne 53:17,1
düzlemek	: Kızalören yokuşun dilberler düzler 101:7,1
düzülmek	: Urus geldi de Talika'ya düzüldü 146:7,1
efe	: Şu dereden şu dereye geçilmez efem 86:2,1
eğlemek	: Aman oğlan yaylaya gidiyom beni eğleme 4:6,1 Deveniz gidiyordu eğleyemedim 114:3,1
eğme	: Evlerinin eğmeleri 172:2,1
eğmeli	: Hallaç yayı gibi kaşlar eğmeli 17:3,1
eğri	: Turnamın kanadı zatından eğri 44:15,1
ekin	: Vıra vara vardık ekin 83:2,1
el	: Bu dert benim ile verdi el ele 8:3,1;35:6,1 Bu dert benim ile küçükten verdi el ele 27:4,1 Mahpustan çıktım mendil elimde 125:5,1 Kirmeni aldım elime 69:1,1 Elvan elvan kınalamış elini 100:8,1 Anam kirmenini almış eline 115:4,1 Bir güzel seyreyledim de kötü elinde 10:4,1
el/il	: Bayram günleri geldi camiye gidiyor eller 126:2,1 Havuzun başına gelmesin iller 67:1,1 Kuyunun başına gelmesin eller 115:29,1 Kuyunun başına varmasın iller 7:3,1 Uzunayla derler Çerkez'in ili 125:1,1
elemek	: Ele şu dünyayı elekten ele 39:2,1 Kuyunun başında unum elenir 119:6,1
emdirmek	: ile emdirmedim 188:4,1

Emine	: Aman oğlan adımı sorarsan Benli Emine 4:14,1
emir	: Nezaretten çıktık okundu emir 156:3,1
eren	: Dokuz bin evliya yüz bin erenler 123:1,1
erimek	: Sokak kardır erir mi 66:2,1
erişmek	: Bülbül ne yatarsın bahar erişti 9:2,1 Gene yaz günleri geldi erişti 173:1,1
Erzincan	: Giderim Erzincan'a 48:1,1
esir	: İstanbul'dan götürdüler esire 139:1,1
esmek	: Gurbetin yelleri kor bana eser 68:4,1
eşek	: Döne döne de bindirdiler eşeğe 84:1,
eşik	: Kilisesinin de kurun büklüm eşiği 179:3,1
eşinmek	: Ahıra indik de Kırat eşinir 156:7,1
etmek	: Ey güzel senin ile bir kavl edelim 8:2,1 Görün ölüm bizi n'etti 188:11,1 Gide gide şu dağları yol ettim 150:1,1
ev	: Senin muhabbetin kalbim evinde 9:5,1
eylemek	: Çıktım şu dağları seyran eyledim 91:2,1 İstanbul'u cevli cevlan eyledim 126:4,1 Al öynüğüm çul eylerim 69:5,1 Hısım kavım n'eylesinler 188:13,1
ezilmek	: Altın tas içinde kınam ezildi 115:3,1 Altın tabak içinde kınam ezildi 186:4,1
ezme	: Ezmeyinen ezmeyinen 98:1,1
ezmek	: Gül ezerler gül ezerler 43:1,1
Fatma	: Senin adın deli Fatma 13:2,1
felek	: Gülüm konca iken soldurdun felek 27:13,1
fena	: Karartısı çok da ordusu fena 103:1,1
fener	: Yanar m'ola Yanıkhan'ın feneri 101:3,1

ferman	: İstanbul'dan çıkar padişahın fermanı 4:3,1
Fırat	: Eğin'in altında akan Fırat'tır 33:2,1
figan	: Ağ'ama sen nazlı yârim ben edeyim figanı 16:2,1
firenk	: Gesi Bağlarına indi bir Firenk 3:6,1
firez	: Erik tarlânın firezi 112:8,1
gam	: Ağdağ niçin gitmez gamın 145:2,1
Gâvureleği	: Bulgurişten çıktım Gâvurelek'i 27:2,1
gazel	: Kermir Bağlarından dökülür gazel 190:4,1 Kırmızı güllerin gazeli 43:4,1
gazi	: Gaziler gaziler de kahpe gaziler 75:1,1 Kampanamı yüce vurun gaziler 3:3,1
gece	: Ay karanlık nasıl geçtin geceden 168:2,1 Dolaşırım geceleri 188:3,1
geçilmek	: Halep'in köprüsü dardır geçilmez 127:6,1 Eğin'in yolları dardır geçilmez 33:4,1 Kemah'ın yolları dağdır geçilmez 45:6,1 Şu dereeden şu dereye geçilmez 86:2,1
geçmek	: Çataloluk da geçit versin geçelim 168:3,1 Köprüden geçemedim 136:2,1 Gesi Bağlarından geçemiyorum 3:17,1 Kapumuz önünden gelir geçersin 120:5,1 Her sabah her sabah gelir geçersin 73:3,1 Köprüsü yoktur geçeyim 28:3,1 Çiçek Dağı derler semtinden geçmem 81:19,1 Günlerim gam ile geçti 124:1,1 Üç kumandan geldi Zara'dan geçti 132:1,1 Nevşehir'den gece geçtik 83:4,1 Evlerinin uğru anam eğildim geçtim 93:4,1 Öğlen vakti Meher kulak'ı geçtim 157:1,1 Ay doğmadan Akköprü'yü geçtin mi 177:1,1 Köprüler yaptırdım gelip geçmeye 47:3,1
gelin	: Aman ben de kız değlüm gollnein 116:10,1

- gelmek** : Çiçek Dağı derler de arz'ettim geldim 81:4,1
 Aman bülbül de bahar geldi yaz geldi 9:8,1
 Aklıma gelenler başıma geldi 32:1,1
 Kör olası çingen nereden geldin 38:2,1
 Haktan bize emir geldi 188:2,1
 Baba yağmur derler de nesine geldim 187:1,1
 Hoş geldin hoş geldin 12:4,1
 Bağdat'ı Basra'yı dolandın geldin 11:10,1
 Aşağıdan beri geldim 145:3,1
 Gitti ömrüm de geri gele mi 18:4,1
 Güzel anam karşımızdan gelince 78:4,1
 Babayım sözüm sana hoş gelir 53:7,1
 Aşağıdan cıvıl cıvıl kuş gelir 10:5,1
 Giyinmiş libasın da yilkinip gelir 113:6,1
 /...../ devesi gider geç gelir 54:2,1
 Giyinmiş libasın salınıp gelir 113:4,1
 Annem babam yok mu benim nerde ka'dı gel-
 medi 16:1,1
 Karşıdan gelmeyinen 60:2,1
 Kardaşım yanıma gelmez 188:10,1
 Hep güzeller bir araya gelmişler 99:14,1
 Uzak yoldan gelmişsin 160:3,1
 Anama söyleyin yanıma gelsin 84:2,1
- gene** : Her sabah her sabah fırlanır gene 151:1,1
- gerdan** : Salladı kamayı da ak gerdanıma 181:3,1
- geri** : Erzurum'dan çıktım Erzincan geri 146:4,1
- getirmek** : Seni al yeşilli gelin getirdim 77:5,1
 Koyun seni göre göre getirdim 184:2,1
 Koyun seni güde güde getirdim 171:4,1
- gezdirmek** : Gezdir oğlan gezdir Karat'ı gezdir 103:5,1
- gezmek** : İsabey üstüne salınıp gezer 100:3,1
 Çuha salta giymiş kapuda gezer 125:2,1
 Şu dünyaya geldim rahat gezmedim 15:5,1
 Uğrun uğrun dost bağını gezmeli 76:3,1
- gibi** : Yağmur yağar sicim gibi 97:5,1
 Yağmur yağar büber gibi 97:2,1
 Kara tavuk kaz gibi 74:4,1

- Dolama da giymiş boz gibi 162:2,1
 Ortaya saldılar selvi dal gibi 27:5,1
 Ben de bir gül idim allar gibi 154:4,1
- girmek** : Vehleten sürüye kurtlar mı girdi 171:1,1
 Meyhaneye vardım amma giremedim 51:3,1
 Uğrun uğrun dost bağına girmeli 76:2,1
 Dinden dönüp dini İslâma girdiği 177:3,1
- gitmek** : Yüce dağ başında kara gidelim 14:2,1
 Gelin kızlar gelin seyre gidelim 185:4,1
 Tuna nehri akıp gider 58:2,1
 Helkesin doldurmuş ben deyip gider 100,9,1
 Aman oğlan salını salını suya giderim 4:10,1
 Aman güzel salını salını suya giderim 4:9,1
 Bu dert benim ile böyle giderse 8:4,1-27:3,1-35:7,1
 Gidin askerler de Yemen'e gidin 18:1,1
 Kör olası Soğukoluk dumanın gitmez 63:1,1
 Giderim giderim yolum düz gitmez 27:10,1
- giymek** : İsmi duyanlar kara giyorlar 11:5,1
- göç** : Aşağıdan gelir /...../ göçü 53:12,1
 Adana'da yükleteyim göçünü 144:1,1
- göçmek** : Yaz gelincek yaylasına göçerdi 85:2,1
 Gelin der ki ben yaylaya göçerim 64:5,1
 Bizim evlerimiz yaylaya göçtü 93:1,1
 Karahisar Ovasından da siz erce göçün 44:2,1
- göl** : Yeşil kurbağalar öter göllerde 33:12,1
 Durnam kalktı Anavarza Gölünden 44:10,1
- gömlek** : Ağaman giydiği ketenden gömlek 115:20,1 3:7,1
- görmek** : Bir bahişle çar köşeyi gördüler 29:1,1
 Beşikli köyünde bir güzel gördüm 81:13,1
 Pınarın başında üç güzel gördüm 53:4,1
- görünmek** : Sabahtan kalktım da tarla görünür 96:2,1
- götürmek** : Bu yıl ayva çoktur dallar götürmez 115:25,1
- göz** : Maraş'ın altında ufacık gözler 127:3,1
 Geceleri uyku girmez gözüme 168:5,1; 115:17,1

göl	: İki bülbül efgan eder bir güle 104:2,1 Havuz başının gülleri 43:2,1 Açtı m'ola bağımızın gülleri 107:2,1 Ah şu dağın ardına /...../ gülsüz 154:2,1
gölmek	: Ağlayanlar ağlar gülenler gülmez 21:1,1
götmek	: Dağda davar güderim 57:1,1
güzel	: Üç karım var üçü de güzel 63:10,1 Varın söylen de şu karşıki güzele 10:6,1 Sabahtan uğradım ben bir güzele 154:1,1 Top top olmuş suya giden güzeller 76:4,1 Karşıdan karşıya gelen güzeller 65:3,1 Böyle m'olur güzelleri /...../ 173:4,1
Halephane	: Atam kalk gidelim Halephane'den 183:1,1
halvet	: Hamama vardım ki bir kuru halvet 52:2,1
hamur	: Ekmekten mi kalktın kolların hamur 128:1,1
han	: Kırat'tan indim de çektiler hana 155:5,1 Karşı karşı yaptıralım hanları 120:6,1
hani	: Anam kanı atam kanı 188:1,1
har	: Bir yıldız doğdu harları 37:4,1
harar	: Bir taş attım harara 162:1,1
haren	: Kurdum kazanımı yoktur harenı 109:1,1
hasır	: Altımızda yarım hasır 28:1,1
havalanmak	: Yine gönül havalandı 56:1,1
hazar	: Obruk'tan Çatak'tan uğran Hazar'a 44:12,1
hezeli	: Hezelisin deli gönül hezeli 173:5,1
hıyar	: Ektim tarlanıza bitmedi hıyar 134:5,1
hozak	: Agop oturmuş da kaktan hozaktan 179:2,1
höyük	: Karşıdan görünen Avşar höyüğü 89:3,1
huy	: Eşkiyalar içinde katilin huyu 19:4,1

hüme	: Hernelerde hümelerde 66:3,1
Hüseyin	: Sana derim sana oğlan Hüseyin 130:2,1
ıramak	: Gide gide ben yolumdan ıradım 165:1,1
ıslanmak	: Yağmur yağdı belçilerim ıslandı 146:5,1
ışılamak	: Amasya'dan çıktım yıldız ışılar 63:16,1
içinde	: Dersim üç dağ içinde 48:3,1 Doldurdular bu zindanın içine 34:2,1 Gelin kızlar gerek kayık içine 185:3,1
içeri	: Gire idim Kayseri'den içeri 126:9,1 Foloz (?) kapusundan girdim içeri 133:1,1 Açtım kanathıyı girdim içeri 182:1,1
içmek	: Sabahın seher vaktinde üç güzel kahve iç 135:2,1 İki geyik bir derede su iç 121:4,1 İstanbul'un suyu duzlu içilmez 109:3,1
idi/m	: Yazı yazdım kış idi 160:6,1 Beni vuran iki değil beş idi 63:14,1 Gesi Bağlarında kaynar kum idim 3:4,1 Bir zaman da ben şişede gül idim 70:2,1 Yüce dağ başında bir top kar idim 122:1,1
ile	: Katil oğlan beni vurdun al ile 19:1,1 Tütün gelir kara ile 83:3,1 Arı peteğini yapar sabr ilen 6:4,1 Arı gibi geçinirdim sır ilen 115:34,1
imiş	: Çoraplarım yaş imiş 167:3,1 Çıbığı yaş iken eğmeli imiş 62:4,1
inat	: Kal Kara Ahmet de der ki etme bizim ile inadı 103:4,1
indirmek	: Yüce dağ başından indiremedim 120:9,1 Gelin beni uçtan indirin 78:8,1
inilemek	: İniler de şu dağların başı iniler 30:2,1

inmek	: Aman güzel el ele verelim köye inelim 4:5,1 Hastayım attan inemem 66:4,1 İnişte yokuşta attan inmezdim 122:2,1
iri	: Almanın irisine 46:2,1
iskele	: İzmir de dersin iskeledir iskele 44:18,1
istemek	: Doktor beni hastaneye istemiş 123:3,1 Kabak pişti tuz ister 141:1,1
iş	: Ben de beğenmedim benim işim 159:4,1 Daim çok şükür şu benim işim 126:1,1 Yolculuktur benim işim 66:7,1 Ben bilemedim de kendi işimi 177:4,1
işlemek	: Yine güz geliyor da yollar işledi 190:5,1 Sabahın seher vaktinde üç güzel gergah işler 135:3,1 İsfahan'da ben işlerim 20:2,1
iz	: Kar yağmış da süremedim izini 25:1,1 Çayırdan çayıra sürdüm izini 122:7,1
kabak	: Ektim Kanlıçay'a bitmedi kabak 134:2,1
kaçmak	: Gece demez gündüz demez kor kaçır 115:14,1 Saat sekiz buçukta oradan kaçtık 156:6,1
kader	: Ta ezelden böyle benim kaderim 159:2,1
kafes	: Evimizin kafesi 42:2,1 Bülbülüm altın kafeste 97:4,1
kalay	: Elli dirhem maşdanamın kalayı 118:3,1
kale	: Çıktım Hasan Kalasına 66:1,1 Kaleler kaleler kanlı kaleler 14:3,1 Eğri derler Engürü'nün kalesi 44:19,1 Ağcadağım cem olmuştur kaleye 139:2,1
kaldırım	: Evlerinin önü yüksek kaldırım 72:4,1
kaldırmak	: Attan indim de yorganımı kaldırın 89:2,1 Anam bacım cenazemi kaldırın 19:2,1

kalkmak	• Ilıca hamamından ercecik kalkın 44:8,1 Sabahleyin erken kalktı 108:6,1
kalmak	• İstanbul İstanbul viran kalası 150:6,1 Harmanı kaldırdım birazı kaldı 114:2,1 Esbabım bohçada bükülü kaldı 78:10,1 Kıra'tım içerde eğerli kaldı 63:4,1 Mendilim dalda kaldı 50:5,1 Urganım atmadık dallar mı kaldı 3:14,1 Erciyes'te kar kalmadı 98:3,1 Kaçırdım arıyı balım kalmadı 55:3,1
kamaşmak	• Mahpustan çıktım gözüm kamaşır 123:4,1
kan	• Kaldır kollarını kandadır kanda 55:2,1
kanat	• Aya karşı pencerenin kanadı 120:4,1
kapı	• Gündoğduya karşı Şerif Kız'ın kapısı 100:1,1
kar	• Erisin erisin dağların karı 68:1,1 Bakmadın mı şu kalenin karına 25:3,1 Bakma mısın bu dağların karına 152:1,1
kara	• İki geyik gelir aklı karalı 121:2,1 Karadır kaşların kara 172:3,1
karınca	• Yüce dağ başında kaynar karınca 3:11,1
karşı	• Karşıdan gel karşıdan 60:3,1 Evleri var karşımızda 49:3,1
kaş	• Mavidir büyük sevgilimin kaşı 15:4,1
katar	• Yüce dağ başında kar katar katar 14:4,1 Sabahtan kalktım ki kuş katar katar 115:43,1
Kavakeli	• Bizim evlerimiz Kavakeli'nde 54:3,1
kavurmak	• Karanfil aldım kavurdum 140:1,1
kavuşmak	• Daracık sokakta yâre kavuştum 149:3,1
kaya	• Bülbül ne yatarsın sette kayada 9:1,1 Kayalar kayalar karlı kayalar 122:6,1

kaynamak	: Semavarım kaynıyor 160:2,1
Kayseri	: Ulu bedestenli cesin Kayseri 61:4,1
kedi	: Tavandan tavana atlaşır kediler 15:1,1
kelek	: Dersim'in altı kelek 48:4,1 Ektim Kanlıçay'a bitmedi kelek 134:4,1
kendi	: Uzun minareden attım kendimi 163:1,1
kereste	: Gemilerde kereste 2:3,1
keten	: Senin gömleğin de bez benimki keten 70:1,1
kıç	: Sarı pabuç giymiş ağca kıçına 100:5,1
kın	: Kamayı çektim kından 50:7,1
kırılmak	: Yokuşa yukarı belin kırılınsın 14:9,1
kışlamak	: Sultan Enbiyanın salında kışlar 81:3,1
kıvrıcık	: Keten gömlek kıvrıcık 36:1,1
kıyılmak	: Üç yük tütün kıyılacak 83:5,1
kız	: Benden selam söyle emmim kızına 14:5,1 Pınar başında duran kızlar 13:1,1 Kimi molla kimi paşa kızları 185:2,1
kilise	: Uludağ başında canlı kilise 15:2,1
kiremit	: Adana yolları boz kiremitten 41:1,1
kız	: Şerif de oturmuş kucağı kızlı (?) 100:2,1
kol	: Dolama giymiş koluna 162:4,1
konmak	: Evlerinin önüne deveci kondu 17:2,1 Sene bin üç yüz otuzda kondu 24:3,1 Güle kon sevdiğim dikene konma 9:6,1
Konya	: Bülbül konmuş sarayına Konya'nın 106:3,1
koru	: Yakaz at der ki beni bağlama koruya 79:7,1
koymak	: Ocağını çatmış taşını koymuş 115:28,1

koyun	: Uyandım ki bir ay doğmuş koynuma 3:12,1
koyun	: Ağ koyun kara koyun 74:2,1 Darağacının dibinde bir sürü koyun 129:3,1 Sürüler içinde sürmeli koyun 118:1,1 Döndü de sağardı üç yüz koyunu 53:5,1
köy	: Karşıdan görünen Hacılar Köyü 81:7,1 Şu karşıdan da görünen Hacılar Köyü 190:3,1
kucak	: Küçükten görmedim ana kucağı 35:1,1 Gerçekten görmedim ana kucağı 5:4,1
kulak	: Elif elif derim duymaz kulağın 30:3,1 Elif derim de işitmez mi kulağın 89:1,1
kurmak	: Kayanın dibine altmış ayak merdiveni kurdular 78:11,1 Ocağını çatmış taşını kurmuş 82:4,1 İstanbul pâyeye kurulmaz 90:3,1
kurt	: Kadir Mevlam kuduz etmiş dağlarının kurdunu 157:4,1 Aciz kaldım şu dağların kurdundan 152:5,1
kurulmak	: Kayseri Rumuna bir cenk kuruldu 11:2,1 Yarın birgün mahşer yeri kurulur 77:7,1
kurutmak	: Gül kuruttum gül kuruttum 43:3,1
kuş	: Uçurdum kolumdan alıcı kuşu 190:2,1 Cıvıl cıvıl öter dağların kuşu 80:3,1 Biz ufacakça kuşlarız 188:6,1
kuşak	: Mehmet'in belinde de parlar kuşağı 178:2,1 Ağamın döktürdüğü burma kuşağı 115:22,1
kutnu	: Zeynep'in giydiği karalı kutnu 45:4,1
kuzulamak	: Koyun şu derede kuzuladın mı 184:3,1
külâh	: Başımıza giydik kara külâhı 156:2,1
kütük	: Su gelir kütüğünden 166:2,1
lale	: Çiçek Dağı derler de başı laleli 81:5,1

lâri	: Gesi Bağlarının gülleri lâri 3:1,1
mail	: Kara kaşa kara göze mailim 62:3,1
Maraş	: Maraş dediler de Maraş bir koca Maraş 26:1,1
marul	: Evlerinin önü marıl 49:1,1
maşa	: Ocak başında maşa 161:2,1 Efelerin elli dirhem maşası 62:1,1
Medine	: Başından görünür Mekke Medine 81:1,1
melek	: Sultan Murat ilen gezen melekler 111:3,11
melemek	: Yüce dağ başında kuzu meledi 40:3,1 Şu dağın ardında bir kuzu meler 94:2,1
merkez	: Sivas vilayet de Kayseri merkez 11:8,1
mes	: Ayağına giyer Konya mesini 120:1,1
mestlemek	: Abeş at der ki ben mestlerim 79:6,1
meşe	: İstanbul'un etrafı dağdır meşedir 44:17,1 Meşelidir karşı dağlar meşeli 176:1,1 Atımı bağladım ben bir meşeye 63:3,1
metih	: Ne kadar methetsem beni senin methin 113:5,1
meydan	: Hiç gelmemiş Âdem'den beri böyle yiğit meydana 11:3,1
meyhane	: Köşe başı meyhane 50:4,1
mezar	: Kışlanın uğrunda bir ufak mezar 63:7,1 Eşikli Köyünde kaldı mezarım 81:2,1
millendirmek	: Su gelir millendirir 168:1,1
minder	: Ocak başında minder 161:1,1
molla	: Annacımdan gelen molla 90:1,1
Mustafa	: Sana derim sana oğlan Mustafa 130:1,1
mülayim	: Tütünü mülayim mi 102:2,1

naçar	: Kötü at der ki ben de naçarım 79:9,1
nal	: Atım Gemerek'te nallatayım nalını 183:3,1
nallanmak	: Kırat nalbantta nallanır 157:9,1
narin	: Cevizin yaprağı narindir narin 115:39,1 Şimşirin yaprağı narindir narin 45:7,1
naz	: Kiraz'ın başından kalkın nazınan 44:11,1 Giyinmiş libasın gelin nazınan 113:3,1 Böyle m'olur kadınların nazları 185:5,1
nazik	: Keten gömlek giyer yakası nazik 53:2,1
nere	: Kayseri derler bilmem neresi 126:10,1
nergis	: Ağ gülün üstüne kokar mı nergis 70:3,1 Bahçelerde biter gül ile nergis 35:3,1
niçin	: Niçin hey sevdiğim niçin 172:1,1
nohut	: Gesi Bağlarında buldum bir nohut 3:2,1
nöbet	: Dini bir uğruna da beklerim löbet 133:2,1
nur	: Mustafa'm da bu yerlerin nuruyum 130:3,1
oğul	: Sen Ahmet Bey ben Hacı Halil'in oğlu 157:2,1 Sen bir ninenin oğlusun 108:1,1 108:3,1
ok	: Feleğin biz'attığı bir ince oktur 91:3,1
okumak	: Sabahın seherinde imamlar okur 100:10,1
okunmak	: Yüksek minarede ezan okunur 163:5,1 Ellerin mektubu gelir okunur 115:33,1
olmak	: İğde çiçek açtı yaz gelir m'ola 115:26,1 Ayva çiçek açtı yaz gelir m'ola 7:1,1 Elinin kınası soldu m'ola 1:2,1 Al atlı merkeze döküldü m'ola 127:5,1 Serpili serpili yağın kar m'ola 82:5,1 Kızılırmak parça parça olası 1:3,1 Ben de bu yerlere gelmez olaydım 182:2,1 Havuzun başına taş ben olayım 67:2,1 Ağam sen gideli yedi yıl oldu 115:32,1

Sarı altın yere düştü tunç oldu 11:7,1
 Deveci Dağına da bastığım oldu 178:1,1
 Evlerinin önü keram-i kân oldu 72:1,1
 Geyik diye kovducağım kurt oldu 78:2,1
 Beyler Bahçesinde bir düğün oldu 86:4,1
 N'olduysa da bize Mevladan oldu 88:5,1
 Garibin cezvesi kaynamaz oldu 115:42,1
 Bu bir ince yoldur hiç giden olmaz 147:2,1
 Bir yiğit düşerse kaldıran olmaz 27:14,1
 Eğri Dağı est (?) olmuşsun 140:4,1
 Bağdan gidiyorum bağ senin olsun 111:2,1
 Mezarımı derin eşin dar olsun 92:4,1
 Kınan çok kutlu olsun 12:3,1
 Gelin akşam olsun da 102:4,1
 Yaz olur da temmuz olur od olur 101:2,1
 Arpa buğday çeç olur 117:2,1
 Deniz dibi otl'olur 50:6,1
 Devrent'in uğrunda yeşil ot olur 137:5,1
 Yağmur yağar yer yaş olur 97:1,1
 Ben ölürsem senin halin nic'olur 92:3,1
 Kara koyun et'olur 74:3,1
 Yüce dağ başında Kanber Tay olur 65:6,1
 Bayram olur namaz olur 188:8,1
 Olur mu beyler olur mu 58:3,1
 Yaz olur da temmuz olur od olur 101:2,1
 Kırmızı gül herdem olur 43:7,1
 Kara kaşın eğmeleri yay olur 33:11,1
 Hacı olan da hacca gider hac'olur 4:2,1

- omuz** : Tüfeğim omuzumda 50:1,1
- ot** : Yüce dağ başında yayılan otlar 120:12,1
 Mezarımın üstünde beş karış otlar 122:5,1
- oturmak** : Yüce dağ başında varam oturam 14:1,1
 Yoruldum da yol üstüne oturdum 165:2,1
 Çıktım yüce dağlara da oturdum 14:6,1
 Aman güzel babanın devesi gelsin otursun 4:7,1
 Hanım atmış sandalyeyi oturur 147:3,1
 Emine gelin güneşlerde oturur 31:2,1
 Aman oğlan babanın devesi gelir oturur 4:8,1

ova	: Çarip bülbül ne gezersin çöl ovada 126:7,1 Durnamın gelişi Çukurova'dan 44:13,1 Bülbül yatır ovalarda 9:12,1 Engin olur bizim ilin ovası 183:4,1
oymak	: Kadife yeleğim nasıl oydular 175:2,1
oynamak	: Kara kaşlar altında gözler oynuyor 122:4,1
oyun	: İzmir'in içinde oldu bir oyun 39:6,1 Sarı Zeybek ne hoş oynar oyunu 59:1,1
örmek	: Çorapların ördüğüm 167:2,1 Dar sokağı helek ile örseler 150:2,1 Emine'm oturmuş çorap örüyor 65:1,1 Kapının ardında çorap örüyor 137:4,1
örümcek	: Arıstakta örümcek 102:5,1
öz	: Çağlayıp akıyor şu çayın özü 113:2,1 Ağlar içtim de yanıyor özüm 77:4,1 Yatmış uyumuş Cevizli'nin özüne 114:4,1 Bir pus çökmüş şu Malya'nın özüne 159:6,1
parlamak	: Sabahtan kalktım ki güneş parlıyor 33:1,1
parmak	: Kılınç kabzasında kınalı parmak 26:5,1
pastırma	: Yük dibinde pastırma 36:4,1
paşa	: Sana derim sana hey Osman Paşa 35:4,1
patlamak	: Korktum anam korktum ödüm patladı 118:5,1
pazar	: Ulu yol üstünde kurmuşlar pazar 17:2,1
penbe	: Cevizin yaprağı al derler penbe 99:5,1
pend	: Gönül kabul etmez verilen pend 174:4,1
perde	: Sazım söyler perde perde 124:3,1 Yüksek kahvelerde al yeşil perde 154:5,1
pınar	: Gitme güzel gitme sen de pınara 100:4,1 Destesini almış da gider pınara 126:3,1 Evlerinin önü çifte çatal pınarlar 170:3,1

pişirmek	: Sabahtan kalktım da çorba pişirdim 96:3,1
pus	: Başın görünmüyor dumandan pusan 81:15,1
rastlamak	: Mevlam beni bir sunaya rastlamış 126:5,1
renk	: Beyler oynar satarancın rengini 61:2,1 Yazmam gül yapraklı karanfil irenk 109:2,1
sac	: Kırk evim olsa bakırlı saclı 131:3,1
saç	: Kızlar da altın takınmaz oldu saçına 11:6,1
saçak	: Sarı yıldızın saçağı 37:3,1 Mendilim salkım saçak 50:3,1
saçmak	: Ağ bideri yere saçtım 69:2,1
sağ	: Gesi Bağlarında yolun sağında 3:16,1
salmak	: Kuyuya bakır saldım 42:1,1
sanmak	: Karşıdan yanani fener mi sandın 40:2,1 Evinize vara gele yol sandım 47:2,1 Birem birem yedim tükenmez sandım 150:4,1
sararmak	: Sarardım ben sarardım 2:1,1
sarı	: Senem'in giydiği ipekli sarı 125:4,1 Gelin der ki sarılardan sarıyım 64:6,1
sarınmak	: Ağalar da çatal kavuk sarınır 61:1,1
satır	: Kasaplarda olur satır 66:5,1 Elinde kargı da oylukta satır 103:3,1
satmak	: Doru at der ki ben donumu satarım 79:4,1
savran	: Çekeyim deveni olayım savran 147:1,1
savuşmak	: Besni dağlarını yol gibi savuş 84:5,1
say	: Yağmur yağar da ısılaşır sayları 189:1,1
saya	: Sırtına giymiş de sıkma sayayı 81:16,1
saz	: Haydin okuyalım âşıklar sazlar 151:4,1

sel	: Dereden akıyor bulanan seller 82:2,1 Dereden akıyor bulandı seller 174:3,1
selamet	: Amasya'dan çıktım sağdır selamet 63:19,1
selvi	: Uzun olur uzun yolun selvisi 164:2,1 Ne hoş olur şu İzmir'in selvisin 165:8,1
sen	: Kapunun ardında görmedim seni 137:2,1
serpuş	: Başına bağlamış sırmalı serpuş 81:12,1
sevmek	: Ben seni severim sen de seversin 23:1,1
sıla	: Pek fena vakitte çıktım sıladan 15:6,1
sızı	: İstanbul yolları bir tanem sızıdan sızı 105:2,1
soba	: Kış kışında odamda yakardım sobam 19:3,1
soğuk	: Karaçay'dan çıktık gayetin soğuk 156:4,1
solmak	: Dini bir uğruna da sarardım soldum 133:3,1
soku	: Yazı yazdım sokuya 160:1,1
sormak	: Eğlen turnam eğlen haber sorayım 173:2,1
soy	: Zeynep bu güzellik var mı soyunda 45:2,1 Benim yârim aslıcaktan soyudu 128:2,1
söğüt	: Ne hoş olur da şol İzmir'in söğüdü 165:6,1 Sıra sıra şu Sivas'ın söğüdü 4:4,1 Meyvesiyim selvi iken söğüdün 61:3,1
sövmek	: Gâh döğüşüp gâh söğmedi 188:5,1
söylemek	: Küçük Selcan bunu böyle söyledi 157:11,1
söz	: Pınarın başında söylenen sözler 149:1,1
su	: Nasıl da geçtin boz bulanık sulardan 5:2,1 Kefenim biçildi anam kaynadı suyum 14:10,1 Engin derelerin derin suyuyum 150:3,1
susuz	: Yüce dağ başında nevruzum susuz 115:18,1
sürgü	: Varın bakan demir kapı sürgülü 115:6,1

sürü	: Aşağıdan gelen Çerkez sürüsü 181:1,1 Top top olmuş güzellerin sürüsü 95:1,1
süzülmek	: Yola baka baka gözüm züzüldü 101:8,1
şak	: Altın saatım şak şak 143:2,1
şarap	: Fafiri fincandan içtiğim şarap 39:5,1
şışmek	: Yollarım uzakta ayağım şişer 68:2,1
taban	: Yol yürüye yürüye şişti tabanım 5:3,1
taç	: Hocalar da giyer hırkayı tacı 53:15,1
takmak	: Saatine kordon dak 160:4,1 Kabağıma kirış takarım 141:2,1
tamam	: Çoban ifadesin eyledi tamam 171:2,1 Sene bin üç yüz altmış bir tamam 113:1,1
tarak	: Zeynep'e yaptırdım gümüşten tarak 45:1,1
tartmak	: Erciyes Dağını kantar mı tartar 11:1,1
tas	: Bülbülü suvardım altın tasılan 115:37,1
taş	: Uzun minareden attım ben bir taş 163:2,1 Gesi Bağlarında dolandım taşa 3:13,1 Vara vara vardım bir kaba taşa 22:1,1 Atımı getirin binek taşına 12:1,1 Atım yanaşmıyor binek taşına 115:36,1 Gesi Bağlarında üç ırğa daşlar 3:5,1 Yağmur yağar taşlara 46:1,1 Ufak ufak meyhanenin daşları 51:1,1 Yeryüzünde yatan ufacak taşlar 152:3,1 İmaret Dağı da karalı taşlı 112:3,1 Gevenli'den Sırataş'tan 145:1,1
tavşan	: Şu dağın ardında kınalı tavşan 137:3,1
tazı	: Avcıların da yanında olur tazısı 121:1,1 Avcılar yanında olur tazısı 78:7,1
tıkmak	: Kova kova Sonuklu'ya taktılar 63:11,1

turalı	: Yemenim turahdır 167:4,1
tutmak	: Aman güzel senin ile bir bahçecik tutalım 4:11,1 Ağam İstanbul'u mesken mi tuttun 115:21,1
tutulmak	: Vardım gördüm ak evleri tutulu 138:3,1
tütmek	: Varın bakın bacaları tüter mi 52:1,1
tütün	: Ektim Kanlıçay'a bitmedi tütün 134:3,1
tüymek	: Atmaca kuşlanım göklerde tüğsün 78:3,1
uçmak	: Kırat'ım kanatlandı da havada uçtu 187:6,1 Yavruyam yuvadan uçtum 188:2,1 Çırpını çırpını da yuvadan uçtum 88:1,1
uçurmak	: Karşıdan karşıya şahan uçurdum 137:1,1
uğur	: Devrent yaptırayım evin uğruna 137:7,1
ulam	: Nâr ağacı ulam ulam 71:2,1
ulu	: Gelin der ki ululardan uluyum 64:2,1
ulumak	: Alt yanımda boz kurtlarım ulusun 78:6,1
ummak	: Kişi ahababından kemlik mi umar 32:4,1
usta	: Amma iş bilirsin amma ustasın 34:1,1
uşak	: Benden selam söyleyin uşağa 189:2,1 Fadime'm aman Tarabulus uşağı 176:3,1 Seyf'Ali dedikleri bir mahcup uşak 187:3,1
uyamak	: Her sabah her sabah bülbül uyanır 151:2,1
uyumak	: Geceler on iki saat nısfın uyudum 81:9,1 Vardım girdim odasına uyurdu 165:7,1 Varın bakın kömür gözlüm uyur mu 51:4,1
uzak	: İstanbul yolları bir tanem uzaktan uzak 105:1,1
uzatmak	: Çubuğum yok yâr yoluna uzatam 106:1,1;7:2,1
uzun	: Ger Ali'nin boyu serviden uzun 39:1,1

- üç** : Şu dağın ardından geliyor ceylanın üçü 154:6,1
Giren ayın ikisinde üçünde 186:1,1
Sap yükledim kanlısının üşüne 170:1,1
- üst** : Ahmet Bey durmaz sürer atımı üstüme 157:3,1
Koca Erciyes kış ediyor üstüme 44:21,1
Bulut bulut üstüne 166:1,1
Yağmur yağar taş üstüne 97:3,1
Memleket işleri kaldı yüz üstü 15:3,1
- üzüm** : Ellerin devesi gelir üzümünden 170:4,1
Sepet aldım bağa girdim üzüme 164:1,1
- vali** : Vaktin Süleyman'ı Maraş valisi 139:4,1
- var** : Mor menekşe boyun eğmiş derdi var 33:5,1
Dur a bülbül sana bir sualım var 9:4,1
İsfahan'da bir kuyu var 20:1,1
Erzincan'da bir kuş var 48:5,1
Dağda davar izi var 57:3,1
Fadime'm aman benden gayrı nesi var 176:3,1
Bir kız ile bir gelinin bahsi var 64:1,1
Gelin der ki yüce yüce başım var 64:4,1
Sabahtan kalktım da ezan sesi var 96:1,1
Erciyes'te bir pınar var 92:2,1
Pınar senin ne galaba başın var 100:11,1
Pınarın başında dolu testim var 116:2,1
Yüce dağ başında harmanım mı var 120:10,1
Mendilden bohçası var 142:1,1
- varmak** : Gelin kızlar iskeleye varalım 185:1,1
Çölden çöle varayım 66:9,1
Bileyidim Sungurlu'ya varmazdım 63:6,1
- vurulmak** : Uruldum ey güzel ben de uruldum 63:5,1
Vuruldum arkadaş ben de vuruldum 129:1,1
- yağlı** : İzmir'in içinde organım yağlı 165:10,1;39:4,1
- yağmuru** : Ne hoş olur da şu memleketin yağmuru 5:1,1
- yakın** : Atımı bağladım tarlaya yakın 63:15,1
Akbucağ'tan çıkınca Selimli yakın 53:14,1
Bıldırcın çıkınca yaylamız yakın 101:6,1

yakırmak	: Ağ ele kına yakınmış 90:4,1
yakmak	: Akşam oldu ben çıramı yakarım 70:4,1
yalan	: Yalandır şu fani dünya da yalan 90:4,1
yaman	: Yaman hey ağlar hallerim yaman 53:16,1
yan	: Koydular arabaya ağırdı yanı 129:2,1
yanmak	: Karazyat'ın başında mumların yanar 80:2,1 Ondokuzlu böyle içerden yanar 68:6,1 Uzun minarede kandiller yanar 163:4,1 Karadır kaşların yandım ki yandım 88:4,1
yapı	: Ak suvadan evimizin yapısı 115:5,1
yapılmak	: Ufacık taş ile kale yapılmaz 114:4,1
yapmak	: Gelini sorarsan hanımlık yapar 180:2,1
yaptırmak	: Yüksek konaklar yaptırdım 43:5,1
yâr	: Sabahın seher vaktinde görebilsem yârimi 135:1,1
yaratmak	: Kadir Mevlam seni ögmüş yaratmış 6:3,1
yas	: Gesi Bağlarında geçilmez yastan 3:15,1
yaslanmak	: Kâtip geldi arabaya yaşlandı 127:7,1 İki geyik bir dereye yaslanır 121:3,1
yaş	: Altımızda çamur yaştan 28:2,1
yaşamak	: Yaşa padişahım sen binler yaşa 18:2,1
yaşlı	: Anaların gözü yaşlı 188:9,1
yaşmak	: Çarşıdan aldırđım pullu yaşmağı 168:6,1
yatak	: Evlerinin önü de koyun yatağı 100:6,1 Güzel keklik gibi her kafeste yatarsın 113:7,1 Turnam kara taş a benzettim senin yatışın 44:16,1 Mustafa'm da dam başında yatıyor 130:4,1 İstihareye yatmazsın 110:2,1
yayla	: Kırat'ın üstü de bir uzun yayla 38:1,1
yaylamak	: Koyun senin ile yayladım 184:5,1

yaymak	: Çerkez koyunu yayar 157:7,1
yazı	: Ta ana rahminde böyle yazılar 68:5,1 Bozulmaz anlımızdaki yazılar 29:3,1
yazı	: Gemerek'ten kalkınca düz ova yazı 44:9,1 Kaçtığımız yerler bir karanlık yazı 63:9,1 Kapımızın önünde dolabı (?) yazı 95:2,1 İmaret Dağı da meşeli yazı 112:2,1 Ali'min evinin önü yazı 153:2,1 El ele verdik de çıktık yazıya 118:4,1 Ay karanlık nasıl çıktın yazıya 168:1,1
yazma	: Yazmalar içinde karalı yazma 115:41,1
yekinek	: Menteşe köyünden erce yekinin 44:5,1 Gâvur Ereğli'den erce yekinin 44:1,1
yel	: Bir selam gönderdim esen yellerle 174:1,1
yelek	: Arkasına giymiş sırmalı yelek 73:4,1
yemek	: Gel beri gel beri ben adam yemem 82:6,1 Ağ bideri kuşlar yesin 69:3,1
yer	: Armut dalda dal yerde 2:2,1 Salkımsöğüt gibi dalların yerde 3:9,1 Kırmızı güllerin dalları yerde 27:11,1 Ufacık meşenin dalları yerde 65:4,1 İngin meşelerin yaprağı yerde 86:1,1 Ya'nayak bastırmayım yerlere 120:7,1
yıkılmak	: Köprüye geldik de köprü yıkıldı 1:1,1 Bülbül yuvan yıkıldı mı 9:11,1
yok	: Caminin ezanı yok 117:3,1 Atımın da yemi yoktur 69:4,1
yol	: Atım gideceğin yer belli yoldur 183:2,1 Gitticeğin sokak mıdı yol mudu 76:1,1 Adana'dan kalktık da doğrulttuk yolu 144:2,1 Karlı dağdan aşar bizim yolumuz 22:2,1 Hakk'a doğru döndürmüşüm yolumu 30:1,1 Var git yolcu yoluna 66:6,1 Narman'dan gelirken Oracık yolunda 180:1,1

yolak	: Evlerinin önü yoldur yolaktır 72:2,1
yonca	: Karşıda kara yonca 60:4,1 Evlerinin önü yonca 49:3,1 Süpürgesi yoncadan 102:1,1 Atımı bağladım ben bir yoncaya 63:13,1
yorulmak	: Atım kaçtı ben yoruldum 98:4,1
yunmak	: Kuyunun başında mevtam yunuyor 119:5,1
yurt	: Karanlık evlerdir bizim yurdumuz 120:11,1
yuva	: Ben bir garip kuş idim çıktım yuvadan 177:2,1 Karşıdan karşıya yuvası 127:2,1
yüce	: Bir yıldız doğdu yüceden 37:2,1
yüklü	: Maraş'tan kalktım da katırlar yüklü 127:1,1
yürümek	: Atına biner de dört nala yürür 11:9,1
yüz	: Kaymakam çağırmaş azgındır yüzü 155:2,1 Bizim evlerimiz yayla yüzünde 93:2,1 Evleri var şu deryanın yüzünde 47:1,1 İstanbul'dan çıktım derya yüzüne 4:1,1
yüzmek	: Yeşil ördek gibi kanda yüzerim 146:1,1
zaman	: Sarı çiçek mor menefşe zamanı 115:35,1
zar	: Göklere çekilir garibin zârı 92:1,1
Zara	: Üç kumandan geldi geçti Zara'ya 132:2,1
zikir	: Zeynep'e yaptırdım gümüşten zikir 45:3,1
zikretmek	: Garip bülbül gül dalında zikreder 126:6,1
zindan	: İstanbul başıma zindan 90:2,1
zulüm	: Kahpe felek çok eyledin zulümü 27:12,1

V. ÖZEL ADLAR DİZİNİ

a) Kişi adları

Abidin Bey : 159 (metinde ve çeşitlenmelerde)

Adil : 182 (metinde ve derleyenin açıklamasında)

Agop : 180

Ahmet : 63

Ahmet : 119

Ahmet Bey : 157

Ali : 4

Ali : 79

Ali : 153

Ali Bey : 41

Ali Can : 81

Ali Paşa : 103

Azrazil : 31

Barmaksız Arap : 39

Bekir Sıtkı : 42, 43, 56, 57
(açıklamalarda)

Benli Emine : 4 (metinde ve çeşitlenmelerde)

Beyaz : 168 (kadın adı)

Beyoğlu : 56

Boy Bey : 48

Cennet : 127 (kadın adı)

Çöllo : 11 (metinde ve çeşitlenmelerde)

Dadaloğlu : 159 (açıklamalarda)

Deli Mehmet : 52

Döndü : 53 (metinde ve çeşitlenmelerde)

Duran : 63

Duran : 187

Edip : 19

Efe Mehmet : 119

Elif : 30

Elif : 89

Elif : 138

Emin : 81

Emine (gelin) : 31

Emine : 65

Emine : 143

Fadime : 176

Fatma : 13

Fatma Kadın : 108 (derleyenin açıklamasında)

Fuat Bey : 175

Gazi : 187

Ger Ali : 39 (metinde ve çeşitlenmelerde)

Hacı Halil : 157

Hamit : 63

Hasan Usta : 115 (derleyenin açıklamasında)
Hasan Usta : 143
Hasanoğlu Halil İbrahim :
5, 53 (derleyenin açıklamasında)
Hazret-i Ali : 11
Hüseyin : 130
Hüseyin Bey (Yozgatlı) :
94 (derleyenin açıklamasında)
İraz : 127
İlyas : 187
İkbâl Hanım : 112
İsa Bey : 100
Kadın Ümmü : 186
Kara Ahmet : 103
Karaca Oğlan : 103 (çeşitlenmelerde), 120, 144, 183, 190 (açıklamalarda)
Kara Mahmut : 178
Kozanoğlu : 44, 85
Mehmet : 77
Mehmet : 178
Murat : 157
Mustafa : 116
Mustafa : 130
Mustafa Kemal : 24
Necip Karakayalı —) :
112
Osman : 133

Osman Efe : 62
Osman Paşa : 35
Osman Paşa : 58
Ofo : 127 (kişi adı)
Ömer : 178 (metinde ve derleyenin açıklamasında)
Ruziye : 43
Sadık Bey : 103 (çeşitlenmelerde)
Selcan (Kaya altı) : 157
Senem : 125
Serkis : 179
Seyfi Ağa : 83
Seyfi Ali : 187
Seyyit Halil : 89
Sultan Murat : 111
Sultan Süleyman : 103
Süleyman : 139
Şefika : 164
Şerif Kız : 100 (metinde ve çeşitlenmelerde)
Şevket : 63
Tahir : 100
Veli : 103
Veysel Karani : 18
Yazıcıoğlu : 125
Yusuf : 178 (çeşitlenmelerde)
Zeynep : 45 (metinde ve çeşitlenmelerde)

**b) Yer, kavim ,oymak ad-
ları:**

Abdalbükü: 108
Acem: 145, 146
Adana: 23, 24, 24 (çe-
şitlenmelerde), 41, 44,
58, 101 (çeşitlenmeler-
de), 77, 144, 177
Ağdağ: 44, 80, 145
Ağdaş: 80
Ağcadağ: 139
Akkucak Köyü: 53
Akdal: 53
Akköprü: 177
Alabayır: 184
Amasya: 63
Anavarza Gölü: 44
Arabistan: 136
Arap (- çölleri): 158
Araplı: 44
Afşar: 11, 159, 159 (çe-
şitlenmelerde), 113,
138,
Afşarhöyüğü: 89
Avanız: 118 (Avanos)
Ayaş: 44
Aziziye: 127, 128, 157

Babayağmur: 187
Bağdat: 11, 158
Balkanlar: 58
Barasa: 157
Basra: 11
Belgrad: 81 (çeşitlenme-
lerde)

Besni: 84
Beşikli Köyü: 81, 81 (çe-
şitlenmelerde)
Beyler Bahçesi: 59, 86
Beypazarı: 88
Beytepe: 81
Bezirgânbaşı: 146, 146
(çeşitlenmelerde)
Binboğa Dağları: 125
Boğazözü: 63
Bozantı Irmağı: 144
Bozhöyük: 80
Bozok: 44, 53, 80, 100 (a-
cıklamalarda), 130
Bucal: 44
Bulguriş: 27
Buluğan: 53

Cevizli: 44, 114
Ceyhan: 14 (çeşitlenme-
lerde)
Çarlavuk: 119

Çabağıl Köyü: 100
Çadırhöyük: 156
Çakmak Gediği: 183
Çorum: 181
Çatak: 44
Çavuşbeli: 44
Çerkeş: 11, 11 (çeşitlen-
melerde), 125, 157, 181
Çukurova: 91 (çeşitlen-
melerde), 44, 53
Çukureşme: 53 (çeşitlen-
melerde)

Çiçek Dağı: 81, 81 (çeşitlenmelerde), 184,
Çiftehan: 177
Darsayak: 119, 119 (çeşitlenmelerde)
Dersim: 48
Deveci Dağı: 177 (derle-
yenin açıklamasında),
178
Didik: 53
Dikenç Ovası: 17
Diyarbakir: 45
Duzla Gölü: 44
Düldülü: 78
Edirne: 51, 51 (çeşitlen-
melerde)
Eğir: 33
Eğri Dağı: 140
Eğrikule: 183
Engürü: 44, 62, 119
Erciyes: 11, 11 (çeşitlen-
melerde), 44, 81, 91,
98
Ereğli: 44
Erkilet: 99
Erkilet Köyü: 177 (derle-
yenin açıklamasında)
Ermeni: 4, 4 (çeşitlen-
melerde), 179
Erzincan: 48, 146
Erzurum: 146
Eşikli Köyü: 81
Everek: 3, 87, 131

Fındıklı: 101, 144
Fırat: 33
Firengistan: 11
Fransız: 24
Gâvureleği: 27
Gemerek: 44
Gesi: 3
Gesi Bağları: 3
Gevenli: 145
Geyve: 44
Gölören Köyü: 5 (çeşit-
lenmelerde), 53 (çe-
şitlenmelerde)
Göksun: 44
Göktepe: 44
Gülek Boğazı: 144
Gülek Kalesi: 101
Gündel: 80
Gürcistan: 81 (çeşitlen-
melerde), 180
Hacalar (-Köyü): 81, 91,
176, 178 (çeşitlenme-
lerde), 190
Hacın: 44 (yer adı)
Halep: 127, 157
Harmancık: 44
Harput: 158
Hasan Kalesi: 66
Hasankelef: 101
Hazar: 44
Hozat: 48
Hünkâr Bahçesi: 185

- Ilıca : 44 (çeşitlenmelerde)
 Ilıca Hamamı : 44
 İğdeli : 183
 İmaret Dağı : 112
 İsfahan : 20
 İskilip : 63
 İstanbul : 4, 4 (çeşitlenmelerde), 44, 45, 56, 85, 90, 105, 110, 115, 126, 139, 150,
 İşir Dağı : 44
 İzmir : 39, 39 (çeşitlenmelerde), 44, 118, 165, 166 (çeşitlenmelerde)
 İzmit : 44 (çeşitlenmelerde)
 Kabaz (-ın düzü) : 44
 Kadişehri : 178 (çeşitlenmelerde)
 Kafkas Dağları : 146
 Kafkasya : 58
 Kamaşlı : 101
 Kanak (-ın suyu) : 53
 Kanlıçay : 59, 86, 112, 133, 176
 Karaçay : 156
 Karadeniz : 59
 Karahisar (-Ovası) : 44
 Karakaya : 112
 Karaman : 113
 Karapınar : 101 (çeşitlenmelerde)
 Karaser : 101
 Karasu (-Köprüsü) : 44, 53
 Karayayık : 156
 Karaziyaret : 80, 80 (çeşitlenmelerde)
 Kargalı Dağı : 44
 Karsaklar : 127 (açıklamalarda)
 Kasımpaşa : 44
 Kaynar : 44 (çeşitlenmelerde)
 Kazbeli : 44
 Kayseri : 11, 11 (çeşitlenmelerde), 44, 61, 113, 126, 168, 178 (derleyenin açıklamalarında)
 Keban : 138
 Keçikulesi : 183
 Kemah : 45
 Kerme (-Bağları) : 115
 Kerpitçi (-Gediği) : 53
 Kılınçkaya : 44
 Kırkgeçit : 44 (çeşitlenmelerde)
 Kırksu : 44
 Kuvırla : 114
 Kızılırmak : 1, 120, 190
 Kızılören (-Yokuşu) : 101
 Kıraz (-ın Belı) : 144
 Koca Şahrık : 183
 Konya : 106, 113, 120, 129
 Kozan : 127
 Köşk Dağı : 175
 Kuleli : 118

- Kuruçay : 44
 Küş Dağı (?) : 118
 Küçüksu : 185
 Kütahya : 59
 Laleli Dağı : 44
 Madanoğlu Hacı Osman
 (.Yaylası) : 101
 Mandal (- ın Düzü) : 44
 Madar (- Boğazı) : 44
 Malya : 159
 Maraş : 24, 26 (çeşitlen-
 melerde), 26, 127, 139,
 157
 Meherkulak : 157
 Mengen : 144
 Menteşe Köyü : 44
 Mısır : 27, 139
 Mürtet (-Ovası) : 44
 Narman : 180
 Nevşehir : 81
 Obruk : 44
 Oracık : 180
 Pozantı : 101, 177
 Sakarya : 44
 Sapanca : 44
 Sarıçam : 101
 Sarıüzü : 63
 Savrun : 44
 Sehil : 144 (Güneyin de-
 niz kıyısı bölgesi)
 Selimli : 53
 Sivas : 4, 11, 95, 146
 Sindel : 44
 Sırataş : 145
 Soğanlı Dağı : 132, 146
 Sogukoluk : 63 (çeşitlen-
 melerde), 63
 Sonuklu : 63
 Sultan Korusu : 95
 Sunbas :
 Sungurlu (Sungullu) :
 63, 156
 Şahantaşı : 127
 Şahren : 44
 Şerefli Köyü : 31
 Şerifli : 125
 Tafingözü : 44
 Taker : 101
 Talas : 11 (çeşitlenme-
 lerede), 11, 129
 Tapan (-Yolu) : 44
 Tarabulus : 175, 176
 Taraklı (-Beli) : 44
 Tarsus : 24
 Tatar Deresi : 183
 Teke : 53
 Tekerek : 177
 Tekir Yaylası : 144
 Torbalı : 44
 Terkeşli Köyü : 44
 Tire : 120
 Tokat : 182 (derleyenin
 açıklamasında)

Tuna (-Nehri) : 58
Türkmenoğlu (Oymak
adı) : 103
Türkoğlu (kavim adı) :
4 (çeşitlenmelerde)
Urfa : 157
Urgaç : 53
Urmayol : 44
Urur : 144
Urus : 146
Uşak : 84
Uzun Yayla : 125, 157
Üçoluk (-Suyu) : 80
Üsküp : 133

Vidin : 81, 81 (çeşitlen-
melerde)
Viyana : 101 (çeşitlen-
melerde)
Yahyalı : 53 (çeşitlen-
melerde)
Yavaş (-Yazısı) : 101
Yaylabası : 44 (çeşitlen-
melerde)
Yemen : 18
Yoncalıdere : 44
Yozgat : 94 (çeşitlenme-
lerde)
Yozgat (-dağları) : 44
Zara : 132

VI. KIRAT MOTİFİ

1. Ahıra indik de Kırat eşinir 158:7,1
2. Altı gök Kıratlı yanı göğdeli 157:2,3
3. Alın Kırat'ı da mahzun kalmasın 103:2,3
4. Gezdir oğlan gezdir Kırat'ı gezdir 103:5,1
5. Kırat derki ben atların başıyım 79:8,1
6. Kırat'ım içerde eğerli kaldı 63:4,1
7. Kırat'ım kanatlandı da havadan uçtu 187:6,1
8. Kırat'ım boşanmış bağlayamadım 114:3,2
9. Kırat'ın üstü de bir uzun yayla 38:1,1
10. Kırat'ın üstüne ben binemedim 38:3,1
11. Kırat'tan indim de çektiler hana 155:1,1
12. Sağ kol ağası da dersin demir Kırat'lı 133:4,1
13. Yörük Kırat'ınan yavru bazınan 113:3,3

VII. KİTAPTAKİ TÜRKÜLERİN A. Ş. ESEN DEFTERLERİNDEKİ KARŞILIKLARI

II.	4	(1)	192	(34)
	9	(2)	192	(35)
	30	(3)	198/2	(36)
	213	(5)	198/4	(59)
	214	(6)	198/6	(38)
	215	(3)	198/7	(39)
	217	(7)	198/9	(52)
	280	(8)	198/10	(51)
	280	(9)	198/11	(62)
	280	(10)	198/13	(61)
			198/14	(9)
III.	182	(11)	198/15	(40)
	190	(33)	198/17	(41)
	230/1	(12)	198/18	(60)
	230/6	(13)	259	(42)
	230/7	(14)	261	(58)
	230/9	(15)	268	(43)
	230/10	(16)	269	(57)
	232	(17)	270	(56)
	233	(18)		
	234	(19)	VIII. 1/10	(89)
	235	(20)		
	240	(23)	XVIII. 115	(5)
	240	(24)	115	(55)
	241	(25)	117	(53)
	242	(26)	139	(54)
	249/1	(28)	141	(44)
	249/2	(27)	144	(53)
	249/3	(29)	151	(45)
	252	(30)	154	(49)
	253	(31)	155	(46)
	256	(32)	157	(48)
			159	(50)
VI.	188	(33)	159	(64)
	189	(33)	165	(65)
	190	(3)	167	(66)

	168	(67)		139	(53)
	169	(68)		145	(100)
	171/4	(69)		151	(102)
	176/6	(70)		152	(103)
XXI.	14	(71)		163	(53)
	32/33	(88)		270	(104)
	36	(72)		361	(115)
	84	(78)		361/1	(105)
	86	(79)		363	(51)
	87	(80)		371	(106)
	88	(73)		372	(107)
	90	(81)		381	(108)
	96	(82)		383	(110)
	97	(74)		384	(81)
	98	(63)		386	(9)
	98/2	(75)		389	(3)
	224	(76)		400	(111)
	414	(77)		401	(37)
				402	(190)
XXII.	23	(83)		406	(115)
	24	(84)		409	(109)
	25	(85)			
	47	(87)	XXIII.	1	(10)
	49	(88)		4	(112)
	50	(88)		7	(113)
	57	(89)		8	(114)
	58	(115)		9	(115)
	70	(90)		11	(116)
	89	(3)		12	(117)
	90	(91)		13	(118)
	91	(92)		14	(119)
	92	(93)		16	(120)
	107	(94)		22	(11)
	114	(115)		24	(121)
	133	(95)		28	(122)
	134	(96)		29	(123)
	135	(97)		30	(63)
	136	(98)		35	(124)
	136	(81)		36	(125)
	137	(99)		37	(126)

38	(127)	185	(151)
39	(128)	187	(152)
41	(129)	202	(153)
43	(100)	211	(154)
44	(21)	217	(44)
45	(44)	220	(155)
46	(120)	221	(156)
47	(131)	222	(146)
55	(69)	224	(130)
68	(132)	226/227	(157)
69	(127)	228	(158)
80	(133)	238	(44)
96	(81)	266	(159)
108	(43)	267	(26)
109	(134)	268	(9)
113	(126)	269	(160)
114	(4)	270	(161)
124	(22)	271	(97)
127	(135)	272	(162)
135	(136)	273	(51)
138	(137)	274	(163)
139	(142)	276	(167)
140	(138)	277	(164)
141	(44)	278	(165)
143	(64)	280	(166)
146	(139)		
148	(140)	XXIV. 78	(78)
155	(47)	122	(188)
155	(141)	123	(9)
158	(63)	124	(173)
158	(178)	125	(101)
160	(143)	131	(33)
161	(145)	178	(81)
163	(144)	185	(165)
164	(44)	188	(172)
168	(146)	194	(45)
170	(147)	322	(115)
171	(148)	322	(168)
172	(149)	324	(165)
173	(150)	324	(175)

325	(169)	717	(186)
326	(176)	719	(182)
342	(134)	720	(63)
343	(170)	721	(78)
358	(171)	727	(180)
382	(3)	728	(187)
414	(177)	729	(181)
XXVI. 393	(184)	730	(179)
489	(183)	731	(178)
561	(165)	735	(174)

KISALTMALAR

bkz. : Bakınız

çeş. : Çeşitlenmeler.

örn. : Örnek

s. : Sayfa

SF. : Sivas Folkloru

TFA. : Türk Folklor Araştırmaları

TFAY. : Türk Folklor Araştırmaları Yıllığı

() : Bu işaret içindeki rakamlar kalıpların, metinlerin toplamın.
da kaç kez kullanıldığını gösterir.

KAYNAKÇA

- Akay, İ. Hakkı : **Balıkesir Halkıyatı**, Balıkesir Halkevi Yayınları, Balıkesir 1942.
- Arsunar, Ferruh : **Türk Anadolu Halk Türküleri**, Halkevleri Genel Merkezi Yayınları, Ankara 1932.
- Arsunar, Ferruh : **Gaziantep Folkloru**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1962.
- Artun, Erman : **Tekirdağ Folklor Araştırması**, İstanbul 1978.
- Aşkun, Vehbi Cem : **Sivas Folkloru**, Kâmil Matbaası, Sivas 1940.
- Bartok, Béla, **Turkish Folk Music from Asia Minor**, Princeton University Press, 1976.
- Başgöz, İlhan : **Turkish Folklore Reader**, Indiana University Publications, Volume 120, 1971.
- Başgöz, İlhan : **Turkish Folklore Reader**, Indiana University Publications, Şerif : **Türkiye'de Folklor**, Ankara 1976.
- Berkes, Niyazi : **Bazı Ankara Köyleri Üzerinde Bir Araştırma**, Uzluk Basımevi, Ankara 1942.
- Boratav, Pertev Naili : **100 Soruda Türk Halk Edebiyatı**, Gerçek Yayınevi, İstanbul 1982.
- Boratav, Pertev Naili : **Folklor ve Edebiyat 1**, Adam Yayınevi, İstanbul 1982.
- Boratav, Pertev Naili : **Folklor ve Edebiyat 2**, Adam Yayınevi, İstanbul 1982.
- Boratav, Pertev Naili—Rémy Dor : **Anadolu Ağıtları**, İş Bankası Yayınları, Ankara 1982.
- Caferoğlu, Ahmet : **Kuzey - Doğu İllerimiz Ağızlarından Toplamalar**, Türk Dil Kurumu, seri c. 1, sayı 14, İstanbul 1946.
- Çankırılı Ahmet Talat : **Halk Şiirlerinin Şekil ve Nev'i**, Devlet Matbaası, İstanbul 1928.
- Çaylı, Fehmi : **Ilgın Folkloru — Birinci Kitap —**, Konya 1945.
- Çıkman, Zeki : **Folklorumuzda ve Edebiyatımızda Göz**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1977.

- Dede, Abdürrahim : **Batı Trakya Türk Folkloru**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1978.
- Demirsipahi, Cemil : **Türk Halk Oyunları**, İş Bankası Yayınları, Ankara.
- Dilçin, Cem : **Örneklerle Türk Şiir Bilgisi**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1983.
- Dizdaroglu, Hikmet : **Halk Şiirinde Türler**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1969.
- Efe, Osman : **Eğin Dedikleri**, Menteş Matbaası, İstanbul 1971.
- Elçin, Şükrü : **Halk Edebiyatına Giriş**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1981.
- Ergun, Sadeddin Nüzhet : **Karaca Oğlan**, Maarif Kitaphanesi, İstanbul 1974.
- Gökçe, Enver : **Eğin Türküleri**, Yaba Yayınları, Ankara 1982.
- Gözler, H. Fethi : **Halk Edebiyatında Milliyet Unsurları**, İnkılâp ve Aka Kitabevleri, İstanbul.
- Gül, Muhsin : **Halk Ozanı Sıdkı Baba**, Ankara 1984
- Güney, Eflatun Cem : **Folklor ve Halk Edebiyatı**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1971.
- Halkbilgisi Mecmuası I**, Ankara 1928.
- INALCO : **Cahier de Litterature Orale**, No: 7, 8, 9, Paris 1980—1981.
- Karaer, Mustafa Necati : **Karacaoğlan**, Tercüman — 1001 Temel Eser, No.: 312, İstanbul
- Kasır, Hasan Ali : **Seyrani**, Acar Matbaacılık, İstanbul 1984.
- Kemal, Yaşar : **Üç Anadolu Efsanesi**, Cem Yayınevi, İstanbul 1974.
- Kemal, Yaşar — Sabahattin Eyüboğlu : **Gökyüzü Mavi Kaydı**, Cem Yayınevi, İstanbul 1978.
- Koşay, Hamit Zübeyr : **Türkiye Düğünleri Üzerine Mukayeseli Malzeme**, Maarif Matbaası, Ankara 1944.
- Koşay, Hamit Zübeyr : **Makaleler ve İncelemeler**, Ayyıldız Matbaası, Ankara 1974.
- Kowalski, T. : **İslam Ansiklopedisi Türkü Maddesi**.
- Köprülü, M. Fuat : **Türk Saz Şairleri**, c 1 — V, Milli Kültür Yayınları, Güven Basımevi, Ankara 1962
- Kunos, Ignacz : **Türk Halk Edebiyatı**, Yeni Matbaa, İstanbul 1925.

- Memişoğlu, Fikret : **Harput Âhengi** Matbaa Teknisyenleri Basımevi, İstanbul 1966.
- Muallim Hasan Bahri : **Anadolu Köy Düğünleri**, Günümüz Türkçesiyle Yayına Hazırlayan : Güner Sernikli, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Türk Halkbilimi Topluluğu Yayınları, Ankara 1979.
- Özbek, Mehmet : **Folklor ve Türkülerimiz**, Ötüken Yayınevi, İstanbul 1975.
- Öztelli, Cahit : **Karaca Oğlan Milliyet Yayınları**, İstanbul 1971
- Öztelli Cahit : **Evlerinin Önü**, Hürriyet Yayınları, İstanbul 1972.
- Öztelli, Cahit : **Üç Kahraman Şair**, Koroğlu — Dadaloğlu — Kuloglu, Milliyet Yayınları İstanbul 1974.
- Saussey, Edmond : **Türk Halk Edebiyatı** Fransızcadan çeviren : İlhan Başgöz, İstanbul 1952.
- Sivas Folkloru — Aylık Folklor Dergisi—, 1973—79 arası çıkan 78 sayı.
- Tuğrul, Mehmet : **Ankara Örencik ve Ahi Köylerinin Türküleri**, Recep Usluoğlu Basımevi, Ankara 1945.
- Türk Dili Türk Halk Edebiyatı Özel Sayısı, No : 207, Aralık 1968.
- Türk Folklor Araştırmaları**, 1949—80 arası çıkan 366 sayı.
- Türk Folkloru**, 1979'dan itibaren çıkan 64 sayı.
- Türk Halkbilim Araştırmaları Yıllığı 1977**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1979.
- Türkmen, Fikret : **Âşık Garip**, Atatürk Üniversitesi Yayınları, Emek Matbaası Ankara 1974.
- Uğur Sait : **İçel Folkloru I**, Ulus Basımevi, Ankara 1947.
- Uğur, Sait : **İçel Folkloru II**, Ulus Basımevi, Ankara 1948.
- Uludemir, Muammer : **Eskişehir Folkloru**, Eskişehir Halk Eğitim Merkezi ve Eskişehir Folklor Cemiyeti Yayınları No : 1 Eskişehir.
- (Uraz), Murat : **Halk Edebiyatı Şiir ve Dil Örnekleri**, Samih Lutfü Suhulet Kütüphanesi, İstanbul 1933.
- (Yalçın), Ali Rıza : **Cenupta Türkmen Oymakları**, Hakimiyeti Milliye Matbaası, Ankara 1933.